

การศึกษาความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

นายคม สัมพันธ์รักษ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

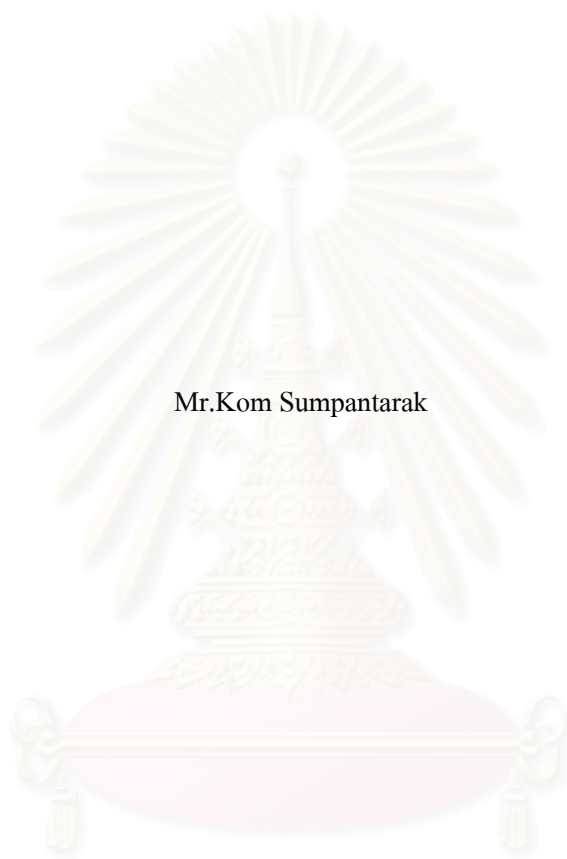
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-3533-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF COMMUNITY RADIO AND THEIR ADMINISTRATION
IN CHAIYAPHUM PROVINCE

Mr.Kom Sumpantarak

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-3533-2

คม สัมพันธ์รักษ์ : การศึกษาความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัด
ชัยภูมิ. (A STUDY OF COMMUNITY RADIO AND THEIR ADMINISTRATION IN
CHAIYAPHUM PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์สุธี พลพงษ์ , 220 หน้า.
ISBN 974-17-3533-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ และ 3. เพื่อเปรียบเทียบ
ผังรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยทั้งการวิจัยเอกสาร , การ
สังเกตแบบมีส่วนร่วม และ การสัมภาษณ์เจาะลึก

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิเริ่มต้นในปี 2543 โดยรูปแบบเริ่มแรกเป็นแบบที่ภาครัฐ
จัดรูปแบบให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วยกรมประชาสัมพันธ์ , องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
และ หน่วยงานวิทยุตำรวจตระเวนชายแดน หลังจากนั้นในต้นปี 2546 ก็ได้เริ่มมีสถานีวิทยุชุมชนที่กระจายตัวอยู่ตาม
ชุมชนต่าง ๆ ที่ก่อตั้งโดยงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม (SIF) โดยเริ่มจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชน
ต้นน้ำชีที่อำเภอหนองบัวแดง และ ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร่ที่อำเภอบ้านเขว้า ซึ่งต่อมาศูนย์การเรียนรู้
วิทยุชุมชนคนตลาดแร่ก็ได้ปิดตัวลงและย้ายอุปกรณ์ต่าง ๆ มาดำเนินงานใหม่ที่อำเภอบ้านแท่น โดยใช้ชื่อว่า ศูนย์
การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ต่อมากลางปี 2547 กรมประชาสัมพันธ์โดยดำเนินการผ่านกองงาน กทช. ก็ได้จัด
โครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนโดยอนุญาตให้มีโฆษณาได้ จึงเกิดสถานีวิทยุชุมชนขึ้นมาอย่างรวดเร็วทั้ง
จังหวัด โดยมีจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ที่อำเภอภูเขียว และจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อม
วิทยุชุมชนคนรักษาดิน ที่อำเภอเมือง ได้เกิดขึ้นเป็นสถานีแรกและสถานีที่สองของโครงการดังกล่าวตามลำดับ

จากการศึกษาโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการ ตลอดจนเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระ
ของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบที่กระจายตัวอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 4 สถานี
มีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบประกอบด้วย

- 1) ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี ภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่ายพระราชรัฐที่ปฏิบัติ
ตามแนวคิดวิทยุชุมชนของกลุ่มประชาสังคม ซึ่งทำให้วิทยุชุมชนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง
- 2) ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการแบบราชการ เนื่องจากมีการ
บริหารงานโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น
- 3) จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการแบบธุรกิจ ที่มี
การแสวงหารายได้จากการโฆษณาเป็นหลัก
- 4) จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักษาดิน ภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการแบบธุรกิจ
การเมือง ที่มีการแสวงหาผลประโยชน์จากการโฆษณาและผลประโยชน์ทางการเมืองอย่างชัดเจน

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อผู้วิจัย..... (ศษ) สัมพันธ์รักษ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

468 50581 28 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD : COMMUNITY RADIO / ADMINISTRATION / CHAIYAPHUM

KOM SUMPANTARAK : A STUDY OF COMMUNITY RADIO AND THEIR ADMINISTRATION IN CHAIYAPHUM PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SUTEE POLPHONG., 220 pp. ISBN 974-17-3533-2

This research has 3 objectives; (1) to study the history and development of the community radio in Chaiyaphum province , (2) to investigate the structure and administrative process of community radio in Chaiyaphum province, and (3) to compare the radio program schedule of Chaiyaphum's community radio by using research methodologies, including document research , participation observance , and indepth interview.

As a result , we can summarize that Chaiyaphum's community radio stations started since 2000 with the government initiative. In the early stage of the development process, there were 3 types of community radio stations which are the Public Relations Department, Mass Communication of Thailand and The Border Police Patrol Radio. By the year 2003, many community radio stations were distributed in several areas of Chaiyaphum's community by the support of the Social Investment Fund (SIF) . Initially, Ton Nam Chee Community Radio Learning Centre and Kon Talhad Rang Community Radio Learning Centre at Ban Khao district had been started. Later on, the 2 radio stations were relocated at Ban Tan district and renamed as Kon Ban Tan Community Radio Learning Centre. In mid 2004, the Public Relations Department by The Committee of Radio and National Radio and Television Division promoted "The Readiness Community Radio Project" and had allowed advertisement of this project. Therefore, Community Radios increased rapidly in Chaiyaphum province. At that time, the Kon Phu Keaw Community Radio Readiness Operation Point and Kon Rug Thin Community Radio Readiness Operation Point were the first and the second radio stations, respectively , as a result of this project

By investigating the structure and administrative process, and comparing among radio problems of community radio in Chaiyaphum province, we find that there are 4 models of community radio which can be categorized by their operations and objectives, as follow

- 1) The Social Citizen Group Model (The Ton Nam Chee Community Radio Learning Centre)
- 2) The Governmental Model (The Kon Ban Tan Community Radio Learning Centre)
- 3) The Business Model (The Kon Phu Keaw Community Radio Readiness Operation Point)
- 4) The Political Business Model (The Kon Rug Thin Community Radio Readiness Operation Point)

By considering on ownership,community participation,the independent from political and business influence.It may be said that the first model is truly community radio implementing.

Department Mass Communication
Field of study Mass Communication
Academic year 2005

Student's signature.....*ศส สัมพันธ์รักษ์*
Advisor's signature.....*จ*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่เมตตา ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ และ อบรมสั่งสอนคุณธรรมต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ.สุธี พลพงษ์ อาจารย์ ที่ปรึกษาที่คอยแนะนำดูแล ติดตาม จนผู้วิจัยรู้สึกปราบปลื้มที่มีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา ขอขอบคุณ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ประธานกรรมการที่ทักทายถามไถ่ถึงความเป็นไปของงานวิจัยของผู้วิจัยเรื่อย ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีระเบียบวินัย มีความรอบคอบในเรื่องต่าง ๆ และ อ.สุภาพร โพธิ์แก้ว กรรมการที่เป็นดีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแลผู้วิจัย

ขอกราบขอบคุณ คุณพ่อปราโมทย์ และ คุณแม่บรรจงจิต สัมพันธรักษ์ ที่เป็น ผู้ให้ทุกสิ่งแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของท่านและจะเทิดทูนระลึกไว้ตลอดไป ผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่น้องที่คอยดูแล สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ , คณะเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุชุมชนทั้ง 4 แห่ง , เพื่อน ๆ , นทพ. ลลิตา ธนพันธ์ เพื่อนนิสิตที่คอยช่วยขัดเกลาภาษาให้สละสลวย รวมทั้งให้กำลังใจ ผู้วิจัยมาตลอด 6 ปีที่ผ่านมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
สารบัญตาราง.....	ท
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาที่วิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ทฤษฎีสื่อสารและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม.....	9
แนวคิดวิทยุชุมชน.....	11
แนวคิดวิทยุชุมชนในประเทศไทย.....	13
แนวคิดคุณค่าเชิงประจักษ์ของวิทยุชุมชน.....	22
แนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสื่อ.....	22
แนวคิดการจำแนกรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง.....	25
แนวคิดการจำแนกลักษณะเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	29

	หน้า
การรวบรวมข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
การนำเสนอข้อมูล.....	33
บทที่ 4 ความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ.....	34
ความเป็นมาของวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ.....	34
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	39
หน่วยงานภาครัฐจังหวัดชัยภูมิ.....	39
กรมประชาสัมพันธ์.....	42
หลักเกณฑ์ของโครงการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์.....	43
สรุปโครงสร้างวิद्यุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ.....	47
โครงสร้างวิद्यุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จังหวัดชัยภูมิ.....	47
โครงสร้างวิद्यุชุมชนในโครงการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์.....	48
บทที่ 5 โครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของสถานีวิद्यุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ.....	50
ศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนต้นน้ำชี.....	51
สถานที่ตั้ง.....	51
รัศมีการออกอากาศและพื้นที่การออกอากาศ.....	51
ลักษณะทางประชากร.....	51
ความเป็นมาของสถานี.....	51
อุปกรณ์ภายในสถานี.....	52
งบประมาณ.....	53
โครงสร้างการบริหารสถานี.....	58
วัตถุประสงค์สถานี.....	64
การผลิตรายการ.....	64
การฝึกอบรม.....	71

	หน้า
การประเมินผล.....	73
คุณค่าเชิงประจักษ์.....	76
ศูนย์การเรียนรู้วิฑูรยชุมชนคนบ้านแท่น.....	78
สถานที่ตั้ง.....	78
รัศมีการออกอากาศและพื้นที่การออกอากาศ.....	79
ลักษณะทางประชากร.....	79
ความเป็นมาของสถานี.....	79
อุปกรณ์ภายในสถานี.....	80
งบประมาณ.....	81
โครงสร้างการบริหารสถานี.....	84
วัตถุประสงค์สถานี.....	89
การผลิตรายการ.....	89
การฝึกอบรม.....	94
การประเมินผล.....	96
คุณค่าเชิงประจักษ์.....	97
จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิฑูรยชุมชนคนภูเขียว.....	99
สถานที่ตั้ง.....	99
รัศมีการออกอากาศและพื้นที่การออกอากาศ.....	99
ลักษณะทางประชากร.....	99
ความเป็นมาของสถานี.....	100
อุปกรณ์ภายในสถานี.....	100
งบประมาณ.....	101
โครงสร้างการบริหารสถานี.....	105
วัตถุประสงค์สถานี.....	109
การผลิตรายการ.....	110

	หน้า
การฝึกอบรม.....	115
การประเมินผล.....	116
คุณค่าเชิงประจักษ์.....	117
จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น.....	118
สถานที่ตั้ง.....	118
รัศมีการออกอากาศและพื้นที่การออกอากาศ.....	118
ลักษณะทางประชากร.....	119
ความเป็นมาของสถานี.....	119
อุปกรณ์ภายในสถานี.....	120
งบประมาณ.....	120
โครงสร้างการบริหารสถานี.....	122
วัตถุประสงค์สถานี.....	125
การผลิตรายการ.....	125
การฝึกอบรม.....	128
การประเมินผล.....	128
คุณค่าเชิงประจักษ์.....	129
สรุปผลการวิจัยบทที่ 5.....	130
บทที่ 6 การเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ.....	134
ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี.....	135
ตัวอย่างผังรายการ.....	136
รายละเอียดของแต่ละรายการ.....	136
ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ.....	140
ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ.....	146
ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น.....	151

	หน้า
ตัวอย่างผังรายการ.....	151
รายละเอียดของแต่ละรายการ.....	152
ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ.....	156
ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ.....	161
จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว.....	165
ตัวอย่างผังรายการ.....	165
รายละเอียดของแต่ละรายการ.....	166
ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ.....	169
ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ.....	174
จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น.....	179
ตัวอย่างผังรายการ.....	179
รายละเอียดของแต่ละรายการ.....	180
ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ.....	183
ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ.....	187
สรุปผลการวิจัยบทที่ 6	190
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	194
ข้อจำกัด	196
ข้อเสนอแนะทั่วไป	196
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	197
รายการอ้างอิง.....	199
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	205

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 6.1 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	141
แผนภูมิที่ 6.2 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการพูดคุยของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	142
แผนภูมิที่ 6.3 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	143
แผนภูมิที่ 6.4 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวภายในและภายนอกชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	144
แผนภูมิที่ 6.5 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	145
แผนภูมิที่ 6.6 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่น ๆ ของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	146
แผนภูมิที่ 6.7 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี.....	147
แผนภูมิที่ 6.8 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี...	148
แผนภูมิที่ 6.9 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชน ต้นน้ำชี.....	149
แผนภูมิที่ 6.10 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น.	156
แผนภูมิที่ 6.11 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการพูดคุยของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น.	157
แผนภูมิที่ 6.12 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น..	158
แผนภูมิที่ 6.13 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่น ๆ ของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น..	159
แผนภูมิที่ 6.14 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น....	160
แผนภูมิที่ 6.15 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการสารคดีของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น	161
แผนภูมิที่ 6.16 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่น.....	161
แผนภูมิที่ 6.17 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคน บ้านแท่น.....	162
แผนภูมิที่ 6.18 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชน คนบ้านแท่น.....	163
แผนภูมิที่ 6.19 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ ชุมชนคนภูเขียว.....	170
แผนภูมิที่ 6.20แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ ชุมชนคนภูเขียว.....	171
แผนภูมิที่ 6.21 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการพูดคุยของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ ชุมชนคนภูเขียว.....	172

แผนภูมิที่ 6.22 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่น ๆ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนภูเขียว.....	173
แผนภูมิที่ 6.23 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนภูเขียว.....	174
แผนภูมิที่ 6.24 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน คนภูเขียว.....	175
แผนภูมิที่ 6.25 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของจุดปฏิบัติการเตรียมความ พร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว.....	176
แผนภูมิที่ 6.26 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของจุดปฏิบัติการเตรียมความพ พร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว.....	177
แผนภูมิที่ 6.27 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น.....	183
แผนภูมิที่ 6.28 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น.....	184
แผนภูมิที่ 6.29 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการพูดคุยของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น.....	185
แผนภูมิที่ 6.30 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่น ๆ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น.....	186
แผนภูมิที่ 6.31 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น.....	186
แผนภูมิที่ 6.32 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน คนรักถิ่น.....	187
แผนภูมิที่ 6.33 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของจุดปฏิบัติการเตรียมความ พร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น.....	188
แผนภูมิที่ 6.34 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของจุดปฏิบัติการเตรียมความพ พร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น.....	189

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 5.1 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนต้นน้ำชี.....	66
ตารางที่ 5.2 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนคนบ้านแท่น.....	91
ตารางที่ 5.3 แสดงแบบฟอร์มรับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อม วิद्यุชุมชนคนภูเขียว.....	102
ตารางที่ 5.4 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนภูเขียววันจันทร์ถึง ศุกร์.....	111
ตารางที่ 5.5 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนภูเขียววันเสาร์และ วันอาทิตย์.....	112
ตารางที่ 5.6 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนรักษิณวันจันทร์ถึง ศุกร์.....	126
ตารางที่ 5.7 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนรักษิณวันเสาร์และวัน อาทิตย์.....	127
ตารางที่ 5.8 ตารางเปรียบเทียบประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการสถานีวิद्यุชุมชนในจังหวัด ชัยภูมิ.....	130
ตารางที่ 6.1 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนต้นน้ำชี.....	135
ตารางที่ 6.2 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนคนบ้านแท่น.....	151
ตารางที่ 6.3 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนภูเขียววันจันทร์ถึง ศุกร์.....	165
ตารางที่ 6.4 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนภูเขียววันเสาร์และ วันอาทิตย์.....	166
ตารางที่ 6.5 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนรักษิณวันจันทร์ถึง ศุกร์.....	179
ตารางที่ 6.6 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यุชุมชนคนรักษิณวันเสาร์และวัน อาทิตย์.....	180
ตารางที่ 6.7 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนรูปแบบรายการของทุกสถานี.....	190
ตารางที่ 6.8 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเนื้อหารายการของทุกสถานี.....	192
ตารางที่ 7.1 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบของสถานีวิद्यุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ.....	194

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 4.1 แสดงโครงสร้างสถานีวิทยชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จังหวัดชัยภูมิ.....47

แผนภาพที่ 4.2 แสดงโครงสร้างวิद्यชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์.....48

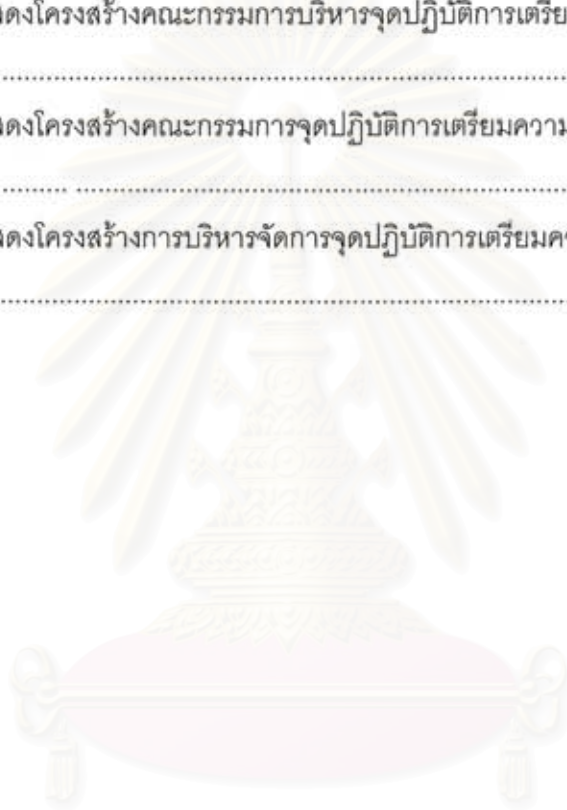
แผนภาพที่ 5.1 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้วิद्यชุมชนต้นน้ำชี.....58

แผนภาพที่ 5.2 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนรู้วิद्यชุมชนคนบ้านแท่น....85

แผนภาพที่ 5.3 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจัดการเตรียมความพร้อมวิद्यชุมชน
 คนภูเขียว 105

แผนภาพที่ 5.4 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการจัดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यชุมชน
 คนภูเขียว..... 107

แผนภาพที่ 5.5 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการจัดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิद्यชุมชนคน
 รักษาดิน..... 123

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางด้านการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารผ่านสื่อมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันเนื่องจากปัจจัยทางสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้การสื่อสารนั้นมีหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศ ระดับจังหวัด กระทั่งระดับชุมชนซึ่งถือว่าเป็นระดับรากหญ้าที่มีความสำคัญและไม่อาจที่จะละเลยได้ เนื่องจากเป็นหน่วยอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญแบบยั่งยืนและถาวร

การสื่อสารในระดับชุมชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันก็คือวิทยุชุมชน แรกเริ่มนั้นการดำเนินงานวิทยุชุมชนในประเทศไทยยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี 2540 เป็นเพียงการนำหลักการและแนวคิดมาทดลองในช่วงเวลาสั้นๆ ที่เห็นได้ชัดคือในปี 2534 นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค ข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ที่กำลังทำการศึกษาในระดับปริญญาโทอยู่ในขณะนั้น ได้มีการทดลองจัดทำรายการวิทยุชุมชนรายการสร้างสรรค์จันทร์ โดยมีนายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทร์ และร.ศ. จุมพล รอดคำดี ซึ่งขณะนั้นเป็นคณะบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษา ผลการวิจัยพบว่ามีความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีวิทยุในสังคมไทย หลังจากนั้นเพียงหนึ่งปีก็เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ถือเป็นประวัติศาสตร์ครั้งล่าสุดของการปิดเมืองชั่วคราวครั้งใหญ่จากสื่อมวลชนไทย ซึ่งเป็นการปิดหูปิดตาประชาชนทั้งประเทศโดยรัฐเป็นผู้สั่งการ ทั้งๆ ที่สื่อมวลชนมีอุดมการณ์อันแน่วแน่ เป็นจรรยาบรรณหลักในวิชาชีพ คือต้องรับใช้ประชาชนอย่างตรงไปตรงมา แต่กลับกัน เหตุการณ์ครั้งนั้น "รัฐ" ได้กระทำการละเมิดสิทธิการรับรู้ข่าวสารข้อเท็จจริงของประชาชน ทำให้เกิดคำถามว่า "สื่อของประชาชนเพื่อประชาชนโดยประชาชน" นั้นอยู่ที่ไหน และจากเหตุการณ์ครั้งนี้จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหวของภาคประชาชนรวมทั้งนักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนได้เริ่มตระหนักถึงสิทธิทางการสื่อสารที่ตนเองพึงมีและก่อให้เกิด การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการสื่อสารของภาคประชาชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชนถือเป็นสื่อทางเลือกที่มีลักษณะแตกต่างจากสื่อกระจายเสียงประเภทอื่น ซึ่ง ได้แก่ วิทยุของรัฐ (State Radio) และวิทยุเชิงพาณิชย์ (Commercial Radio) เนื่องจากการดำเนินงานสื่อชุมชนจะสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยองค์การยูเนสโกได้ให้ความหมายของวิทยุชุมชนไว้ว่า วิทยุชุมชน หมายถึง สื่อที่ประชาชนสามารถเข้าถึง (access) มีส่วนร่วม (participation) และบริหารจัดการ (management) ซึ่งเป็นระดับที่สูงสุดก็คือการที่ชุมชนเป็นเจ้าของสถานี(ลักษณะ คล้ายแก้ว,2545)

วิทยุชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ชัดเจนที่สุดของการปฏิรูปสื่อวิทยุของรัฐมาปรับเป็นสื่อสาธารณะ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เป็นของประชาชน ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิเสรีภาพทางการสื่อสาร มีจุดประสงค์ในการมุ่งที่จะปฏิรูปสื่อมวลชนครั้งใหญ่ โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนใน มาตราที่ 40 โดยระบุไว้ว่า คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และ โทรคมนาคม เป็นทรัพยากรการสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็น อิสระจัดสรรคลื่นความถี่ตามวาระหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยที่การดำเนินการตามวรรคสอง ต้องคำนึงประโยชน์ของประชาชน ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์อื่นรวมทั้งการแข่งขันเสรีอย่าง เป็นธรรม. โดยจัดสรรให้ภาค ประชาชนมีสิทธิใช้สื่อ 20 % ส่วนภาครัฐ 40% และเอกชน 40% แต่เริ่มมีผลบังคับใช้จริงๆหลังจาก รัฐสภาได้ออกพระราชบัญญัติจัดสรรคลื่นความถี่ ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม 2543 ดังนั้นวิทยุและ โทรทัศน์จึงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายทั้งสองฉบับ

สำหรับ 20 % ที่จัดสรรให้ภาคประชาชนได้ร่วมใช้คลื่นความถี่นั้นพื้นที่ตรงนี้ก็คือ พื้นที่ สาธารณะ ซึ่งพื้นที่สาธารณะจะก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อประชาธิปไตยมากที่สุดนั้นจะต้องเป็น อิสระจากอิทธิพลการเมืองและอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่ครอบงำทางสังคมอยู่ ซึ่งถ้าจะมองรูปแบบ สื่อที่มีอยู่ในขณะนั้นนั้นจะเห็นได้ว่า วิทยุชุมชนถือว่าเป็นสื่อที่สอดคล้องกับพื้นที่สาธารณะนี้มากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากสื่ออย่างประเภทอื่นที่แม้จะมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วก็ตาม วิทยุ โทรทัศน์ และบางส่วนของอินเทอร์เน็ต ก็ยังดำเนินไปบนเนื้อหาที่เน้นหนักเพียงการครอบงำ ประชาชน เพียงเอื้อประโยชน์ในการรักษาสถานะทางอำนาจ ของคนบางคนบางกลุ่ม และรักษา ผลประโยชน์เฉพาะพรรคพวกเพื่อนพ้องตนเองเท่านั้น ซึ่งมากไปด้วยการโฆษณา ละคร เกมสโรว์ การเสนอข่าวที่บ่อยครั้งบิดเบือนครอบงำปิดกั้นและการให้ข้อมูลด้านเดียว เป็นต้น

ดังนั้นพัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้วิทยุชุมชนในประเทศไทยจึง เริ่มต้นจาก ความตระหนักในสิทธิ และคุณค่าแห่งช่องทางสื่อสาร เพื่อสร้างสมดุลอำนาจในการสื่อสารผ่านคลื่นตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ ที่ให้ฐานะภาคประชาชน เป็นหนึ่งในผู้ประกอบการวิทยุ โทรทัศน์ แจก เช่นเดียวกับผู้ประกอบการอีก 2 กลุ่ม คือภาครัฐ และภาคธุรกิจอันเป็นการสร้างความหลากหลายแห่งการเสนองานและรายการจากผู้ประกอบการวิทยุ-โทรทัศน์ ที่ประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์ทั้งในฐานะผู้รับสาร และในฐานะผู้ส่งสาร ที่สำคัญ เฉพาะในส่วนสื่อภาคประชาชน หรือวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของภาคประชาชน คือการประกันสิทธิโอกาสการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของภาคประชาชนที่ ไม่ต้องง้อรัฐ และ ไม่ต้องพึ่งทุน (เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, 2547)

สำหรับคำจำกัดความของวิทยุชุมชนนั้นก็ยังมีผู้ให้ทัศนะมุมมองต่างๆกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล เช่นสมาชิกในจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนที่เป็นพื้นที่ตัวอย่างได้ให้คำนิยามของวิทยุชุมชนไว้ว่า "วิทยุชุมชนคือเครื่องมือที่แสดงถึงสิทธิของชุมชน และการกระจายอำนาจสู่คนตัวเล็กๆ เป็นสื่อทางเลือกที่ให้โอกาสแก่ทุกคนในชุมชนได้มีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันในการสื่อสารตามความต้องการของชุมชนผ่านสื่อวิทยุ เป็นการดำเนินการด้วยใจอาสาสมัคร ไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือกำไร โดยมุ่งหวังที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความดีงามแก่ชุมชน ปลุกจิตสำนึกชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน รวมทั้งหล่อหลอมให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี อันเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน" (มรรยาท พงษ์ไพบูลย์, 2546)

ส่วนมุมมองขององค์กรสถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "วิทยุชุมชนคือ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบในการสื่อสารผ่านคลื่นของภาคประชาชน นั่นคือการที่ชุมชนร่วมเป็นเจ้าของสื่อด้วยความรับผิดชอบ และตระหนักในคุณค่าของสื่อและประชาชนกระบวนการการรับสารและส่งสารตามความสนใจ และความต้องการของชุมชนโดยไม่มีผู้ใดมาสั่งการและกำหนด ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่สมดุลอำนาจในการรับสารและส่งสารของภาคประชาชน รวมทั้งเกิดพื้นที่สาธารณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การเมืองภาคพลเมืองซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบ้านเมืองอย่างแท้จริง" (บอรรถนิทรศการวิทยุชุมชนสถาบันสื่อภาคประชาชน, 2545)

ในช่วงปี 2542-2545 ได้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ในเรื่องเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ที่สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม ร่วมกับ

องค์กรสนับสนุนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศดำเนินการเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ตัวแทนชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีในทุกภูมิภาคของประเทศ ได้ทราบถึงสิทธิตามที่ระบุใน มาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ และนำเสนอแนวคิด การดำเนินการวิถุชุมชนตามแนวทางของ ยูเนสโก(UNESCO) คือ เพื่อให้เป็นสื่อที่ประชาชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ร่วมใช้ ร่วมรับผิดชอบ เพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อให้เป็นเครื่องมือการสื่อสารของชุมชน โดยศักยภาพและความเป็นตัวตน ของชุมชน

แต่สภาพการดำเนินการวิถุชุมชนในปัจจุบัน เต็มไปด้วยกระแสความขัดแย้งอย่างรุนแรง ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มี การแต่งตั้งคณะกรรมการกิจการ วิถุกระจายเสียงและวิถุโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) ด้วยความล่าช้าดังกล่าวส่งผลให้วิถุชุมชน ทุกแห่งจึงเป็นวิถุเถื่อนไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และที่สำคัญก็คือจำนวนกว่าครึ่งของวิถุชุมชน นั้นเป็นการจัดตั้งขึ้นโดยไม่ได้ผ่านการเป็นศูนย์การเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามหลักการ ที่แท้จริงของวิถุชุมชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ประธานสถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน และรองประธาน คณะกรรมการรณรงค์เพื่อปฏิรูปสื่อ ได้เรียกช่วงเวลาและสถานการณ์ของวิถุชุมชนในขณะนี้ว่า "ช่วงสุญญากาศ" จึงมีผู้ใช้ช่องว่างทางกฎหมายวิถุชุมชนเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง อย่าง มากมายในทุกพื้นที่

มองโดยภาพรวมในปัจจุบัน "วิถุชุมชน" จำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ (กรุงเทพมหานคร, วันพุธที่ 1 ธันวาคม 2547:30) ได้แก่

1.กลุ่มวิถุชุมชนที่เริ่มต้นจัดตั้งโดยความร่วมมือของสถาบันพัฒนาเครือข่ายประชาสังคม หลายแห่ง อาทิเช่น สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิ ฟอร์ดิซเนามัน สมาคมพัฒนาคุณภาพประชากร สำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF) มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม เป็นต้น เป็นกลุ่มที่ต่อสู้ผลักดันกฎหมายลูกของรัฐธรรมนูญมาตรา 40 ให้ภาคประชาชนเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และคลื่นวิทยุโทรทัศน์ หลังจากกฎหมายประกาศใช้ เครือข่ายภาคประชาชนเมืองกาญจนบุรีก็จัดตั้งวิถุชุมชนขึ้นเป็นสถานีแรกราวปลายปี 2544 และ เกิดขึ้นอีกนับร้อยสถานีจากการสนับสนุนงบประมาณของกองทุนเพื่อสังคม

2. กลุ่มนักจัดรายการวิทยุที่ถูกเบียดออกจากคลื่นวิทยุกระแสหลักหลังจากพ่อค้าขายยา และเจ้าของค่ายเพลงรุกเข้าไปยึดคลื่น ทั้งเอเอ็ม และเอฟเอ็ม

3. กลุ่มนักธุรกิจ ที่ไม่มีความสนใจในเรื่องปรัชญาการทำวิทยุชุมชนหรือการจัดระเบียบ โดยกลุ่มนี้เพียงแค่อ้างอิงโอกาสในการทำธุรกิจอีกช่องทางหนึ่งในช่วงที่วิทยุชุมชนยังเป็นช่วง สุญญากาศ

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิก็จัดอยู่ใน "ช่วงสุญญากาศ" เช่นเดียวกับกับวิทยุชุมชนอื่นๆทั่วประเทศ ผู้วิจัยจึงได้เริ่มที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาวิทยุชุมชน จังหวัดชัยภูมิ ในเชิงพัฒนาการความเป็นมาในระดับประเทศและภายในจังหวัดชัยภูมิตั้งการ เปรียบเทียบให้เห็นถึงข้อแตกต่าง โดยนำหลักการวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรมมาเป็นกรอบ ในการวิเคราะห์ เพื่อที่จะทำให้มองเห็นถึงสภาพการณ์ที่เป็นจริงและผลประโยชน์แอบแฝงต่างๆ ภายในแต่ละสถานีได้อย่างชัดเจน เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบอันจะก่อให้เกิดแนวทางการ ดำเนินงานวิทยุชุมชนที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต

ปัญหำนำวิจัย

1. สถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิมีความเป็นมาอย่างไร
2. ลักษณะโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิมี ลักษณะอย่างไรบ้าง
3. ผังรายการและเนื้อหาของสาระของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิมีความแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาของสาระของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

นิยามคำศัพท์

การศึกษาเรื่องความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิจำเป็นที่ จะต้องทราบถึงคำศัพท์พื้นฐานสำคัญต่างๆดังต่อไปนี้

วิทยุชุมชน (Community Radio) หมายถึงวิทยุของภาคประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการ รับผิดชอบ ดำเนินการผลิต บริหารจัดการและเป็นเจ้าของโดยตรง งบประมาณมาจากภาค ประชาชน เนื้อหาสาระรับใช้ชุมชนหรือเฉพาะกลุ่มและเป็นส่วนหนึ่งของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

วิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ (Community Radio In Chaiyaphum) หมายถึงสถานีวิทยุชุมชนที่ กระจายเสียงอยู่ตามชุมชนต่างๆในจังหวัดชัยภูมิ

ผังรายการ(Program Schedule) หมายถึง ผังที่กำหนดการออกอากาศรายการต่างๆของสถานี วิทยุชุมชน ซึ่งในผังรายการจะประกอบด้วยชื่อรายการ ช่วงเวลาการออกอากาศ และชื่อผู้ดำเนิน รายการ ผังรายการจะเป็นตัวสะท้อนการปฏิบัติงานของแต่ละสถานีในเชิงรูปธรรม

รูปแบบรายการ(Radio Program Formats) หมายถึง ประเภทของรายการที่นำเสนอในผัง รายการ ประกอบไปด้วย 8 ประเภทใหญ่ๆ (เมธา เสรีธนาวงศ์,2544)ประกอบไปด้วย รายการข่าว รายการสารคดี รายการเพื่อการศึกษา รายการสาระบันเทิง รายการดนตรี รายการพูดคุย รายการละคร รายการนิตยสาร

ประชาชน(Population) หมายถึง กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาซึ่งในที่นี้คือ กลุ่มผู้รับ ฟังรายการต่างๆจากสถานีวิทยุชุมชนต้นน้ำซีที่อำเภอหนองบัวแดง สถานีวิทยุชุมชนบ้านแท่น สถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียว และสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นได้อย่างชัดเจน

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง การบริหารจัดการภายในสถานีวิทยุชุมชน ซึ่ง ประกอบไปด้วย โครงสร้างการบริหารจัดการ หลักการบริหารจัดการ และกลไกการควบคุม

ขอบเขตการวิจัย

ปัจจุบันจังหวัดชัยภูมิมีสถานีวิทยุชุมชนอยู่ 14 แห่งด้วยกัน ประกอบไปด้วย

1. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียว อำเภอภูเขียว FM 104.25 MHz
2. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียว อำเภอภูเขียว FM 106.75 MHz

3. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนเมืองใหม่เกษตรสมบูรณ์ อ.เกษตรสมบูรณ์ FM 103.5 MHz
4. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนแก่งคร้อ อ.แก่งคร้อ FM 93.75 MHz
5. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนวิถึธรรม อ.ภูเขียว FM 89.75 MHz
6. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนไทคอนสาร อ.คอนสาร FM 96.75 MHz
7. ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น อ.บ้านแท่น FM 100 MHz
8. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนบ้านเมืองเก่า อ.เกษตรสมบูรณ์ FM 107 MHz
9. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนหนองข่า อ.เกษตรสมบูรณ์ FM 90
10. ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี อ.หนองบัวแดง FM 100 MHz
11. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนวัดเทพบุตรบรรพต อ.เทพสถิตย์ FM 108 MHz
12. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนทุ่งดอกกระเจียว อ.เทพสถิตย์ FM 99.95 MHz
13. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักษาดินโนนสาทร อ.เมือง FM 95.25 MHz
14. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักษาดินเพื่อชุมชนคนรักษาดินคลองเรียง อ.เมือง FM 104.25 MHz

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง(Purposive Sampling) โดยยึดเอาระยะเวลาในการก่อตั้งสถานีเป็นเกณฑ์ซึ่ง สถานีที่จะทำการวิจัยนั้นจะต้องก่อตั้งสถานีและดำเนินการกระจายเสียงมาแล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน จึงได้เลือกมา 4 สถานีแรกที่ก่อตั้งขึ้นก่อนในจังหวัดชัยภูมินั้นคือศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีที่อำเภอหนองบัวแดงศูนย์การเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจร ที่อำเภอบ้านแท่น สถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียวที่อำเภอภูเขียว และสถานีวิทยุชุมชนคนรักษาดินที่อำเภอเมือง มาเป็นกลุ่มที่ใช้ในการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์ในการอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทำการวิจัยเรื่องวิทยุชุมชนต่อไปในอนาคต
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแนวทางและโครงสร้างการดำเนินงานวิทยุชุมชนให้เหมาะสมมากที่สุด

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความเป็นมาและการบริหารจัดการของวิเทศชนจังหวัดชัยภูมิต้องอาศัยทฤษฎีเพื่อนำมาเป็นกรอบความคิดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีสื่อสารและการสื่อสารและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
2. แนวคิดวิเทศชน
3. แนวคิดวิเทศชนในประเทศไทย
4. แนวคิดคุณค่าเชิงประจักษ์ของวิเทศชน
5. แนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสื่อ
6. แนวคิดการจำแนกรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง
7. แนวคิดการจำแนกลักษณะเนื้อหารายการวิทยุกระจายเสียง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.ทฤษฎีสื่อสารกับการสื่อสารกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

เกรแฮม (1997) (อ้างถึงใน วิภา อุดมพันธ์ ,2544) ได้กล่าวถึงสิทธิการสื่อสารของผู้รับสารในฐานะพลเมืองไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1.พลเมืองมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย ในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศ เรามีสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายระบุ ในสังคมข้อมูลข่าวสารหรือสังคมความรู้แห่งอนาคต สิทธิตามกฎหมายของเราต้องเน้นให้เห็นสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสำคัญเกี่ยวกับสังคมที่เราเป็นสมาชิกอยู่เป็นพิเศษ กล่าวคือ พลเมืองมีสิทธิที่จะได้รับรู้เรื่องราวพื้นฐานต่างๆของสังคมได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

2.พลเมืองคือสมาชิกของชุมชน เราทุกคนเป็นปัจเจกแต่ความเป็นปัจเจกของเราเกิดขึ้นท่ามกลางคนอื่นๆที่อยู่รอบข้าง ในฐานะพลเมืองเราคือสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน อัตลักษณ์ (identity) ของเรามาจากการมองดูตัวเองโดยเชื่อมโยงกับสังคม จากนั้นจึงเรียนรู้ที่จะกำหนดตำแหน่ง (locate) ของตนเองในสังคมที่ตนมีชีวิตอยู่ และวางบทบาทของตนเองในสังคมได้อย่างถูกต้อง

3. **พลเมืองต้องการพลังวิพากษ์ที่เป็นอิสระ** พลเมืองต้องการสิทธิเสรีภาพที่จะต้องวิพากษ์วิจารณ์ อธิบายจุดยืนและความเข้าใจของตนเองต่อทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สุขของส่วนรวม

หลักการทั้งสามคือทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น มีสิทธิในการตอบโต้ และมีสิทธิแสวงหาทัศนคติที่แตกต่างกันได้มากกว่าหนึ่ง จึงเป็นหลักการที่ต้องได้รับความเคารพ

ฌอง แม็คไบรด์(1990) (อ้างถึงในการสื่อสารมวลชนเบื้องต้น,2545) ได้สรุปแนวคิดเรื่องสิทธิการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสาร (Communication) เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สิทธิในการสื่อสาร (right to communicate) มีความหมายกว้างกว่าเรื่องสิทธิในการรับข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการยุควิถี ซึ่งคู่สื่อสารได้ตอบกันอย่างเสมอภาคและเป็นประชาธิปไตย (dialogue) ไม่ว่าจะคู่สื่อสารจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล สิทธิการสื่อสารเป็นการขยายขอบเขตของเสรีภาพ และประชาธิปไตยในสังคมใหม่ ทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา มนุษย์ได้ต่อสู้เพื่อให้เป็นอิสระจากอำนาจการครอบงำของระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา เสรีภาพในการพูด เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ และเสรีภาพของข้อมูลข่าวสารที่เราได้มาจากการต่อสู้ ยังต้องดำเนินต่อไปเพื่อให้ได้การสื่อสารที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แง่มุมใหม่ในเรื่องเสรีภาพต้องเป็นการสื่อสารสองทาง ต้องเป็นการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นอิสระ ต้องเปิดให้มีการเข้าถึงและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนให้เสรีภาพในแบบที่เราเข้าใจและรู้จักกันมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หลังจากการเผยแพร่รายงานของแม็คไบรด์แล้ว องค์การยูเนสโก ได้จำแนกประเภทของสิทธิการสื่อสารไว้ 4 ด้านคือ

1. สิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร (information right)
2. สิทธิด้านได้รับความคุ้มครอง (protection right)
3. สิทธิของกลุ่มบุคคล องค์กรและชุมชน (collective right)
4. สิทธิในการมีส่วนร่วม (participation right)

McQuail(1987) ได้กล่าวถึงรูปแบบขององค์กรในทฤษฎีการสิทธิการสื่อสารกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่นั้นจัดตั้งขึ้นในสังคมเสรีนิยมที่พัฒนาแล้ว และมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีสื่อเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นที่รากฐานของสังคมและการเห็นคุณค่าของการสื่อสารแบบแนวนอน (Horizontal communication) มากกว่าการสื่อสารแบบแนวตั้ง (Vertical communication) ที่มีลักษณะการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down) หรือมีการ

ไหลผ่านของข้อมูลข่าวสารเพียงทางเดียว นอกจากนี้ทฤษฎีนี้ ยังต่อต้านการใช้สื่อเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ การผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อ การบริหารงานที่รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและสถาบันกระจายเสียงสาธารณะที่มีลักษณะการดำเนินงานแบบรัฐ

หัวใจของทฤษฎีนี้คือ ความต้องการ ความสนใจ และความปรารถนาของผู้รับสาร อีกทั้งยังคำนึงถึงสิทธิที่ประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่ตรงกับปัญหาของตน สิทธิในการสื่อสารตอบโต้กลับ สิทธิเพื่อใช้สื่อในการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายในชุมชน และปฏิเสธการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง การควบคุมสื่อโดยรัฐ สื่อราคาแพง ความเป็นมืออาชีพ แต่จะให้การสนับสนุนความหลากหลาย (Multiplicity) สัดส่วนที่มีขนาดเล็ก (Smallness of scale) ความเป็นท้องถิ่น (Locality) ลักษณะที่ไม่เป็นสถาบัน (Deinstitutionalization) การที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกันได้ การสื่อสารแบบแนวนอนที่เชื่อมโยงสังคมได้ในทุกระดับ และการอุทิศตนเป็นต้น

2.แนวคิดวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชน เป็นการจัดดำเนินการและส่งกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น (Local Station) รูปแบบหนึ่ง ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนโดยมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นประชาธิปไตย มีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ดังนั้นวิทยุชุมชนจึงเป็นเรื่องของชุมชนคิด ชุมชนทำ ชุมชนนำเสนอและชุมชนตรวจสอบจัดการเป็นหลัก

นักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชน ไชมอนด์ พาร์ทริดจ์ (Simon Partridge) ได้เขียนถึงหลักการทดลองวิทยุชุมชน และหลักการของวิทยุชุมชนว่า (Partridge, Simon, 1982 อ้างใน สุรินทร์ แปลงประสพโชค, 2534) วิทยุชุมชนเริ่มขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อปีพุทธศักราช 2491 โดยสถานีวิทยุกระจายเสียง เค.พี.เอฟ.เอ (KPFA) ในเมืองเบอร์กลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยุแห่งนี้เป็นวิทยุอิสระที่ไม่แสวงหากำไร แต่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ฟังที่รักอิสระและความสงบสุข ต่อมาได้ขยายการจัดตั้งอย่างกว้างขวาง และได้รวมตัวกันเป็น สหพันธ์นักวิทยุชุมชนแห่งชาติเมื่อปีพุทธศักราช 2518 โดยมีสมาชิกถึง 60 สถานี ลักษณะการดำเนินงานวิทยุชุมชนในสหรัฐอเมริกาช่วงระยะเริ่มต้น จะมีลักษณะคล้ายๆ กันคือมีรูปแบบที่เป็นวิทยุเพื่อกิจการสาธารณะโดยได้รับเงินอุดหนุนจากการโฆษณา หรือรูปแบบที่เป็นวิทยุเพื่อกิจการสาธารณะโดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุน แต่ทั้ง 2 รูปแบบนี้จะเก็บเงินจากผู้ฟังรายละ 10-15 เหรียญ เพื่อดำเนินการเหมือนกัน

วิทยุชุมชนในสหรัฐอเมริกา ผู้ฟังจะมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางพนักงานส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัคร เปิดโอกาสให้คนมาแสดงความคิดเห็น โทรศัพท์เข้าสู่รายการ และเชิญมาร่วมผลิตรายการ

ต่อมาวิทยุกระจายเสียงชุมชนเหล่านี้ ได้แปรสภาพมาเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรบริหารโดยคณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งมาจากชุมชนส่วนหนึ่งและสถานีส่วนหนึ่ง บุคลากรฝ่ายต่างๆจะจ้างคนในชุมชนเป็นหลัก และมีอาสาสมัครเป็นผู้สนับสนุนด้านการเงินแม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ฟังโดยตรงแล้วยังได้จากสหกรณ์ มูลนิธิ และผู้บริจาคคนอื่นๆด้วย

สำหรับเนื้อหาของรายการนั้น จะต่างจากรายการวิทยุอื่นๆทั่วไป คือ ในส่วนของเพลงจะพยายามค้นหาเพลงท้องถิ่นทั้ง โฟล์ค แจ๊ส และเพลงบลูมาเผยแพร่รวมทั้งการนำผลงานของศิลปินท้องถิ่นมาเผยแพร่ โดยนิยมเชิญศิลปินนั้นมาออกอากาศสดนอกจากนั้นในส่วนของเหตุการณ์ปัจจุบัน ก็นิยมจัดทำเป็นสารคดีทางวิทยุและวิเคราะห์เรื่องราวของท้องถิ่นเรื่องราวของชาติและต่างชาติ จัดแสดงทัศนียภาพอย่างอิสระเกี่ยวกับชาวสำคัญโดยโฆษกท้องถิ่น ขณะเดียวกับหน่วยงานต่างๆ และผู้นำท้องถิ่นต่างก็มีบทบาทเสมอกัน ในการที่จะออกอากาศเผยแพร่ทางวิทยุชุมชนดังกล่าว

วิทยุชุมชนในสวีเดน ได้เริ่มทำการทดลองเมื่อปีพุทธศักราช 2522 ในพื้นที่ 15 แห่ง ซึ่งแตกต่างกันตั้งแต่สถานีที่เป็นชุมชนหนาแน่นในเมืองใหญ่ๆ ชานเมืองและเขตชนบท โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนท้องถิ่นในรัศมี 2.5 ไมล์ มาออกอากาศรายการของตนเองได้แก่ สหภาพการค้า พรรคการเมือง องค์กรทางศาสนา สโมสรกีฬา กลุ่มศิลปวัฒนธรรม สมาคมกลุ่มผู้คุ้มครองผู้บริโภค นักสิ่งแวดล้อม และวิทยุชุมชน โดยการบริการนั้นจะไม่แสวงหากำไร และไม่อนุญาตให้มีการโฆษณา นาร์ (Nar) หรือวิทยุชุมชนสวีเดนนี้ หน่วยงานที่ออกอากาศจะต้องได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการวิทยุชุมชนซึ่งรัฐสภาสวีเดนแต่งตั้งขึ้น ในการดำเนินงานจะไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของบรรษัทกระจายเสียงแห่งชาติสวีเดน (Sweden Broadcasting Corporation, SBC) แต่จะคล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์ อนุญาตให้มีการให้ความเห็นของบรรณาธิการ (ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย) ประกันสิทธิในการได้รับคำตอบ ในสิ่งที่เป็นที่สนใจตรงข้าม หรือการเปิดเผยบุคคลที่ทำผิด ในการดำเนินการรัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินให้ ซึ่งใช้เงินกว่า 200,000 ปอนด์

หลังจากการดำเนินการทดลองออกอากาศวิทยุชุมชนของสวีเดนไปแล้ว 1 ปี จึงได้มีการสำรวจผู้ฟัง พบว่าผู้ฟังร้อยละ 12.60 ชอบลักษณะของวิทยุชุมชน และจำนวนใกล้เคียงกันนี้กล่าว

ว่า วิทยุชุมชนมีคุณค่าต่อองค์กรของเขามากกว่าวิทยุท้องถิ่น ร้อยละ 9.00 กล่าวว่ามีคุณค่าติดดีกว่า อีกร้อยละ 55.00 ให้ทรรศนะต่างๆกันว่าเขาสามารถเลือกเวลาที่เหมาะสมสำหรับเขาได้ในวิทยุชุมชนหรือให้เหตุผลว่า เพื่อที่จะช่วยกันทำลายระบบการผูกขาดทางวิทยุ หรือบางคนก็ให้เหตุผลว่าวิทยุกระจายเสียงชุมชนดีเพราะมีความเป็นอิสระไม่ถูกควบคุม

วิทยุชุมชนในออสเตรเลีย รู้จักกันในนามวิทยุเพื่อกิจการสาธารณะ เริ่มขึ้นโดยพรรคกรรมกร ในเดือนกันยายน พุทธศักราช 2517 ปัจจุบันมีอยู่ทั้งสิ้น 30 สถานีและกำลังขอจัดตั้งเพิ่มขึ้นอีกในจำนวนพอๆกัน โดยมีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคม ชื่อว่า สมาคมกระจายเสียงเพื่อกิจการสาธารณะแห่งออสเตรเลีย

วิทยุชุมชนของออสเตรเลีย ก่อนข้างจะแปลกไปกว่าที่อื่น คือจัดขึ้นตามกลุ่มที่สนใจ 4 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 สำหรับคนที่สนใจในเพลงเพราะๆ เช่น จำพวกคลาสสิก เป็นแนวความคิดในการจัดวิทยุเพื่อคนกลุ่มน้อย หรือที่มีความสนใจเฉพาะขึ้น
- กลุ่มที่ 2 เป็นการจัดการตามลักษณะชุมชนเชื้อชาติ คือจัดสำหรับคนเชื้อชาติต่างๆขึ้นเป็นการเฉพาะ
- กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยแห่ง Adelaide ต้องการใช้วิทยุสำหรับการศึกษาคู่ใหญ่ เป็นต้น
- กลุ่มที่ 4 เป็นเรื่องราวการเมือง

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2519 ได้มีการกำหนดบทบาทวิทยุชุมชนไว้ว่าเป็นสถานีที่จัดขึ้นโดยไม่หวังกำไร เพื่อตอบสนองความสนใจเฉพาะที่ หรือเฉพาะชุมชนและได้จำแนกออกตามลักษณะใบอนุญาต 3 ประเภทคือ

ประเภทอี (E) อนุญาตให้จัดการกระจายเสียงเพื่อการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาคู่ใหญ่ และรวมไปถึงวัฒนธรรมด้านการดำรงชีวิตของผู้ฟัง

ประเภทเอส (S) อนุญาตให้จัดรายการสนองตอบกลุ่มสนใจต่างๆ เช่น ดนตรี กีฬา หรือศาสนา

ประเภทซี (C) อนุญาตให้จัดรายการสนองตอบชุมชนเฉพาะพื้นที่

3. แนวคิดวิทยุชุมชนในประเทศไทย

วิทยุชุมชนถือเป็นสื่อเพื่อประชาธิปไตยมีลักษณะเป็นวิทยุโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งหมายความว่า เป็นวิทยุที่ดำเนินงานโดยชุมชน มีชุมชนเป็นเจ้าของและมีเนื้อหารายการที่ทำเพื่อประโยชน์ของชุมชน สำหรับแนวคิดวิทยุชุมชนในประเทศไทยผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอในประเด็นต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

3.1. พัฒนาการของวิทยุชุมชนในประเทศไทย

ยุคก่อนการมีวิทยุชุมชน

วิทยุกระจายเสียงของไทยเริ่มเปิดดำเนินการกระจายเสียงเมื่อปี พ.ศ.2473 โดยนายพลเอกพระเจ้าพี่ยาเธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมเป็นผู้บุกเบิกก่อตั้งสถานีชื่อสถานีวิทยุกรุงเทพ ตั้งอยู่ที่พญาไท โดยเริ่มต้นจากการเป็นวิทยุของรัฐ (State Radio) ที่ส่งกระจายเสียงในพื้นที่แคบๆรอบบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่เขตพญาไท เนื่องจากเทคโนโลยีเครื่องส่งยังไม่ก้าวหน้า แต่ในระยะต่อมา ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าขึ้น จึงมีการดำเนินการในลักษณะของวิทยุส่วนกลาง คือพยายามจะส่งกระจายเสียงให้ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างไกลที่สุด แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องรัศมีการส่งรับฟัง จึงได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุท้องถิ่นขึ้นในที่ต่างๆ แต่ก็ยังคงเป็นการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลาง พร้อมทั้งเริ่มมีการทำรายการจากท้องถิ่นเข้ามาผสมบ้าง(กาญจนา แก้วเทพ,2545)

“วิทยุกระจายเสียงประจำท้องถิ่น” (วปถ) ในเครือกองทัพบก เป็นรูปแบบหนึ่งของ วิทยุท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งมีกำลังส่งคลื่นครอบคลุมเฉพาะภูมิภาค หรือเฉพาะพื้นที่ไม่กี่จังหวัด และทุกสถานีก็มีหน่วยงานราชการเป็นเจ้าของและดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแม้จะอ้างว่าได้ทำหน้าที่ให้ข่าวสารและจัดรายการเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่แท้จริงแล้วเป็นการขยายขอบเขตทางการสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการตอบสนองนโยบายการเมืองด้านปฏิบัติการทางจิตวิทยาการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งบางส่วนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐ และอีกด้านเพื่อเปิดโอกาสให้ธุรกิจเอกชนและกองทัพได้แบ่งปันผลประโยชน์กัน หลังมีการยกเลิกนโยบายทุนนิยมโดยรัฐที่จอมพลป.ได้วางแนวทางไว้ก่อนหน้านี้อ(อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์,2545)

ในช่วงปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ภาคราชการต่างๆได้ให้บริษัทเอกชนมาเช่าเหมาเวลา หรือทำการรับสัมปทานสถานีไปดำเนินการในแบบธุรกิจเป็นสถานีในเชิงพาณิชย์ จึงเกิด “สถานีวิทยุ

เชิงพาณิชย์” ขึ้น ซึ่งลักษณะการให้เอกชนมาดำเนินการกิจการวิทยุซึ่งรัฐเป็นเจ้าของตามกฎหมายนี้ เป็นระบบที่เรียกว่า“ทวิลักษณะ”(dual system) ในระบบวิทยุไทย (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์,2534) จากการเกิดขึ้นของ“สถานีวิทยุเชิงพาณิชย์”นี้เอง ทำให้เกิดการผูกขาดกิจการวิทยุของรัฐและเอกชนที่มีอภิสิทธิ์ในการเข้าถึงคลื่นวิทยุเพียงบางกลุ่ม ส่งผลให้เกิดการวิตรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและขาดความหลากหลายในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อวิทยุ

ปี พ.ศ.2534 ได้มีการก่อตั้งสถานีวิทยุที่มีลักษณะการดำเนินงานแบบใหม่และใกล้เคียงกับการเป็น “วิทยุชุมชน” คือสถานีวิทยุ จส.100 จัดรายการโดยมีผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นผู้รายงานสถานการณ์การจราจรให้ทราบ ซึ่งเท่ากับว่าประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมจัด ร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ถือได้ว่าเข้าถึงสื่อและมีส่วนร่วมในการจัดรายการด้วย อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่เข้าถึงสื่อนั้นก็เพียงแต่คนกลุ่มหนึ่งและในการคัดเลือกเนื้อหารายการ และกลั่นกรองออกอากาศ ยังเป็นอำนาจของผู้จัดรายการ และพนักงานของบริษัท หรือเจ้าหน้าที่สถานี ส่วนเจ้าของสถานียังเป็นของกองทัพบกและกรมตำรวจ มิใช่ชุมชน

ยุควิทยุชุมชนในประเทศไทย

ช่วงระยะเวลาของการมีวิทยุชุมชนในประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ช่วงใหญ่ๆ คือ (กาญจนา แก้วเทพ,2544)

ช่วงทดลอง ในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการทดลองจัดทำรายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับหลักการวิทยุชุมชนมากที่สุดนั่นคือจะต้องเป็นสื่อเพื่อประชาธิปไตย เป็นวิทยุโดยประชาชน ของประชาชนและเพื่อประชาชน ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยระบบ FM ความถี่ 92.25 ที่จังหวัดจันทบุรี โดยนายสุรินทร์ แปลงประสพโชค ข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ที่กำลังเรียนปริญญาโทอยู่ในขณะนั้น หลักการวิทยุชุมชนที่นำมาใช้คือ “การเป็นสื่อแบบประชาธิปไตย” (democratic media) และ “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” (participatory communication) คือให้ประชาชนเข้าถึงสื่อได้ง่าย (accessibility) ให้ประชาชนช่วยกันคิดวางแผน กำหนดเนื้อหาการผลิตรายการร่วมกัน (participation) และให้ประชาชนเป็นเจ้าของหรือมีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารรายการด้วยตนเอง (self-management) โดยมีนายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จ.จันทบุรี และ ร.ศ.จุมพล รอดคำดีซึ่งสมัยนั้นดำรงตำแหน่งคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษา

ช่วงนำมาปฏิบัติ ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีลักษณะปฏิรูปทางการเมือง และส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อประเภทที่ใช้คลื่นความถี่แม่เหล็กไฟฟ้าเช่นวิทยุนั้น สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เล็งเห็นความจำเป็นที่จะให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม ให้แก่หน่วยงานทั้งของรัฐ องค์กรเอกชน ไปจนถึงประชาชนในตำบลหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไปในทุกที่ของประเทศไทย โดยมีความหวังว่า คลื่นความถี่เหล่านี้จะไม่เพียงถูกใช้เพื่อส่งข่าวสารจากรัฐไปสู่ประชาชนทางเดียวเช่นที่เคยเป็นมา แต่จะถูกนำมาใช้เพื่อให้ประชาชนส่งข่าวสารกลับมายังรัฐ และให้ประชาชนได้ส่งข่าวสารถึงกันเองในแนวระนาบ เพื่อให้ข่าวสารที่แพร่กระจายหลากหลายนี้มีบทบาทในการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

อย่างไรก็ตามถึงแม้สถานีวิทยุกรรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดจันทบุรี ได้ผลิตรายการที่มีเนื้อหา และการนำเสนอสอดคล้องกับแนวคิดวิทยุชุมชนตามการศึกษาประกอบหลักสูตรปริญญาโทของ สุรินทร์ แปลงประสพโชค มาตั้งแต่ปี 2534 แต่การผลิตรายการวิทยุชุมชนกลับไม่ได้นำมาขยายผลเชิงนโยบาย กระทั่งปี 2541 หลังจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 40 มีผลบังคับใช้ (ลักษณะ คล้ายแก้ว, 2545) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (คุณหญิง สุภัตตรา มาศดิตถ์) มอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์ และ อสมท ดำเนินการผลิตรายการวิทยุชุมชนในต่างจังหวัดทุกภูมิภาค ตามแต่ศักยภาพและความพร้อมของสถานี ในปี 2542 กรมประชาสัมพันธ์ได้ริเริ่มโครงการ วิทยุชุมชนกับคนอปม. (อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน) กับสถานีวิทยุของกรม 19 แห่งทั่วประเทศ โดยให้เวลากับกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นผลิตรายการวันละ 1 ชั่วโมง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ชุดคือ คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการผลิตรายการ เพื่อสนับสนุน และผลิตรายการที่เน้นสาระประโยชน์เพื่อชุมชน และถ่ายทอดเสียงผ่านหอกระจายข่าวไปยังหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัด แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ดังกล่าวแท้จริงแล้วเป็นเพียงกุศโลบายต่อต้านวิทยุชุมชน เนื่องจากรัฐกลัวประชาชนจะมีสิทธิมีเสียงที่จะแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อจึงต้องการควบคุมสื่อวิทยุชุมชนไว้ในความควบคุมของรัฐ

หลังจากการประเมินผลโครงการในปี 2543 พบว่าวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ประสบปัญหามากมาย อาทิ ปัญหาโครงสร้างอำนาจในการบริหารจัดการอันเนื่องมาจากคณะกรรมการส่วนใหญ่มาจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ การนำเสนอเนื้อหาที่ต้องระวังไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับหน่วยงานราชการ ประชาชนไม่เข้าใจหลักการวิทยุชุมชนและไม่สนใจมีส่วนร่วม เป็นต้น ถึงกระนั้นก็ตาม ในปีเดียวกันนี้กรมประชาสัมพันธ์มีนโยบายให้สถานีผลิตรายการวิทยุชุมชนทั่วประเทศ ต่อมาในปี 2544 พบว่ารายการวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์เริ่ม

ประสบปัญหาในการผลิต เนื่องจากนโยบายที่ไม่แน่นอนและต่อเนื่องของกรม วิทยาลัยที่แตกต่าง ของนายสถานี การไม่มีเงินงบประมาณสนับสนุน การขาดความเข้าใจของเจ้าหน้าที่กรม ประชาสัมพันธ์ในการผลิตรายการวิทยุชุมชน เมื่อผนวกกับปัญหาเดิมที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้วิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัดต่างๆ ทอยยุติการผลิตรายการลง ทั้งที่เกิดจากความไม่พร้อมของชุมชนและจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสถานี หลังจากการเปลี่ยนโครงสร้างเครือข่ายของวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ในปี 2545 พบว่า วิทยุชุมชนกลายเป็นรายการเผยแพร่ข่าวสารชุมชนที่กรมประชาสัมพันธ์มองว่ามีพันธกิจต่างจากสถานีวิทยุท้องถิ่นของสวท. ซึ่งมีหน้าที่หลักในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารจากรัฐบาลและราชการมาสู่คนท้องถิ่นทั้งจังหวัด ส่วนวิทยุชุมชนเป็นวิทยุความถี่ต่ำ ที่ใช้สื่อสารระหว่างคนในชุมชน เช่นวิทยุองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

อสมท. ได้เริ่มผลิตรายการเพื่อชุมชนภายใต้ชื่อ “อสมท. เพื่อชุมชน” ในปี 2542 ตามนโยบายของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และ ประธานบอร์ด อสมท. แต่เนื่องจากสถานีวิทยุเกือบทั้งหมดของ อสมท. ได้ให้สัมปทานรายปีกับบริษัทเอกชน ซึ่งดูแลการจัดผังรายการ การตลาด และการผลิตรายการของสถานี จึงทำให้ความเป็นไปได้ในการผลิตรายการวิทยุชุมชนขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบริษัทสัมปทานเป็นสำคัญ อีกทั้ง อสมท. ไม่มีบุคลากรและงบประมาณสนับสนุน จึงทำให้รายการวิทยุชุมชนโดย อสมท. เป็นเพียงรายการสาระที่เน้นบริการชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโทรศัพท์แจ้งข่าวสาร เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสารและสร้างความเข้าใจที่ดีในชุมชน รูปแบบรายการไม่ได้จัดการโดยคณะกรรมการ ส่วนใหญ่จะผลิตรายการโดยนักจัดรายการอาชีพไม่กี่คน และสามารถมีโฆษณาได้ แต่ก็มักไม่ได้รับความร่วมมือจากบริษัทสัมปทานเนื่องจากเป็นรายการที่ไม่สร้างผลกำไรให้บริษัท

ต่อมาในปี 2543 เพื่อสนองต่อแนวทางการปฏิรูปสื่อที่เจ้าของสถานีต้องแสดงศักยภาพในการผลิตรายการเอง อสมท. จึงซื้อเวลาส่วนหนึ่งคืนจากบริษัทสัมปทานเพื่อผลิตรายการเพื่อชุมชน หรือนำเวลาบางส่วนมาผลิตรายการเมื่อสัมปทานเก่าของบางสถานีหมดอายุลง นายสถานีมีอำนาจในการจัดหาผู้ผลิตและสร้างสรรค์รูปแบบรายการ ส่วนรายได้ที่มาจากโฆษณาและผู้สนับสนุนรายการนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต อย่างไรก็ตามด้วยนโยบายที่ไม่แน่นอนของ อสมท. เกี่ยวกับการผลิตรายการเพื่อชุมชน กอปรกับบทบาทที่จำกัดของนายสถานี ที่ต้องทำงานและตัดสินใจร่วมกับบริษัทสัมปทานซึ่งเป็นผู้จัดจ้างเจ้าหน้าที่สถานี และออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ วิทยุเพื่อชุมชนของอสมท. จึงกลายเป็นรายการที่ไร้ทิศทางและเปลี่ยนแปลงตามแต่สถานการณ์ ซึ่งมักขึ้นอยู่กับบริษัทสัมปทานเป็นหลักรายการวิทยุชุมชน “ร่วมด้วยช่วยกัน” ของ

บริษัทไอเอ็นเอ็น จำกัด กำเนิดจากรายการร้องทุกข์ของคนเมืองในช่วงศึก ของสถานีวิทยุคลื่น 102.5 เมกะเฮิรตซ์ ต่อมาได้พัฒนาเป็นรายการประเภทร้องทุกข์ ออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมงทาง คลื่น เอฟเอ็มของ อสมท. และ เอเอ็มของกรุงเทพมหานคร (ปัจจุบันออกอากาศทางสถานีวิทยุ องค์การรักษาดินแดง เอฟ เอ็ม 96 เมกะเฮิรตซ์) การดำเนินรายการช่วงปีแรกนั้น บริหารจัดการใน นามของมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกันในเชิงพาณิชย์อย่างชัดเจน จุดเด่นที่บริษัทอ้างว่า “ร่วมด้วยช่วยกัน” เป็นวิทยุชุมชนคือ เนื้อหาของรายการเป็นเรื่องความเดือดร้อนของประชาชนที่เปิดให้ประชาชน โทรศัพท์ร้องเรียนออกอากาศ รายการเป็นศูนย์กลางประสานกับหน่วยงาน หรือกลุ่มชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาทุกข์ เสมือนหนึ่งเป็นปากเสียงของ ชุมชนเมือง

นับจากปี 2543 เป็นต้นมา เพื่อสอดคล้องกับแนวทางของรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 และ ความต้องการขยายธุรกิจของบริษัทไปยังต่างจังหวัด บริษัทได้สัมปทานสถานีวิทยุกรมประมงใน จังหวัด และร้อยเอ็ด เพื่อผลิตรายการร่วมด้วยช่วยกันเอง และร่วมลงทุนกับกลุ่มผู้ผลิตรายย่อย กว่า 15 จังหวัดทุกภูมิภาค โดยเสนอแนวคิดและรูปแบบรายการเช่นเดียวกับที่ประสบความสำเร็จ ในกรุงเทพ อย่างไรก็ตามเป้าหมายที่ขัดแย้งกันของการผลิตเชิงพาณิชย์ที่แสวงหากำไรจาก โฆษณากับการเป็นสื่อเพื่อบริการชุมชน ได้สร้างความคลุมเครือและสับสนต่อการกำหนด ความหมายของวิทยุชุมชน ที่ยังเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย และเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้วิทยุชุมชน ร่วมด้วยช่วยกัน ต้องเปลี่ยนเป็น city radio หรือวิทยุเพื่อคนเมือง

วิทยุชุมชนภาคประชาชนนั้นเกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของกลุ่มประชาสังคม ที่มีสถาบัน การเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civinet) เป็นแกนนำ ร่วมกับเอ็นจีโอในส่วนของ คณะกรรมการติดตามการปฏิรูปสื่อ และนักวิชาการสื่อบางท่าน ที่เห็นว่าวิทยุชุมชนของหน่วยงานรัฐ และเอกชนนั้น ได้สร้างความหมายใหม่ที่ผิดไปจากหลักการของสื่อประชาธิปไตย กล่าวคือ ประชาชนเป็นเพียงผู้ร่วมผลิต ทว่ามีได้มีอำนาจในฐานะเจ้าของที่จะบริหารจัดการสถานี (เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, 2544) ระหว่างปี 2542-2543 กลุ่มแกนนำข้างต้นจึงจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สร้าง ความเข้าใจกับกลุ่มประชาสังคมท้องถิ่นในสองประเด็นหลักคือ ความสำคัญของการปฏิรูปสื่อ และหลักการประชาธิปไตยของวิทยุชุมชน การสัมมนาได้สร้างแนวคิดวิทยุประชาสังคมซึ่ง สอดคล้องกับหลักการสากลของการดำเนินงานวิทยุชุมชน และกลุ่มประชาสังคมท้องถิ่นนี้ได้ขยาย ต่อแนวคิดไปสู่กลุ่มแนวร่วมประชาสังคมของแต่ละชุมชนท้องถิ่น

ในปี 2544 แนวคิดวิद्यุทธศาสตร์สังคมเริ่มเผยแพร่ไปสู่ภาคประชาชน เมื่อ ผ.ศ.ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ได้ริเริ่มงานวิจัยเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มประชาชนใน 15 จังหวัดภาคเหนือ เรื่อง การจัดตั้งวิद्यุทธศาสตร์ที่มีกำลังส่งออกอากาศต่ำ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมต่อการปฏิรูปสื่อ ด้วยความตื่นตัวของกลุ่มแกนนำภาคประชาชน ผนวกกับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม (Social Investment Fund,SIF) และ องค์กรพัฒนารวมชน (Community Organizations Development ,CODI) ทำให้จุดปฏิบัติการเรียนรู้ได้กระจายไปยังกลุ่มชุมชนทุกภูมิภาคในช่วงเวลาอันสั้น ส่งผลให้แกนนำกลุ่มประชาชนในจังหวัด สิงห์บุรี กาญจนบุรี และ พระนครศรีอยุธยา เริ่มตั้งสถานีวิद्यุทธศาสตร์ภาคประชาชน ทดลองส่งออกอากาศด้วยระบบกำลังส่งต่ำ ประมาณ 5-10 วัตต์ ในปลายปี 2544 เพื่อนำหลักการประชาธิปไตยของวิद्यุทธศาสตร์มาปฏิบัติเป็นรูปธรรม โดยยึดสิทธิที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหลังจากนั้นจึงเกิดวิद्यุทธศาสตร์ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้เกิดขึ้นทั่วประเทศจากการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม

แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในปัจจุบันของวิद्यุทธศาสตร์เต็มไปด้วยกระแสความขัดแย้งอย่างรุนแรง เนื่องจากกระบวนการคัดสรรคณะกรรมการกิจการวิद्यุทธศาสตร์กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ(กสทช)ยังไม่แล้วเสร็จ ด้วยความล่าช้าดังกล่าวทำให้กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดโครงการเตรียมความพร้อมวิद्यุทธศาสตร์ของกรมประชาสัมพันธ์ขึ้นมาและอนุญาต ให้มีการโฆษณาได้ชั่วโมงละ 6 นาทีให้มีสถานีวิद्यุทธศาสตร์เกิดขึ้นทั่วประเทศอย่างรวดเร็วและมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานกระจายเสียงต่างๆกัน เช่น เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เพื่อการค้า เป็นต้นซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นการขัดกับหลักการของวิद्यุทธศาสตร์ของกลุ่มประชาสังคมเป็นอย่างมาก

ดังนั้นในปัจจุบัน "วิद्यุทธศาสตร์" จำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ (กรุงเทพมหานคร,วันพุธที่1 ธันวาคม 2547:30) ได้แก่

- 1.กลุ่มวิद्यุทธศาสตร์ที่เริ่มต้นจัดตั้งโดยความร่วมมือของสถาบันพัฒนาเครือข่ายประชาสังคมหลายแห่ง อาทิเช่น สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิฟรีดิชเนามัน สมาคมพัฒนาคุณภาพประชากร สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม(SIF) มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม เป็นต้น เป็นกลุ่มที่ต่อสู้ผลักดันกฎหมายลูกของรัฐธรรมนูญมาตรา 40 ให้ภาคประชาชนเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และคลื่นวิทยุโทรทัศน์ หลังจากกฎหมายประกาศใช้เครือข่ายภาคประชาชนเมืองกาญจนบุรีก็จัดตั้งวิद्यุทธศาสตร์ขึ้นเป็นสถานีแรกราวปลายปี 2544 และเกิดขึ้นอีกนับร้อยสถานีจากการสนับสนุนงบประมาณของกองทุนเพื่อสังคม

2. กลุ่มนักจัดรายการวิทยุที่ถูกเบียดออกจากคลื่นวิทยุกระแสหลักหลังจาก พ่อค้าขายยา และเจ้าของค่ายเพลงรุกเข้าไปยึดคลื่น ทั้งเอเอ็ม และเอฟเอ็ม

3. กลุ่มนักธุรกิจ ที่ไม่มีความสนใจในเรื่องปรัชญาการทำวิทยุชุมชนหรือการจัดระเบียบ โดยกลุ่มนี้ เพียงแค่เล็งเห็นโอกาสในการทำธุรกิจอีกช่องทางหนึ่งในช่วงที่วิทยุชุมชนยังเป็นช่วง สุญญากาศ

3.2. รูปแบบการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน

หลักการวิทยุกระจายเสียงชุมชนของประเทศอังกฤษโดยกลุ่มสื่อสารชุมชน(Community Communication Group) ได้ยกร่างการกระจายเสียงชุมชนขึ้นโดยมีสาระรวมทั้งหมดด้วยกัน 10 ข้อดังต่อไปนี้(Partridge, Simon, 1982)

1. สนองตอบชุมชนท้องถิ่นและความสนใจของชุมชนเป็นหลัก
2. เป็นรูปแบบของการไม่แสวงหากำไร
3. มีการบริหาร และนโยบายรายการที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแทนจาก กลุ่มที่สนใจต่างๆ ในชุมชนร่วมกับพนักงานกระจายเสียงซึ่งเป็นลูกจ้างหรืออาสาสมัคร
4. ให้บริการข่าวสาร การศึกษา ความบันเทิง รวมทั้งการทำให้เกิดการสื่อสาร 2 ทางสำหรับความคิดเห็นที่ขัดแย้ง
5. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่างๆ ซึ่งรวมทั้งเงินยืมจากท้องถิ่นจากสปอตโฆษณาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่จำกัดและเงินกองทุนทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น
6. ยอมรับให้พนักงานกระจายเสียงที่จ้างไว้ร่วมสหภาพ มีความคล่องตัวในการทำงานและอนุญาตให้ใช้อาสาสมัครในที่ที่เหมาะสม
7. พยายามกระทำการให้เกิดความเสมอภาค ในโอกาสการจ้างงาน สำหรับผู้หญิงและกลุ่มเชื้อชาติ หรือชนกลุ่มน้อยในสังคม
8. ต้องเตรียมให้ประชาชนได้รู้ถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรมในการผลิตและการส่งเสริมการเผยแพร่ข่าวสาร
9. เนื้อหารายการที่ส่งกระจายเสียงต้องเป็นเนื้อหาหลักจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น
10. มีนโยบายรายการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย ต่อต้านปัญหาชาตินิยม เพศนิยม และทัศนคติที่แตกแยกอื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(2542) ได้กล่าวถึงระดับของการเป็น "วิทยุชุมชน" มี 6 ระดับคือ

1. ระดับรายการ เป็นการจ้ดรายการเพื่อบริการประชาชน รายการเป็นของสถานีหรือผู้จัด เช่น การจ้ดบริการประกาศของหาย งานทำบุญ งานเลี้ยง งานพบปะสังสรรค์ ประชาชนหรือผู้ฟัง จะส่งจดหมาย หรือโทรศัพท์มาบอก ผู้จัดรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหา หรือวิธีการนำเสนอ ตลอดจนเป็นเจ้าของรายการได้
2. ระดับรายการ เป็นการจ้ดรายการโดยเนื้อหาเป็นการรายงานโดยตรงจากประชาชน เช่น รายการของ จส.100 รายการร่วมด้วยช่วยกัน เป็นต้น ผู้ฟังจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหา และวิธีการนำเสนอ ตามที่สถานีกำหนดกรอบให้รายงาน แต่ประชาชนยังไม่สามารถเป็นเจ้าของรายการได้ สถานีหรือผู้จัดรายการยังเป็นผู้ควบคุมหรือเป็นเจ้าของรายการ ประชาชนหรือผู้ฟังจะเป็นผู้เสนอเนื้อหาหรือเล่าเหตุการณ์ด้วยตนเองเท่านั้น
3. ระดับรายการ ที่มีแนวคิดการจ้ดรายการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของสถานี ซึ่งสถานียอมให้จัดเนื้อหาและวิธีการนำเสนอจะมาจากความคิดเห็นจากตัวแทนประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกขึ้นมา ซึ่งอยู่ในรูปของ "คณะกรรมการ"จะเป็นผู้ตัดสินใจและให้ความเห็นชอบว่าจะจ้ดรายการอย่างไร กำหนดเนื้อหาหรือเรื่องราวที่จะนำเสนอ ในขณะที่เดียวกันจะสะท้อนความคิดเห็นของผู้ฟังให้ทราบ สถานีจะทำหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษาเฉพาะทางด้านระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกในด้านการออกอากาศและการผลิตรายการตามวัตถุประสงค์ของทาง "คณะกรรมการ" เท่านั้น
4. ระดับสถานี ระดับนี้จะอาศัยอาสาสมัครเข้ามาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานี โดยกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนกลุ่มต่างๆ กำหนดเนื้อหา และจัดการด้วยตนเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำสถานีคอยให้คำแนะนำ แต่สถานียังเป็นหน่วยงานของรัฐ งบประมาณมาจากรัฐและการบริจาค ประชาชนมิใช่เจ้าของสถานี
5. ระดับสถานี ตามแนวคิดระดับนี้ประชาชนในชุมชนสามารถรวมตัวกันยื่นขอคลื่นความถี่จากรัฐ และจัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของชุมชนตัวเอง แล้วแต่งตั้งตัวแทนเข้าไปบริหารสถานีในรูปของ "คณะกรรมการ" จะมีหน้าที่กำหนดนโยบายบริหารสถานี นโยบายการดำเนินรายการ แต่งตั้งผู้จัดการสถานี ว่าจ้างผู้จัดรายการมืออาชีพ ตลอดจนพนักงานอื่นๆ
6. ระดับเจ้าของสถานีระดับเจ้าของสถานีและมีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ ในระดับนี้ประชาชนจะรวมตัวจัดตั้งสถานีและขอใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่จากรัฐเช่นเดียวกับระดับที่ 5 แต่การดำเนินงานของสถานีตั้งแต่ระดับกรรมการจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ทุกคน จะเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น อาสาสมัครเหล่านี้จะได้รับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร สถานี การจ้ดรายการ การสื่อข่าวเขียนข่าว ซึ่งชุมชนจ้างมาอบรม หรือสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือ

4.แนวคิดคุณค่าเชิงประจักษ์ของวิद्यุชุมชน

มรรยาท พงษ์ไพบูลย์(มรรยาท พงษ์ไพบูลย์,2546) ได้ให้คำจำกัดความคุณค่าเชิงประจักษ์ของวิद्यุชุมชนไว้ว่า"คุณค่าเชิงประจักษ์ของวิद्यุชุมชนคือคุณค่าของวิद्यุชุมชนที่มีต่อคนมีต่อชุมชนและขยายไปสู่สังคมประเทศต่อไปได้ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและเป็นรูปธรรม"โดยได้ทำการศึกษาจากสถานีวิद्यุชุมชนทั่วประเทศและได้ทำการประมวลคุณค่าเชิงประจักษ์ไว้ถึง 16 ประการ ประกอบไปด้วย

1. ให้เสียงแก่ผู้ที่ไร้เสียงและเพิ่มเสียงให้กับทุกคน
2. ตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลข่าวสารของชุมชนได้จริง ทันใจ และตรงใจ
3. ขยายความสำคัญของเรื่องเล็กๆใกล้ตัวที่เคยมองข้าม
4. สร้างจิตสำนึกชุมชน ปลูกฝังความรักท้องถิ่นของชุมชน
5. พัฒนาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม ภาษาถิ่น จิตวิญญาณ ความดีงาม
6. ค้นหาตัวตนและความเป็นมาของชุมชน
7. สื่อกลางในการแก้ไขปัญหาและเตือนภัยชุมชน
8. หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินโครงการในชุมชนด้วยความโปร่งใส และใส่ใจทุกชีวิตประชาชนมากขึ้น
9. ชุมชนเกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิ
10. สร้างความภูมิใจให้กับชุมชน
11. ผู้จัดการรายการได้พัฒนาตนเองและทำให้รู้สึกมีคุณค่าต่อสังคมมากขึ้น
12. สร้างความเข้าใจ นำสู่ความสมานฉันท์
13. ช่วยงานเครือข่าย เสริมงานรัฐ
14. สร้างกลุ่มเครือข่ายใหม่
15. สร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็ง
16. ประชาสัมพันธ์สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชน

5.แนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสื่อมวลชน

Dennis McQuail(1998) กล่าวว่า โครงสร้างมีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงานขององค์กร และยังส่งผลต่องานที่ผลิตออกมาเช่นเดียวกัน โดยภายในตัวองค์กรสื่อนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. การจัดการองค์กร (Management) งานสื่อมวลชนเป็นงานที่ไม่สามารถทำคนเดียวได้ จะต้องมีส่วนร่วมงานมากมายภายในองค์กร และผู้ร่วมงานแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้าน ระดับการศึกษา อายุ เพศ องค์กรจึงต้องอาศัยการจัดการบริหารที่ดี
2. ด้านเทคนิค (Technical) เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีการผลิต และกระจายข่าวสารข้อมูล
3. ความเป็นมืออาชีพ (Media professional) จะต้องมีการฝึกหัดและต้องมีวิชาความรู้ทางด้านสื่อสารมวลชน นอกจากนี้ยังต้องมีมาตรฐานและจรรยาบรรณและกฎเกณฑ์ทางอาชีพประกอบด้วย

นอกจากนั้นเดนิส แม็คควอล (Dennis McQuail)(อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ กลอยกมล ขวัญ เบื้องกุล,2543) ยังได้มองการแสดงออกในบทบาทหน้าที่ขององค์กรสื่อ ผ่านทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theory) ซึ่งกล่าวว่าสื่อมวลชนถูกคาดหวังว่าควรจะทำหน้าที่อะไรให้กับสังคม ทั้งความเกี่ยวข้องของสื่อมวลชนกับผู้ที่อยู่เบื้องบน หรือโครงสร้างแห่งอำนาจเบื้องบนของสังคม และกับผู้รับสารจากสื่อมวลชน ทฤษฎีนี้จึงเกี่ยวข้องกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และการควบคุมสื่อมวลชนให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สังคมเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยพยายามแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาเสนอแก่ผู้รับสาร ดังนั้น สิ่งที่ทฤษฎีบรรทัดฐานนิยมได้เทียบกันก็คือประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างและการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อ โดยเกี่ยวเนื่องกับประเด็นหลักดังต่อไปนี้คือ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความหลากหลาย คุณภาพของข้อมูล ระเบียบทางสังคม ความร่วมมือ และระเบียบทางวัฒนธรรม

“เสรีภาพของสื่อ” หมายถึง สิทธิในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี อย่างไรก็ตามสิทธิเหล่านี้จะต้องเข้าถึงช่องทางและโอกาสที่จะได้รับข้อมูลที่หลากหลาย

“ความเสมอภาคของสื่อ” หมายถึง สื่อควรเปิดโอกาสให้คนเข้าถึงสื่ออย่างเท่าเทียมกัน ทั้งที่ผู้พยายามเป็นเจ้าของสื่ออย่างเป็นทางการและผู้ที่มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้นความเสมอภาคจึงหมายถึง การปฏิบัติงานอย่างมีเสรีภาพและยุติธรรม

John M. Gaus (1940)ให้ความหมายของการจัดการองค์กรว่า หมายถึง การจัดสรรกำลังบุคคลเพื่อปฏิบัติงานให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบให้เหมาะสมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การจัดการองค์กรคือ การใช้ความพยายามนำเอาสมรรถภาพของ

สมาชิกในกลุ่มมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยให้มีความขัดแย้งกันน้อยที่สุดและให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย ผู้ให้บริการและผู้รับบริการขององค์กรมากที่สุด

องค์กรสื่อสารมวลชนทุกองค์กรย่อมต้องมีการบริหารจัดการ สำหรับการบริหารจัดการองค์กรใหม่ ๆ เช่นวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กและมีลักษณะเฉพาะมีเงื่อนไขที่แตกต่างจากองค์กรอื่นๆค่อนข้างมาก ทำให้แนวความคิดการบริหารจัดการก็จะมีลักษณะจำเพาะเช่นกัน

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2544) กล่าวถึงลักษณะของการบริหารจัดการวิทยุชุมชนไว้ว่า ต้องเป็นไปในแนวทางที่องค์กรชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ บริหารในรูปแบบคณะกรรมการ อิสระจากรัฐ การเมือง ธุรกิจ และต่างชาติ ไม่แสวงหากำไร จัดตั้งกองทุนและมีกิจกรรมระดมทุน ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนากิจการ ผู้ทำงานเป็นอาสาสมัครที่มีจรรยาบรรณ และความเสียสละ แต่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การจัดตั้ง และสนองต่อความต้องการชุมชน มีการร่วมมือจัดตั้งและประสานงานเป็นเครือข่ายวิทยุภาคประชาชนในระดับชาติ

นอกจากนั้นกาญจนา แก้วเทพ(2545) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการวิทยุชุมชนนั้นจะต้องครอบคลุมในประเด็นต่างๆต่อไปนี้

- การบริหารจัดการตัวบุคคล
- การบริหารจัดการการผลิตรายการ
- การบริหารจัดการอุปกรณ์/สิ่งของ
- การบริหารจัดการงบประมาณ

ในการบริหารจัดการทั้ง 4 มิติดังกล่าว การบริหารจัดการองค์กร เช่น วิทยุชุมชน จำเป็นต้องมีหลักการสำคัญบางประการในการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายที่แท้จริงของวิทยุชุมชนคือ

- หลักการบริหารอย่างเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำกันเองภายในกลุ่มคณะกรรมการ และเป็นอิสระจากการครอบงำจากอิทธิพลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของการเมืองท้องถิ่น ธุรกิจ โฆษณา และอื่น ๆ
- หลักการบริหารแบบประชาธิปไตย ผลการวิจัยเรื่องวิทยุชุมชนที่ผ่านมาได้พิสูจน์แล้วว่า ระบบการบริหารแบบ "แต่งตั้ง/สั่งการ/ควบคุม" แบบราชการนั้น ไม่อาจก่อให้เกิดโฉมหน้าของวิทยุชุมชนที่แท้จริงได้ การบริหารจัดการวิทยุชุมชนจึงต้องใช้หลักการ "เลือกตั้ง/ประชุมหาข้อสรุป / กำหนดกรอบ/สร้างจิตสำนึก"

- หลักการบริหารร่วม ถึงแม้จะมีคณะกรรมการหลาย ๆ ชุด รวมทั้งมีการแบ่งฝ่ายงานต่าง ๆ แต่ทว่าความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการต่าง ๆ นั้น มิได้เน้นลักษณะลำดับชั้นที่มีใครสูงกว่า/ต่ำกว่า มีอำนาจเหนือกว่า/น้อยกว่า แต่ทว่าคณะกรรมการทุกชุด ฝ่ายทุกฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารที่เรียกว่าเป็น "การบริหารร่วมกัน"

6.แนวคิดรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง

การแบ่งรูปแบบของรูปแบบของรายการวิทยุตามหลักการจัดรายการวิทยุ นั้น อาจแบ่งแยกออกได้เป็น 8 รูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้พิจารณาจากองค์ประกอบของเนื้อหาที่นำเสนอในรายการ ได้แก่ คำพูด เสียงประกอบ และดนตรี ว่าได้นำมาปรากฏในรายการในลักษณะและโดยวิธีการอย่างไร รายการวิทยุทุกรายการมีองค์ประกอบในรายการคือคำพูดและดนตรีเช่นเดียวกัน แต่ถ้านำการเสนอองค์ประกอบมีลักษณะและวิธีการที่แตกต่างกันออกไปแล้ว นั้นหมายความว่า รูปแบบของรายการก็ย่อมจะไม่เหมือนกัน ดังนั้นสามารถจำแนกรูปแบบรายการวิทยุได้เป็น 8 ประเภทดังต่อไปนี้(เมธา เสรีธนาวงศ์,2546)

1. รายการพูดคุย(Talk Program) คือรายการที่มีเสียงของผู้ดำเนินรายการ และหรือผู้อื่นพูดคุยกัน ได้แก่รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง (The Straight Talk Program) รายการสัมภาษณ์(The Interview) รายการสนทนา(The Conversation) รายการอภิปราย(Panel Discussion)
2. รายการข่าว(News Programs) คือรายการที่จัดทำขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในวันหนึ่งๆ เพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร รายการข่าวมีทั้งแบบเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านอ่าน ตลอดจนการบันทึกเสียง หรือการรายงานจากเหตุการณ์มาเสนอให้ฟัง รายการต่างๆที่จัดอยู่ในรายการข่าวได้แก่ ข่าวประจำวัน (New Bulletin) รายการวิเคราะห์ข่าว(News Documentary) รายการสรุปข่าว(News Summary) รายการถ่ายทอดข่าว (On-the-Spot News) รายการข่าวสลับเพลง รายการสารคดีข่าว รายการนิตยสารข่าว (News Magazine)
3. รายการสารคดี(Feature Program) คือรายการที่ให้สาระความรู้เจาะลึกลงไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่มีวิธีการนำเสนอหลายลักษณะเพื่อความน่าสนใจให้มากที่สุด ดังนั้นรายการสารคดีต้องมีความหลากหลายแต่มีเอกภาพของรายการ รายการสารคดีมีหลายลักษณะตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของรายการ ประกอบไปด้วย รายการสารคดีทั่วไป(Feature) รายการสารคดีท่องเที่ยว (Touring Feature) รายการสารคดีเชิงวิเคราะห์ (Documentary) รายการสารคดีเชิงข่าว(News Documentary)

4. รายการนิตยสาร(Magazine Program) เป็นการรวมการจัดรายการหลายๆรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยถือหลักการของความหลากหลาย และเอกภาพของรายการ คือในรายการหนึ่งจะต้องมีแกน(Theme) ของเรื่องและทุกหัวข้อ(Item) ก็จะต้องมีแนวคิดที่สอดคล้องกันกับแกนของรายการ แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกหัวข้อจะต้องเป็นเรื่องเดียวกันแต่ละหัวข้อจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ วิธีการนำเสนอรายการก็แตกต่างออกไปด้วยแต่มีสิ่งเชื่อมโยงหัวข้อต่างๆไว้ทำให้รายการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่เนื้อเรื่องและวิธีการนำเสนอในแต่ละหัวข้อจะหลากหลายต่างกันออกไป
5. รายการเพื่อการศึกษา(Educational Program) เป็นรายการที่ให้ความรู้โดยตรงด้วยลักษณะของรายการที่เหมาะสมกับเนื้อหาต่างๆ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
6. รายการสาระบันเทิง(Light Entertainment Program) เป็นรายการประเภทเบาสมอง เสนอสิ่งละอันพันละน้อย(Variety Show) เช่นรายการแข่งเกมต่างๆ รายการแข่งขันตอบปัญหาชิงโชค รายการประกวดร้องเพลง รายการตลกขบขัน
7. รายการละคร(Radio Drama Program) เป็นรูปแบบรายการที่ใช้เสียงต่างๆ บอกเรื่องราว ซึ่งอาจถูกผู้เขียนบทแต่งขึ้นมาเอง หรือดัดแปลงมาจาก นวนิยายที่นักประพันธ์เขียนขึ้น เป็นได้ทั้งประเภทที่จบในตอนและประเภทที่เล่นติดต่อกันทุกวัน
8. รายการดนตรี(Music Program) เป็นรูปแบบรายการอีกประเภทหนึ่งที่มีความสนใจฟังกันมาก ไม่ว่าจะเป็นรายการที่บันทึกเทปไว้ล่วงหน้า หรือเป็นรายการสด การจัดทำรายการเพลงมีวิธีการจัดหลายลักษณะด้วยกัน เช่น รายการเพลงไทยเดิม รายการเพลงไทยสากล รายการเพลงคลาสสิก เป็นต้น

7.แนวคิดการจำแนกลักษณะเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียง

ลักษณะเนื้อหาของรายการวิทยุ คือลักษณะของสารที่ปรากฏอยู่ในรายการวิทยุ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบดังต่อไปนี้(ประเสริฐ เจ็ดจินดา,2544)

1. เนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ เป็นเนื้อหาของรายการลักษณะที่เป็นข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นสาระความรู้ ซึ่งมักพบในรูปแบบรายการพุดคุย รายการข่าว และรายการสารคดี
2. เนื้อหาประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง เป็นการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวของความสนุกสนาน รื่นเริง หรือเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมคลาไคลหรือเจ้าอารมณ์ เช่น เนื้อหากีฬา เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เป็นต้น

3. เนื้อหาโฆษณาสินค้าและบริการ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่เป็นผู้อุปถัมภ์ หรือผู้สนับสนุนรายการ โดยเป็นการอธิบายถึงสรรพคุณของสินค้า วิธีใช้ สถานที่จำหน่าย

8.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิวาพร แสนเมืองชิน(2543)ได้ทำการศึกษาแนวคิดและโครงสร้างการดำเนินงานโครงการวิทยุชุมชน การเข้าถึงสื่อวิทยุชุมชนของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการด้วยตนเองของประชาชนในการดำเนินรายการวิทยุชุมชนคนโคราช สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาวิจัยนี้ พบว่ามีคณะกรรมการวิทยุชุมชน 2 ชุดเป็นผู้รับผิดชอบซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการทำงานค่อนข้างมาก การมีคณะกรรมการวิทยุชุมชนเพียงชุดเดียวน่าจะดีกว่าและต้องมาจากการสรรหาของประชาชนโดยตรง การดำเนินงานวิทยุชุมชนพบว่าประชาชนเข้าถึงสื่อติดตามรับฟังเป็นอย่างดี แต่ส่วนในการบริหารจัดการด้วยตนเองของประชาชนในการดำเนินรายการวิทยุชุมชนยังไม่สามารถทำได้

สุรินทร์ แปลงประสพโชค(2534) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมืองจันทบุรี โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองโดยทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับผู้ฟังในพื้นที่ 6-10 กิโลเมตร ออกอากาศทุกวันๆละ 1 ชั่วโมงเป็นเวลา 2 เดือน

ผลการวิจัยได้จากการทดลอง และการสังเกต และการทดลองแบบสุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองโดยกลุ่มตัวอย่าง 196 รายสุ่มจากหมู่บ้าน 4 ทิศทางรอบสถานี ปรากฏว่าคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นสามารถปฏิบัติหน้าที่บริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนและเป็นสื่อกลางสะท้อนปัญหาความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี สามารถใช้เป็นรูปแบบของการจัดสื่อเพื่อการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

วีรพงษ์ พลนิกรกิจ(2542) บัณฑิตศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยุสื่อสารและโทรคมนาคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ศึกษาวิจัยเชิงโครงสร้างของสถานีวิทยุท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุ

ผลการวิจัยพบว่าสถานีวิทยุท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโครงสร้างสถานีเป็นระบบผสมระหว่างระบบรัฐกับระบบทวิภาค ซึ่งโครงการดังกล่าวทำให้มีรูปแบบรายการส่วนใหญ่เป็นรายการข่าว รายการโฆษณา และรายการเพลง มีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลข่าวสารและความ

เป็นจริงร้อยละ 37.65 เนื้อหาความบันเทิงร้อยละ 31.70 และเนื้อหาสินค้าและบริการร้อยละ 30.65 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่เป็นข่าวจากส่วนกลางร้อยละ 78.22

ลักษณะ คล้ายแก้ว วิทยุชุมชนในประเทศไทย ระหว่างปี 2541-2545 : กรณีศึกษาเปรียบเทียบสถานีวิทยุชุมชนของ 4 องค์กร(ประกอบด้วย 2 องค์กรรัฐคือกรมประชาสัมพันธ์ และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ภาคเอกชนคือบริษัทไอเอ็นเอ็น จำกัด และภาคประชาชนคือคณะกรรมการปฏิรูปสื่อจังหวัดกาญจนบุรี)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมวิทยุชุมชน ลักษณะเศรษฐกิจการเมืองของระบบกระจายเสียงไทย และการขาดนโยบายที่ต่อเนื่องของวิทยุชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานมีข้อจำกัดหลายอย่างในเชิงปฏิบัติการปฏิรูปสื่อที่ผ่านมามีไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลปัจจุบันหน่วยงานรัฐมีนโยบายไม่แน่นอนเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ทำให้วิทยุชุมชนในประเทศไทยยังไม่สร้างให้เกิดเสรีภาพในวงกว้างได้

จากการนำแนวคิด ทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาศึกษาวิเคราะห์ จะทำให้เกิดความเข้าใจ ในการศึกษาความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยในประเด็นของการศึกษาความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมินั้น สามารถนำแนวคิดวิทยุชุมชนในส่วนของพัฒนาการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ นอกจากนั้นในประเด็นของโครงสร้างและการบริหารจัดการ ก็นำทฤษฎีการบริหารจัดการองค์กร สื่อ ของเดนิส แม็คควอล (Dennis McQuail) หลักการบริหารวิทยุชุมชนของกาญจนา แก้วเทพ แนวคิดวิทยุชุมชนของกลุ่มประชาสังคม นำโดยสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม(Civinet) รวมทั้งทฤษฎีสิทธิการสื่อสารและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เพื่อทำการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารสถานี ส่วนประเด็นการเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระก็จะใช้กรอบการจำแนกรูปแบบรายการของ เมธา เสรีธนาวงศ์ ในการแบ่งแยกรูปแบบรายการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทำให้ทราบถึงพัฒนาการของวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ การบริหารจัดการในแต่ละสถานี รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของผังรายการ โดยผู้วิจัยทำการศึกษารวมทั้งสิ้น 4 สถานีจาก 14 สถานีทั่วจังหวัดชัยภูมิ โดยสถานีที่จะใช้ทำการศึกษานั้นจะต้องก่อตั้งสถานีและดำเนินการกระจายเสียงมาแล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน ประกอบไปด้วย ศูนย์การเรียนรู้สถานีวิทยุชุมชนต้นน้ำชี อำเภอหนองบัวแดง ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น สถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียว อำเภอภูเขียว และจุดปฏิบัติการการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนรักชาติ อำเภอเมือง เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงให้กับผู้ที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องวิทยุชุมชนต่อไป ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยไม่ใช้แบบสอบถาม (Indepth Interview)
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

วิธีดำเนินงานวิจัย

รวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ออกเป็น 2 ประเภท

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากสถานีวิทยุชุมชนภายในจังหวัดชัยภูมิ โดยเน้นไปที่บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการวิทยุชุมชน คณะอนุกรรมการวิทยุชุมชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ อดีตคณะทำงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม (SIF) รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละสถานีเช่น นายสถานี รองนายสถานี เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ รวมทั้งผู้ดำเนินรายการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงพัฒนาการความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ รวมถึงการบริหารจัดการภายในสถานีวิทยุ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 แหล่งข้อมูลจากอดีตคณะกรรมการวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่

1.1.1 นายจตุภูมิ เรืองจิราวัฒน์ ตำแหน่งประธานคณะกรรมการอำนวยการวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

1.1.2 นางงามนิศย์ ธนทองสัมพันธ์ ตำแหน่งคณะกรรมการวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ และอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง

1.2 แหล่งข้อมูลจากเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ

1.2.1 นายปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ ตำแหน่งหัวหน้าเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ

1.2.2 นางบุญเกิด รักแผน ตำแหน่งคณะทำงานเครือข่ายประชารัฐ จังหวัดชัยภูมิ

1.2.3 นายประดิษฐ์ คณาภักดี ตำแหน่งคณะทำงานเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ

1.3 แหล่งข้อมูลจากสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ

1.3.1 นายวิเชียร เหล่าเขตกิจ นักประชาสัมพันธ์ 7

1.4 แหล่งข้อมูลจากบุคลากรในแต่ละสถานี

1.4.1 ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีประกอบไปด้วย

- นายปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ ตำแหน่งกรรมการที่ปรึกษา
- นายประเสริฐ แก้วคำ ตำแหน่งนายสถานี
- นายทองดี ภูธร และนางอำนวยการ คณาภักดี ตำแหน่งฝ่ายผลิตรายการ
- ดาบตำรวจชัยศิลป์ ลือชา ตำแหน่งฝ่ายพัฒนาทีมงาน

1.4.2 ศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาอาชีพการเกษตรครบวงจรบ้านแพนประกอบไปด้วย

- เรืออากาศเอกสุเทพ บริสุทธิ์ ตำแหน่งนายสถานี
- จำเอนกมดล กลุ่มรัมย์ ตำแหน่งรองนายสถานีและฝ่ายผลิตรายการ
- นายสุรพงษ์ สุานสมบัติ และดาบตำรวจชัย ศรีกลิ่นสุข ตำแหน่งพัฒนาทีมงานเครือข่าย
- นายวิศิษฐ์ หนาชูย์ รองนายสถานี

1.4.3 สถานีวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว

- นายวีระ ประดิษฐ์ ตำแหน่ง นายสถานี และประธานกรรมการ
- นายสมภัก เหมะภูลิน รองนายสถานีและประธานกรรมการ
- นางบุญยงษ์ ส่วนจินดา ภรรยา นายสถานี

1.4.4 จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

- ประสิทธิ์ สิมสวน ตำแหน่งที่ปรึกษาสถานี และเจ้าหน้าที่เครื่องควบคุม
- สุทธิพงษ์ ดีกัณกง ตำแหน่งหัวหน้าจุดปฏิบัติการ
- อรพินท์ นาสาร ตำแหน่งฝ่ายผลิตรายการ

2.แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร (Documentary)

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานี ประวัติ ขั้นตอนการผลิต รายการต่างๆ ผังรายการวิทยุ เอกสารเกี่ยวกับนโยบายต่างๆของแต่ละสถานี บันทึกการประชุม บัญชีรายรับรายจ่าย โดยที่จะทำการศึกษาศาสนาวิทยุกระจายเสียงทั้ง 4 แห่งที่มีในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำมาเปรียบเทียบประกอบไปด้วย ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำที่ตั้งอยู่อำเภอหนองบัวแดง ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ที่อำเภอบ้านแท่น จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนคนภูเขียว ที่อำเภอภูเขียว และจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักถิ่น ที่อำเภอเมือง

2.2 เอกสารจากบุคคลที่จัดรายการวิทยุชุมชน เช่นจดหมายร้องทุกข์จากชาวบ้าน บทวิทยุอดนียม เอกสารแสดงทิศทางการทำงานของแต่ละรายการ และเอกสารกำหนดการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียง เทียบบันทึกการออกอากาศในกรณีที่ยานการนั้นๆไม่มีบทวิทยุ เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) ประกอบไปด้วย คณะกรรมการอำนวยการวิทยุชุมชน คณะอนุกรรมการวิทยุชุมชน คณะทำงานหน่วยงานประชา รัฐ รวมทั้งเก็บข้อมูลภายในแต่ละสถานี ได้แก่ ผู้ดำเนินงานในแต่ละสถานีวิทยุชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ประกอบไปด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

- ความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ
- โครงสร้างสถานี
- การบริหารจัดการของแต่ละสถานี
- วิเคราะห์ผังรายการและเนื้อหาสาระของแต่ละสถานี

2. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผังรายการ และบทวิทยุของ รายการต่างๆ

3. เก็บข้อมูลโดยใช้วิธี Participation observation นั่นคือการสังเกตชนิดเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษาในที่นี้คือการเข้าไปทดลองทำงานในสถานีวิทยชุมชนทั้งสี่แห่งเพื่อศึกษาขั้นตอนการทำงานต่างๆ เพื่อที่จะได้เข้าใจการทำงานและรับรู้ประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (Indepth Interview) การเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธี Participation observation แล้วนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะต่างๆดังแนวทางต่อไปนี้

1 วิเคราะห์โครงสร้างการบริหารจัดการของสถานีวิทยชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์โดยการใช้อกรอบแนวคิดและทฤษฎีในบทที่ 2 ในส่วนของแนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรสื่อ แนวคิดวิद्यชุมชน แนวคิดวิद्यชุมชนในประเทศไทยและคุณค่าเชิงประจักษ์ มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการบริหารจัดการวิद्यชุมชนในแต่ละสถานีดังต่อไปนี้

- สถานที่ตั้งและคลื่นความถี่
- รัศมีออกอากาศและพื้นที่ออกอากาศ
- ลักษณะประชากร
- ความเป็นมาของสถานี
- อุปกรณ์ภายในสถานี
- งบประมาณ
- โครงสร้างการบริหารสถานี
- วัตถุประสงค์สถานี
- การผลิตรายการ
- การฝึกอบรม
- การประเมินผล
- คุณค่าเชิงประจักษ์

โดยจะทำการวิเคราะห์ทั้ง 4 สถานีและนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและหาข้อสรุปต่อไป

2.วิเคราะห์ผังรายการและเนื้อหาสาระ

นำผังรายการและบทวิทยุต่างๆจากทั้ง 4 สถานีมาวิเคราะห์รูปแบบรายการตลอดจนเนื้อหาสาระที่นำเสนอเพื่อทำการเปรียบเทียบ โดยใช้แนวคิดการจำแนกรูปแบบรายการวิทยุของ เมธา เสรีธนาวงศ์(2546) และแนวคิดการจำแนกลักษณะเนื้อหารายการของ ประเสริฐ เฉิดจินดา (2544)

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน

บทที่ 4 จะเป็นการนำเสนอพัฒนาการความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ จนถึงปัจจุบัน โดยใช้ทฤษฎีแนวคิดวิทยุชุมชนเป็นกรอบในการวิเคราะห์โดยนำพัฒนาการวิทยุชุมชนในประเทศไทยช่วงต่างๆมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์วิทยุชุมชนที่เกิดขึ้นในจังหวัดชัยภูมิ

บทที่ 5 จะเป็นการนำเสนอลักษณะโครงสร้างและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนภายในจังหวัดชัยภูมิ ในประเด็นต่อไปนี้ได้แก่ สถานีที่ตั้งและคลื่นความถี่ รัศมีการออกอากาศและพื้นที่ออกอากาศ ลักษณะประชากร ความเป็นมาของสถานี อุปกรณ์ภายในสถานี งบประมาณ โครงสร้างการบริหารจัดการสถานี วัตถุประสงค์สถานี การผลิตรายการ การฝึกอบรม การประเมินผลและคุณค่าเชิงประจักษ์ โดยใช้ทฤษฎีสื่อสารกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสื่อ เป็นกรอบในการวิเคราะห์

บทที่ 6 เปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิโดยใช้แนวคิดการแบ่งรูปแบบรายการและเนื้อหาสาระ เป็นกรอบในการวิจัย

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่หนึ่ง เรื่องการศึกษาความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นคือ

1. การศึกษาความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ
2. การศึกษารายละเอียดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลวิद्यุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ
3. การศึกษาโครงสร้างของวิद्यุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

4.1 ความเป็นมาของวิद्यุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

การจัดตั้งสถานีวิद्यุชุมชนมีจุดเริ่มต้นมาจาก รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี 2540 ที่มีการกำหนดไว้ในมาตรา 40 ว่า คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรการสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นการดำเนินการจึงต้องคำนึงประโยชน์ของประชาชน ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์อื่นรวมทั้งการแข่งขันเสรีอย่างเป็นธรรม โดยจัดสรรให้ภาคประชาชนมีสิทธิใช้สื่อ 20 % ส่วนภาครัฐ 40% และเอกชน 40% ซึ่งก็ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในวงการสื่อสารมวลชนอย่างไม่เคยมีมาก่อนทั่วประเทศ และส่งผลให้เกิดสื่อภาคประชาชนขึ้นมาคือวิद्यุชุมชน

การดำเนินการวิद्यุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ มีจุดเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งในระยะแรกสถานีวิद्यุชุมชน จังหวัดชัยภูมิ มีรูปแบบที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐประกอบไปด้วย กรมประชาสัมพันธ์ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย(สวท.) จังหวัดชัยภูมิ , องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท) และ วิทยุของตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.) โดยทั้ง 3 องค์การมีการจัดสรรเวลาในการออกอากาศสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงเพื่อให้ประชาชนเข้ามาจัดรายการวิद्यุชุมชน แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารของ อสมท.และตชด.ได้กำหนดช่วงเวลาการออกอากาศของรายการวิद्यุชุมชนไว้ในช่วงเวลาที่ไม่ค่อยเหมาะสม อย่างเช่น หน่วยงาน อสมท. ก็

ได้กำหนดช่วงการออกอากาศรายการวิทยุชุมชนไว้ช่วง 22.00 – 23.00 นาฬิกา ซึ่งตรงกับเวลาพักผ่อนของกลุ่มผู้ฟังที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร , เครือข่ายของ ตชด. ก็กำหนดเวลาออกอากาศวิทยุชุมชนไว้ 21.00-22.00 นาฬิกา ถือเป็นช่วงเวลาที่ตรงกับช่วงเวลาทองของโทรทัศน์ (Prime time) สื่อโทรทัศน์นั้นจะมีบทบาทมากเพราะเป็นช่วงการออกอากาศของละครและข่าวประจำวัน

จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้รายการวิทยุชุมชนที่รัฐจัดให้ทั้ง 2 เครือข่ายข้างต้นไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรและต้องปิดตัวลงไปในที่สุด ผิดกับรายการวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย(สวท.)จังหวัดชัยภูมิ ที่จัดสรรช่วงเวลาออกอากาศวิทยุชุมชนไว้ค่อนข้างดี คือช่วง 11.00-12.00 นาฬิกาซึ่งเป็นช่วงเวลากลางวันมีผู้ฟังติดตามรับฟังค่อนข้างมาก มีการจัดรายการทุกวัน ในช่วงเริ่มแรกมีการดึงประชาชนที่สนใจจากชุมชนต่างๆเข้ามาช่วยในการจัดรายการในรูปแบบของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ซึ่งก็มีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมากทำให้มีเนื้อหาที่จะนำเสนอที่หลากหลาย จึงได้มีการจัดแบ่งประเด็นในการนำเสนอดังต่อไปนี้

- วันจันทร์ ประกอบไปด้วยเรื่องของชุมชนโดยเฉพาะ มีการเชิญผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระสงฆ์ มาจัดรายการ มีการนำชาวบ้านเข้ามาร่วมกันจัดกิจกรรมรวมทั้งกลุ่มแม่บ้านในชุมชนต่างๆ
- วันอังคาร เป็นเรื่องของหน่วยงานของรัฐ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารภายในหน่วยงานของตนเอง ทุกหน่วยงานของรัฐจะสับเปลี่ยนกันเข้ามาเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ต้องการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานนั้นๆ ผ่านฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเข้ามาดูแล และเป็นผู้ดำเนินการจัดรายการ
- วันพุธเป็นเรื่องของการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา โดยการเชิญนักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ต่างๆเข้ามาร่วมพูดคุยด้านการศึกษา ชี้แนะแนวทางการศึกษา เป็นต้น
- วันพฤหัสบดี เป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมรวมทั้งศิลปะพื้นบ้านของชุมชนต่างๆที่จะนำเสนอเชิญพระเข้ามาจัดรายการ รวมทั้งผู้นำชุมชนต่างๆที่ต้องการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมเฉพาะของชุมชน
- วันศุกร์เป็นเรื่องของกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ต้องการนำเสนอในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจและปัญหาต่างๆ

- วันเสาร์- อาทิตย์ เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามาฝึกหัดการเป็นนักจัดรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการเยาวชนทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมโดยเจ้าหน้าที่จาก สวท.

การดำเนินงานวิทยุชุมชนที่ผ่านเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากมี การจัดตั้งคณะกรรมการมาจากสาขาอาชีพต่างๆ เช่นผู้อำนวยการประถมศึกษา , พระภิกษุสงฆ์ (เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ) , ทนายความ รวมทั้งผู้มีชื่อเสียงในจังหวัดอีก 2-3 คน โดยมีประธานคณะกรรมการคือนายจตุภูมิ เรืองจิราวัฒน์ประกอบอาชีพทนายความ และคณะอนุกรรมการวิทยุชุมชนโดยมีนาง งามนิตย์ ธนุทองสัมพันธ์ ซึ่งเป็นนักประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิเป็นแกนนำในการกำกับดูแล โดยมีผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิเป็นประธาน เพื่อดูแลรายการวิทยุชุมชนทั้งหมดที่ผ่านเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งคณะกรรมการจะมีหน้าที่กำหนดนโยบาย และเนื้อหาของรายการ รวมทั้งสรรหาผู้จัดรายการทั้งที่เป็นอาสาสมัครและมีอาชีพ ส่วนคณะอนุกรรมการจะดำเนินงานตามความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร

“ในช่วงแรกนี้มีอยู่ 5 คน ก็มี ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นประธาน ประชาสัมพันธ์จังหวัดเป็นรองประธาน ท่านผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษา แล้วก็มีทนายความ แล้วก็มีผู้หลักผู้ใหญ่ของในจังหวัดชัยภูมินี้ 2 – 3 คนเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษามีผู้ว่า เจ้าคณะจังหวัด อบจ. ซึ่งเค้าดูแลเราอยู่นี้ ก็เข้ามาช่วยด้วย” (งามนิตย์ ธนุทองสัมพันธ์,สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2548)

ช่วงแรกๆของการจัดรายการผ่าน เครือข่ายของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์นั้นเป็นไปด้วยดี มีผู้เข้าร่วมจัดรายการเป็นจำนวนมาก แต่ในระยะหลังเนื่องจากนโยบายที่ไม่แน่นอนและขาดความต่อเนื่องของกรมประชาสัมพันธ์ การนำเสนอเนื้อหาที่ต้องระวังไม่ให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อหน่วยงานราชการ และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือปัญหาเรื่องของการขาดงบประมาณ ดังนั้นผู้ที่มาจัดรายการจากชุมชน ต่างก็ต้องมาจัดรายการด้วยความสมัครใจ ค่าพาหนะหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทางก็ต้องใช้เงินส่วนตัว ดังนั้นผู้จัดรายการในส่วนของชาวบ้านและชุมชนจึงลดน้อยลงเรื่อยๆ จนเหลืออยู่ไม่กี่รายซึ่งเป็นนักจัดรายการประจำทำให้ สวท.เห็นว่ารายการวิทยุชุมชนไม่ได้รับความนิยมและไม่มีความจำเป็นที่จะถอดรายการวิทยุชุมชนออกจากผังรายการและนำเวลาส่วนนี้ไปให้ภาคเอกชนเช่าเวลา เพื่อที่จะได้รายได้ที่มากกว่าโดยทำการลดเวลาของวิทยุชุมชนจาก 7 วันเหลือ 5 วัน เหลือ 3 วัน และ 2 วัน

ตามลำดับ จนปัจจุบันนักจัดรายการก็ไม่ได้มาจากประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ผู้จัดรายการเป็นนักจัดรายการของ สวท.เอง ดังนั้นจึงสิ้นสุดบทบาทของการเป็นสื่อวิทยุชุมชนในที่สุด

หลังจากวิทยุชุมชนในรูปแบบที่รัฐจัดให้ภายในจังหวัดชัยภูมิได้ปิดตัวลง ในช่วงต้นปี 2545 จังหวัดชัยภูมิก็ได้เริ่มดำเนินการวิทยุชุมชนในรูปแบบใหม่นั้นคือการดำเนินงานในลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ที่เกิดจากกลุ่มประชาสังคมที่มีสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม หรือ Civicnet เป็นแกนนำในระดับประเทศ โดยวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จังหวัดชัยภูมิมีจุดเริ่มต้นมาจาก คณะทำงานกลุ่มกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม(SIF)จังหวัดชัยภูมิที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆในระดับรากหญ้า ด้วยความที่เป็นหน่วยงานระดับจังหวัด จึงขาดความคล่องตัวในการทำงานในการลงพื้นที่เพื่อการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ดังนั้นจึงได้จัดตั้งเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งขึ้นมา ซึ่งคณะทำงานของกลุ่มมีประมาณ 30 คน ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพเช่น ผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักการเมือง ท้องถิ่น ผู้นำศาสนา แกนนำองค์กรเอกชน นักวิชาการ กลุ่มครูอาจารย์ เป็นต้น

หลังจากการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูชุมชนในด้านต่างๆมาไ้ระยะเวลาหนึ่ง คณะทำงานของเครือข่ายของกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ก็ได้ริเริ่มแนวคิดที่จะจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนขึ้นในจังหวัดชัยภูมิ จึงได้มีการร่างโครงการเพื่อจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ตลอดจนจัดทำประสานงานไปยังกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF) และได้รับการตอบรับจากกองทุนดังกล่าว โดยได้มีการส่งบุคลากรมาจัดการฝึกอบรมแนวคิดวิทยุชุมชน ทั้งในเรื่องการจัดรายการและการบริหารจัดการสถานีตามแนวทางของเครือข่ายกลุ่มประชาสังคมให้กับ คณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งในช่วงปี 2545 เมื่อสิ้นสุดการอบรมกลุ่มเครือข่ายชัยภูมิเข้มแข็งก็จะทำหน้าที่เป็นแกนนำในการกระจายแนวคิดวิทยุชุมชนให้กับคนในชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ประกอบไปด้วย อำเภอหนองบัวแดงและอำเภอบ้านเขว้าซึ่งเป็นพื้นที่ทำการก่อตั้งสถานี

เมื่อจบกระบวนการดังกล่าวก็จะเป็นขั้นตอนในการก่อตั้งสถานี โดยคณะทำงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF)เช่นกันจะทำการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆและทำการอนุมัติเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้สำรองขึ้นมา 2 สถานี คือที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร้ง อำเภอบ้านเขว้า และ ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี อำเภอหนองบัวแดง ซึ่งแล้วเสร็จเมื่อต้นปี 2546 แต่อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าว กองทุนเพื่อการพัฒนาทางสังคมกำลังจะปิดตัวลงเพราะหมดระยะเวลาในการดำเนินงานคือ 48 เดือน เครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งที่ทำงานกับกองทุนดังกล่าวก็ต้องปิดตัวลงด้วย ดังนั้นจึงได้มอบหมายให้ศูนย์

พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องกองทุนหมู่บ้าน เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบสืบต่อ โดยมีการถ่ายโอนคณะทำงานส่วนหนึ่งของเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งที่มีความรู้เรื่องวิทยุชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินงาน

ในช่วงเริ่มแรกของทั้งสองสถานี มีการดำเนินงานต่างๆ ประกอบไปด้วย การสรรหาอาสาสมัคร การสำรวจค้นหากลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีความสนใจในการผลิตรายการ การจัดการฝึกอบรมปฏิบัติการการจัดและผลิตรายการ การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารด้านวิทยุชุมชน การทดลองผลิตรายการและทำที่สุดได้ทำการทดลองออกอากาศเป็นระยะเวลา 1 เดือนตามมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราวศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนของกลุ่มประชาสังคมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวิทยุชุมชนในส่วนของความเป็นมาของวิทยุชุมชนในประเทศไทย ที่จะต้องมีการทดลองออกอากาศก่อนที่จะทำการออกอากาศจริงเสมอ ผลการทดลองออกอากาศพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชื้ออยู่ในขั้นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะในแง่การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในด้านการเป็นผู้ฟัง ด้านการผลิตรายการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานี ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทดลองออกอากาศเป็นไปอย่างราบรื่นก็คือ บุคลากรในสถานีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวิทยุชุมชนค่อนข้างดี กลุ่มที่ปรึกษาของสถานีและคณะทำงานบางส่วนเป็นคณะทำงานของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิที่ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวิทยุชุมชน นอกจากนั้นยังมีการบริหารจัดการที่ดี มีการทำงานในลักษณะทีมงาน และมีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัดอย่างชัดเจน ที่สำคัญคือมีใจรักงานด้านวิทยุชุมชน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งได้ทำการออกอากาศจริงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2546 ส่วนที่ศูนย์การเรียนรู้สถานีวิทยุชุมชนคนตลาดแร้ง ที่อำเภอบ้านเขว้าในช่วงทดลองออกอากาศกลับพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเทคนิค บุคลากรภายในสถานีทำงานไม่เป็นระบบ รวมทั้งขาดความรู้และอุดมการณ์ในการดำเนินงานวิทยุชุมชนเนื่องจากไม่มีการแสวงหารายได้จึงไม่มีประชาชนในชุมชนสนใจที่จะมีส่วนร่วมเท่าใดนัก ทำให้ต้องปิดตัวลงในที่สุดและได้มีการนำเครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคนิคเช่น เครื่องส่ง และคอมพิวเตอร์ ย้ายไปยังอำเภอบ้านแท่นโดยมีกลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่นเป็นแกนนำ และได้เปิดสถานีวิทยุชุมชนอีกแห่งขึ้นมาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ คือ ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น และอยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิเช่นเดียวกัน

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชื้อ และศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น มีการดำเนินงานที่มีแนวทางเป็นรูปธรรมและมีหลักการค่อนข้างชัดเจน โดยดำเนินการกระจายเสียงมาได้ระยะเวลาหนึ่ง และเพื่อที่จะให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คณะทำงานของศูนย์

พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิได้จัดให้มีการจัดอบรมผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชน รวมทั้งบุคลากรภายในสถานี โดยเป็นไปในลักษณะแนวทางการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เช่น ควรจะเผยแพร่เรื่องอะไร รับข่าวสารจากทางไหนบ้าง ควรจะถ่ายทอดข่าวจากส่วนกลางหรือไม่ ทำให้การดำเนินงานโดยรวมดีขึ้น และสามารถดำเนินงานมาได้จนถึงปัจจุบัน

ช่วงปลายปี 2547 จากการที่กระบวนการสรรหาคณะกรรมการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ(กสช)ยังไม่แล้วเสร็จนั้น ทำให้สถานการณ์ในช่วงปัจจุบันของวิทยุชุมชนทั่วประเทศรวมทั้งจังหวัดชัยภูมิ มีความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากและเต็มไปด้วยความขัดแย้ง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้กรมประชาสัมพันธ์เข้ามาดูแลวิทยุชุมชน โดยได้จัดตั้งโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ขึ้น และมีการอนุญาตให้มีโฆษณาได้ชั่วโมงละ 6 นาที ทำให้เกิดสถานีวิทยุชุมชนขึ้นมาหลายสถานีในระยะเวลาอันสั้น จังหวัดชัยภูมิเริ่มมีสถานีวิทยุชุมชนในโครงการเตรียมความพร้อมของกรมประชาสัมพันธ์สถานีแรกคือ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว และจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นเป็นสถานีที่สองตามลำดับ ซึ่งมีวัตถุประสงค์แอบแฝงในการออกอากาศที่ต่างกันไป โดยปัจจุบันมีวิทยุชุมชนในลักษณะดังกล่าวอยู่ถึง 12 สถานี จากจำนวนสถานีวิทยุชุมชนทั้งหมด 14 สถานีในจังหวัดชัยภูมิ

4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำหน้าที่กำกับดูแลวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ในระดับจังหวัด จะมีความแตกต่างกัน วิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จะอยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ ส่วนวิทยุชุมชนที่ขึ้นสังกัดกับกรมประชาสัมพันธ์นั้นจะอยู่ในความดูแลของกรมประชาสัมพันธ์โดยมอบอำนาจการกำกับดูแลผ่านสำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยจะทำการนำเสนอรายละเอียดของแต่ละหน่วยงานดังต่อไปนี้

4.2.1 ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ

4.2.1.1 ความเป็นมา

ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิมีจุดเริ่มต้นมาจากการที่รัฐบาลในยุค พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการวางนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดย

มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองของหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยภูมิปัญญาของตนเอง จังหวัดชัยภูมิจึงได้มีการก่อตั้งศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ เพื่อประสานงานเสริมสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

ในระยะแรกศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ ใช้งบประมาณจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโดยได้มีการจัดเวทีเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างกระบวนการต่างๆของกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ต่างๆทั่วจังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีคุณธรรม รวมทั้งสืบสานรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อหมดเรื่องกองทุนหมู่บ้านแล้ว หน้าที่หลักในปัจจุบันของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิก็คือการทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ตลอดจนระดับประเทศเพื่อนำโครงการต่างๆมาดำเนินการในจังหวัดชัยภูมิเช่นโครงการรณรงค์ห่างไกลยาเสพติดของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา(LDI) โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ เป็นต้น รวมทั้งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสถานีวิทย์ชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 2 สถานีอีกด้วย

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ มีบุคลากรประมาณ 120 คนโดยมีนายปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ อดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งที่เป็นแกนนำในการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี และศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแจ้งเป็นหัวหน้า มีสำนักงานอยู่ที่ชั้น 1 ของอาคารศูนย์บริการการศึกษาอำเภอหนองบัวแดง โดยชั้นบนจะเป็นศูนย์การเรียนรู้สถานีวิทย์ชุมชนต้นน้ำชี ดังนั้นจึงเป็นสถานีที่มีการดำเนินงานที่เป็นระบบและตรงกับหลักเกณฑ์วิทยุชุมชนของกลุ่มประชาสังคมมากที่สุด เพราะอยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิที่เป็นหน่วยงานประชาสังคมหน่วยงานหนึ่งอย่างใกล้ชิด

รายชื่อแกนนำศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ

1. นายปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ หัวหน้าโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี อีกทั้งยังเป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งที่ดำเนินการก่อตั้งสถานีวิทย์ชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดชัยภูมิ มีงานประจำเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนนาคานหัก อำเภอหนองบัวแดง

2. นางจรัสศรี มาดีสุขสถิตย์ เป็นคณะทำงานโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ จังหวัดชัยภูมิ มีงานประจำเป็นอาจารย์
3. นางงามนิศย์ ธนูทองสัมพันธ์ เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง และเป็น คณะอนุกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชนตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ มีงาน ประจำคือเป็นนักประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ
4. นายประยูร คำแก้ว เป็นนายก อบต.ตลาดแร้ง ที่อำเภอบ้านเขว้า
5. นายประภาส เทียนสันเทียะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
6. นายสมศักดิ์ อำนประจันทร์ เป็นเลขาธิการศูนย์เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน
7. นางไพจิตร บานมนตรี เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน และเป็นผู้จัดการสมาพันธ์สหกรณ์คูลู
8. นายสมโภชน์ หมูหมื่นศรี อดีตหัวหน้าศูนย์พัฒนาศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัด ชัยภูมิ มีงานประจำเป็นผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตร สาขาบัวใหญ่ อำเภอหนองบัว แดง
9. นายโกศล ตั้งใจ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ
10. นายสามิตย์ หาญรบ เป็นคณะทำงานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
11. นางบุญเกิด รักษ์แผน เป็น NGO มีงานประจำคือเป็นอาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏ จังหวัดชัยภูมิ
12. นายบรรจง คงสุพรรณ เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ปัจจุบันเป็น คณะทำงานโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิ และเป็น คณะกรรมการปรึกษาของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีงานประจำคือเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยม่วง อำเภอหนองบัวแดง
13. นายธวัชชัย หินเมืองเก่า เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ปัจจุบันเป็น คณะทำงานโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิ และเป็น คณะกรรมการปรึกษาของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีงานประจำคือเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยางแดดวังชมพู อำเภอหนองบัวแดง
14. นางหนูพิศ คลังภูเขียว เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ปัจจุบันเป็น คณะกรรมการปรึกษาของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีงานประจำคือเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดไถ่วิทยา อำเภอหนองบัวแดง
15. นายสำภา ศรีบุญเรือง เป็นที่คณะกรรมการปรึกษาของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีงานประจำเป็นผู้จัดการโรงเรียนบัวใหญ่วิทยา อำเภอหนองบัวแดง
16. นายสมถวิลย์ บัดทุม เป็นประธานของกองทุนหมู่บ้าน เป็นผู้วางแผนแม่บทชุมชน ทำ หน้าที่ฝ่ายธุรการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

4.2.2. กรมประชาสัมพันธ์

4.2.2.1 ความเป็นมา

กรมประชาสัมพันธ์เริ่มก่อตั้งเมื่อ 3 พฤษภาคม 2476 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศโดยมีชื่อในระยะเริ่มแรกว่า “กองโฆษณาการ” และได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานโฆษณาการ” เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2476 และได้มีการพัฒนาผลงานมาเป็นลำดับโดยมีการปรับปรุง และขยายความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นทุก ๆ ระยะตามความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ สภาพของสังคม การเมืองเศรษฐกิจและวัฒนธรรมตลอดจนนโยบายของรัฐบาลในแต่ละสมัย และเปลี่ยนชื่อมาเป็น “กรมโฆษณาการ” เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2483 หลังจากนั้น 12 ปี ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กรมประชาสัมพันธ์” เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2495

กรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและ หน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนตลอดจนระหว่างประชาชนด้วยกัน โดยวิธีการให้ข่าวสารความรู้ข้อเท็จจริงและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเสนอรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่โน้มน้าวชักจูงประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือแก่รัฐบาล และหน่วยราชการต่าง ๆ ตามแนวทางที่ถูกที่ควรในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนี้สำนักงานใหญ่ ในกรุงเทพมหานคร แล้วกรมประชาสัมพันธ์ยังมีสำนักประชาสัมพันธ์ เขต อีก 8 สำนัก ได้แก่ สปข.1 ขอนแก่น สปข.2 อุบลราชธานี สปข.3 ลำปาง สปข.4 พิษณุโลก สปข.5 สุราษฎร์ธานี สปข.6 สงขลา สปข.7 ระยอง และ สปข.8 กาญจนบุรี เพื่อทำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้เข้าถึงประชาชน ในส่วนภูมิภาคกรมประชาสัมพันธ์ยังมีสำนักงานประชาสัมพันธ์ครบทุกจังหวัด (อ้างอิงจาก www.prd.go.th)

กรมประชาสัมพันธ์ได้เข้ามาดูแลกำกับวิทยุชุมชน ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘๐ ที่ได้กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกที่การคัดเลือกและแต่งตั้ง กสช. หรือ กทช. แล้วแต่กรณี ยังไม่แล้วเสร็จให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขและเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคลื่นความถี่ การจัดสรรคลื่นความถี่ การอนุญาตและการกำกับดูแล หรือการควบคุมการ

ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรคมนาคม ว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม กฎหมายว่าด้วยโทรเลขและโทรศัพท์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติจนถึงวันพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๗๗ แต่ในระหว่างนั้น จะพิจารณาจัดสรรคลื่นความถี่ออกใบอนุญาตประกอบกิจการ หรืออนุญาตให้ประกอบกิจการ เพิ่มเติมไม่ได้ ดังนั้นโดยมติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๖ ได้มี มติร่างมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราวจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน และข้อสังเกตของสำนัก นายกรัฐมนตรีไปพิจารณาว่า จะสามารถดำเนินการตามมาตรการและหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ เหมาะสมสอดคล้องรองรับ กสช. และ กทช. ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดีหรือไม่ ดังนั้นเพื่อให้การ ดำเนินการเครือข่ายวิทยุชุมชนสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีและเกิดประโยชน์สาธารณะในระดับ ท้องถิ่นอย่างแท้จริง คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ(กทช) ได้มี มติในที่ประชุมเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๗ เพื่อพิจารณารอบการดำเนินการและกรอบการเข้า ร่วมโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์และได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

4.2.2.2 หลักเกณฑ์โครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์(อ้างจากเอกสาร กรมประชาสัมพันธ์,2547)

1. ไม่ให้ใช้คำว่า “สถานีวิทยุ” เพราะอาจขัดกับกฎหมาย เนื่องจากขณะนี้ยังไม่มีการจัดตั้ง กสช. ซึ่งตามมาตรา 80 ของพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ. 2543 ห้ามประกอบกิจการเพิ่มเติม ซึ่งอาจใช้คำว่า “จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุ ชุมชน...” ก็ได้ และต้องจัดทำป้ายแสดงหน้าที่ทำการเพื่อแสดงว่าเป็นสถานที่ ดำเนินการวิทยุชุมชน
2. เป็นการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการโดยกลุ่มบุคคลในชุมชนนั้น (ไม่เป็นนิติ บุคคลก็ได้) ไม่น้อยกว่า 5 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้แต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบ โดยหัวหน้าและเจ้าหน้าที่จุด ปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนต้องไม่เป็น ส.ส. ส.ว.ข้าราชการ สมาชิกสภา ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ ต้อง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รายการ/ ธุรการและเทคนิค อย่างน้อยประเภทละ 1 คน
3. ผู้ได้รับมอบอำนาจกระทำแทน จะต้องมีหนังสือมอบอำนาจจากคณะกรรมการจุด ปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนให้ทำสัญญาเข้าร่วมโครงการ และมีคุณสมบัติ อื่นๆ คือ มีสัญชาติไทย / อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ / มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ใน ราชอาณาจักรไทย / ต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภา

- ท้องถิ่น ชำราชการ ผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้แนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน รูปถ่ายครึ่งตัวหน้าตรง ไม่สวมหมวก ขนาด 3x4 เซนติเมตร ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 6 รูป
4. ลักษณะพึงประสงค์ทางด้านเทคนิค ประกอบด้วย รัศมีการส่งกระจายเสียงไม่เกิน 15 กิโลเมตร / กำลังส่งไม่เกิน 30 วัตต์ (ระบบ เอฟ.เอ็ม.) / เสาสูงไม่เกิน 30 เมตร จากระดับพื้นดิน
  5. ผู้เข้าร่วมโครงการต้องขึ้นทะเบียนเครื่องส่ง / อุปกรณ์พร้อมแสดงรายละเอียดของเครื่องส่งให้ถูกต้อง หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ตรงตามเอกสาร หลักฐาน ณ วันจดทะเบียน และไม่ได้มาตรฐานก็จะไม่รับพิจารณาให้ขึ้นทะเบียน
  6. ข้อมูลและเอกสารประกอบการขอรับรองประกอบด้วย ชื่อจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน สถานที่ตั้ง พร้อมแนบแผนที่ตั้งประกอบ / รายชื่อกลุ่มองค์กรที่ร่วมจัดและกลุ่มองค์กรในพื้นที่กระจายเสียง/ วัตถุประสงค์การจัดตั้งจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน / โครงสร้างการบริหารจัดการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน พร้อมด้วยองค์ประกอบของคณะกรรมการที่จัดตั้ง / เอกสารยืนยันการเป็นนิติบุคคลและกลุ่มบุคคล / ผังรายการและกลุ่มผู้รับผิดชอบรายการ / ความถี่ที่ใช้ในการออกอากาศ / ลักษณะเครื่องส่งและกำลังส่ง / ความสูงของเสาอากาศและรัศมีการออกอากาศ / แผนการดำเนินงานระหว่างการออกอากาศแผนการพัฒนาด้านการบริหารจัดการแผนการขยายการมีส่วนร่วม แผนการผลิตรายการ และแผนการประเมินผล
  7. กำหนดเวลาออกอากาศประจำวันของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน ให้เป็นไปตามความพร้อมของแต่ละแห่ง โดยเนื้อหาของรายการให้มีคุณภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้วิทยุชุมชนและต้องเป็นรายการเพื่อประโยชน์สาธารณะและชุมชน
  8. ให้จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนสามารถมีโฆษณาได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาที
  9. ผู้ร่วมโครงการต้องจัดทำผังรายการหลักของรายการ ที่จะจัดให้มีการออกอากาศประจำเดือน โดยให้แสดงรายละเอียด ได้แก่ กำหนดเวลาออกอากาศประจำวัน ชื่อของรายการและช่วงเวลาออกอากาศ ประเภทของรายการ ที่มาของรายการและชื่อผู้จัดรายการ
  10. รายการที่ออกอากาศ จะต้องไม่มีการแสดงออกซึ่งอาจกระทบกระเทือนหรือดูหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์ รวมถึงประมุขของประเทศเทศอื่น ๆ ด้วย / ไม่เป็นกา

แสดงออกโดยจงใจก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของ
รัฐหรือกลุ่มชนใด / ไม่เป็นการแสดงที่ลบหลู่ เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่
ศาสนาใด หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือ ปูชนียวัตถุ / ไม่เป็นการแสดง
ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนใน
ชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ / ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อ
ศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ / ไม่เป็นการ
แสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นการบ่อนทำลายหรือกระทบกระเทือนต่อความ
มั่นคงปลอดภัยของประเทศ ไม่เป็นการแสดงออกทางยั่วยุการฆาตกรรม หรือลามก
อนาจาร / ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรมป่าเถื่อนหรือ
อุจาดแก่ผู้ฟังผู้ชม / ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อเจ้อ หลอกหลวง ไร้สาระ ซึ่งอาจชัก
จูงประชาชนโดยเฉพาะ / ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจ
เป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น

11. รายการที่โฆษณา จะต้องมึลักษณะ ไม่อ้างชื่อบุคคลหรือสิ่งซึ่งเป็นทีเคารพสักการะของ
ประชาชนเพื่อประโยชน์ในการโฆษณา / ไม่ขัดต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของ
ไทย หรือไม่ก่อให้เกิดภาพพจน์ไปในทางลามกอนาจาร / ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย
หรือศีลธรรมอันดี หรือไม่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือไม่
กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ / ไม่เป็นการ
โฆษณาสินค้าประเภทอาวุธที่ใช้ในการสงคราม / ไม่เป็นการโฆษณาอวดอ้างสรรพคุณ
ของสินค้าและบริการธุรกิจอันเป็นเท็จหรือเกินความจริง / ถ้อยคำในการพูดและเสียงที่
ใช้ประกอบต้องสุภาพและไม่ผิดหลักภาษาไทย / ไม่หยาบคาย หรือเป็นการดูหมิ่น
เหยียดหยามหรือทับถมบุคคลอื่น หรือสินค้าและบริการธุรกิจอื่น ไม่ว่าจะสินค้าและ
บริการธุรกิจชนิดหรือประเภทเดียวกันหรือไม่ / ไม่ใช้ข้อความสองแง่สองง่ามที่มี
ความหมายหยาบคาย หยาบโลน หรือไม่เป็นภาพหรือข้อความที่ยั่วยุการฆาตกรรมและ
ลามกอนาจาร / ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียวหรือตื่นเต้นตกใจแก่ผู้ฟังชมโดยทั่วไป
12. ผู้เข้าโครงการต้องสนับสนุนการออกอากาศเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวสาร หรือ
ถ่ายทอดข่าวสารหรือรายการอื่นที่สำคัญของทางราชการ และเพื่อสาธารณะประโยชน์
แก่ประชาชนตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด หรือตามที่ทางราชการขอความร่วมมือ
13. ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องจัดการให้มีการบันทึกเทปรายการทุกรายการ ที่ได้ออกอากาศ
ไปแล้ว และเก็บรักษาไว้ที่จุดปฏิบัติการไม่น้อยกว่า 15 วันนับแต่วันออกอากาศ เพื่อการ
ตรวจสอบตามที่เห็นสมควร

14. ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการเข้าร่วมโครงการปีละ 1,000 บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) ต่อการเผยแพร่ออกอากาศ 1 จุดปฏิบัติการในวันทำสัญญา และต้องชำระก่อนวันเริ่มของปีต่อไปไม่น้อยกว่า 30 วัน และต้องนำหลักประกันสัญญาเป็นเงิน 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติตามสัญญา และจะคืนให้เมื่อพ้นจากข้อผูกพันตามสัญญาแล้ว
15. ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องดำเนินกิจการให้บริการชุมชนด้วยตนเอง จะโอนสิทธิทั้งหมดหรือบางส่วนให้บุคคลอื่นหรือให้เช่าช่วงไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมประชาสัมพันธ์เป็นลายลักษณ์อักษร
16. ในกรณีที่ผู้ขอเข้าร่วมโครงการ ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการดำเนินการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน เช่น แก้ไขชื่อจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน เปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจกระทำแทน เปลี่ยนหัวหน้าจุดปฏิบัติการ การย้ายสถานที่ดำเนินการ ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อกรมประชาสัมพันธ์ (สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย / สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1-8 หน่วยงานที่รับเอกสารสัญญาเข้าร่วมโครงการ) ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการ
17. คณะกรรมการดำเนินการวิทยุชุมชน จะพิจารณาคำขอรับรองและตรวจสอบคุณภาพเครื่องส่ง และอุปกรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับเอกสารและอาจขยายเวลาต่อไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน และในกรณีที่คณะกรรมการดำเนินการฯ เห็นว่ามีข้อบกพร่องด้านเอกสาร หรือเครื่องส่ง ให้คณะกรรมการดำเนินการฯ ให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมเอกสารหรือแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องส่งต่อไป
18. ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าการออกอากาศก่อให้เกิดการรบกวนวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมใด หากคณะกรรมการดำเนินการฯ ตรวจสอบแล้วพบว่า เป็นไปตามคำร้องเรียนให้คณะกรรมการดำเนินการฯ แจ้งจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนนั้นหยุดออกอากาศเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีการแก้ไขและผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการดำเนินการฯ
19. ให้มีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนทั่วประเทศ ทั้งนี้คณะกรรมการประเมินผล/ คณะกรรมการดำเนินการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน/ คณะอนุกรรมการกำกับดูแลด้านรายการของวิทยุกระจายเสียงในส่วนภูมิภาค / เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบการดำเนินการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนได้

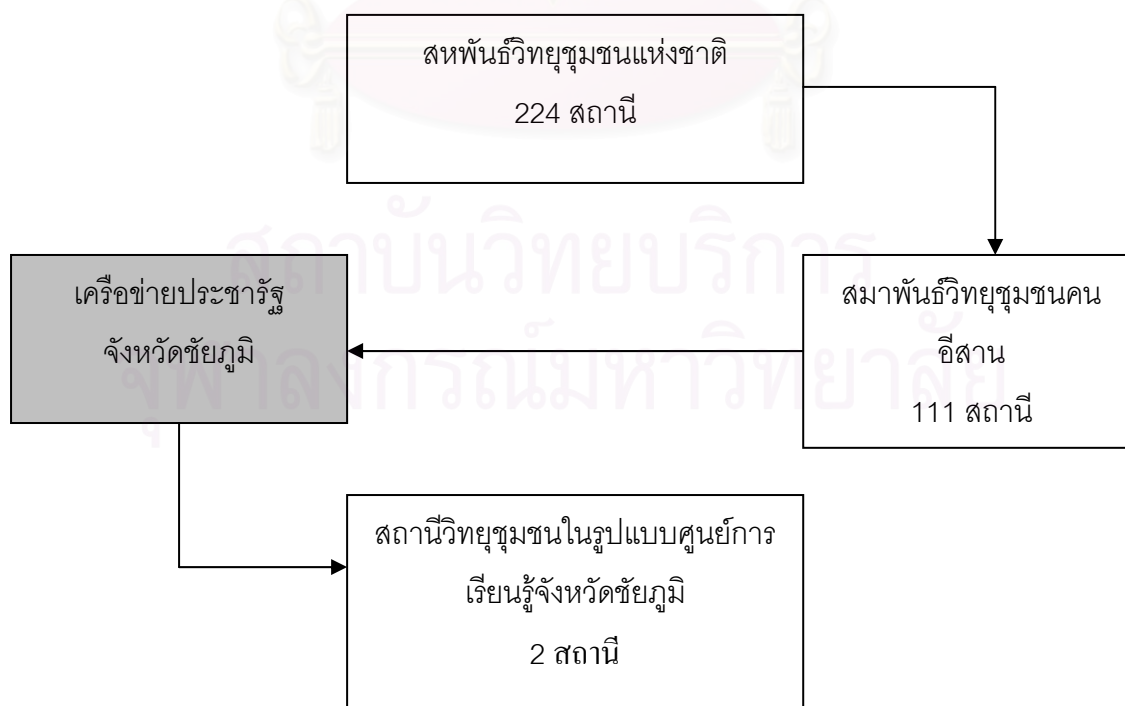
20. เมื่อมีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) การดำเนินการออกอากาศวิทยุชุมชนในโครงการนี้ เป็นอันต้องยุติการดำเนินการและไม่สามารถอ้างสิทธิใดๆ ทั้งสิ้น และยินยอมให้คณะกรรมการ กสช. และ กทช. เป็นผู้กำหนดต่อไป

สถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่นั้นจะขึ้นสังกัดกับกรมประชาสัมพันธ์ โดยมีมากถึง 12 สถานีจากจำนวนสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิทั้งหมด 14 สถานี ภายใต้ชื่อ “โครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์” โดยให้คำจำกัดความว่า “จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน” หมายถึง การประกอบกิจการวิทยุเพื่อบริการสาธารณะในพื้นที่การกระจายเสียงที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงสมาชิกของชุมชนผ่านทาง การแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ การสร้างความเข้าใจ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งยิ่งขึ้น

4.3 สรุปโครงสร้างวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

4.3.1 โครงสร้างวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จังหวัดชัยภูมิ

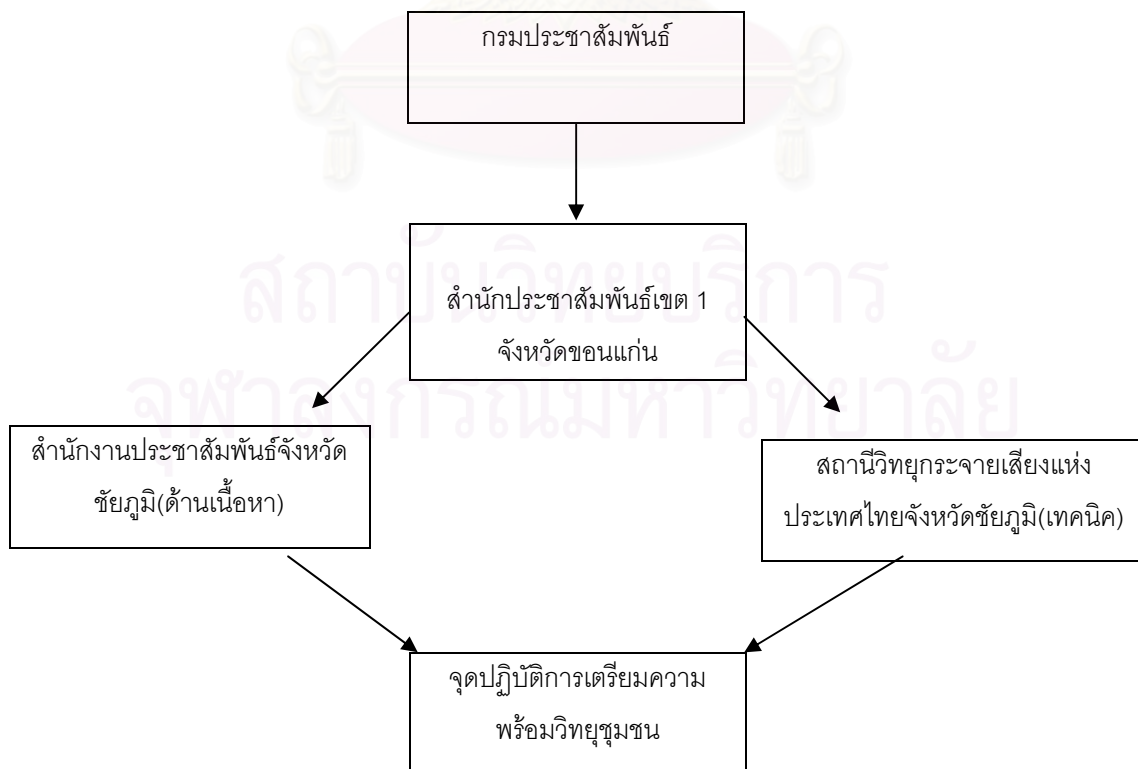
แผนภาพที่ 4.1 แสดงโครงสร้างสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้จังหวัดชัยภูมิ

สถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่อยู่ในความดูแลของกลุ่มประชาสังคม ที่มีสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม(Civinet) เป็นแกนนำการก่อตั้งในระดับประเทศ กลุ่มวิทยุชุมชนที่มีการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวมีการจัดตั้งสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติขึ้นเป็นการรวมกลุ่มในระดับชาติมีสมาชิกทั่วประเทศทั้งสิ้น 224 สถานี ในระดับภูมิภาคก็จะมีการรวมตัวกันเป็นสมาพันธ์ในแต่ละภูมิภาคประกอบไปด้วย สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคเหนือมีสมาชิกทั้งสิ้น 44 สถานี สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคใต้มีสมาชิกทั้งสิ้น 21 สถานี สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคกลางมีสมาชิก 48 สถานี และสมาพันธ์วิทยุชุมชนคนอีสานที่มีสมาชิกสูงสุดรวมทั้งสิ้น 111 สถานี โดยจะมีการร่วมสัมมนากันในทุกปี เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และสรุปแนวทางการดำเนินงานของสถานีสมาชิกเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซี และศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นก็เป็นสมาชิกของสหพันธ์ มีการส่งตัวแทนสถานีเข้าร่วมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ ส่วนในระดับจังหวัดก็จะมีศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล จัดการฝึกอบรมรวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานภาคประชาชนอื่นๆทั้งในระดับภูมิภาคและ ระดับประเทศเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆผ่านทางสถานี

4.3.2 สรุปโครงสร้างวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์

แผนภาพ 4.2 แสดงโครงสร้างวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสำนักงานประชาสัมพันธ์เขตรวมทั้งสิ้น 8 เขต โดยจังหวัดชัยภูมิตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อีสานตอนบนมีอยู่ด้วยกัน 9 จังหวัด ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 จังหวัดขอนแก่นซึ่งมีหน้าที่ดูแลในเชิงเทคนิคเบื้องต้น ดังนั้นสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิที่ต้องการเข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมของกรมประชาสัมพันธ์ จะต้องไปขึ้นทะเบียนที่จังหวัดขอนแก่น หลังจากนั้นจะมีการส่งเจ้าหน้าที่ทางด้านเทคนิคมาตรวจสอบความถูกต้องว่าเสาสูงไม่เกิน 30 เมตร เครื่องส่งไม่เกิน 30 วัตต์ เมื่อผ่านการทดสอบก็จะมีการมอบสติ๊กเกอร์รับรองว่าทำการตรวจสอบแล้ว ซึ่งแสดงว่าเป็นสถานีวิทยุที่อยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์

ในระดับจังหวัด ทางสถานีที่อยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์จะต้องส่งผังรายการมาให้กับทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลทางด้านเนื้อหา เพื่อที่จะทำการตรวจสอบว่าสถานีได้ดำเนินรายการออกอากาศเป็นไปตามผังรายการที่วางไว้หรือไม่ ตลอดจนตรวจคำพูด บทสนทนาที่ใช้ในการออกอากาศ นอกจากนั้นยังมีการตรวจสอบเทปบันทึกรายการตามข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์ ที่กำหนดว่าต้องมีการบันทึกเทปรายการเก็บไว้อย่างน้อย 15 วันซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับสถานีที่อยู่ไกลจนไม่สามารถรับฟังได้

ส่วนในเรื่องเชิงเทคนิคการกระจายเสียงนั้น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิจะทำหน้าที่ส่วนนี้ โดยทำการตรวจสอบทางเทคนิคว่า คลื่นจากสถานีวิทยุชุมชนมีการชนกันหรือรบกวนกับคลื่นอื่นๆ เช่นคลื่นโทรทัศน์ , คลื่นวิทยุอื่น ๆ หรือไม่ และทำการจัดสรรหรือปรับคลื่นใหม่ ซึ่งถ้าผลการแก้ไขที่ได้ยังไม่ได้ผลที่น่าพอใจก็จะใช้มาตรการสุดท้ายคือ การออกคำสั่งปิดสถานี

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

โครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของสถานีวิทยชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษา โครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของสถานีวิทยชุมชน จังหวัดชัยภูมิทั้ง 4 สถานีที่ผู้วิจัยได้ทำการเลือกมาประกอบไปด้วยศูนย์การเรียนรู้วิทยชุมชนต้นน้ำ ที่ ศูนย์การเรียนรู้วิทยชุมชนคนบ้านแท่น จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยชุมชนคนภูเขียวและ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยชุมชนคนรักถิ่น

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาโครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการของ สถานีวิทยชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 12 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. สถานที่ตั้งและคลื่นความถี่
2. รัศมีออกอากาศและพื้นที่ออกอากาศ
3. ลักษณะทางประชากร
4. ความเป็นมาของสถานี
5. อุปกรณ์ภายในสถานี
6. งบประมาณ
7. โครงสร้างการบริหารจัดการสถานี
8. วัตถุประสงค์สถานี
9. การผลิตรายการ
10. การฝึกอบรม
11. การประเมินผล
12. คุณค่าเชิงประจักษ์

สำหรับการศึกษาในบทนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการบริหารจัดการวิทยชุมชนของกลุ่มประชา สังคม แนวคิดการบริหารจัดการวิทยชุมชนของกาญจนา แก้วเทพ แนวคิดการจัดรูปแบบวิทยุ ชุมชนของ ไชมอน พาทริกซ์ ตลอดจนทฤษฎีการสื่อสารกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นกรอบ ในการวิเคราะห์

5.1. ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

5.1.1 สถานที่ตั้งและคลื่นความถี่

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีออกอากาศที่คลื่นความถี่ FM100 MHz ตัวสถานีตั้งอยู่ในอาคารศูนย์บริการการศึกษาอำเภอหนองบัวแดงเขตพื้นที่ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ภูมิประเทศทั่วไปของอำเภอหนองบัวแดงอยู่ติดกับภูเขาโดยมีระยะห่างจากอำเภอเมือง 53 กิโลเมตร ประกอบไปด้วยตำบลทั้งสิ้น 7 ตำบลคือตำบลหนองบัวแดงซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของสถานี ตำบลกุดชุมแสง ตำบลถ้ำวัวแดง ตำบลนางแดด ตำบลหนองแวง ตำบลวังชมพู และตำบลคูเมือง อาณาเขตทิศเหนือติดกับอำเภอคอนสาร ทิศตะวันออกติดกับอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ทิศตะวันตกติดกับอำเภอภักดีชุมพลและทิศใต้ติดกับอำเภอหนองบัวระเหว อำเภอบ้านเขว้าและอำเภอเมือง

5.1.2 รัศมีการออกอากาศและพื้นที่ออกอากาศ

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีใช้เครื่องส่งที่มีกำลังส่ง 30 วัตต์ ส่งได้ไกลในรัศมี 15 กิโลเมตรหรืออาจมากกว่านั้นแล้วแต่สภาพอากาศ โดยครอบคลุมพื้นที่โดยรอบภายในอำเภอหนองบัวแดงและไปสิ้นสุดที่ เขตตำบลคูเมือง ตำบลหนองแวง และตำบลกุดชุมแสงซึ่งอยู่สุดเขตรัศมี 15 กิโลเมตรโดยมีสถานีเป็นจุดศูนย์กลาง

5.1.3 ลักษณะทางประชากร

อำเภอหนองบัวแดงมีประชากรทั้งสิ้น 86,585 คน แบ่งเป็นชาย 43,664 คน และหญิง 42,921 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีอาชีพเสริมคือปลูกผักสวนครัวและรับจ้างทั่วไป ใช้ภาษาไทยอีสานเป็นหลัก รวมทั้งนับถือศาสนาพุทธ

5.1.4 ความเป็นมาของสถานี

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีจัดได้ว่าเป็นสถานีวิทยุชุมชนแห่งแรกของจังหวัดชัยภูมิที่ก่อตั้งขึ้นมาพร้อมกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร่ โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากความคิดริเริ่มของคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของวิทยุชุมชนจึงได้นำเอาแนวคิดวิทยุชุมชนจากกลุ่มประชาสังคมนำโดยสถาบันพัฒนาประชาสังคม(Civinet) ซึ่งมีแกนนำ

คือ ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ เป็นหลักในการปฏิบัติ โดยได้มีการทำแผนงบประมาณจากกองทุนเพื่อการพัฒนาทางสังคม(SIF) และทำการติดต่อไปยังกรมประชาสัมพันธ์เพื่อขอเครื่องส่งและอุปกรณ์ต่างๆที่ไม่ใช้แล้วมาดำเนินงาน หลังจากที่ยกตั้งสถานีแล้วก็ได้มอบหมายให้ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้ดูแลในขั้นตอนการทำงานทดลองออกอากาศ ตามมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราวของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชน เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 และได้ทำการออกอากาศจริงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม ในปีเดียวกัน ตัวสถานีตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหนองบัวแดง โดยช่วงแรกนั้นศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีตั้งอยู่ภายในวัดบ้านบัวใหญ่ ต่อมาปี 2547 จึงได้ย้ายมาที่อาคารศูนย์บริการการศึกษา อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ จนถึงปัจจุบัน

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีอยู่ในความดูแลของ ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ โดยมีการจัดตั้งสถานีในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้เพื่อมิให้ขัดกับกฎหมายในระหว่างที่กระบวนการสรรหาคณะกรรมการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช) ยังไม่เสร็จสิ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักของสถานีคือการกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ของชุมชนในด้านต่างๆโดยไม่แสวงหากำไร

5.1.5 อุปกรณ์ภายในสถานี

อุปกรณ์ภายในสถานีคือ อุปกรณ์ต่างๆที่ทางสถานีใช้ในการจัดรายการตลอดจนการดำเนินการออกอากาศ จากการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศประกอบไปด้วย

1.1 เครื่องส่ง(Transmitter) แบบประกอบเองไม่ระบุยี่ห้อ คณะทำงานกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม(SIF)ได้ติดต่อและนำมาจากกรมประชาสัมพันธ์ ที่กรุงเทพมหานคร

1.2 เครื่องรับสัญญาณวิทยุ(Receiver) ยี่ห้อ Lamedia ใช้สำหรับรายการที่รับสัญญาณจากส่วนกลาง เช่นรายการถ่ายทอดข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ โดยรับสัญญาณด้านซ้ายแล้วส่งออกทางด้านขวา

1.3 เครื่องปรับเสียง(Mixer) ยี่ห้อ Technic เป็นแบบไทยประดิษฐ์ใช้เพื่อผสมเสียงให้มีความลงตัวก่อนออกอากาศ

1.4 มอนิเตอร์(Monitors) ยี่ห้อ Technic เป็นแบบไทยประดิษฐ์ ใช้กรองเสียงให้มีความไพเราะนุ่มนวลก่อนออกอากาศ

1.5 สายส่ง ยี่ห้อไทยรุ่งเรือง ใช้เพื่อส่งสัญญาณเสียงไปยังแผงส่งที่อยู่บนยอดเสาส่ง

1.6 แผงส่ง เป็นแบบประกอบไม่มียี่ห้อ ส่งสัญญาณในแบบวงกลมทำให้คลื่นวิทยุไม่แรงมากนัก

2. อุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินรายการ

2.1 ไมโครโฟน 2 ตัว ใช้ดำเนินรายการ

2.2 คอมพิวเตอร์ยี่ห้อPhillips ใช้ในการเปิดเพลง

2.2 เครื่องเล่นซีดี ใช้เปิดเพลงโดยแผ่นซีดี ในกรณีที่เพลงที่ต้องการเปิดไม่มีในคอมพิวเตอร์

2.3 โทรศัพท์แบบยกหูธรรมดา

อุปกรณ์ที่ใช้ภายในสถานีของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มาจากเงินลงทุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาทางสังคม(SIF) รวมทั้งได้รับการบริจาคอุปกรณ์ที่สำคัญ เช่นเครื่องส่งที่นำมาจากกรมประชาสัมพันธ์ แต่ก็พบปัญหาในเรื่องของค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์เพราะอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างเก่า

5.1.6 งบประมาณ

แหล่งเงินทุน

การวิเคราะห์แหล่งเงินทุนของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี พบว่าทางสถานีไม่ได้มีการแสวงหารายได้จากโฆษณา เงินทุนในการก่อตั้งสถานีมาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาสังคม (SIF) แต่หลังจากนั้นกองทุนดังกล่าวได้สิ้นสุดลงในระยะเวลาที่กำหนดไว้คือ 48 เดือนทำให้ทางสถานีจึงต้องมีการวางแผนจัดหารายได้โดยที่จะต้องไม่กระทบกับอุดมการณ์ในการกระจายเสียงของวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีนั้นมีการจัดหารายได้ เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการบำรุงสถานีอยู่ 6 วิธีตามลำดับดังนี้

1. เงินบริจาคจากคนในชุมชน
2. การจัดตั้งสมาคมวิทยุชุมชนต้นน้ำชี
3. รายได้จากนักจัดรายการ
4. การจัดงานทอดกฐินประจำปีของทางสถานี

5. การจัดกิจกรรมรณรงค์ของทางสถานี
6. การถ่ายทอดรายการจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมภาคอีสาน

โดยแต่ละวิธีการนั้นมีรายละเอียดปลีกย่อยดังต่อไปนี้

1.เงินบริจาคจากคนในชุมชน

เป็นวิธีการแรกในการระดมเงินเพื่อใช้ในการบำรุงสถานี เริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2546 ก่อนการเปิดสถานี 1 เดือน ทางสถานีได้เริ่มดำเนินการประชาสัมพันธ์แจ้งให้คนในชุมชนรับทราบโดยการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคนในชุมชนหนองบัวแดง เพื่อขอเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นของทางสถานีโดยมีการบริจาคเรื่อยมาจนถึงวันเปิดสถานี เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2546 คนในชุมชนที่เล็งเห็นความสำคัญของการมีวิทยุชุมชนภายในอำเภอหนองบัวแดง ได้นำเงินและอุปกรณ์ต่างๆมาบริจาคเป็นรวมทั้งสิ้น 63 คนเป็นเงินสดจำนวน 16,480 บาท รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆประกอบไปด้วย พัดลม 1 ตัวและนาฬิกา 1 เรือน และหลังจากนั้นก็ยังมีบริจาคต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉลี่ยแล้วจะมีผู้ร่วมบริจาคประมาณ 30 รายต่อเดือน ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าต่างๆภายในชุมชน ทางสถานีจะทำการประกาศขอบคุณผู้มีอุปการะคุณผ่านทางรายการต่างๆ และมีการเน้นย้ำผู้จัดรายการทุกคนให้ระวังในการใช้คำพูดโดยไม่ให้ส่อไปในทางโฆษณา

“ที่นี้รายได้จะมาจากการบริจาค อาจเป็นร้านละ 100 บาท 200 บาท 300 บาท แล้วแต่เราก็จะพูดขอบคุณออกอากาศให้เค้าลักษณะการพูดอย่างเช่น พอเข้ารายการเราก็จะพูดว่าขอบคุณร้านชาติวิสต์ก่อสร้างที่ให้ความอนุเคราะห์แก่สถานี เป็นกองทุนเป็นค่าใช้จ่ายของสถานี เป็นจำนวน 300 บาท แค่นี้จบไม่ได้พูดว่าคุณจะขายไฉนไฉน เป็นราคาเท่าไร”(สัมฤทธิ์ ก้อนเงิน, สัมภาษณ์)

แต่ในระยะหลังๆนั้นค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากหลายครั้งมีการใช้คำพูดส่อไปในทางโฆษณาดังนั้นจึงมีการวางระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นมาใหม่ กำหนดว่าไม่ว่าผู้ได้รับเงินจากผู้บริจาคมาจะต้องนำไปให้นายสถานีออกใบเสร็จแล้วนายสถานีจะนำเงินบริจาคมาให้ฝ่ายธุรการคือ นายนิคม วาทยโยธา ลงบันทึกและการพูดออกอากาศขอบคุณผู้บริจาคจะทำตอนชั่วโมงสุดท้ายก่อนปิดสถานีเท่านั้นโดยกำหนดให้ นายประเสริฐ แก้วคำซึ่งเป็นนายสถานีและดาบตำรวจ ชัยศิลป์ ลือชา ที่อยู่ฝ่ายผลิตรายการทำหน้าที่

2.การจัดตั้งสมาคมวิทยุชุมชนต้นน้ำชี

จากการที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีเห็นว่า การระดมเงินจากภายนอกสถานียังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายประจำเดือน ดังนั้นจึงต้องมีการระดมเงินทุนจากภายในสถานีด้วยวิธีการจัดตั้งสมาคมวิทยุชุมชนต้นน้ำชี โดยได้เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2546 มีสมาชิกเริ่มแรก 12 คนซึ่งเป็นบุคลากรภายในสถานี และช่วยกันออกเงินเริ่มต้นให้กับสมาคมคนละ 50-100 บาท รวมเป็นเงินตั้งต้นสมาคม 700 บาท ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 26 คนเท่ากับจำนวนบุคลากรภายในสถานีปัจจุบัน

นอกจากนั้นทางสถานีได้มีการจัดทำเสื้อสมาคมวิทยุชุมชนต้นน้ำชี จัดจำหน่ายกันภายในหมู่สมาชิกในราคาตัวละ 150 บาทเป็นการระดมทุนอีกทางหนึ่งของสถานี

3.รายได้จากนักจัดรายการ

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีได้กำหนดให้นักจัดรายการทุกคน จะต้องจ่ายเงินเพื่อบำรุงสถานีเป็นเงินจำนวน 100 บาทต่อเดือน

4.การจัดงานทอดผ้าป่าประจำปีของสถานี

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุต้นน้ำชีจะมีการจัดงานทอดผ้าป่าในช่วงเดือนเมษายน โดยตั้งใจจะจัดให้ได้ทุกปีเนื่องจากเป็นงานบุญที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีกัน และถือว่าเป็นการทำบุญประจำปีของทางสถานีอีกด้วยโดยจะนำเงินรายได้บางส่วนทำการบริจาคให้กับวัดบ้านบัวใหญ่ที่มีพระครูสังฆรักษ์พงษ์เยาว์ รักขิตถัมโม ประธานอุปลัมภ์ของสถานีเป็นเจ้าอาวาส และรายได้ส่วนหนึ่งจะเก็บไว้ใช้บำรุงสถานี โดยที่ผ่านมาได้จัดงานทอดผ้าป่าไปแล้ว 1 ครั้งเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2547 มีรายได้เหลือเข้าบำรุงสถานี 12,200 บาททางสถานีได้นำไปซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดรายการเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานต่อไป

5.การจัดกิจกรรมรณรงค์ของทางสถานี

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีได้มีมีการทำแผนงบประมาณ เพื่อใช้จัดกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาแล้วหลายครั้งโดยทางหน่วยงานมักจะให้งบประมาณ เกินมาเล็กน้อย

เพื่อเป็นการช่วยเหลือบำรุงสถานี   หน่วยงานที่เคยมาประสานงานจัดกิจกรรมกับทางสถานีนั้น ประกอบไปด้วย

4.1 สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา(LDI) ได้มาดูแลที่จังหวัดชัยภูมิและมีการประสานงานกับ ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ   จนมาถึงสถานีวิทยุชุมชนโดยให้มีการจัดทำแผนงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของคนในชุมชน ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรมแอโรบิค และใช้สถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการต่อต้านยาเสพติด

4.2 สถาบันสร้างเสริมระบบสุขภาพแห่งชาติ(สสส.) ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีมีการประสานงานกับทาง   สสส.เพื่อขอของบประมาณในการจัดกิจกรรม   ซึ่งทางสสส.ได้อนุมัติงบประมาณและทางสถานีได้นำมาดำเนินกิจกรรมต่างๆดังต่อไปนี้

- กิจกรรมการเต้นแอโรบิค
- กิจกรรมอบรมคุณธรรม ในการดำเนินรายการของผู้จัดรายการ
- ประกวดร้องเพลง
- ศึกษาดูงานสถานีต่างๆ
- อบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ
- กีฬาด้านยาเสพติด
- สถานีวิทยุชุมชนสัญจร

6.การถ่ายทอดรายการจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมภาคอีสาน

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีมีการรับสัญญาณการถ่ายทอดรายการ   จากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน   ในรายการหมอลำดังกำลังฮิตและจะได้รับเงินค่าบำรุงสถานี เดือนละ 2,000 บาท

อย่างไรก็ตามรายได้หลักจะมาจากการบริจาคของคนในชุมชนถึงประมาณ 3 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมด

ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายของทางสถานีประกอบด้วย เงินเดือนของนายสถานี ค่าสาธารณูปโภคตลอดจน ค่าจัดซื้อแผ่นซีดีต่างๆ ค่าหนังสือพิมพ์ เงินเดือนนายสถานีและบางเดือนอาจมีค่าซ่อมอุปกรณ์ต่างๆ ถ้าค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่ารายรับ หลวงพ่อพะเยาว์ รักจิตธัมโม เจ้าอาวาสวัดบ้านบัวใหญ่ซึ่งเป็นประธานอุปลัมภ์สถานีก็จะเข้ามาช่วยเหลือสถานี

การวิเคราะห์งบการเงิน

ทางสถานีมีการดำเนินการจัดทำงบการเงินอย่างคร่าวๆในทุกๆเดือน โดยผู้วิจัยจะยกตัวอย่างงบการเงินที่แสดงสถานะทางการเงินของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี ในเดือนปัจจุบันโดยสังเขป

สรุปงบการเงินประจำเดือนเดือนธันวาคม 2547

ยอดยกมา.....	5,863
รายรับ	
รับจากสมาชิกสมาคม.....	400
รับจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษวัฒนธรรมภาคอีสาน.....	2,000
เงินบริจาคจากชุมชนและนักจัดรายการ.....	2,500
	<u>4,900</u>
รายจ่าย	
เงินเดือนนายสถานี.....	2,000
ค่าซ่อมคอมพิวเตอร์.....	2,500
ค่าหนังสือพิมพ์	740
ค่าสาธารณูปโภค.....	1,500
	<u>6,740</u>
ส่วนต่าง.....	<u>(-1,840)</u>
คงเหลือ.....	= <u>4,023</u>

ยอดเงินคงเหลือของทางสถานีมีไม่มากนักถ้าเดือนใดมีค่าใช้จ่ายสูง เช่น ค่าซ่อมคอมพิวเตอร์หรือเครื่องส่งขัดข้องก็จะมีเงินไม่พอ แต่อย่างไรก็ตามทางสถานีมีผู้ที่สนับสนุนทางการเงินคือหลวงพ่อพะเยาว์ รักจิตธัมโม เจ้าอาวาสวัดบ้านบัวใหญ่ ทำหน้าที่ตำแหน่งประธานอุปลัมภ์เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสถานี

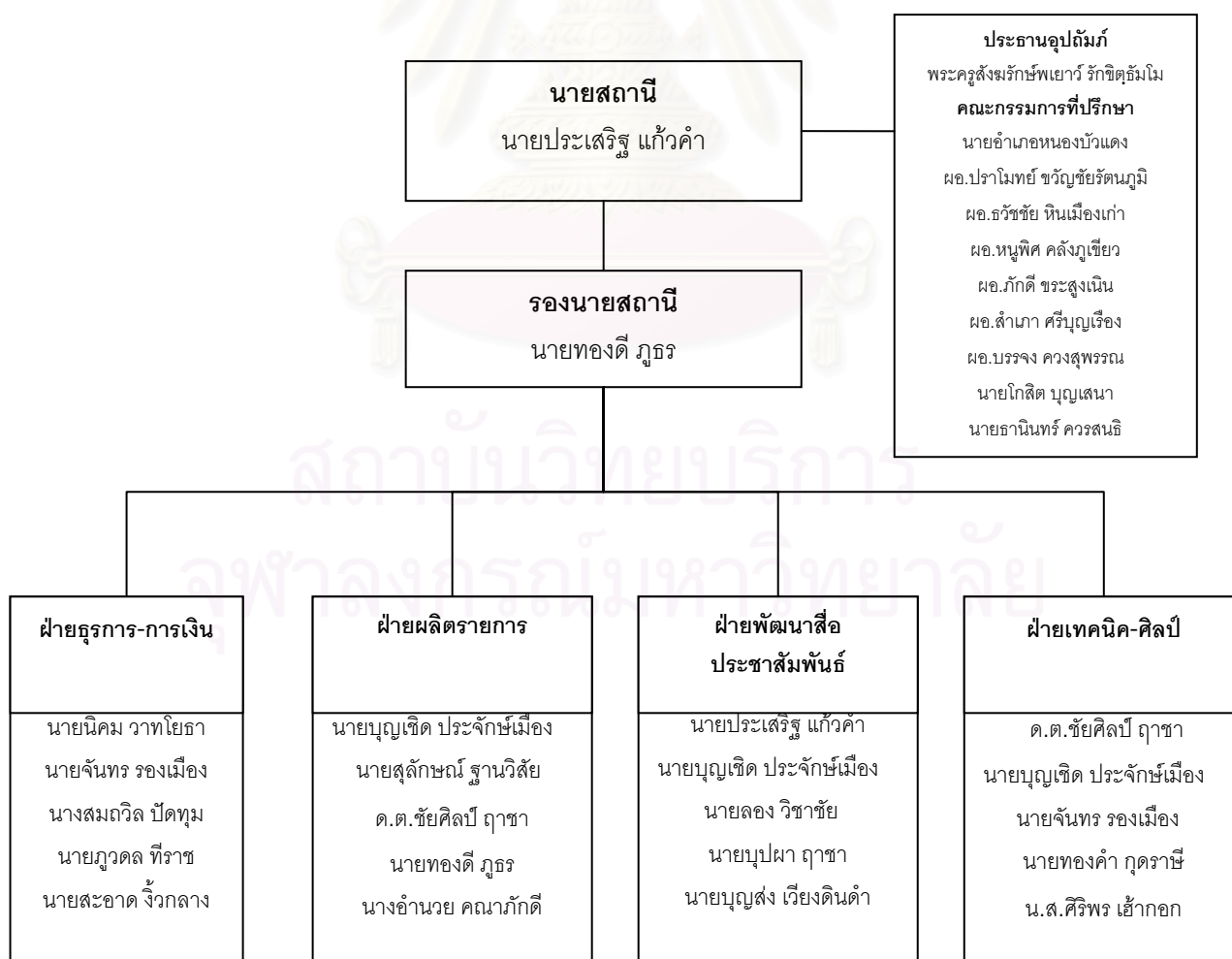

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการงบประมาณของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของ ซีมอน พาทริดจ์(Simon Patridge,1982) ที่กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานวิทยุชุมชนต้องเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นการแสวงหากำไร รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์(2544) ที่กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการงบประมาณจะต้องไม่เป็นการแสวงหากำไรและให้มีการจัดตั้งกองทุนและมีการระดมทุนโดยไม่มีกำไรโฆษณาสินค้าและบริการ

5.1.7 โครงสร้างการบริหารจัดการสถานี

บุคคลากรของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีประกอบไปด้วยคณะทำงาน จำนวน 26 คนที่เป็นอาสาสมัครจากหมู่บ้านต่างๆในเขตอำเภอหนองบัวแดง แบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการออกเป็น 8 ประเภท ตามผังโครงสร้างการบริหารจัดการดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.1 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซี

1. ประธานอุปถัมภ์ ทำหน้าที่โดยพระครูสังฆรักษ์เพียว รักชิตธัมโม หรือหลวงพ่อเพียวเจ้าอาวาสวัดบ้านบัวใหญ่ มีหน้าที่อุปถัมภ์สถานีในเรื่องการเงินและให้คำปรึกษา สืบเนื่องมาจากการที่ศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชีเคยตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของวัดบ้านบัวใหญ่และทางสถานีไม่มีการแสวงหารายได้จากกำไรมาทำให้บางครั้งทางสถานีก็ขาดเงินอุดหนุน หลวงพ่อเพียวก็คอยให้คำแนะนำรวมทั้งให้การสนับสนุนเรื่องการเงินเสมอมาจนกระทั่งปัจจุบัน นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้จัดรายการให้กับทางสถานีอีกด้วยในรายการธรรมเพื่อชีวิต

2. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ดูแลและให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ต่างๆภายในสถานี รวมทั้งวางนโยบายและกรอบความคิดหลักการวิทย์ชุมชนให้กับทางสถานี แต่จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการทำงานของฝ่ายต่างๆที่เป็นอาสาสมัคร โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ร่วมบุกเบิกก่อตั้งสถานีขึ้นมา ทางสถานีมีบุคลากรในส่วนนี้ทั้งสิ้น 9 คนเกือบทุกคนเป็นคณะทำงานของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ ประกอบไปด้วย

2.1 นายอำเภอหนองบัวแดง ทางสถานีได้กำหนดว่าผู้ใดที่เป็นนายอำเภอหนองบัวแดงในขณะนั้นจะต้องรับหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของทางสถานีด้วยเสมอ

2.2 นายปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ แกนนำในการก่อตั้งสถานี เป็นอดีตคณะทำงานของเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ที่มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งสถานีวิทย์ชุมชนรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดชัยภูมิ ปัจจุบันเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิและเป็นหัวหน้าโครงการชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิ มีงานประจำคือเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนนาคานหัก อำเภอหนองบัวแดง

2.3 นายบรรจง คงสุพรรณ เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ปัจจุบันเป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ และโครงการท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิ มีงานประจำคือผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยม่วง อำเภอหนองบัวแดง

2.4 นายรัชชัย หินเมืองเก่า เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ปัจจุบันเป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ และคณะทำงานโครงการท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิ มีงานประจำคือเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยางแดดวังชมภู อำเภอหนองบัวแดง

2.5 นางหนูพิศ คลังภูเขียว เป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ปัจจุบันเป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ มีงานประจำคือเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนลาดไต้วิทยาคม อำเภอหนองบัวแดง

2.6 นายสำเภา ศรีบุญเรือง เป็นคณะทำงานศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบัวใหญ่วิทยา

2.7 นายภักดี ชระสูงเนิน เป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ

2.8 นายโกสิต บุญเสนา เป็นอดีตกำนันของหมู่บ้านในอำเภอหนองบัวแดง

2.9 นายธานินทร์ ครอบสนธิ เป็นปลัดอำเภอหนองบัวแดง

คณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนใหญ่ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี เป็นผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัวแดง และยังเป็นคณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ บรรดาอาจารย์เหล่านี้หลายรายเป็นอดีตคณะกรรมการของเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งที่เป็นแกนนำในการทำเรื่องขอจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้เรื่องวิทยุชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานของทางสถานีจึงเป็นไปได้ในลักษณะที่มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งยึดหลักอุดมการณ์วิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ไว้ได้อย่างครบถ้วน

3. นายสถานี ทำหน้าที่โดยนายประเสริฐ แก้วคำ เป็นชาวบ้านในชุมชนมีหน้าที่ประสานงานกับทุกฝ่ายภายในสถานี เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและยังเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นภายในสถานี นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการประสานงานกับทางคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยนายสถานีจะต้องอยู่ประจำที่สถานีตลอดทุกวันในช่วงที่มีการออกอากาศดังนั้นตำแหน่งนายสถานีจึงเป็นตำแหน่งเดียวที่มีเงินเดือน

“ผมไม่ใช่ว่าจะเป็นผู้มีอำนาจทั้งหมด แต่จะต้องทำทั้งหมด ทำทั้งหมดเลย ตั้งแต่ภารโรงสรุปคือดูแลทุกอย่าง เรื่องเล็กเรื่องใหญ่ทำหมด ทุกอย่างไม่ได้ตัดสินใจด้วยตัวเองแต่ต้องมีการปรึกษากันภายในสถานี”(ประเสริฐ แก้วคำ, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2548)

นายสถานีจะอยู่ประจำตั้งแต่เปิดสถานีเวลา 06.00 น. จนกระทั่งสถานีปิดเวลา 18.00 น. ทุกวัน ทางสถานีจึงต้องให้เงินเดือนกับนายสถานีเดือนละ 2,000 บาท นอกจากนี้ยังทำหน้าที่จัดรายการวิทยุอีกทางหนึ่ง

4. รองนายสถานี ทำหน้าที่โดยนายทองดี ภูธร มีหน้าที่เหมือนนายสถานี เป็นตัวแทนนายสถานีเมื่อนายสถานีติดภารกิจ นายทองดีเป็นชาวบ้านละแวกนี้ และเป็นคณะกรรมการชุมชนหนองบัวแดงอีกด้วย

5. ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินของสถานี โดยมีหน้าที่จัดทำงบการเงินและควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล โดยแต่ละเดือนต้องสรุปยอดรายรับรายจ่ายและเงิน

คงเหลือของทางสถานี เพื่อวางแผนการใช้จ่ายในเดือนต่อไป ดังนั้นบุคคลที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งนี้ จะต้องมีความรู้ความสามารถค่อนข้างดี ซึ่งมีด้วยกันทั้งสิ้น 5 คนดังนี้

1. นายนิคม วาทโยธา เป็นอาจารย์อยู่ที่โรงเรียนลาดใต้วิทยาคมซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองบัวแดง
2. นายจันทร์ รongเมือง เป็นอาจารย์ประจำที่โรงเรียนนาคานหักอำเภอหนองบัวแดง
3. นายสมถวิล บัดทุม ทำงานอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ และเป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน อีกทั้งเป็นผู้วางแผนแม่บทชุมชน รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินรายการองค์กรชุมชนให้กับทางสถานี
4. นายภูวดล ทิราช เป็นชาวบ้านที่มีความสนใจด้านการจัดรายการวิทยุ
5. นายสะอาด จังกลาง เป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับการรักษาแหล่งน้ำในหมู่บ้านหนองเบน ในเขตอำเภอหนองบัวแดง

การคัดเลือกบุคลากรในตำแหน่งนี้ถือได้ว่า มีความสำคัญมากเพราะสถานีมีรายรับที่ค่อนข้างจำกัดทำให้ต้องมีการควบคุมและวางแผนการใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคลากรผู้ทำหน้าที่ด้านการเงินจะต้องมีความรู้และความละเอียดรอบคอบ โดยตำแหน่งนี้มีนายนิคม วาทโยธาเป็นหัวหน้า มีงานประจำคือเป็นอาจารย์อยู่ที่โรงเรียนลาดใต้วิทยาคม ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ สามารถทำงานด้านการเงินได้ดีพอสมควร

6. ฝ่ายผลิตรายการ มีหน้าที่ควบคุมดูแลการผลิตรายการ วางแผนจัดทำผังรายการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลรายการที่ออกอากาศไป และนำมาปรับปรุงแก้ไขเมื่อมีข้อผิดพลาด ฝ่ายผลิตรายการต้องมีการประสานงานกับฝ่ายอื่นๆอยู่ตลอดเวลา โดยมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้วยกันทั้งสิ้น 5 คนดังต่อไปนี้

1. นายบุญเชิด ประจักษ์เมือง อยู่ฝ่ายผลิตรายการและเป็นนักจัดรายการของ อสมท. เป็นคนท้องถิ่น มาช่วยแนะนำเรื่องเทคนิคและขั้นตอนการผลิตรายการให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น
2. นายสุลักษณ์ สุวานวิสัย เป็นผู้ช่วยปลัดอำเภอหนองบัวแดง
3. ดาบตำรวจชัยศิลป์ ฤาชา เป็นตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบัวแดง เข้ามาจัดรายการตำรวจสัมพันธ์ และรายการบอกกล่าวเล่าแจ้ง
4. นายทองดี ภูธร เป็นรองนายสถานีและคณะกรรมการชุมชนหนองบัวแดง
5. นางอำนวย คณากักดี เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 และเป็นคณะทำงานของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ

ฝ่ายผลิตรายการมีนายบุญเชิด ประจักษ์เมือง เป็นเป็นแกนนำในการผลิตรายการ เนื่องจากมีงานประจำอยู่ฝ่ายผลิตรายการและเป็นนักจัดรายการของ อสมท. จึงมีความรู้เรื่องการผลิตรายการเป็นอย่างดี สามารถยกระดับมาตรฐานในการผลิตรายการต่างๆได้

7.ฝ่ายพัฒนาสื่อและประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่หลักคือเฝ้าฟังรายการต่างๆที่ออกอากาศและทำการประเมินผล เพื่อนำไปพัฒนาเนื้อหารายการรวมทั้งกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รวบรวมข่าวสารและกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน เพื่อออกอากาศประชาสัมพันธ์ผ่านทางสถานี โดยตำแหน่งนี้มีด้วยกัน 5 คนดังต่อไปนี้

- 1.นายประเสริฐ แก้วคำ เป็นนายสถานีและนักจัดรายการ
- 2.นายบุญเชิด ประจักษ์เมือง งานหลักคือเป็นฝ่ายผลิตรายการและเป็นนักจัดรายการของ อสมท.
- 3.นายลอง วิชาชัย เป็นสมาชิกสภาเทศบาลหนองบัวแดงที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องประเพณี รวมทั้งการละเล่นของชาวอีสาน จัดรายการมรดกอีสาน
- 4.นายบุญผา ฤาชา เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 5.นายบุญส่ง เวียงดินดำ เป็นผู้ใหญ่บ้าน

บุคคลากรฝ่ายพัฒนาสื่อและประชาสัมพันธ์ทั้ง 5 คนดังกล่าวมีหน้าที่ช่วยกันรับฟังรายการตลอดทั้งวัน ส่วนหน้าที่ในการรวบรวมข่าวสารและทำการประชาสัมพันธ์นั้นในทางปฏิบัติ นายสถานีจะเป็นผู้รับผิดชอบเพราะประจำอยู่ที่สถานีตลอดเวลา ทำให้สะดวกในการรับข่าวสารต่างๆจากผู้มาติดต่อ

8.ฝ่ายเทคนิค-ศิลป์ มีหน้าที่ดูแลด้านเทคนิครวมทั้งการเขียนแผ่นป้ายและตกแต่งบอร์ดต่างๆภายในสถานี ฝ่ายนี้มีบุคคลากรผู้รับผิดชอบทั้งหมด 5 คนประกอบไปด้วย

- 1.ดาบตำรวจชัยศิลป์ ฤาชา เป็นตำรวจประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบัวแดง เข้ามาจัดรายการตำรวจสัมพันธ์ และรายการบอกกล่าวเล่าแจ้ง
- 2.นายบุญเชิด ประจักษ์เมือง งานหลักคือเป็นฝ่ายผลิตรายการและเป็นนักจัดรายการของ อ.ส.ม.ท
- 3.นายจันทร์ รongเมือง เป็นอาจารย์
- 4.นายทองคำ กุดราษี เป็นเยาวชนในชุมชนหนองบัวแดง
- 5.นางสาวศิริพร เข้ากอก เป็นเยาวชนในชุมชนหนองบัวแดง

แม้จะมีรายชื่อผู้รับผิดชอบฝ่ายเทคนิค-ศิลป์ แต่ในทางปฏิบัติที่พบว่ามีฝ่ายเทคนิค-ศิลป์คือ นายสถานีที่ต้องอยู่สถานีทุกวันเป็นประจำ รวมทั้งงานตกแต่งสถานีเช่นการทำบอร์ดต่างๆที่เป็นหน้าที่ของนายสถานี มีนายทองคำ กุศราชี และนางสาวศิริพร เข้ามากองมาช่วยเป็นบางครั้ง

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีพบว่า มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานอย่างเป็นระบบ บุคคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการสถานีมาจากอาสาสมัครในชุมชน มีการแบ่งงานกันทำโดยใช้เกณฑ์ความเหมาะสมคล่องตัวในการทำงาน คณะกรรมการที่ปรึกษาของทางสถานี เป็นกลุ่มอาจารย์และคณะทำงานศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิที่มีหลายรายเป็นอดีตคณะทำงานเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็งซึ่งเป็นกลุ่มที่ริเริ่มก่อตั้งสถานีแห่งนี้ขึ้นมาโดยนายปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ ซึ่งเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิ และได้มีการสรรหาบุคลากรที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาบริหารงานภายในสถานีจากภายในชุมชนหนองบัวแดง หลังจากนั้นจึงทำการตกลงแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความสนใจโดยที่จะต้องเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในสายงานนั้นๆอย่างน้อยสายงานละ 1 คนเพื่อเป็นผู้นำในการทำงาน เช่นฝ่ายธุรการ-การเงินที่ต้องอาศัยความรู้และความรอบคอบในการทำงานก็ได้ นายนิคม วาทยโยธาซึ่ง เป็นอาจารย์อยู่ที่โรงเรียนลาดใต้วิทยาคมในเขตพื้นที่อำเภอหนองบัวแดง เป็นแกนนำในการดำเนินงาน ฝ่ายผลิตรายการมีนายบุญเชิด ประจักษ์เมืองที่มีความรู้ด้านการผลิตรายการเนื่องจากงานหลักมีอาชีพเป็นฝ่ายผลิตรายการของ อสมท.และเป็นนักจัดรายการอาชีพดังนั้นสามารถดูแลและยกระดับการผลิตรายการให้กับทางสถานีได้ ฝ่ายพัฒนาสื่อและประชาสัมพันธ์ที่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีเวลาฟังวิทยุหลายๆก็มีนายประเสริฐ แก้วคำซึ่งทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่เครื่องควบคุมและเป็นนายสถานีอยู่ประจำที่สถานี ดังนั้นจะต้องรับฟังทุกรายการและสะดวกต่อการรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ โดยทางสถานีถือว่าคณะทำงานทุกคนมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันด้วยแนวทางที่เป็นประชาธิปไตย

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์(2544) ประธานสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civicnet) กล่าวถึงลักษณะของการบริหารจัดการวิทยุชุมชนไว้ว่าจะต้องเป็นไปในแนวทางที่องค์กรชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ บริหารในรูปแบบคณะกรรมการ มีความเป็นอิสระจากรัฐ การเมือง ธุรกิจ ผู้ทำงานในสถานีจะต้องเป็นอาสาสมัครที่มีจรรยาบรรณมีความเสียสละและมีความรู้ความสามารถ ดังนั้นการวางโครงสร้างการบริหารจัดการสถานีของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีจึงต้องตามหลักการดังกล่าว เนื่องจากมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ คณะทำงานในสถานีประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลจากสาขาอาชีพต่างๆที่หลากหลาย เช่น อาจารย์ ชาวบ้านทั่วไป เทศบาล ตำรวจ องค์กรชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยไม่มีบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองทำให้ศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนต้นน้ำซี เป็นอิสระจากอิทธิพลทางด้านการเมือง นอกจากนั้นคณะทำงานของสถานียังเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความสามารถของชุมชน ทำงานในลักษณะอาสาสมัครด้วยใจรัก เพราะทางสถานีไม่มีค่าตอบแทนใดๆในการทำงาน นอกจากนั้นยังมีลักษณะการบริหารงานที่เป็นอิสระด้วยแนวทางประชาธิปไตย รวมทั้งใช้หลักการบริหารร่วม นั่นคือแม้จะมีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายต่างๆแต่มีได้เน้นลักษณะลำดับชั้นที่มีใครสูงกว่าต่ำกว่า ทุกคนมีอำนาจในการออกเสียงตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถูกต้องตามแนวทางการบริหารจัดการวิฑูชุมชนที่กาญจนา แก้วเทพ(2545) ได้กล่าวเอาไว้

5.1.8 วัตถุประสงค์สถานี

จากการประชุมสถานีเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2546 ที่สถานีวิฑูชุมชนต้นน้ำซี ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ในบริเวณวัดบัวใหญ่ มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 15 คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่ เพื่อที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของสถานีให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหนองบัวแดงให้มากที่สุด ซึ่งสรุปออกมาเป็นวัตถุประสงค์ของสถานีได้ดังแนวทางต่อไปนี้

1. เพื่อกระจายข่าวสารชุมชนและนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
2. เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเผยแพร่ความรู้ ด้านอาชีพ การศึกษา สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
3. เพื่อการเผยแพร่การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างความรัก-ความเข้าใจของคนในชุมชน
5. เพื่อความบันเทิง และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ของสมาชิกในชุมชน

วัตถุประสงค์ของสถานีทั้ง 5 ข้อนี้ถูกนำมาใช้ในเชิงปฏิบัติ จนถึงปัจจุบันนี้ โดยจะเน้นไปที่วัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 และ 2 มากเป็นพิเศษ เพราะผู้บริหารสถานีต้องการให้สถานีดำเนินงานในรูปแบบวิฑูชุมชนเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้มากกว่าประเด็นอื่นๆ

5.1.9 การผลิตรายการ

ศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนต้นน้ำซีมีขั้นตอนการผลิตรายการอย่างต่อเนื่องด้วยกัน
ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.คัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอ

เกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอของศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนต้นน้ำซึ่งมาจากการใช้วิธีการสำรวจชุมชน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากหลักประการสำคัญของวิฑูชุมชนก็คือการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนดังนั้นก่อนที่จะทำการผลิตรายการ จะต้องมีการตรวจสอบความต้องการของชุมชนว่าเป็นไปในทิศทางใดบ้าง โดยทางศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนต้นน้ำซึ่งมีการดำเนินการเพื่อตรวจสอบชุมชนดังต่อไปนี้

1) สำรวจความต้องการของชุมชนโดยการเชิญผู้นำทางความคิดที่เป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน ประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้านและกำนันของแต่ละหมู่บ้านเพื่อที่จะมาร่วมออกความคิดเห็นและหาข้อสรุปว่าคนในชุมชนต้องการเนื้อหาลักษณะใดบ้าง

2).ให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนแสดงความจำนงที่จะมาขอใช้สถานีในการประชาสัมพันธ์หรือกระจายข่าวสารต่างๆผ่านทางสถานี โดยหน่วยงานที่เข้ามาใช้สถานีนั้นประกอบไปด้วยหน่วยงานของรัฐเช่น สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบัวแดง สหกรณ์อำเภอ ประปาอำเภอ ไฟฟ้าอำเภอ โรงพยาบาลหนองบัวแดง ธนาคารเพื่อการเกษตร อบต.วังชมพู อบต. หนองบัวแดงและหน่วยงานภาคเอกชน เช่นศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มพัฒนาอาชีพ ชมรมต่างๆ เป็นต้น

3).ทำการสำรวจสภาพของชุมชนหนองบัวแดงว่ามีสภาพอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้างเพื่อที่จะนำมาเป็นเนื้อหารายการ โดยพบว่าชุมชนหนองบัวแดงมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงมีรายการที่มีเนื้อหาร้องทุกข์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4).สำรวจแบบแผนการดำเนินชีวิตโดยรวมของคนในชุมชน เพื่อวางแผนในการคัดเลือกเนื้อหาให้ตรงตามกลุ่มผู้ฟังในแต่ละช่วงเวลา โดยเวลา06.00-08.00 ของวันจันทร์ถึงวันศุกร์จะเป็นการนำเสนอรายการข่าวก่อนที่สมาชิกในครอบครัวจะแยกย้ายไปทำงาน วันเสาร์และวันอาทิตย์เน้นรายการธรรมะในช่วงเช้าเนื่องจากวันหยุดคนมักจะไปทำบุญ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการ โดยที่เน้นไปที่รายการเพลงต่างๆเพื่อให้เป็นการผ่อนคลายจากการที่ทำงานมาตลอดทั้งสัปดาห์

2.จัดทำผังรายการ
ตัวอย่างผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

ตารางที่ 5.1 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

เวลา / วันที่	06 - 07 น.	07 - 08 น.	08 - 09 น.	09 - 10 น.	10 - 11 น.	11 - 12 น.	12 - 13 น.	13 - 14 น.	14 - 15 น.	15 - 16 น.	16 - 17 น.	17 - 18 น.	18.00 น.
อาทิตย์	ธรรมะเพื่อชีวิต (ส.พเยาว์)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	Hit - Hot Com (ป.เป.)	เกษตรในชุมชน (สุนท.)	Hot WAVE (นท.)	ลูกทุ่งบันเทิง (พริ้ง)	รอบรู้รอบบ้าน (กลุ่มสงฆาว)	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	รอบรู้รอบบ้าน (สุรต)	ลูกทุ่งบันเทิง (จิตร)	อีสานบ้านเฮา (พริ้ง)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มสงฆาว)	ปิดสถานี
จันทร์	ข่าวและเพลง (กลุ่มสงฆาว)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	เสียงเคลื่อนไหว ในชุมชน (สท.กิตติ)	เพลงรัก รุ่งอรุณ (กลุ่มสงฆาว)	เพลงฮีโร่ (สท.ชง)	บอกกล่าว ผ่านใจ (จำเริญ)	รอบรู้ รอบรู้ (อ.อ.อ.อ.อ.)	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	เพื่อสุขภาพ ร.พ.หนองบัวแดง	โรคภัยไข้เจ็บ เมื่อไร (กมลวีระ)	ลูกทุ่งบันเทิง (สุรต)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มสงฆาว)	
อังคาร	ข่าวและเพลง (กลุ่มสงฆาว)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	เสียงเคลื่อนไหว ในชุมชน (สท.กิตติ)	ข่าวบ้าน (สุรต)	เพลงฮีโร่ (สท.ชง)	บอกกล่าว ผ่านใจ (จำเริญ)	เสียงเคลื่อนไหว (เม.ก.)	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	ส.ก.ส. พบที่ใจ	โรคภัยไข้เจ็บ เมื่อไร (กมลวีระ)	รอบรู้ รอบรู้ (สุรต)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มสงฆาว)	
พุธ	ข่าวและเพลง (กลุ่มสงฆาว)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	คำขวัญสัมพันธ์ (จำเริญ)	เพลงรัก รุ่งอรุณ (กลุ่มสงฆาว)	ธรรมะ สังคหี	บอกกล่าว ผ่านใจ (จำเริญ)	การศึกษา เพื่อชีวิต	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	เพื่อสุขภาพ ร.พ.หนองบัวแดง	โรคภัยไข้เจ็บ เมื่อไร (กมลวีระ)	ลูกทุ่งบันเทิง (สุรต)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มสงฆาว)	
พฤหัสบดี	ข่าวและเพลง (กลุ่มสงฆาว)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	คำขวัญสัมพันธ์ (จำเริญ)	ข่าวบ้าน (สุรต)	องค์การชุมชน (สท.กิตติ)	ประปาเพื่อ ประชาชน	เสียงเคลื่อนไหว (เม.ก.)	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	โศกเศร้า เพื่อประชาชน	โรคภัยไข้เจ็บ เมื่อไร (กมลวีระ)	ธรรมะสัมพันธ์ ไททันบ้าน (ส.ก.ชง)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มสงฆาว)	
ศุกร์	ธรรมะเพื่อชีวิต (ส.พเยาว์)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	คำขวัญสัมพันธ์ (จำเริญ)	เพลงรัก รุ่งอรุณ (กลุ่มสงฆาว)	องค์การชุมชน (สท.กิตติ)	บอกกล่าว ผ่านใจ (จำเริญ)	การศึกษา เพื่อชีวิต	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	กลุ่มพัฒนาอาชีพ หนองคาย (สุรต)	โรคภัยไข้เจ็บ เมื่อไร (กมลวีระ)	ลูกทุ่งบันเทิง (สุรต)	ส.ก.ส. และสดาก (ส.ก.ส.)	
เสาร์	ธรรมะเพื่อชีวิต (ส.พเยาว์)	ถ่ายทอดข่าว สวท.กรม ประชาสัมพันธ์	Hit - Hot Com (ป.เป.)	ธรรมะ คนดีใจ	Hot WAVE (นท.)	ลูกทุ่งบันเทิง (พริ้ง)	รอบรู้รอบบ้าน (กลุ่มสงฆาว)	เพลงคำดี คำดีชีวิต (สุนันต์หรือชาย)	รอบรู้รอบบ้าน (สุรต)	ลูกทุ่งบันเทิง (จิตร)	อีสานบ้านเฮา (พริ้ง)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มสงฆาว)	

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทำกรสำรวจได้มาทั้งหมด ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีกก็จะทำการ จัดทำผังรายการซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวที่สะท้อนการดำเนินงานของสถานีได้อย่างดีที่สุด ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งต้องระดมความคิดจากบุคลากรทุกฝ่ายภายในสถานีเพื่อให้ได้ผังรายการที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดออกมา โดยการจัดทำผังรายการนั้นมีขั้นตอนต่างๆดังต่อไปนี้

2.1.ทำการประชุมกันภายในสถานีเพื่อที่จะจัดทำผังรายการวิทยุ โดยนำประเด็นข้อสรุปจากที่ประชุมมาทำการสรุปในขั้นสุดท้ายว่า ภายในผังรายการของทางสถานีควรประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้างเป็นสัดส่วนอย่างไร โดยข้อสรุปก็คือทางสถานีจะต้องนำเสนอรายการที่มีสาระมากกว่ารายการที่มีเนื้อหาบันเทิง และเน้นรูปแบบรายการที่เป็นรายการพูดคุยแบบมีสาระ และรายการข่าว มากกว่ารูปแบบรายการอื่นๆ นอกจากนั้นยังวางแผนการออกอากาศก็จะเป็นช่วง 06.00-18.00 นาฬิกา วันจันทร์ถึงศุกร์ รวมถึงการสรุปอย่างคร่าวๆว่าในแต่ละชั่วโมงจะนำเสนอรายการประเภทใด

2.2 สรรหาผู้ดำเนินรายการ รายการของทางสถานีเมื่อแบ่งตามผู้ดำเนินรายการจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท

- รายการที่มีผู้ดำเนินรายการมาจากองค์กรหรือหน่วยงานภายในชุมชน ที่แสดงความจำนงมาขอใช้สถานีเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ โดยจะมีการส่งตัวแทนองค์กรมาจัดรายการ มีทั้งสิ้น 12 รายการประกอบไปด้วย รายการสอ.บต.วังชมภู รายการเพื่อสุขภาพ รายการธ.ก.ส.พบพี่น้อง รายการสอ.บต.หนองบัวแดง รายการตำรวจสัมพันธ์ รายการไฟฟ้าเพื่อประชาชน รายการประปาเพื่อประชาชน รายการสหกรณ์สัมพันธ์ รายการการศึกษาเพื่อชีวิต รายการองค์กรชุมชน และรายการกลุ่มพัฒนาอาชีพหนองหอย
- รายการที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นชาวบ้านทั่วไปโดยส่วนใหญ่จะเป็น รายการประเภทให้ความบันเทิง มีทั้งสิ้น 9 รายการประกอบไปด้วย รายการHit-hot.com รายการลูกทุ่งบัวแดง รายการHot wave รายการชมรมคนรับจ้าง รายการชมรมอนุรักษ์ไถพื้นบ้าน รายการอีสานบ้านเฮา รายการสี่สันมือเที่ยง รายการครูส.เลาะตลาด รายการเพลงดังร่วมสมัย
- รายการที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นบุคลากรภายในสถานี มีจำนวนทั้งสิ้น 13 รายการ ประกอบไปด้วย รายการเกษตรในชุมชน รายการขอบคุณท่านผู้ฟัง รายการรอบรู้รอบบ้าน รายการสิ่งแวดล้อมในชุมชน รายการมรดกอีสาน รายการ

บอกกล่าวเล่าแจ้ง รายการใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ รายการอาสาผู้ภัย
รายการข่าวและเพลง รายการลูกทุ่งไซข้าว รายการถามข่าวชาวบ้าน รายการFM
100 เพื่อชุมชน รายการธรรมะเพื่อชีวิต

จากการศึกษากลุ่มผู้เข้ามาใช้สถานี พบว่าผู้ดำเนินรายการที่เป็นคณะทำงานของสถานีมี
จำนวนมากที่สุด เหตุผลเนื่องมาจากความสะดวกคล่องตัวในการทำงานเพราะคณะทำงานทุกคน
จะต้องเข้าไปที่สถานีเป็นประจำทุกวัน

2.3 ร่างผังรายการ เป็นการจัดทำผังรายการอย่างคร่าวๆ โดยมีผู้ทำหน้าที่ร่างผังรายการ
3 คนคือนายประเสริฐ แก้วค่านายสถานี นายบุญเชิด ประจักษ์เมืองจากฝ่ายผลิตรายการและฝ่าย
พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งนายนิคม วาทยธจากฝ่ายธุรการ เพื่อนำมาใช้ทดลอง
ออกอากาศหาข้อผิดพลาด

2.4.ทดลองออกอากาศ นำผังที่ร่างอย่างคร่าวๆมาใช้ทดลองออกอากาศประมาณ 1
สัปดาห์แล้วทำการประเมินในขั้นต้นว่าผู้จัดรายการมาจัดรายการได้ตามกำหนดเวลาหรือไม่ การ
จัดวางรายการต่างๆมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

2.5.จัดทำผังรายการที่ใช้ในการออกอากาศจริง เป็นการปรับเปลี่ยนผังรายการในขั้น
สุดท้ายเพื่อให้เกิดความลงตัวและเหมาะสมโดยนำผังรายการที่แก้ไขเสร็จแล้วเข้าที่ประชุมเป็นครั้ง
สุดท้ายแล้วลงมติ เมื่อผ่านการยอมรับจากคณะกรรมการบริหารแล้วก็จะนำผังรายการมาใช้
ออกอากาศจริง โดยผังรายการจะมีรอบระยะเวลาการใช้งาน 1 ปีจึงจะทำการผลัดเปลี่ยน

3.การผลิตรายการ

การผลิตรายการของศูนย์การเรียนรู้สถานีวิทยุชุมชนต้นน้ำชี ที่ออกอากาศวันจันทร์ถึงวัน
อาทิตย์ ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงก็คือฝ่ายผลิตรายการที่มีหน้าที่ดูแลในส่วนงานด้านการผลิต
รายการโดยจะต้องมีการประสานงานกับทางฝ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเทคนิค
รวมทั้งผู้ดำเนินรายการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการที่มีเนื้อหาที่มุ่งให้สาระถึงแม้ว่าผู้ดำเนิน
รายการจะเป็นผู้ที่เตรียมเนื้อหาและประเด็นต่างๆมาเองก็ตาม ก็ยังจะต้องมีการจัดประชุมกลุ่ม
ย่อยเพื่อระดมความคิดว่าเนื้อหาหรือประเด็นที่เตรียมมามีประโยชน์หรือไม่เพียงใด เพื่อที่จะทำ
รายการออกมาคุณภาพมากที่สุด

ผู้ดำเนินรายการทุกคนจะต้องเขียนบทวิทยุ เพื่อเป็นตัวบ่งบอกทิศทางของการนำเสนอ ข้อมูล เนื่องจากผู้ดำเนินรายการเป็นคนในชุมชนที่ไม่ใช่ นักจัดรายการมืออาชีพ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะพูดโดยไม่ติดขัดหรือออกนอกประเด็น บทวิทยุจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยแต่ละ 1 ชั่วโมงก็จะกำหนดว่าจะนำเสนอในประเด็นใดบ้างต้องมีการเปิดเพลงตอนไหน ทำให้การดำเนินรายการเป็นไปอย่างราบรื่นไม่ติดขัด โดยมากผู้ดำเนินรายการจะมีการเขียนบทวิทยุเพื่อบอกประเด็นแต่เพียงคร่าวๆว่าวันนี้จะพูดเรื่องอะไรกับผู้ฟัง และจะเปิดเพลงอะไรประกอบการนำเสนอ รวมทั้งเพลงเปิดรายการและเพลงปิดรายการซึ่งจะมีในทุกๆรายการ

“วันนี้จะพูดอะไรบ้าง เราก็อ่านเนื้อหาสาระ แต่ละวันๆ มันก็จะไม่เหมือนกันใช่ไหม คือ ดำเนินการพูดว่า รายการ มรดกอีสาน ก็บอกว่า วันนี้เราจะพูดเรื่อง ประเพณีอีสาน วันนี้เราจะไป สอนเด็กเรื่อง วัฒนธรรมประเพณี อย่างนี้ เราต้องมี มีทุกวันนะ มีทุกวันนะ ต้องเขียนมาซะก่อน ไม่ใช่มา นั่งปั๊บ เอ้อ คิดจะพูดอะไรก็พูดไป อย่างนี้มันก็ไม่มีสาระ สาระที่ให้ไปมันก็ไม่เกิดประโยชน์ ฟังแล้วก็เพื่อเจ้อ อะไรสารพัด พอเจอะ จะมีการต่อว่า ขึ้นมาทันทีเลย เพราะฉะนั้นเราก็ ต้อง มีการทำ ทำสคริปต์รายการไว้ก่อน ก่อนที่ออกอากาศ”(ทองดี ภูธร,สัมภาษณ์,9 มีนาคม 2548)

เพลงประกอบในรายการนั้นถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากจะต้องมีเนื้อหาและทำนองไปในทิศทางเดียวกันกับเนื้อหาที่จะนำเสนอ เพื่อให้เนื้อหารายการมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เมื่อผู้จัดรายการได้จัดรายการจบลงแล้ว จะต้องจดบันทึกประเด็นที่ได้นำเสนอลงไป ในสมุดบันทึกการออกอากาศประจำวัน เพื่อนำมาใช้ประกอบการประเมินผลการออกอากาศ ประจำเดือน ว่ารายการต่างๆมีเนื้อหาสาระเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการผลิตรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชน ต้นน้ำชีแบ่งขั้นตอนตามแนวความคิดการผลิตสื่อได้ดังต่อไปนี้(เมธา เสรีธนาวงศ์,2546)

1.ขั้นก่อนการผลิต (Pre production stage) คือการเตรียมการผลิตสื่อประกอบไปด้วย การเลือกประเด็นหัวข้อ การเลือกแง่มุมที่จะนำเสนอ การรวบรวมข้อเท็จจริงที่จะนำมาใช้เป็น วัตถุดิบในการผลิตรายการวิทยุ

2.ขั้นการผลิต (Production stage) คือขั้นตอนของการลงมือผลิต หรือจัดรายการภายใน ห้องส่ง

3. ขั้นหลังการผลิต (Post production stage) คือขั้นตอนหลังการผลิตรายการ เช่นการประเมินผลการออกอากาศที่จะทำเป็นรอบเดือน

ขั้นตอนการผลิตรายการมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นก่อนการผลิต

1.1 ผู้ดำเนินรายการแต่ละคนนั้น จะต้องมีการเตรียมประเด็นที่จะนำเสนอให้อยู่ในกรอบของแต่ละรายการโดยทางสถานีเปิดโอกาสให้ผู้ดำเนินรายการได้เตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการดำเนินรายการในแต่ละครั้งด้วยตนเอง

1.2 ทำการเขียนบทวิทยุคร่าวๆที่จะใช้ในการนำเสนอโดยประกอบไปด้วยชื่อรายการ เพลงที่ใช้เปิดรายการ ประเด็นที่จะนำเสนอ และเพลงที่ใช้ปิดรายการตามลำดับ

1.3 นำบทวิทยุมาให้นายสถานีทำการพิจารณาก่อนออกอากาศเพื่อดูความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะนำเสนอ

1.4 ทำการประสานงานและทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ประจำเครื่องควบคุมเสียง ในที่นี้คือนายสถานี ไม่ว่าจะเป็นการชี้แจงบทวิทยุ ตกลงกันเรื่องจังหวะขั้นตอนต่างๆ ของออกอากาศ

1.5 รายการใดก็ตามที่มีผู้ร่วมรายการจะต้องมีการซักซ้อมทำความเข้าใจกันมากเป็นพิเศษเพราะจะมีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย เนื่องจากเป็นรายการที่ใช้เทคนิคในการผลิตรายการสูงกว่ารายการปกติ

2. ขั้นการผลิตหรือขั้นการออกอากาศ

2.1 เจ้าหน้าที่ประจำเครื่องควบคุมเสียงจะต้องคอยฟังเสียงจากมอนิเตอร์ รวมทั้งดูระดับเสียงจากมอนิเตอร์พร้อมทั้งปรับระดับเสียงให้พอดี รวมทั้งการให้สัญญาณมือต่างๆ ในการเริ่มพูดหรือปรับการพูด

3. ขั้นหลังการผลิตรายการ

3.1 ผู้ดำเนินรายการทุกคนจะต้องบันทึกรายละเอียดการลงใน “สมุดบันทึกรายละเอียดการจัดการรายการ” ซึ่งจะต้องบันทึกเกี่ยวกับ วัน เดือน ปี ที่ออกอากาศ เวลา และบันทึกรายละเอียดการดำเนินรายการ

3.2 ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี ทำการประเมินผลการออกอากาศทุกๆ 1 เดือน โดยจะร่วมกันทำการประเมินผล โดยมากมักจะพิจารณาคำพูดออกอากาศเป็นหลัก ว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนหรือไม่ สร้างความแตกแยกให้กับชุมชนหรือไม่ นอกจากนั้นยังเป็นเรื่องของการใช้ภาษาโดยต้องมีการออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ซึ่งปัญหาการใช้ภาษานั้นพบบ่อยที่สุด ต้องนำมาพูดในที่ประชุมของสถานีเสมอ

5.1.10 การฝึกอบรม

การฝึกอบรมบุคลากรภายในสถานเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด กล่าวคือการที่จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การออกอากาศ ที่ทางสถานีได้ตั้งเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดนั้น ต้องอาศัยบุคลากรเป็นตัวขับเคลื่อน ดังนั้นบุคลากรจึงต้องได้รับการฝึกอบรมในเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการบริหารจัดการสถานี หรือในเรื่องของการจัดรายการ และที่สำคัญจะต้องมีการปลูกฝังเรื่องจรรยาบรรณนักสื่อสารมวลชนในสื่อวิทยุชุมชน ทั้งนี้เพราะสื่อวิทยุชุมชนนั้นมีความแตกต่างจากสื่อชนิดอื่นทั่วไป เนื่องจากหลักการดำเนินงานของวิทยุชุมชนจะต้องสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนโดยมีชุมชนเป็นเจ้าของสถานีนั่นต้องอาศัยความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลในการนำเสนอเนื่องจากผู้ฟังเป็นคนหมู่มากและอาจก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างได้

การฝึกอบรมคณะทำงานของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำขึ้นนั้น จะเป็นในด้านการบริหารจัดการสถานีรวมทั้งเรื่องแนวความคิดอุดมการณ์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิทยุชุมชน เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำขึ้นนั้นอยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นหน่วยงานของภาคประชาชน อีกทั้งยังอยู่ในทำเนียบสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ ซึ่งมีองค์กรหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับภูมิภาค ตลอดจนระดับประเทศรวมตัวกันเป็นเครือข่ายพันธมิตร ที่มีหลักการและอุดมการณ์ในการดำเนินงานวิทยุชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยภาพรวมเมื่อทางหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่เป็นเครือข่ายพันธมิตร ได้ส่งจดหมายมายังสถานีหรือประสานงานผ่านศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิเพื่อเชิญไปร่วมสัมมนา ทางสถานีจะทำการคัดเลือกส่งตัวแทนบุคลากรที่อยู่ในคณะกรรมการบริหารสถานีไปร่วมการอบรมสัมมนาครั้งละ 2- 3 คน แล้วจึงมาทำการถ่ายทอดให้บุคลากรภายในสถานีได้รับทราบและนำไปปฏิบัติ

การเข้ารับการฝึกอบรม มีหน่วยงานมากมายที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ภายในจังหวัด ระดับภูมิภาคตลอดจนระดับประเทศ โดยที่ผ่านมานั้นทางศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำขึ้นได้ส่งบุคลากรไปร่วมอบรมสัมมนายังสถานที่จัดอบรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

1.1 ศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ

ศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ ได้ทำการจัดอบรมคณะทำงานและผู้จัดรายการเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2547 โดยผู้เข้าร่วมอบรมประกอบไปด้วยบุคลากรของศูนย์

การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีและที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแพน แห่งละ 20 คน และมีการมอบประกาศนียบัตรเมื่อสิ้นสุดการอบรม

1.2 คณะกรรมการการเมืองภาคพลเมืองเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง

เป็นหน่วยงานประชาสังคมอีกหน่วยงานหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ โดยร่วมมือกับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิทำการจัดอบรมนักจัดรายการวิทยุชุมชน เพื่อให้ทราบถึงหลักการและจริยธรรมของนักจัดรายการวิทยุชุมชน

1.3 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิ

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิได้มีการส่ง คณะอนุกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชนของ สวท.ในอดีตและนักจัดรายการอาชีพมาให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตรายการและเทคนิคการจัดรายการที่สถานี หลังจากสิ้นสุดการอบรมได้มีการมอบประกาศนียบัตรให้กับนักจัดรายการด้วย

2. หน่วยงานในระดับภูมิภาค

2.1 เครือข่ายผู้ใช้สิทธิภาคอีสาน

เนื่องจากศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่จังหวัดชัยภูมิซึ่งเป็นพันธมิตรในการจัดงาน จึงได้รับเชิญเข้าร่วมกับเครือข่ายผู้ใช้สิทธิภาคอีสานซึ่งมีทั้งหมด 19 จังหวัด ร่วมกันจัดงาน “ตลาดทุกข์ แสวงสุขคนอีสาน” ที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงพลังการมีส่วนร่วมในทางการเมืองผ่านสื่อ โดยทางศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีได้ส่ง นายประเสริฐ แก้วคำ ซึ่งเป็นนายสถานีไปเข้าร่วมอบรมสัมมนา

2.3 สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคอีสาน

สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคอีสานได้มีการจัดอบรมการผลิตรายการวิทยุชุมชน ที่อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานีซึ่งทางสถานีได้ส่งดาบตำรวจชัยศิลป์ ลือชา ที่อยู่ฝ่ายผลิตรายการเข้าร่วมการฝึกอบรม

2.4 เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน

เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน ได้ทำการจัดการสัมมนาในหัวข้อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวอีสานที่จังหวัดขอนแก่น

2.5 เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคอีสานเขต 2

สมาคมวิทยุชุมชนคนอีสานเขต 2 ครอบคลุมในเขตพื้นที่ภาคอีสาน 10 จังหวัดประกอบไปด้วยจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม มหาสารคาม เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี มีการรวมตัวประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในหมู่สมาชิก และจะมีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนสถานที่ที่ใช้ชุมนุมกันไปในแต่ละจังหวัดโดยที่ชัยภูมิมีศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี และศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นเป็นสมาชิกของสมาคม ที่ผ่านมามีการสัมมนาเครือข่ายวิทยุชุมชนภาคอีสานเขต 2 ที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 ตุลาคม 2547 ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างนายสถานี รวมทั้งมีการเสนอแนวคิดจัดตั้งสมาคมวิทยุชุมชนคนอีสาน ที่จังหวัดมหาสารคาม

3.หน่วยงานในระดับประเทศ

3.1 สหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งประเทศไทย

สหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งประเทศไทย ได้มีการจัดอบรมสัมมนาเครือข่ายเฝ้าระวังอุบัติเหตุจราจรแบบมีส่วนร่วมของสังคมกับพลังวิทยุชุมชน เมื่อวันที่ 14 ต.ค. 2546 ที่โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร โดยให้นักจัดรายการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการจราจรในทุกรายการของทางสถานี

5.1.11 การประเมินผล

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีการทำการประเมินผลการดำเนินงานทุกๆ 1 เดือนทั้งในส่วนของคุณะกรมการบริหารและนักจัดรายการ เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยตั้งแต่เริ่มดำเนินการกระจายเสียงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2546 จนถึงเดือนธันวาคม 2547 มีการประชุมเพื่อประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกเดือนรวมทั้งสิ้น 19 ครั้ง ซึ่งมีประเด็นประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละครั้งดังนี้

การประชุมครั้งที่ 1 24/2/2546

- มีการเสนอแนะว่าการต้องใช้สถานีในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
- ผู้ดำเนินรายการต้องตระหนักถึงจรรยาบรรณ

การประชุมครั้งที่ 2 18/7/2546

- เกิดปัญหาด้านเทคนิคคือคลื่นวิทยุของสถานีไปรบกวนคลื่นโทรทัศน์ช่อง 5 ต้องหาทางแก้ไข

การประชุมครั้งที่ 3 22/8/2546

- จากการสำรวจพบว่าผู้ติดตามรับฟังรายการต่างๆของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีประมาณร้อยละ 70

การประชุมครั้งที่ 4 19/9/2546

- พบปัญหาผู้ดำเนินรายการมักไม่ค่อยรักษาเวลาในการจัดรายการ จึงต้องแก้ไขโดยด่วน

การประชุมครั้งที่ 5 16/10/2546

- การใช้ภาษาในการจัดรายการควรใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจนถูกหลักภาษาไทย

การประชุมครั้งที่ 6 19/11/2546

- การจัดรายการควรทำให้เป็นรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน ควรมีการปรับปรุงพัฒนาโดยเฉพาะผู้ดำเนินรายการ ดังนั้นจึงเสนอให้มีการอบรมผู้จัดรายการ

- ผังรายการไม่เหมาะสมเนื่องจากผู้ดำเนินรายการมาไม่ทันเวลาหลายคน

- ต้องมีการปรับผังรายการใหม่เพื่อความเหมาะสม เนื่องจากผู้ดำเนินรายการมาไม่ทันเวลาหลายคน

- พบว่าผู้ดำเนินรายการขาดความเป็นระเบียบในขณะจัดรายการดังนั้นจึงออกกฎสำหรับนักจัดรายการคือ ห้ามสวมกางเกงขาสั้นมาจัดรายการ คนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการห้ามเข้าห้องส่ง และต้องรักษา มารยาทในการดำเนินรายการ

- ผู้ฟังร้องเรียนว่ามีรายการธรรมะน้อยเกินไปควรมีการนำผู้นำทางศาสนาออกอากาศเพิ่มเติม

การประชุมครั้งที่ 7 19/12/2546

- ทางสถานีได้ทำการประเมินผลความสนใจในการรับฟังของผู้ฟังในชุมชนหนองบัวแดงพบว่าผู้ติดตามรับฟังรายการของทางสถานีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90

การประชุมครั้งที่ 8 9/1/2547

- พบปัญหาการจัดรายการคือ ผู้จัดรายการมีปัญหาในการใช้คำพูด และไม่มีการเตรียมตัวที่ดีก่อนจัดรายการ งบประมาณในการจัดรายการไม่มี เครื่องมือที่ใช้เริ่มชำรุด

- ผังรายการมีรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาค่อนข้างน้อยควรจะมีการเพิ่มเติมเข้าไป

การประชุมครั้งที่ 9 19/1/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 10 12/3/2547

- การอบรมคณะทำงานและผู้ดำเนินรายการได้ผลเป็นอย่างดี พบว่าการบริหารจัดการภายในสถานีมีความคล่องตัวมากขึ้น นักจัดรายการมีทักษะในการจัดรายการสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

- ตักเตือนนักจัดรายการทุกคนให้ระมัดระวังในการใช้คำพูดที่เป็นโฆษณาโดยทางสถานี ห้ามไม่ให้มีการโฆษณาขายวันพูดขอบคุณเท่านั้น

การประชุมครั้งที่ 11 1/4/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 12 13/5/2547

- พบข้อบกพร่องในการจัดรายการ เช่น ลืมปิดไมค์หลังจากพูดจบ อุปกรณ์ในการจัดรายการ ไม่เพียงพอ หูฟังชำรุด
- แม้ผังรายการจะลงตัวแล้วแต่ผู้จัดรายการยังขาดบ่อยต้องปรับปรุง
- รายการมรดกอีสานมีผู้ฟังนิยมเป็นจำนวนมากเนื่องจากผู้จัดรายการให้สาระความรู้ดีมาก
- พบว่าผู้จัดรายการบางคนมีการแสวงหาผลประโยชน์แอบแฝง อาจเกิดความเสื่อมเสียต่อทางสถานี

การประชุมครั้งที่ 13 24/6/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 14 21/7/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 15 15/8/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 16 10/9/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 17 10/9/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 18 10/9/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

การประชุมครั้งที่ 19 10/9/2547 ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการประเมินผล

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี เน้นการประเมินผลการดำเนินงานในประเด็นการผลิตรายการซึ่งในปีแรกปัญหาส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นเรื่องเชิงเทคนิคและตัวผู้จัดรายการ สาเหตุเพราะเป็นการดำเนินงานในระยะแรกจึงยังไม่มีความพร้อมมากเท่าที่ควร แต่หลังจากที่สถานีทำการประเมินผลเพื่อแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่องได้ระยะหนึ่งปรากฏว่าปัญหาดังกล่าวหมดไป ดังจะเห็นได้จากการประชุมในระยะ 4-5 เดือนหลังสุดจะไม่มีประเด็นข้อบกพร่องในการประเมินผลการดำเนินงานเลย

แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะการประเมินผลของสถานีนั้นเน้นเพียงเรื่องเชิงเทคนิคและผู้ดำเนินรายการเท่านั้น โดยละเลยการประเมินผลในด้านอื่นที่สำคัญ เช่น การมีส่วนร่วมของผู้ฟังวิทยุชุมชนในแง่ต่างๆ รวมทั้งการประเมินผลบทบาทหน้าที่ของวิทยุชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือขาดกระบวนการประเมินผลเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การกระจายเสียงของสถานีที่ได้ตั้งเอาไว้ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด

5.1.12 คุณค่าเชิงประจักษ์

สำหรับคุณค่าเชิงประจักษ์ของศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนต้นน้ำชีนั้น แม้จะเริ่มดำเนินงานได้เพียงแค่ 2 ปี แต่ผลกระทบเชิงคุณค่าต่อคน ต่อชุมชน นั้นได้ปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ จากการศึกษาพบว่าทางสถานีได้ดำเนินงานจนก่อให้เกิดคุณค่าเชิงประจักษ์ของวิद्यุชุมชนดังต่อไปนี้

1.ตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารของชุมชนได้จริง ทันใจ และตรงใจ

จากวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนต้นน้ำชีที่เน้นให้สถานีเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารและความรู้ของชุมชนโดยเน้นการนำเสนอข่าวสารมากกว่าสถานีวิทยุชุมชนอื่นๆ อีกทั้งการเป็นสื่อวิทยุชุมชนทำให้มีข้อได้เปรียบสื่ออื่นๆ ตรงที่ผู้จัดรายการกับผู้ฟังวิทยุชุมชน คือสมาชิกในชุมชนเดียวกัน ดังนั้นผู้จัดรายการย่อมต้องรู้ความต้องการของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี สามารถเลือกสรรเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้ นอกจากนี้การนำเสนอข่าวสารของทางสถานีจะเน้นที่ความรวดเร็วทันใจ กล่าวคือในระหว่างจัดรายการพอได้รับข่าวด่วน ไม่ว่าจะเปิดเพลงหรือพูดออกอากาศอยู่จะต้องหยุดและแจ้งข่าวนั้นๆทันที

2.ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม ภาษาถิ่น จิตวิญญาณ ความดีงาม

การฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด ในรายการ "มรดกอีสาน" ซึ่งกล่าวถึงวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาทางภาคอีสานซึ่งจัดรายการโดยผู้สูงอายุของชุมชนหนองบัวแดง เพื่อถ่ายทอดให้กับลูกหลานในชุมชนให้รำลึกสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม นอกจากนี้การจัดรายการเกือบทุกรายผู้จัดรายการใช้ภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาไทยอีสาน เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของคนอีสาน

3.หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินโครงการในชุมชนด้วยความโปร่งใสและใส่ใจในทุกข์สุขของประชาชนมากขึ้น

ศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนต้นน้ำชีนำเสนอรายการที่เกี่ยวกับองค์กรหรือหน่วยงานในชุมชนมากมาย ไม่ว่าจะเป็นกองทุนหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยสะท้อนออกมาใน

รายการ “องค์กรชุมชน” ที่เป็นรายการประเภทสัมภาษณ์ตัวแทนองค์กรต่างๆภายในชุมชนเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานของแต่ละองค์กรทำให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงาน

4.สร้างความเข้าใจ นำไปสู่ความสมานฉันท์

เป็นวัตถุประสงค์ในข้อที่ 4 ของทางสถานีที่กล่าวไว้ว่า “เพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างความรัก-ความเข้าใจของคนในชุมชน โดยกำหนดไว้ว่าทุกรายการที่นำเสนอจะต้องไม่ทำให้เกิดการแตกแยกภายในสังคม จะต้องชักจูงให้คนในชุมชนมีความรักใคร่กลมเกลียวกันผ่านทางรายการที่ออกอากาศ

5.ช่วยงานเครือข่าย เสริมงานภาครัฐ

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีเปิดโอกาสให้หน่วยงานในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนเข้ามาใช้สถานีได้อย่างอิสระ เช่น โรงพยาบาลหนองบัวแดง สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองบัวแดง เครือข่ายกลุ่มอาชีพต่างๆ การไฟฟ้า การประปา สหกรณ์ชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมแผนงานหรือกระบวนการขององค์กรเหล่านี้ที่จะต้องสื่อสารกับคนในชุมชนเป็นไปได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

6.ชุมชนเกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิ

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี ถือได้ว่าเป็นรูปธรรมของการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนจะมีส่วนร่วมในทุกๆระดับไม่ว่าจะเป็นเป็นผู้ฟัง เป็นผู้ดำเนินรายการตลอดจนการเป็นผู้บริหารสถานีที่มาจากอาสาสมัครภายในชุมชน นอกจากนั้นยังเน้นไปที่สิทธิทางการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการพูดหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อได้อย่างอิสระ คนในชุมชนที่ต้องการจะพูดหรือแสดงความคิดเห็นสามารถกระทำได้โดยผ่านสื่อวิทยุชุมชน

7.สร้างความภูมิใจให้ชุมชน

การทำอำเภอหนองบัวแดงมีสถานีวิทยุชุมชนนั้นได้สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในอำเภอเป็นอย่างยิ่งก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในความเป็นเจ้าของสถานี ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางการ

ดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ นอกจากนั้นทั้งอำเภอยังมีสถานีวิทยุเพียงแห่งเดียวจึงทำให้เกิดความผูกพันมากยิ่งขึ้น

“อำเภอเราก็เล็กๆอยู่ในหุบเขา แต่เรามีสถานีวิทยุที่เป็นสมบัติของส่วนรวมเราก็รู้สึกภูมิใจ และเวลาที่ออกไปข้างนอก ไปต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดเนี่ยเราก็จะพูดได้ว่า อำเภอเราเนี่ยมีสถานีวิทยุแล้วนะ เป็นสถานีวิทยุ FM ด้วยไม่ใช่ AM นะ”(ประเสริฐ แก้วคำ,สัมภาษณ์,16 กุมภาพันธ์ 2548)

8.ผู้จัดรายการได้พัฒนาตนเอง และทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่าต่อสังคมมากขึ้น

การเข้ามาเป็นนักจัดรายการวิทยุชุมชนทำให้เป็นที่รู้จักของคนในสังคม ดังนั้นการวางตัวหรือพฤติกรรมต่างๆจะดีขึ้นเพื่อไม่ให้ส่งผลเสียต่อวิทยุชุมชน

“เค้าได้อะไรเยอะมากนะ ประสบการณ์นี้ได้แน่นอน และที่สำคัญคือได้ชื่อเสียงด้วย เพราะแต่ละคนที่เข้ามาเนี่ยไม่มีใครรู้จักเค้า แต่เดี๋ยวนี้เค้ารู้จักกันหมดแล้วไปไหนใครเค้าก็ถามถึง ดังนั้นจึงต้องวางตัวให้ดี”(ชัยศิลป์ ฤาชา,สัมภาษณ์,2 มีนาคม 2548)

9.ประชาสัมพันธ์สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ในชุมชน

ทางสถานีได้นำเสนอรายการที่มีเนื้อหาในการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ เช่น รายการ ส.อบต.หนองบัวแดงที่มีการนำเสนอเนื้อหารายการที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของตำบล รายการ ส.อบต.วังชมภูที่กล่าวถึงของดีในตำบลวังชมภู เป็นต้น

5.2 ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น

5.2.1 สถานที่ตั้งและคลื่นความถี่

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นออกอากาศที่คลื่นความถี่ FM 100 Mhz ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเมือง 81 กิโลเมตร สภาพทางภูมิศาสตร์ทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ลุ่มเหมาะแก่การเกษตรและทำไร่ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในอำเภอ ทิศเหนือและทิศตะวันออกติดกับพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ทิศใต้ติดกับพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ ส่วนทิศ

ตะวันออกติดกับอำเภอภูเขียว อำเภอบ้านแท่นประกอบไปด้วย 5 ตำบลคือ ตำบลบ้านแท่น ตำบลสามสวน ตำบลสระพัง ตำบลบ้านเต่า และตำบลหนองคู

5.2.2 รัศมีและพื้นที่การออกอากาศ

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นใช้เครื่องส่งที่มีกำลังส่งสูงถึง 500 วัตต์ แต่ในการออกอากาศจริงจะใช้เพียงแค่ 30 วัตต์ ส่งได้ไกลในรัศมี 15 กิโลเมตรครอบคลุมบริเวณพื้นที่ภายในอำเภอบ้านแท่นสิ้นสุดที่ตำบลหนองคู และตำบลบ้านเต่า ตำบลสระพัง ซึ่งห่างจากตำบลบ้านแท่นไป 2-3 ตำบล

5.2.3 ลักษณะทางประชากร

อำเภอบ้านแท่น มีประชากรทั้งสิ้น 41,563 คน แบ่งเป็นชาย 20,681 คนและหญิง 20,882 คน โดยมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมและสิ่งทอ พูดภาษาไทยอีสาน และนับถือศาสนาพุทธ

5.2.4 ความเป็นมาของสถานี

หลังจากการก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนนำร่องขึ้น 2 แห่งในจังหวัดชัยภูมิ ประกอบไปด้วยศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร้ง ที่อำเภอบ้านเขว้าและศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีที่อำเภอหนองบัวแดง ตามเจตนารมณ์ของคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง และได้ดำเนินการกระจายเสียงไปได้ระยะเวลาหนึ่ง ปรากฏว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร้งประสบปัญหาในด้านต่างๆมากมาย โดยเฉพาะปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านการสื่อสารมวลชน และขาดบุคลากรที่มีใจรักเนื่องจากไม่มีค่าตอบแทนในการทำงานทำให้ต้องปิดตัวลงไปในที่สุด ต่อมาทางกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่นจึงได้ทำเรื่องไปยังศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ เพื่อทำการติดต่อขอเครื่องมือและอุปกรณ์มาทำการก่อตั้งสถานีแห่งใหม่ที่อำเภอบ้านแท่น โดยได้ตั้งชื่อสถานีว่า ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นและมีการบริหารงานโดยคณะกรรมการของ อบต.บ้านแท่น

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นเปิดดำเนินการกระจายเสียงเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2547 ปัจจุบันอยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิและอยู่ในทำเนียบสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติเช่นเดียวกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี ดังนั้นทั้งสองสถานีนี้จะมีแนวทางการบริหารจัดการที่คล้ายคลึงกันมีการประสานงานกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะ

เป็นการจัดอบรมผู้จัดรายการหรือการไปร่วมงานสัมมนาที่ต่างจังหวัด และยังมีภาระประสานงาน ทางด้านการผลิตรายการรวมทั้งงานด้านเทคนิค

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ไม่ได้มีการแสวงหารายได้จากการโฆษณาสินค้า และบริการ แต่จะได้รับเงินสนับสนุนจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่นเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจะมาจากเงินบริจาคของคนในหมู่บ้าน

5.2.5 อุปกรณ์ภายในสถานี

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีการนำอุปกรณ์ต่างๆทั้งในการจัดรายการวิทยุและใช้ในการดำเนินการออกอากาศ มาจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร้งในช่วงแรกแต่ปัจจุบันได้ทำการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆไปเป็นส่วนใหญ่ ด้วยงบประมาณสนับสนุนจาก อบต.บ้านแท่น จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันอุปกรณ์ของสถานีประกอบไปด้วย

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศ

1.1 เครื่องส่ง(Transmitter)นำเข้าจากประเทศอิตาลี ยี่ห้อ Spector สามารถเร่งกำลังส่งได้ถึง 500 วัตต์ แต่ทางสถานีใช้เพียงแค่ 30 วัตต์ ในการออกอากาศ

1.2 เครื่องรับสัญญาณวิทยุ(Receiver) ที่ใช้สำหรับถ่ายทอดสดรายการจากส่วนกลางเช่น ข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ รายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน

1.3 เครื่องปรับเสียง(Mixer) ยี่ห้อ Sunstar ใช้ผสมเสียงเพื่อปรับแต่งเสียง

1.4 มอนิเตอร์(Monitor) ยี่ห้อ Sunstar ใช้กรองเสียงเพื่อเพิ่มคุณภาพเสียงก่อนออกอากาศ

1.5 สายส่งสัญญาณ ยี่ห้อไทยรุ่งเรือง ใช้ส่งสัญญาณเสียงไปยังแผงส่งบนยอดเสาส่ง

1.6 แผงส่ง ยี่ห้อ 12E เป็นแผงส่งที่ผลิตใช้ในแวดวงทหารเท่านั้น โดยทางสถานีนำมาจากกองบินที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากนายสถานีเป็นทหารอากาศ จะมีลักษณะการส่งคลื่นความถี่เป็นแบบวงกลม

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินรายการ

2.1 ไมโครโฟน 1 ตัว

2.2 เครื่องเล่น CD ใช้เปิดเพลงเนื่องจากทางสถานีไม่มีคอมพิวเตอร์ นักจัดรายการต้องเตรียมแผ่นซีดีเพลงมาเองบางส่วน

2.3 โฟนอิน(Phone-in) เป็นเครื่องรับโทรศัพท์โดยไม่ต้องยกหูและมีระบบป้องกันเสียงแทรกซ้อน

ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทนได้เปลี่ยนอุปกรณ์ต่างๆที่นำมาจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแจ้งไปค่อนข้างมาก สาเหตุเพราะอุปกรณ์เก่านั้นชำรุดบ่อยทำให้เสียงบประมาณในการบำรุงรักษาค่อนข้างสูง ดังนั้นทางสถานีจึงได้ทำการเปลี่ยนอุปกรณ์ที่มีความสำคัญประกอบไปด้วยเครื่องส่งที่มาจากงบประมาณของ อบต.และแผงส่งที่นำมาจากกองบินที่ 1 จังหวัดนครราชสีมา

5.2.6 งบประมาณ

แหล่งเงินทุน

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทนไม่มีการแสวงหารายได้จากการโฆษณาสินค้าและบริการ แหล่งเงินทุนของทางสถานีมาจากวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.เงินบริจาคจากคนในชุมชน

เงินบริจาคจากคนในชุมชนเป็นรายได้หลักทางหนึ่ง ซึ่งทางสถานีจะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคประจำเดือน

2.ค่ารับสัญญาอนุญาตถ่ายทอดสดจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน

ทางสถานีจะได้รับค่าถ่ายทอดสดสัญญาอนุญาตรายการจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสานเป็นจำนวนเงินเดือนละ 2,000 บาท เช่นเดียวกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

3.งบประมาณจาก อบต.บ้านแทน

เงินทุนจาก อบต.บ้านแทนจะนำมาช่วยสถานีในเดือนที่มีค่าใช้จ่ายสูงมากๆ จนเกินวงเงินรายรับที่มาจากชุมชนรวมกับค่าถ่ายทอดสดสัญญาอนุญาตจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมภาคอีสาน โดยมากจะเป็นเดือนที่มีค่าซ่อมอุปกรณ์หรือซื้ออุปกรณ์ใหม่ๆ เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะ

ดังกล่าวทำให้การดำเนินงานวิทยุชุมชนขาดความเป็นอิสระเพราะต้องพึ่งพาเงินทุนจาก อบต.วิทยุชุมชนกลายเป็นของ อบต.ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการ มีใช้ชุมชน

ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายของทางสถานีโดยมากเป็นค่าสาธารณูปโภคประจำเดือน รวมทั้งค่าซีดีเพลงต่างๆเช่นเดียวกับสถานีอื่นๆ เป็นจำนวนเงินประมาณ 5,000-6,000 บาทต่อเดือน หากเดือนใดมีค่าซ่อมอุปกรณ์หรือซื้ออุปกรณ์ใหม่ ค่าใช้จ่ายก็จะสูงมากจนต้องนำงบประมาณของ อบต.บ้านแท่นมาช่วยอุดหนุนสถานี

การวิเคราะห์งบการเงิน

จากการที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นได้นำเครื่องส่งและอุปกรณ์ ที่ใช้ภายในสถานีมาจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร่ในช่วงแรก ดังนั้นจึงไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสถานีจะเป็นค่าก่อสร้างตัวสถานีซึ่งเป็นเงินจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่นซึ่งได้เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2546 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2547 มีค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมเบ็ดเสร็จเป็นจำนวนเงิน 97,182 บาทเมื่อหักรายรับจากการที่ชาวบ้านร่วมกันบริจาค 11,300 บาทแล้วก็จะขาดดุลไป 85,882 บาทซึ่ง อบต.บ้านแท่นเป็นผู้ออกงบประมาณในส่วนดังกล่าว ดังนั้นจึงลงในบัญชีงบการเงินของสถานีเป็นติดลบ ทำให้งบการเงินของทางสถานีมีลักษณะดังต่อไปนี้

สรุปงบการเงินเดือน พฤศจิกายน 2546 – 31 มกราคม 2547

รายรับ

เงินบริจาคช่วยสถานี.....11,300 บาท

รายจ่าย

ค่าแรงและค่าวัสดุก่อสร้าง.....97,182 บาท

ขาดทุน..... = (-85,882) บาท

หลังจากวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2547 ซึ่งเป็นวันเปิดสถานีนั้นพบว่ารายได้ของทางสถานีมาจากเงินบริจาคจากของคนในชุมชนและค่ารับสัญญาณถ่ายทอดรายการจาก ศูนย์เครือข่าย

อนุรักษ์วัฒนธรรมภาคอีสานและค่าใช้จ่ายก็จะเป็นค่าน้ำค่าไฟ ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศ
ค่าแผ่นซีดี โดยจะยกตัวอย่างบัญชีรับจ่าย 4 เดือนล่าสุดดังต่อไปนี้

สรุปงบการเงินเดือน กันยายน 2547

ยอดยกมา.....			(-87,840)
รายรับ			
เงินบริจาคจากคนในชุมชนบ้านแท่น.....	7,300		
ค่ารับสัญญาจากศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม.....	2,000	9,300 บาท	
รายจ่าย			
ค่าสาธารณูปโภค.....	1,553		
ค่าซีดี.....	4,500	6,053 บาท	
ส่วนต่าง.....			3247
ขาดทุน.....			<u>≡(-84593)</u>

สรุปงบการเงินเดือน ตุลาคม 2547

ยอดยกมา.....			(-84,593)
รายรับ			
เงินบริจาคจากคนในชุมชนบ้านแท่น.....	4,400 บาท		
ค่ารับสัญญาจากศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม.....	2,000 บาท	6,400 บาท	
รายจ่าย			
ค่าสาธารณูปโภค.....	1500		
ค่าซีดี.....	3,472	4,972 บาท	
ส่วนต่าง.....			1,428
ขาดทุนรวม			<u>≡(-83165)</u>

สรุปงบการเงินเดือน พฤศจิกายน 2547

ยอดยกมา.....			(-83,165)
รายรับ			
เงินบริจาคจากคนในชุมชนบ้านแท่น.....	6,500 บาท		
ค่ารับสัญญาจากศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ..	2,000 บาท	8,500 บาท	
รายจ่าย			

ค่าเครื่องส่งมือสอง.....	75,000 บาท	
ค่าสาธารณูปโภค.....	2,000 บาท	
ค่าซีดี.....	500 บาท	<u>77,500 บาท</u>
ส่วนต่าง		<u>(-69,000)</u>
ขาดทุนรวม		<u>= (-152,165)</u>

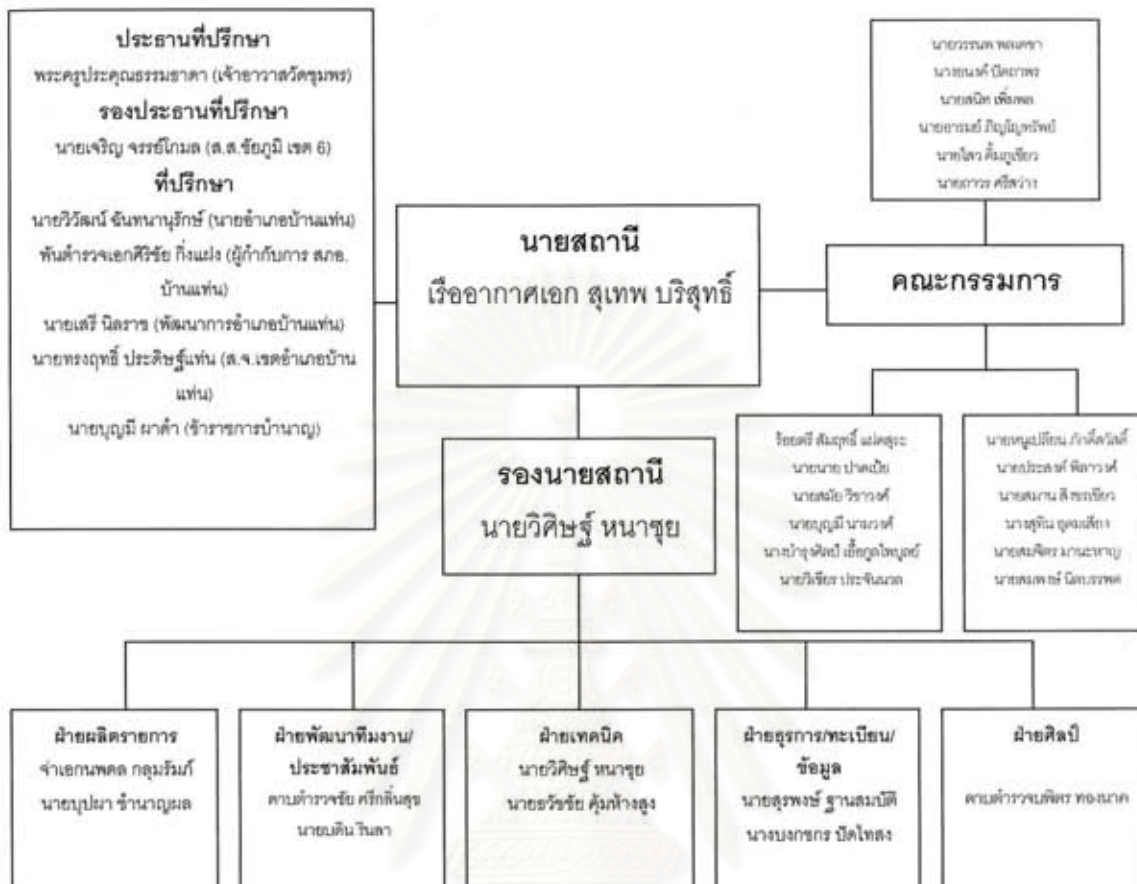
จากการวิเคราะห์บัญชีรับจ่ายดังกล่าว พบว่ายอดดุลในบัญชีของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่นประสบกับภาวะขาดทุนอย่างต่อเนื่อง นั้นเป็นเพราะทางคณะผู้บริหารนำเงินลงทุนในการก่อสร้างสถานีซึ่งเป็นเงินจากส่วนกลางของ อบต.บ้านแท่น มารวมเป็นค่าใช้จ่ายตั้งต้นทำให้สถานีเสมือนอยู่ในภาวะขาดทุน

เมื่อพิจารณารายรับของสถานีเดือนกันยายน และตุลาคมพบว่ามาจากเงินบริจาคของคนในชุมชนซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลัก โดยนำมารวมกับค่ารับสัญญาณถ่ายทอดรายการจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายประจำเดือนทำให้ทางสถานีสามารถที่จะดำเนินงานต่อไปได้ แม้ว่าบางเดือนจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายรับอย่างเดือนพฤศจิกายนก็ไม่ใช่ปัญหาเพราะใช้งบประมาณกองกลางจาก อบต.บ้านแท่นมาชดเชย แล้วทำการบันทึกบัญชีของสถานีให้อยู่ในภาวะที่ขาดดุลมากยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการงบประมาณของทางสถานีนั้น ชัดกับแนวทางกลุ่มประชาสังคมบางประการ เพราะถึงแม้จะไม่มีกระแสหารายได้จากโฆษณาสินค้าและบริการ แต่งบประมาณของทางสถานีนั้นไม่ได้มาจากการระดมทุนจากชุมชนในหลากหลายวิธีการ จากการศึกษาพบว่างบประมาณส่วนใหญ่้นั้นมาจากเงินบริจาคจากชุมชนเท่านั้น ทำให้ต้องพึ่งพาเงินจากอบต.บ้านแท่นในเดือนที่มีค่าใช้จ่ายสูงๆ

5.2.7 โครงสร้างการบริหารสถานี

แผนภาพที่ 5.2 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น

โครงสร้างการบริหารสถานีของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นประกอบไปด้วย คณะทำงานจำนวน 35 คน แบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการออกเป็น 9 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆดังต่อไปนี้

1. คณะที่ปรึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นที่มีชื่อเสียงภายในอำเภอบ้านแท่นทางคณะกรรมการบริหารจึงได้ทำการติดต่อเพื่อขอให้ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาให้กับทางสถานีประกอบไปด้วย

- 1.1 พระครูธรรมธาดา เป็นเจ้าอาวาสวัดชุมพร ทำหน้าที่ประธานที่ปรึกษา
- 1.2 นายเจริญ จรรย์โกมล เป็นส.ส.ชัยภูมิเขต 6 ทำหน้าที่รองประธานที่ปรึกษา
- 1.3 นายวิวัฒน์ ชันทนานุรักษ์ เป็นนายอำเภอบ้านแท่น
- 1.4 พันตำรวจเอกศิริชัย กิ่งแฝงเป็นผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านแท่น

- 1.5 นายเสรี นิลราช เป็นพัฒนาการอำเภอบ้านแท่น
- 1.6 นายทรงฤทธิ์ ประดิษฐ์แท่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัดชัยภูมิเขตอำเภอบ้านแท่น
- 1.7 นายบุญมี ผาดำ เป็นข้าราชการบำนาญ

คณะกรรมการที่ปรึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นที่มีชื่อเสียงภายในอำเภอบ้านแท่นแต่ในทางปฏิบัติจะไม่มีส่วนร่วมใดๆในการให้คำปรึกษาสถานีเลย คณะกรรมการที่ปรึกษาจึงเป็นการแต่งตั้งแต่เพียงโดยนามเท่านั้น

2.คณะกรรมการ เป็นกลุ่มบุคคลในเขตตำบลบ้านแท่นจำนวน 18 คนที่ร่วมกันลงชื่อเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งสถานีวิทย์ชุมชนขึ้นที่อำเภอบ้านแท่น อีกทั้งยังเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณบางส่วนในการก่อตั้งสถานี แต่ไม่มีบทบาทหน้าที่ใดๆในทางปฏิบัติ

3.คณะกรรมการบริหาร เป็นกลุ่มบุคคลากรที่มีหน้าที่ในการบริหารบริหารจัดการสถานีในทางปฏิบัติ โดยมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด บุคลากรของคณะกรรมการบริหารมาจากคณะทำงานของอบต.บ้านแท่นและเพื่อนทหารตำรวจของนายสถานี โดยมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆกันดังต่อไปนี้

3.1 นายสถานี ตำแหน่งนี้ทำหน้าที่โดยเรืออากาศเอก สุเทพ บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่นรวมทั้งเป็นแกนนำในการก่อตั้งสถานี มีหน้าที่บริหารจัดการสถานีทั้งหมด รวมทั้งตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆในเชิงนโยบายแต่ในทางปฏิบัติจะมอบหน้าที่ให้รองนายสถานีที่อยู่ประจำสถานีตลอดเวลาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ

3.2.รองนายสถานี ทำหน้าที่โดยนายวิศิษฐ์ หนาซุย ซึ่งเป็นรองนายกอบต.บ้านแท่นทำหน้าที่ในเชิงปฏิบัติแทนนายสถานี รับผิดชอบทุกอย่างภายในสถานี และจะประจำอยู่ที่สถานีทุกวัน

3.3 ฝ่ายผลิตรายการ มีหน้าที่ดูแลด้านการผลิตรายการตลอดจนควบคุมการใช้คำพูดเวลาออกอากาศ สำหรับตำแหน่งนี้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบอยู่ด้วยกัน 2 คนประกอบด้วย

- 3.3.1.จำเอนกพดล กลุมรัมย์ เป็นปลัด อบต.บ้านแท่น
- 3.3.2. นายบุปผา ชำนาญผล เป็นอาจารย์โรงเรียนบ้านหนองบัว อำเภอบ้านแท่น

3.4.ฝ่ายพัฒนาทีมงาน/ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่รับข่าวสารจากทั้งภาคราชการและภาคประชาชน เพื่อทำการกลั่นกรองข่าวสารจากนั้นจึงทำการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสถานี นอกจากนั้นยังคอยตรวจสอบการทำหน้าที่ของฝ่ายต่างๆว่ามีความบกพร่องหรือไม่อย่างไรแล้ว นำมารายงานในที่ประชุมประจำเดือนเพื่อนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป โดยบุคคลากรฝ่ายพัฒนาทีมงาน/ประชาสัมพันธ์ ประกอบไปด้วย

3.4.1 ดาบตำรวจชัย ศรีกลิ่นสุข เป็นตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านแท่นและเป็นเพื่อนกับนายสถานีดังนั้นจึงชักชวนให้มาทำงานที่สถานี

3.4.2. นายบดิน รินลา เป็นคณะทำงานของอบต.บ้านแท่น

3.5.ฝ่ายเทคนิค มีหน้าที่ดูแลอุปกรณ์ต่างๆภายในสถานี ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งนี้จะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆเป็นอย่างดี ตำแหน่งนี้มีบุคคลากรที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

3.5.1. นายวิศิษฐ์ หนาซุย เป็นรองนายกอบต.บ้านแท่น

3.5.2. นายธวัชชัย คุ่มห้างสูง เป็นคณะทำงานของอบต.บ้านแท่น

3.6.ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่จัดทำงบการเงินประจำเดือน รวมทั้งวางแผนในการใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ตำแหน่งนี้ประกอบไปด้วย

3.6.1. นายสุรพงษ์ สุวานสมบัติ เป็นคณะทำงานฝ่ายธุรการของอบต.บ้านแท่น

3.7 ฝ่ายศิลป์ มีหน้าที่ทำบอร์ดและตกแต่งภายในสถานี ทำหน้าที่โดยดาบตำรวจบพิตร ทองนาคซึ่งเป็นเพื่อนกับนายสถานี

จากการวิเคราะห์ โครงสร้างการบริหารสถานีของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น พบว่ามีการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งหน้าที่ต่างๆคล้ายคลึงกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี เพราะอยู่ในความควบคุมดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายพระราชวังจังหวัดชัยภูมิเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาเป็นการแต่งตั้งเพียงแต่โดยนามเท่านั้น ไม่มีส่วนร่วมใดๆในทางปฏิบัติเช่นเดียวกันกับคณะกรรมการสถานีทั้ง 18 คนที่เป็นกลุ่มบุคคลในชุมชนซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีสถานีวิทยุชุมชน จึงร่วมกันลงลายชื่อเพื่อเสนอขอจัดตั้งสถานี

วิเทศชุมชนขึ้นที่อำเภอบ้านแท่นและทางผู้บริหารสถานี่จึงได้แต่งตั้งให้เป็นเป็นคณะกรรมการแต่ไม่มีส่วนร่วมใดๆในการบริหารจัดการสถานี่

การบริหารจัดการรวมทั้งการวางนโยบายต่างๆของศูนย์การเรียนรู้วิเทศชุมชนคนบ้านแท่นทั้งหมดนั้นดำเนินการโดยคณะทำงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่นนำโดยนายก อบต. คือเรืออากาศเอกสุเทพ บริสุทธิ ทำหน้าที่นายสถานี่และเป็นผู้ดำเนินการเจรจนำอุปกรณ์จากสถานี่วิเทศชุมชนคนตลาดแร่้ง ที่อำเภอบ้านเขว้ำนมาเปิดดำเนินการที่อำเภอบ้านแท่น นอกจากนั้น การที่ทางสถานี่มีทั้งนายทหารและนายตำรวจทำหน้าที่บริหารอยู่หลายรายก็เนื่องมาจากบุคคลเหล่านั้นเป็นเพื่อนกับนายสถานี่ที่เป็นทหารอากาศ จึงได้ชักชวนให้มาร่วมงานด้วยกัน ดังนั้นคณะทำงานของสถานี่จึงไม่ใช่อาสาสมัครซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดวิเทศชุมชนของกลุ่มประชาสังคมที่กล่าวไว้ว่าคณะทำงานของสถานี่จะต้องเป็นอาสาสมัครเท่านั้น

การที่สถานี่เป็นของอบต.บ้านแท่นโดยมีนายก อบต.เป็นนายสถานี่ ทุกคนจะต้องเชื่อฟังเพราะเป็นหัวหน้าองค์กร ซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนั้นขัดกับหลักการบริหารจัดการวิเทศชุมชนตามที่ กาญจนา แก้วเทพ(2545) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิเทศชุมชนจะต้องมีการบริหารงานอย่างเป็นอิสระปราศจากการครอบงำกันเองในกลุ่มคณะกรรมการ ต้องมีการบริหารจัดการแบบประชาธิปไตย และใช้หลักการบริหารร่วมที่คณะทำงานทุกคนจะต้องมีสิทธิมีเสียงอย่างเท่าเทียมกัน

เมื่อนำหลักการบริหารจัดการวิเทศชุมชนของกลุ่มเครือข่ายประชาสังคมโดยเอื้อจิต วิโรจน์ ไตรรัตน์(2544) ที่ได้กล่าวไว้ว่าจะต้องบริหารงานในรูปคณะกรรมการ มีความอิสระจากรัฐ และการเมือง มาวิเคราะห์ พบว่าโครงสร้างการบริหารจัดการของทางสถานี่ขัดแย้งกับหลักการดังกล่าวค่อนข้างมากเพราะถึงแม้จะมีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ แต่ไม่มีอิสระจากรัฐและการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการที่อบต. เป็นเรื่องของการเมืองท้องถิ่น และนายกอบต. ก็ต้องมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นกล่าวได้ว่าสถานี่วิเทศชุมชนแห่งนี้ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นไม่ควรจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานี่เพราะสื่อวิเทศชุมชนอาจกลายเป็นเครื่องมือหาแสวงหาผลประโยชน์ให้กับทางองค์กรได้ ซึ่งเห็นได้ชัดว่านายก อบต.บ้านแท่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการที่อาจส่งผลกระทบต่อารเลือกตั้ง เช่นรายการนายกท้องถิ่นพบประชาชน เป็นต้น นอกจากนั้นการที่วิเทศชุมชนเป็นของอบต.ทำให้กลายเป็นวิเทศของหน่วยงานราชการมิใช่ของชุมชน ซึ่งประเด็นเหล่านี้คือวัตถุประสงค์แอบแฝงในการก่อตั้งสถานี่

5.2.8 วัตถุประสงค์ของสถานี

ศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนคนบ้านแท่นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของสถานีเพื่อใช้เป็นหลักการในงานกระจายเสียงโดยแบ่งวัตถุประสงค์ออกได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ลูกหลาน เยาวชน หรือทุกเพศทุกวัยที่เป็นนักจัดรายการใหม่ต้องการศึกษา เรียนรู้การจัดรายการ
2. เพื่อเผยแพร่ข่าวสารหน่วยงานราชการ

ศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนคนบ้านแท่นจะเน้นวัตถุประสงค์ในข้อ 1 เป็นพิเศษ นั่นคือการเปิดโอกาสให้เยาวชนในชุมชนเข้ามาใช้สถานีเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และยังเป็นการพัฒนาด้านทักษะการจัดรายการ โดยที่ผ่านมามีผู้ดำเนินรายการหลายคนซึ่งเป็นเยาวชนที่มีพรสวรรค์และสามารถพัฒนาไปเป็นนักจัดรายการอาชีพ จนสามารถหารายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ ส่วนวัตถุประสงค์หลักในข้อที่ 2 เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของหน่วยงานราชการนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานวิฑูชุมชนของ อบต.บ้านแท่นที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานราชการตามนโยบายของ อบต.ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการ ดังนั้นศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนคนบ้านแท่นจึงไม่ใช่วิฑูชุมชนที่เป็นของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะละเลยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเกือบทุกด้านเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของทางสถานี

5.2.9 การผลิตรายการ

การผลิตรายการของศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนคนบ้านแท่นมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.คัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอ

ศูนย์การเรียนรู้วิฑูชุมชนคนบ้านแท่นได้ทำการสำรวจผู้ฟังว่า ต้องการรับฟังรายการที่มีเนื้อหาสาระอย่างไรเพื่อที่จะนำมาจัดทำเป็นผังรายการโดยใช้วิธีการออกแบบสอบ จากการสำรวจพบว่าเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดของชุมชนต้องการรับฟังรายการเพลง ผู้ใหญ่วัยทำงานต้องการรับฟังรายการข่าวและคนชราที่มีเป็นส่วนน้อยจะชอบฟังรายการธรรม ดังนั้นทางสถานีจึงได้ทำการจัดสรรเวลาเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่างๆดังกล่าว โดยเน้นไปที่กลุ่มเด็กวัยรุ่นให้เข้ามาจัดรายการ ในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนตลอดจนวันเสาร์และอาทิตย์ซึ่งเป็น

วันหยุด นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการได้เข้ามาใช้
 สถานที่ได้อย่างอิสระ

2. กำหนดช่วงเวลาการออกอากาศ

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอบ้านแพ้วเป็นเกษตรกร ดังนั้นในตอนเช้าจะเป็นการ
 นำเสนอเนื้อหารายการเกี่ยวกับสาระน่ารู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยนำข้อมูลมาจากศูนย์
 การเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรบ้านแพ้ว ช่วงสายจะเปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้ามา
 ใช้สถานที่ ตอนเที่ยงหลังจากที่คนในชุมชนทำงานมาหนักก็จะเป็นช่วงคลายเครียดด้วยรายการ
 เพลง บ่ายๆ จนถึงช่วงเย็นซึ่งเป็นช่วงเลิกเรียนก็จะให้เยาวชนเข้ามาจัดรายการ

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.2 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนบ้านแพ้น

เวลา/วัน	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
06.00 - 06.10	เปิดสถานี						
06.10 - 07.00	ประกาศรายการประจำวัน(เพลงเพลินใจในฟ้าสูง)						
07.00 - 07.30	รายการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย						
07.30 - 08.00	ลิ่งนำรู้จากศูนย์การเรียนรู้ ผู้ดำเนินรายการ ทิศใหญ่	รศส.โกศลฉิมมิตรเกษตรกร รศส.สาขานบ้านแพ้น	สมุนไพรรักษ์มือ หนุ่มจตุพร	สาระเพื่อนเกษตรกร สนง.เกษตรอำเภอ	ชุมชนยั่งยืน สนง.พัฒนาชุมชนอำเภอ	กลุ่มอาชีพชุมชน เครือข่ายกลุ่มอาชีพ	อสม.กับชุมชน น้องเหม้ม
08.00 - 09.00	ตำรวจมวลชน ผู้ดำเนินรายการ สกอ.บ้านแพ้น	สตรีงคลื่นร้อยคลื่นรัก หนุ่มป่าสอนลอย	ตำรวจมวลชน สกอ.บ้านแพ้น	กำลังใจจากสระพัง วิทยาคม	เสาะหามาเล่า สุขภาพชุมชนกลาง	นายทพประชาชน ถ่ายทอด สวท.	ธรรมะกับชีวิต เจ้าคณะอำเภอบ้านแพ้น
09.00 - 10.00	เปิดกรุไทยลูกกรุง ผู้ดำเนินรายการ หนุ่มสองพัน	เปิดกรุไทยลูกทุ่ง สุรพงษ์	เปิดกรุไทยลูกกรุง หนุ่มสองพัน	เปิดกรุไทยลูกทุ่ง สุรพงษ์	ใกล้หมอใกล้บ้าน หมอบดินทร์	ผู้ใหญ่น่าก้านั้น สมไชย	เยาวชนคนรักเรือน สวช.
10.00 - 11.00	สาระเพื่อนสหกรณ์ ผู้ดำเนินรายการ นัฐพร	คลื่นเพลงเพื่อคุณ หนุ่มสุริยา	สาระเพื่อนสหกรณ์ นัฐพร	คลื่นเพลงเพื่อคุณ หนุ่มสุริยา	สาระเพื่อนสหกรณ์ นัฐพร	คลื่นเพลงเพื่อคุณ หนุ่มสุริยา	นายกห้องถิ่นทพประชาชน ร.อ.สุเทพ
11.00 - 12.00	ลูกทุ่งบันเทิง บำรุงชา						
12.00 - 12.30	รายการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย						
12.30 - 13.00	ข่าวบริการ ป้า	มือเที่ยงกับเสียงเพลง จาก เอฟเอ็ม.ร้อย				ข่าวบริการ ป้า	ค้นพบคนเก่ง สเทพพร
13.00 - 14.00	ห้องถิ่นกับการพัฒนา ผู้ดำเนินรายการ หนุ่มนิรมาม	หมอเอฟเอ็มร้อย หมอเซีย	ลูกทุ่งทำนายฝัน หนุ่มหน้ามน	กำลังใจจากแท่นวิทย แท่นวิทยสอง	ลูกทุ่งทำนายฝัน หนุ่มหน้ามน	คลื่นใจวัยฝัน ดีเจ.จำ	สื่อเพลงสื่อรัก สวช.
14.00 - 15.00	ลูกทุ่งยามบ่าย ผู้ดำเนินรายการ ลูกเขยนล้า	เล่าแจ้แจงข่าว ครูททองคำ	ลูกทุ่งยามบ่าย ลูกเขยนล้า	เล่าแจ้แจงข่าว ครูททองคำ	ลูกทุ่งยามบ่าย ลูกเขยนล้า	คลื่นใจวัยฝัน ดีเจ.จำ	สื่อเพลงสื่อรัก สวช.
15.00 - 16.00	ลูกทุ่งโอแซว ผู้ดำเนินรายการ โต้งไค้น	ลูกทุ่งเฮฮา หนุ่มขวัญชัย	ลูกทุ่งโอแซว โต้งไค้น	ลูกทุ่งเฮฮา หนุ่มขวัญชัย	ลูกทุ่งโอแซว โต้งไค้น	ลูกทุ่งเฮฮา หนุ่มขวัญชัย	ลูกทุ่งโอแซว โต้งไค้น
16.00 - 17.00	วัฒนธรรมอีสาน(เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน)						
17.00 - 18.00	เอฟเอ็ม.ร้อยเรดิโอ ผู้ดำเนินรายการ สวช.	คลื่นร้อยคลื่นรัก หนุ่ม หึงชัย	เอฟเอ็ม.ร้อยเรดิโอ สวช.	คลื่นร้อยคลื่นรัก หนุ่ม หึงชัย	เอฟเอ็ม.ร้อยเรดิโอ สวช.	คลื่นร้อยคลื่นรัก หนุ่ม หึงชัย	แอปปี โทม์ ดีเจ. เอ็ม

เมื่อสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนอ รวมทั้งกำหนด ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกอากาศให้เข้ากับชีวิตประจำวันของคนในชุมชนแล้ว ขั้นตอนต่อไป ทางสถานีก็ได้มีการจัดทำผังรายการ โดยเริ่มจากการสรรหาผู้ดำเนินรายการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรอง นายสถานี โดยทำการประกาศหาผู้ดำเนินรายการและให้มาทดสอบการใช้ภาษา การออก เสียง รวมทั้งไหวพริบในการจัดรายการ เมื่อคัดเลือกได้แล้วทำการตกลงกับผู้ดำเนินรายการแต่ละ คนเพื่อจัดสรรช่วงเวลาการออกอากาศที่เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์ความสะดวกเพื่อให้ผู้ดำเนิน รายการมาจัดรายการได้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ของแต่ละคนให้มากที่สุด

จากการศึกษาผังรายการพบว่ามีกลุ่มบุคคลเข้ามาดำเนินรายการแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย

- กลุ่มองค์กรหน่วยงานต่างๆภายในชุมชน ซึ่งโดยมากจะเป็นหน่วยงานทาง ราชการเข้ามาดำเนินรายการทั้งสิ้น 11 รายการประกอบไปด้วย รายการรายการ ตำรวจมวลชน รายการสาระเพื่อนสหกรณ์ รายการธ.ก.ส.ใกล้ชิดเกษตรกร รายการสาระเพื่อนเกษตรกร รายการชุมชนยั่งยืน รายการใกล้หมอกใกล้บ้าน รายการผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน รายการอสม.กับชุมชน รายการกลุ่มอาชีพชุมชน รายการกำลังใจจากสระพัง รายการกำลังใจจากแทนวิทย์
- กลุ่มชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กวัยรุ่นและเป็นรายการดนตรี เข้ามาดำเนิน รายการจำนวนทั้งสิ้น 12 รายการประกอบไปด้วย รายการนานาสาระ รายการ ค้นพบคนเก่ง รายการลูกทุ่งบันเทิง รายการลูกทุ่งยามบ่าย รายการลูกทุ่งไฮแซว รายการลูกทุ่งเฮฮา รายการลูกทุ่งทำนายฝัน รายการสดจริงคลื่นร้อยคลื่นรัก รายการมือเที่ยงกับเสียงเพลง รายการคลื่นใจวัยฝัน รายการสื่อเพลงสื่อรัก รายการแฮปปี้ไทม์
- กลุ่มผู้บริหารสถานี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะทำงานของ อบต.บ้านแทน ดำเนิน รายการจำนวนทั้งสิ้น 14 รายการประกอบไปด้วย รายการนายกท้องถิ่นพบ ประชาชน รายการสิ่งนำรู้จากศูนย์การเรียนรู้ รายการท้องถิ่นกับการพัฒนา รายการหมอม FM100 รายการเสาะหามาเล่า รายการเปิดกรุไทยลูกทุ่ง รายการ คลื่นเพลงเพื่อคุณ รายการคลื่นร้อยคลื่นรัก รายการเพลงเพลินใจในฟ้าสูง รายการ FM 100 เวดิโอ รายการข่าวบริการ รายการเล่าแจ้งแจ่มข่าว รายการ สมุนไพรใกล้มือ รายการเยาวชนคนรักเรียน รายการธรรมะกับชีวิต

จากการวิเคราะห์กลุ่มผู้ดำเนินรายการพบว่า ผู้ดำเนินรายการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้บริหารสถานี่ เหตุเพราะความสะดวกคล่องตัวในการทำงานเนื่องจากส่วนใหญ่จะอยู่ประจำที่สถานี่และที่สำนักงาน อบต.บ้านแท่นซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับสถานี่มากทำให้สะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ยังเป็นไปได้ว่าคณะทำงานอบต.บ้านแท่นซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายสถานี่ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้สื่อวิทยุชุมชนเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านในชุมชน ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์องค์กรตนเองดังนั้นจึงได้จัดสรรเวลาให้กับกลุ่มของตนมากเป็นพิเศษ

การจัดทำผังรายการ อยู่ในความดูแลรับผิดชอบโดยตรงของรองนายสถานี่และฝ่ายผลิตรายการ โดยที่จะทำการร่วมมือกันจัดทำผังรายการและมีการเปลี่ยนแปลงผังรายการในทุกๆ สัปดาห์ เพราะปัญหาจากผู้ดำเนินรายการเช่นติดธุระ อยากย้ายวัน ปัญหาเหล่านี้ทำให้ผังรายการไม่มีความลงตัว

“การทำผังรายการนี้ฝ่ายผลิตรายการกับรองนายสถานี่ช่วยกันทำ แต่ทุกวันนี้เราต้องเปลี่ยนผังทุกอาทิตย์เลยเพราะบางทีนี้จัดรายการไม่ว่าง บางคนอยากย้ายวัน อย่างนี้มันไม่มีความลงตัวค่อนข้างปวดหัว”(วิศิษฐ์ หนาซุย,สัมภาษณ์,12 ธันวาคม 2547)

4.การผลิตรายการ

ในประเด็นของการผลิตรายการวิทยุ นั้น หน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรงคือรองนายสถานี่และฝ่ายผลิตรายการเช่นเดียวกับการจัดทำผังรายการ โดยได้มีการกำหนดให้ผู้ดำเนินรายการทุกคนจะต้องเขียนบทวิทยุมาให้ฝ่ายผลิตรายการหรือรองนายสถานี่ซึ่งจะอยู่ประจำที่สถานี่ทุกวัน เป็นผู้พิจารณา

“นักจัดรายการต้องมีการเขียนสคริปต์มาก่อนเพราะเราเป็นมือสมัครเล่น ว่าจะนำเสนออย่างไร พูดอย่างไร ต้องมีการรอบคอบโดยให้ฝ่ายผลิตรายการหรือผมเป็นผู้ตรวจสอบรวมทั้งการจัดสรรเวลาให้พอเหมาะ นี่คือขั้นก่อนผลิต” (วิศิษฐ์ หนาซุย,สัมภาษณ์,12 ธันวาคม 2547)

ส่วนในช่วงระหว่างกรออกอากาศ รองนายสถานี่จะตรวจสอบโดยการฟังแล้วจดบันทึกว่ามีข้อบกพร่องจุดใดบ้างเพื่อนำมาจะปรับปรุงแก้ไข ซึ่งโดยมากจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการใช้คำพูด พอจบรายการก็จะทำการแจ้งให้ผู้ดำเนินรายการทราบเพื่อนำไปปรับปรุง และนำประเด็นที่

ฉบับที่ออกไปประเมินผลในที่ประชุมในช่วงสิ้นเดือนอีกครั้ง นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ดำเนินรายการต้องลงบันทึกประเด็นที่นำเสนอออกอากาศทุกครั้ง

ขั้นตอนการผลิตรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการผลิต (Pre production stage)

1.1 ผู้ดำเนินรายการนำบทวิทยุมาให้รองนายสถานีหรือฝ่ายรายการตรวจสอบก่อนการออกอากาศ 15 นาที

1.2 ผู้ดำเนินรายการทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่เครื่องควบคุมซึ่งก็คือรองนายสถานี

2. ขั้นตอนการผลิต (Production stage)

2.1 เจ้าหน้าที่เครื่องควบคุมคือรองนายสถานีคอยปรับระดับเสียงและเซ็คมอนิเตอร์

2.2 รองนายสถานีบันทึกข้อบกพร่องของผู้ดำเนินรายการระหว่างการออกอากาศ

3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post production stage)

3.1 รองนายสถานีแจ้งข้อบกพร่องในการดำเนินรายการให้ผู้ดำเนินรายการนำไปแก้ไขปรับปรุง

3.2 ผู้ดำเนินรายการบันทึกประเด็นที่นำเสนอออกอากาศในสมุดบันทึกการออกอากาศประจำวัน

3.3 รองนายสถานีรวบรวมข้อบกพร่องต่างๆไปเข้าที่ประชุมปลายเดือนเพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานต่อไป

5.2.10 การฝึกอบรม

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น มีแนวทางในการฝึกอบรมบุคลากรภายในสถานี และนักจัดรายการคล้ายคลึงกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี เนื่องจากอยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิ และอยู่ในทำเนียบสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติเช่นเดียวกัน โดยที่ผ่านมานั้นมีการเข้าร่วมเพื่อรับการฝึกอบรมกับหน่วยงานต่างๆในลักษณะการส่งตัวแทนสถานีครั้งละ 2-3 คนเพื่อเข้าร่วมประชุมแล้วนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับบุคลากรอื่นๆในสถานีต่อไป โดยที่ผ่านมาจากสถานีได้ส่งตัวแทนเข้ารับการอบรมสัมมนาตามสถานที่ต่างๆดังต่อไปนี้

1.หน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

1.1 ศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นได้ส่งคณะทำงานจำนวน 20 คนร่วมกับที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีเพื่อการเข้าร่วมสัมมนาอบรมบุคลากรและนักจัดรายการโดยมีศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้ทำการอบรมเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2547 ที่ห้องประชุมศูนย์บริการเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ซึ่งการจัดการอบรมครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นนำอยู่จังหวัดชัยภูมิ มีการมอบประกาศนียบัตรเมื่อสิ้นสุดการอบรม

1.2 คณะอนุกรรมการการเมืองภาคพลเมืองเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง

คณะอนุกรรมการการเมืองภาคพลเมืองเครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง ได้ทำการจัดอบรมจริยธรรมนักสื่อสารมวลชนรวมทั้งนักจัดรายการ โดยผู้เข้าร่วมอบรมก็จะมีตัวแทนจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ร่วมกับตัวแทนจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี เช่นเดียวกัน

2.หน่วยงานระดับภูมิภาค

2.1 สมาพันธ์วิทยุชุมชนคนอีสาน

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นเป็นสมาชิกของ สมาพันธ์วิทยุชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการส่งตัวแทนไปร่วมสัมมนาบ่อยครั้ง

2.2 สมาคมวิทยุชุมชนคนอีสาน เขต 2

สมาคมวิทยุชุมชนคนอีสานเขต 2 ครอบคลุมในเขตพื้นที่ภาคอีสาน 10 จังหวัดประกอบไปด้วยจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม มหาสารคาม เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี โดยจังหวัดชัยภูมิ เป็นการรวมตัวสถานีวิทยุชุมชนที่มีอุดมการณ์การกระจายเสียงที่เหมือนกันไว้ การรวมตัวประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนั้นจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในแต่ละจังหวัดโดยที่ชัยภูมิมีศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี และศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นเป็นสมาชิกของสมาคม

3.หน่วยงานระดับประเทศ

3.1 สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

นายสถานีได้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “สื่อดีมีสุข” สำหรับสื่อมวลชนท้องถิ่นที่จังหวัดร้อยเอ็ดเมื่อวันที่ 23-25 เมษายน 2547

3.2 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

ศูนย์การเรียนรู้วิถีชุมชนคนบ้านแทนได้ส่งนักจัดรายการเข้าร่วมอบรม ในหัวข้อการใช้บัตรทองรักษาโรค เพื่อมาทำการประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนบ้านแทน

เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้วิถีชุมชนคนบ้านแทนอยู่ในทำเนียบสหพันธ์วิถีชุมชนแห่งชาติ ซึ่งนำโดยกลุ่มประชาสังคม ดังนั้นจุดที่ให้บริการฝึกอบรมนั้นจะเป็นในรูปแบบเครือข่ายพันธมิตรที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์เดียวกันโดยส่วนใหญ่เป็นองค์กรภาคประชาชนที่มีการรวมตัวกันทั้งในระดับจังหวัดระดับภูมิภาคตลอดจนระดับประเทศ มีแนวทางการอบรมในลักษณะการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดเพื่อที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

5.2.11 การประเมินผล

การประเมินผลของศูนย์การเรียนรู้วิถีชุมชนคนบ้านแทน จะมีการจัดประชุมประเมินผลกันในทุกๆ 1 เดือนที่ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแทน การประเมินผลจะถูกบันทึกอยู่ในเอกสารรายงานการประชุม โดยผู้วิจัยได้รับเอกสารการประชุมมาฉบับหนึ่งเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2548 ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำเนินรายการและเนื้อหาสาระที่นำเสนอ ดังนี้

1.ผู้ดำเนินรายการ

1.1 พบปัญหาเรื่องมารยาทของผู้ดำเนินรายการและที่ประชุมมีมติว่า มารยาทเป็นสิ่งสำคัญเพราะคำพูดที่ออกอากาศมีผู้ฟังเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงมารยาทของผู้ฟังที่โทรเข้ามาแล้วพูดออกอากาศ หากผู้ฟังใช้คำพูดในลักษณะไม่ดีผู้ดำเนินรายการควรปิดเสียงไม่ให้ออกอากาศทันที และที่ประชุมจึงมีมติให้จัดการอบรมมารยาทแก่นักจัดรายการ

1.2 ผู้ดำเนินรายการควรเตรียมตัวให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระในการนำเสนอ แผ่นเพลงต่างๆ เป็นต้น และควรนำมาก่อนการออกอากาศอย่างน้อย 15 นาทีหากผู้ดำเนินรายการไม่สามารถมาจัดรายการต้องแจ้งให้รองนายสถานีทราบก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 10 นาที

1.3 ในห้องจัดรายการควรมีเฉพาะผู้ดำเนินรายการเท่านั้น บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ควรเข้าไปในห้อง เพราะจะก่อความรำคาญรบกวนสมาธิผู้จัดรายการ และห้ามนำอาหาร เครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในห้องจัดรายการ

1.4 ผู้ดำเนินรายการต้องแต่งกายให้เรียบร้อย ห้ามสวมกางเกงขาสั้นมาจัดรายการ เพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพสถานที่ และให้ตัดเสียฟอร์มของสถานี

1.5 พบว่าผู้ดำเนินรายการบางคนไม่มีระเบียบ เช่นวางแผ่นซีดี ไม่เป็นระเบียบ นำกระดาษข่าวประชาสัมพันธ์มาจบบันทึก ควรมีการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

2.เนื้อหาสาระการดำเนินรายการ

2.1 พบว่าขณะที่ผู้ดำเนินรายการนำเสนอเนื้อหาสาระอยู่แล้วมีผู้ฟังโทรเข้ามา ผู้ดำเนินรายการควรพูดเนื้อหาที่แจ้งก่อนเพราะผู้ฟังยังตั้งใจฟังเนื้อหาที่นำเสนออยู่ หลังจากพูดจบจึงรับโทรศัพท์เพื่อไม่ให้เนื้อหาขาดความต่อเนื่อง

2.2 รายการบันเทิงควรมีเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์แทรกบ้าง

2.3 พยายามจัดทำผังรายการออกอากาศให้ลงตัวมากที่สุด

2.4 ควรมีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อให้ทราบทัศนคติของผู้ฟังในทุกๆ 6 เดือนว่าต้องการเนื้อหาสาระรายการในลักษณะใด

จากการวิเคราะห์การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลในประเด็นผู้ดำเนินรายการมากกว่าประเด็นอื่นๆ อย่างไรก็ตามทางสถานีควรที่จะทำการประเมินให้ครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหารายการ และด้านผู้ฟังรายการในแง่มุมมองของการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด

5.2.12 คุณค่าเชิงประจักษ์

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นได้ทำการออกอากาศกระจายเสียงเป็นระยะเวลาเพียงแค่ 1 ปี จากการศึกษาค้นคว้าเชิงประจักษ์ผ่านการดำเนินงานของสถานีดังต่อไปนี้

1.สร้างจิตสำนึกและปลูกฝังความรักท้องถิ่นแก่เยาวชน

กลุ่มเยาวชน คือกลุ่มที่จะเป็นกำลังสำคัญของชุมชนต่อไป แต่ที่ผ่านมา ระบบการศึกษาของไทยทำให้เยาวชนห่างไกลจากชุมชนออกไปทุกที ดังนั้นเมื่อมีวิทยุชุมชนจึงเป็นการจูงใจให้เยาวชนกลับมาสู่ชุมชนมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้เรื่องชุมชน รู้คุณค่าของชุมชนและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามาช่วยในกระบวนการวิทยุชุมชน(มรรยาท พงษ์ไพบูลย์,2546) ซึ่งพบว่า

ศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนคนบ้านแทนได้เน้นให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของวิद्यุชุมชนตามวัตถุประสงค์หลักของทางสถานี ไม่ว่าจะเป็นการจัดรายการ ตลอดจนการศึกษาดูงานภายในสถานี

2. เป็นสื่อกลางในการแก้ไขปัญหาและเตือนภัยชุมชน

พบว่าเมื่อเกิดปัญหาใดๆ ในอำเภอบ้านแทนและปัญหาดังกล่าว อาจกระทบต่อคนในชุมชนเป็นวงกว้าง ก็มักมีสมาชิกในชุมชนทำการแจ้งเตือนผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนเป็นอันดับแรก ที่ผ่านมามีพบว่าเคยประสบปัญหาไฟไหม้ไร่อ้อยในหน้าแล้ง ทางสถานีก็ได้ดำเนินการแจ้งเตือนและขอความร่วมมือกับคนในชุมชนรวมทั้งติดต่อประสานงานไปยังเทศบาล เพื่อทำการหยุดไฟที่ลุกลามด้วยความรวดเร็ว

“เคยมีเหตุร้ายไฟไหม้ไร่อ้อยในหน้าแล้งครับ เสร็จแล้วนี่เราก็ใช้วิทยุชุมชนประกาศไปเลย ว่าตอนนี้เกิดไฟไหม้ที่ไร่อ้อยซึ่งมองไปมันก็เห็นควันลอย เสร็จแล้วทางสถานีวิทยุก็ขอกำลังช่วยเหลือพร้อมๆ กับโทรศัพท์ไปแจ้งเทศบาลเพื่อไปขอรถดับเพลิง ส่วนหนึ่งก็ประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่ให้ไปช่วยกัน เค้าก็ไปกัน ไปช่วยเหลือกันเยอะด้วย”(ชัย ศรีกลิ่นสุข, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2548)

3. ช่วยงานเครือข่าย เสริมงานภาครัฐ

วิทยุชุมชนเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนกับคนในชุมชน สำหรับศูนย์การเรียนรู้วิद्यุชุมชนคนบ้านแทนนั้นเปิดโอกาสให้หน่วยงานในชุมชนต่างๆ เข้ามาใช้สถานีได้อย่างอิสระ แต่โดยมากจะเน้นไปที่หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของภาครัฐเพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการกระจายข่าวสารตามวัตถุประสงค์สถานีในข้อที่ 2 นั้นเป็นเพราะสถานีมีการควบคุมและบริหารจัดการโดยคณะทำงานจาก อบต.บ้านแทนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานราชการ

4. ผู้จัดรายการได้พัฒนาตนเองและทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่าต่อสังคมมากขึ้น

คนในชุมชนบ้านแท่นหลายคนเข้ามาเป็นนักจัดรายการของทางสถานีแล้วปรากฏว่ามีชื่อเสียงและมีคนรู้จัก จึงต้องวางตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีจนเป็นคนที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในสังคมที่ใกล้ชิดกัน ถ้าผู้จัดรายการคนใดประพฤติตัวไม่เหมาะสมอาจส่งผลเสียต่อวิทยุชุมชนได้

5.3 จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว FM.106.75 Mhz.

5.3.1 สถานที่ตั้งและคลื่นความถี่

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ออกอากาศที่คลื่นความถี่ FM.106.75Mhz ตัวสถานีตั้งอยู่ในร้านค้าของพ่อค้ารายหนึ่งในชุมชนที่ตำบลฝักบัว อำเภอภูเขียว ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเมือง 77 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นที่ราบ และมีบางส่วนเป็นพื้นที่เชิงเขาภูเขียว ทิศเหนือติดกับจังหวัดขอนแก่น ทิศตะวันออกติดกับอำเภอบ้านแท่น ทิศตะวันตกติดกับอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ทิศใต้ติดกับอำเภอแก้งคร้อ อำเภอภูเขียวประกอบด้วย 11 ตำบลคือตำบลฝักบัว ตำบลกวางโจน ตำบลหนองคอนไทย ตำบลบ้านแก้ง ตำบลกุดยม ตำบลบ้านเพชร ตำบลโคกสะอาด ตำบลหนองตุม ตำบลโหล ตำบลโหล ตำบลธาตุทอง และตำบลบ้านดอน

5.3.2 รัศมีและพื้นที่การออกอากาศ

ทางสถานีใช้เครื่องส่งที่มีกำลังส่ง 150 วัตต์ สามารถส่งไปได้ไกลในรัศมี 30-40 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอภูเขียวเกือบทั้งหมดรวมทั้งพื้นที่บางส่วนของอำเภอที่อยู่ติดกัน เช่น อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอแก้งคร้อ อำเภอชุมแพ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์ที่กำหนดให้เครื่องส่งต้องมีกำลังส่งไม่เกิน 30 วัตต์ และส่งได้ไกลในรัศมี 15 กิโลเมตรเท่านั้น

5.3.3 ลักษณะทางภูมิศาสตร์และประชากร

อำเภอภูเขียวมีประชากรทั้งสิ้น 110,783 คนแบ่งเป็นชาย 54,836 คนและหญิง 55,947 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และทอผ้า พูดภาษาไทยอีสาน และนับถือศาสนาพุทธ

5.3.4 ความเป็นมาของสถานี

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ได้ทำการลงทะเบียนขึ้นสังกัดในโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์เป็นสถานีแรกของจังหวัดชัยภูมิ ตัวสถานีตั้งอยู่ในบ้านของนายสถานีโดยเปิดเป็นร้านขายของชำที่บ้านเลขที่ 55/1 หมู่.1 ถนนราษฎร์บำรุง ตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เนื้อที่ส่วนหนึ่งในบริเวณของบ้านได้เปิดดำเนินการวิทยุชุมชน โดยเปิดดำเนินการกระจายเสียงครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2547

หลังจากดำเนินการกระจายเสียงสถานีแห่งนี้ได้ไม่นานนักเจ้าของสถานีก็ได้เปิดสถานีวิทยุชุมชนเพิ่มเติมอีกหลายแห่งประกอบไปด้วย จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว FM.104.25 Mhz จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนเมืองใหม่เกษตรสมบูรณ์ FM.103.5 Mhz ที่อำเภอเกษตรสมบูรณ์ และจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนแก่งคร้อ FM 93.7 Mhz ที่อำเภอแก่งคร้อ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเจ้าของสถานีได้เห็นสถานีวิทยุชุมชนเป็นช่องทางในการแสวงหารายได้ที่ดีมาช่องทางหนึ่งก็เป็นได้

5.3.5 อุปกรณ์ภายในสถานี

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ใช้อุปกรณ์ในการออกอากาศและอุปกรณ์ในการจัดรายการ ดังต่อไปนี้

1.อุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศ

1.1 เครื่องส่ง(Transmitter) ยี่ห้อ Herwic มีกำลังส่ง 150 วัตต์ โดยทางสถานีมักใช้กำลังส่งที่ 150 วัตต์ พอเครื่องร้อนจะลดลงเหลือ 50 วัตต์

1.2 เครื่องรับสัญญาณวิทยุ(Receiver) Neec ของประเทศญี่ปุ่น ใช้ในการรับสัญญาณและถ่ายทอดรายการจากส่วนกลาง

1.3 ตัวปรับเสียง(Mixer) ยี่ห้อ KAWA ใช้ในการปรับระดับเสียง

1.4 สายส่งไม่วัสดุหุ้ม ใช้ส่งสัญญาณไปยังแผงส่งบนเสาสูงที่สูง 30 เมตร

1.5 แผงส่ง ไม่มียี่ห้อ ใช้ในการกระจายคลื่นออกจากสถานีไปยังเครื่องรับวิทยุ

2.อุปกรณ์ที่ใช้ภายในสถานี

- 2.1 ไมโครโฟน 2 ตัว
- 2.2 เครื่องเล่น CD ใช้เปิดเพลงโดยนักจัดรายการต้องเตรียมแผ่นซีดี มาเอง
- 2.3 โฟนอิน(Phone in) เครื่องรับโทรศัพท์แบบไม่ต้องยกหูใช้ในห้องส่ง

อุปกรณ์ของทางสถานีนั้นเป็นอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน และมีราคาแพง ดังนั้นยังไม่พบปัญหาการชำรุด แต่อย่างไรก็ตามการที่จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวใช้กำลังส่งของเครื่องส่ง 150 วัตต์ ในการออกอากาศและสามารถส่งได้ไกลถึง 20 กิโลเมตรนั้นเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ว่าต้องใช้กำลังส่งไม่เกิน 30 วัตต์และส่งได้ไกลไม่เกิน 15 กิโลเมตรเท่านั้น แสดงให้เห็นว่ากรมประชาสัมพันธ์ไม่ได้จริงจังกับการตรวจสอบสถานีวิทยุชุมชนในสังกัดเท่าใดนักในเรื่องเชิงเทคนิค

5.3.6 งบประมาณ

แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุนของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวนั้น มาจากการโฆษณาสินค้าและบริการเพียงทางเดียว โดยมีการกำหนดให้ผู้ดำเนินรายการแต่ละรายการต้องมีผู้อุปถัมภ์รายการ โดยมีการแบ่งรายได้กันระหว่างผู้ดำเนินรายการและทางสถานีในสัดส่วน 30/70 ซึ่งทางสถานีได้คิดอัตราค่าโฆษณาตั้งแต่ 500 - 2500 บาทต่อ 1 สปอตโฆษณา มีระยะเวลาการโฆษณา 6 นาทีต่อหนึ่งชั่วโมงตามกฎหมายเกณฑ์ของกรมประชาสัมพันธ์ แต่เท่าที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์นั้นพบว่าระยะเวลาในการโฆษณาจริงนั้นใช้ถึง 8-10 นาทีต่อชั่วโมงเลยทีเดียว โดยรายการที่มีผู้อุปถัมภ์รายการเกือบทั้งหมดจะเป็นรูปแบบรายการดนตรี ผู้จัดรายการแต่ละรายการจะต้องไปหาผู้อุปถัมภ์รายการด้วยตนเองซึ่งจะมีแบบฟอร์มคล้ายใบเสร็จโดยมีรายละเอียดให้ระบุชื่อผู้ดำเนินรายการ ชื่อรายการ เวลาออกอากาศ วันออกอากาศ ผู้อุปถัมภ์รายการ จำนวนเงินและวันรับเงินพร้อมทั้งมีลายเซ็นผู้จัดรายการกำกับอยู่อยู่ข้างท้าย ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 5.3 แสดงแบบฟอร์มรับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว

จุดปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้และเตรียมความพร้อม
สถานีวิทยุชุมชน 106.75 MHz
วิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว

ชื่อผู้จัดรายการ ป่าวชา
ชื่อรายการออกอากาศ ลูกทุ่งยอดนิยม
ช่วงเวลาออกอากาศ 13.00 น. – 14.00 น.
ช่วงวันออกอากาศ วันจันทร์ – วันศุกร์

ลำดับที่	ผู้สนับสนุนรายการ / สปอนเซอร์	จำนวนเงิน	วันรับเงิน
1	บริษัทศรีสยามยนต์การ	1,000	สิ้นเดือน
2	คู่ศรีสหการบ้านแซ้ว	1,000	สิ้นเดือน
3	คูโกลมบริการ	1,000	สิ้นเดือน
4	ร้านเคพีมอเตอร์ 2004	1,000	สิ้นเดือน
5	สวนอาหารเงินไหลมา	1,000	สิ้นเดือน
6	เมืองทองกระจุกอคูมิเนียม	1,000	สิ้นเดือน
7			

จากตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นเป็นรายการดนตรีชื่อรายการลูกทุ่งยอดนิยม ผู้ดำเนินรายการสามารถหาผู้อุปถัมภ์รายการได้ 6 รายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 6000 บาทดังนั้นต้องแบ่งให้ทางสถานี 70% ซึ่งเป็นจำนวนเงิน 4200 บาทเป็นต้น

เนื่องจากทางสถานีไม่เปิดเผยบัญชีรายรับรายจ่ายของสถานี ดังนั้นจากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปรายรับคร่าวๆประจำเดือนโดยพิจารณาจากเอกสารรับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยวได้ดังต่อไปนี้

1.รายการเพลงรักจากสมุนไพรรูหลวง ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 3,000 บาทแบ่งให้สถานี 2,100 บาท

- 2.รายการลูกทุ่งฮอติเดย์ ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 3,500 บาทแบ่งให้สถานี 2,450 บาท
  - 3.รายการเพลินใจไทยอีสาน ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 4,000 บาทแบ่งให้สถานี 2,800บาท
  - 4.รายการเพลงดังในอดีต ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 4,500 บาทแบ่งให้สถานี 3,150 บาท
  - 5.รายการ Hotstring ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 2,000 บาทแบ่งให้สถานี 1,400 บาท
  - 6.รายการลูกทุ่งยอดนิยม ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 6,000 บาทแบ่งให้สถานี 4,200 บาท
  - 7.รายการสตริงวัยหวาน ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 4,000 บาทแบ่งให้สถานี 2,800 บาท
  - 8.รายการลูกทุ่งเพลงเก่า ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ1,300 บาทแบ่งให้สถานี 910 บาท
  - 9.รายการเพื่อชีวิต ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 4,000 บาทแบ่งให้สถานี 2,800 บาท
  - 10.รายการลูกทุ่งเพื่อประชาชน ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 2,500 บาทแบ่งให้สถานี 1,750 บาท
  - 11.รายการเยี่ยมประชาชนคนภูเขียว ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 2,800 บาทแบ่งให้สถานี 1,960 บาท
  - 12.รายการเพื่อนเยาวชน ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 1,500 บาทแบ่งให้สถานี 1,050 บาท
  - 13.รายการสุขสันต์วันหยุด ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 2,000 บาทแบ่งให้สถานี 1,400 บาท
  - 14.รายการสามะปีบันเทิง ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 1,000 บาทแบ่งให้สถานี 700 บาท
  - 15.รายการเพลินใจวันหยุด ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 1,500 บาทแบ่งให้สถานี 1,050 บาท
  - 16.รายการสวัสดิ์วันใหม่ ได้รับเงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ 1,500 บาทแบ่งให้สถานี 1,050 บาท
- จากกการศึกษพบว่ารายรับจากผู้อุปถัมภ์รายการ รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 31,570 บาท

ค่าใช้จ่าย

ค่าซีดีเพลงต่างๆที่นำมาใช้ในการดำเนินรายการ พบว่าเป็นค่าใช้จ่ายของทางสถานีที่สูงมากกว่าค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าสาธารณูปโภค และค่าจ้างเจ้าหน้าที่เครื่องควบคุม โดยภาพรวมแล้วค่าใช้จ่ายเดือนหนึ่งของทางสถานีจะอยู่ในวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท

การวิเคราะห์งบการเงิน

จากการศึกษาพบว่า จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมีรายรับประมาณ 31,570 บาทต่อเดือน ดังนั้นจะสรุปเป็นงบการเงินของทางสถานีได้พอสังเขปดังนี้

สรุปงบการเงินของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว

รายรับ

รายได้จากการโฆษณา.....31,570 บาท

รายจ่าย

ค่าน้ำค่าไฟ.....1,750

ค่าแรงเจ้าหน้าที่เครื่องควบคุม.....3,000

ค่าแผ่นซีดีเพลง.....5,000

รวมค่าใช้จ่าย.....9,750 บาท

กำไรสุทธิ.....=21,820 บาท

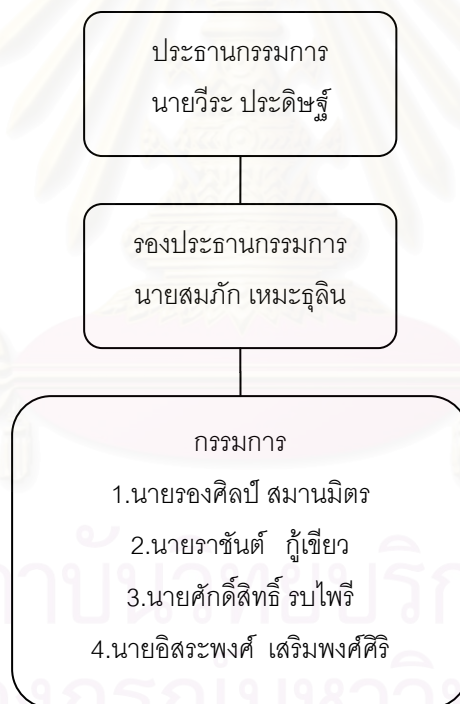
จากการที่สถานีมีรายได้สุทธิประมาณ 21,820 บาทและใช้เงินลงทุนในการก่อตั้งสถานีประมาณ 300,000 บาทดังนั้นการที่เจ้าของสถานีได้ทำการเปิดสถานีวิทยุชุมชนหลายแห่ง เหตุผลที่ชัดเจนที่สุดก็คือเพื่อเป็นช่องทางการแสวงหารายได้เท่านั้น เพราะรายการที่นำเสนอส่วนใหญ่มิได้เป็นรายการที่ทำเพื่อชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับหลักการจัดรูปแบบวิทยุชุมชนของไซมอน พาทริคค์ (Simon Partridge,1982) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการดำเนินงานวิทยุชุมชนถึงแม้จะมีโฆษณาแต่ก็ต้องไม่กระทำการจนเข้าข่ายเป็นการแสวงหารายได้

5.3.7 โครงสร้างการบริหารสถานี่

จากการศึกษาพบว่า การโครงสร้างการบริหารสถานี่ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อม วิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว มีการแบ่งหน้าที่ในการบริหารงานภายในสถานี่ในรูปแบบคณะกรรมการโดยแบ่งเป็น

1. คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในเชิงนโยบายและการวางแผนงานให้กับทางสถานี่เพื่อให้ คณะกรรมการจุดปฏิบัติการนำไปปฏิบัติ
2. คณะกรรมการจุดปฏิบัติการ เป็นรูปแบบการแบ่งหน้าที่ภายในสถานี่ตามสายงานที่ได้ กำหนดไว้ โดยรับแผนงานต่างๆจากฝ่ายคณะกรรมการบริหารนำไปปฏิบัติ

แผนภาพที่ 5.3 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อม วิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว

คณะกรรมการบริหารประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลากรทั้งสิ้น 6 คน โดยมีหน้าที่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. ประธานกรรมการ ทำหน้าที่โดยนายวีระ ประดิษฐ์ เป็นผู้ก่อตั้งจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบทุกเรื่องที่เกิดขึ้นภายในสถานี่ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์รวมทั้งเป็นผู้ออกเงินทุน ดังนั้นการตัดสินใจทุกขั้นตอนจะต้องผ่านความเห็นชอบจากประธานกรรมการ

2.รองประธานกรรมการ ทำหน้าที่โดยนายสมภัก เหมะภูลิน มีหน้าที่เข้าร่วมประชุม ประเมินผลและเป็นผู้ช่วยของประธานกรรมการ

3.กรรมการ มีหน้าที่เข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นนำเสนอประเด็นต่างๆที่เป็น ประโยชน์ต่อทางสถานีตลอดจนร่วมลงมติ โดยทางสถานีมีคณะกรรมการทั้งสิ้น 4 คน ประกอบไปด้วย

1.นายรองศิลป์ สมานมิตร ประกอบอาชีพเปิดร้านซ่อมนาฬิกา แต่มีความสนใจทางด้าน การจัดการวิทยุ

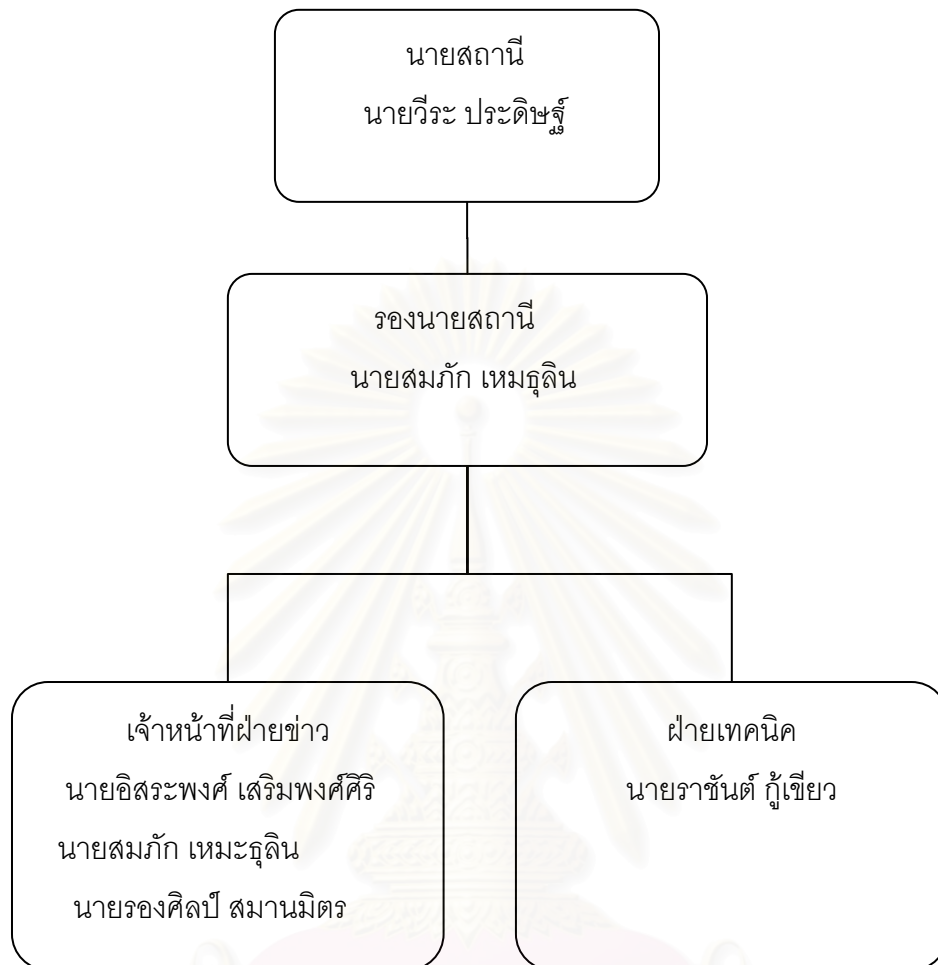
2.นายราชันต์ กุ้เขียว เคยเปิดกิจการร้านขายเครื่องเสียงจึงมีความรู้ด้านอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ ในการออกอากาศพอสมควร

3.นายศักดิ์สิทธิ์ รบไพรี เป็นเพื่อนของนายสถานี

4.นายอิสระพงศ์ เสริมพงศ์ศิริ มีงานประจำเป็นดีเจตามสถานบันเทิง

ถึงแม้ว่าจะมีการจัดโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสถานีอย่างเป็นระบบ แต่แท้จริงแล้ว อำนาจในการตัดสินใจด้านต่างๆจะขึ้นอยู่กับประธานกรรมการแต่เพียงผู้เดียว เพราะเป็นเจ้าของ เงินทุน เวลาตัดสินใจใดๆก็ตามไม่ว่าจะเป็นรองประธานกรรมการหรือกรรมการ ก็มีฐานะเป็นเพียง พนักงานของสถานีเท่านั้นไม่มีสิทธิมีเสียงในการออกความคิดเห็นเท่าไรนัก ทำให้ขาดความ หลากหลายทางความคิดในการดำเนินงาน ดังนั้นกล่าวได้ว่าวิทยุชุมชนจึงไม่ได้เป็นของชุมชน อย่างแท้จริงแต่เป็นของนายทุน ซึ่งขัดกับหลักการบริหารจัดการวิทยุชุมชนของ กาญจนา แก้วเทพ (2545) ที่กล่าวไว้ว่าวิทยุชุมชนจะต้องมีหลักการในการบริหารที่อิสระปราศจากการครอบงำกันเอง ในกลุ่มคณะกรรมการ รวมทั้งหลักการแบบประชาธิปไตยที่จะต้องมีการเลือกตั้ง ประชุมหาข้อสรุป โดยใช้เกณฑ์เสียงข้างมากตลอดจนหลักการบริหารร่วม ที่ทุกฝ่ายจะต้องมีอำนาจและมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน

แผนภาพที่ 5.4 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน
คนภูเขี้ยว

คณะกรรมการจุดปฏิบัติการเป็นกลุ่มบุคคลากรชุดเดียวกันกับคณะกรรมการบริหาร โดย
แบ่งหน้าที่ได้ดังต่อไปนี้

1. นายสถานี ทำหน้าที่โดยนายวีระ ประดิษฐ์ เจ้าของสถานีมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการ
ดำเนินงานทุกอย่างภายในสถานี โดยการออกคำสั่งผ่านรองนายสถานี

2. รองนายสถานี ทำหน้าที่โดยนายสมภัก เหมะภูลิน มีหน้าที่ดูแลสถานีในเชิงปฏิบัติโดย
รับคำสั่งจากนายสถานี

3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าว ทำหน้าที่โดยนายอิสระพงศ์ เสริมพงศ์ศิริ มีงานประจำเป็นดีเจตาม
สถานบันเทิง มีทำหน้าที่จัดหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

4. ฝ่ายเทคนิค มีหน้าที่ควบคุมดูแลอุปกรณ์ในการออกอากาศภายในสถานี รับหน้าที่โดย นายราชันต์ กู้เขียว ที่เคยเปิดกิจการร้านขายเครื่องเสียง ดังนั้นจึงมีความรู้ในเรื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศต่างๆภายในสถานี

จากการศึกษาโครงสร้างคณะกรรมการจุดปฏิบัติการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว พบว่าไม่ค่อยเป็นระบบเท่าใดนัก เนื่องจากมีการแบ่งหน้าที่เพียง 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายข่าว และฝ่ายเทคนิค เท่านั้น โดยละเลยตำแหน่งหน้าที่ที่มีความสำคัญเช่นฝ่ายผลิต และฝ่ายการเงิน เพราะทางสถานีเห็นว่าไม่มีความจำเป็นเนื่องจากระบบบัญชีไม่ได้มีความสลับซับซ้อนแต่อย่างใด และเป็นไปได้ว่าจะขาดผู้ที่ไว้ใจได้ในการทำบัญชี เพราะเงินรายได้จากการโฆษณาในแต่ละเดือนค่อนข้างสูง เจ้าของทุนคือนายสถานีจึงลงมาดูแลด้วยตนเอง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวซึ่งตามจริงแล้วมีหน้าที่ในการหาข่าวสารภายในและภายนอกชุมชน ทำการคัดเลือกข่าวเพื่อนำเสนอ แต่ในทางปฏิบัติจริงแทบจะไม่มีรายการใดๆเลยที่เป็นรายการข่าวโดยตรงปรากฏในผังรายการ ยกเว้นรายการถ่ายทอดข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวก็คือผู้ดำเนินรายการแนวบันเทิงทั้งสิ้น เช่นนายสมภัก เหมะภูลิน จัดรายการเพลงรักจากสมุนไพรรูหลวง เพลินใจไทยอีสาน นายรองศิลป์ สมานมิตร จัดรายการเพลงลูกทุ่งเพื่อประชาชน ซึ่งทั้งหมดเป็นรายการประเภทดนตรี และยังเห็นได้ชัดจากการที่ทางสถานีได้นำนายอิสระพงศ์ เสริมพงศ์ศิริ มาทำหน้าที่หัวหน้าผู้ประกาศข่าวเพราะงานประจำคือการเป็นดีเจตามสถานบันเทิง ดังนั้นจึงมีความเชี่ยวชาญในแง่ของการสร้างความบันเทิงมากกว่าการจัดรายการข่าว

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทั้งสองแล้วจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการจุดปฏิบัติการเป็นกลุ่มบุคคลชุดเดียวกับกับคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่มีความเหมาะสมใดๆ ในทางปฏิบัติ ดังนั้นสถานีจัดตั้งเพียงแค่คณะกรรมการจุดปฏิบัติการก็เพียงพอแล้ว หรือก็ไม่ก็ควรสรรหาหาบุคลากรอีกชุดหนึ่งมาทำหน้าที่คณะกรรมการจุดปฏิบัติการเพื่อลดความปัญหาความซ้ำซ้อน

เมื่อคำนึงถึงข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์ ว่าด้วยเรื่องการดำเนินการวิทยุในประเด็นการจัดตั้งคณะกรรมการของสถานีที่กล่าวว่าจะต้อง เป็นการดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการโดยกลุ่มบุคคลในชุมชนนั้น จะเป็นหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ ไม่น้อยกว่า 5 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้แต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบ โดยหัวหน้าและเจ้าหน้าที่จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนต้องไม่เป็น ส.ส. ส.ว.ข้าราชการ สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ ต้องประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รายการ/ ธุรการและเทคนิค อย่างน้อยประเภทละ 1 คน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากรมประชาสัมพันธ์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้เท่าที่ควรเนื่องจากคณะกรรมการจตุรปฏิบัติกรเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวทั้ง 2 ชุดนั้น ไม่ได้มีผู้ใดที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้นการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการจตุรปฏิบัติกรพบว่า ไม่มีฝ่ายธุรการตามที่ทางกรมประชาสัมพันธ์กำหนด แต่กรมประชาสัมพันธ์ผ่านทางสำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดก็ยังอนุญาตให้ดำเนินการได้ แสดงให้เห็นว่าการจัดระเบียบวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ในครั้งนี้ ขาดความจริงจังในการตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่ได้ตั้งเอาไว้เป็นอย่างมาก

5.3.8 วัตถุประสงค์ของสถานี

“เราทำโดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยการมองว่าชุมชนภูเขียวต้องการอะไรบ้าง แต่ที่เน้นหนักเลยก็คือทำอย่างไรให้คนในครอบครัวรักกัน บางครอบครัวเค้าจะแตกแยกกัน พอไปทางแม่ไปทางการทำมาหากินก็อยู่คนละทาง ครอบครัวไม่ค่อยเป็นสุขถ้าครอบครัวนี้ ผัวกับเมียเค้ารักกัน เค้าไม่แตกแยกกัน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบากัน รู้จักทำมาหากินช่วยเหลือกัน มันก็เป็นสุข เพราะว่าสถาบันหลักของประเทศก็คือครอบครัว และเราก็มองเน้นอีกเรื่องคือการส่งเสริมธรรมะเพราะผมบวชมาหลายปี” (วีระ ประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2548)

วัตถุประสงค์หลักของจตุรปฏิบัติกรเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว จะเน้นเรื่องของครอบครัวเป็นหลักโดยใช้สื่อวิทยุชุมชนเป็นตัวสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว พยายามใช้วิธีการกระตุ้นย้ำเตือนให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของครอบครัว รายการที่มีลักษณะส่งเสริมความเป็นครอบครัวเหล่านี้จะจัดรายการโดยนายสถานี โดยมีการพูดเพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัว ผ่านรายการประเภทธรรมะและรายการให้กำลังใจซึ่งออกอากาศในช่วงเช้าและตอนกลางวัน โดยนายสถานีมองว่าครอบครัวคือสถาบันที่เล็กที่สุดของประเทศแต่ก็เป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดเช่นกัน เพราะสถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานของประเทศ ดังนั้นเมื่อครอบครัวดีแสดงว่ามีรากฐานที่แข็งแรง ประเทศชาติก็จะเจริญได้อย่างถาวรและยั่งยืน นอกจากนั้นยังเน้นเรื่องพุทธศาสนาจากการที่นายสถานีผ่านการบวชมาหลายพรรษาทำให้มีความรู้ด้านพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ทางสถานีจึงมีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับสถานีอื่นๆ

5.3.9 การผลิตรายการ

การผลิตรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิเทศชุมชนคนภูเขี้ยว มีผู้กำหนดทิศทางของการนำเสนอเนื้อหา คือคณะกรรมการบริหารที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยทั้งประธานบริหาร รองประธานบริหาร และกรรมการจะทำการประชุมกัน โดยมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.คัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอ

ทางสถานีไม่ได้มีเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอที่เป็นรูปธรรมเท่าใดนัก เนื้อหาที่นำเสนอมาจากนักจัดรายการที่ทางสถานีได้ประกาศประชาสัมพันธ์หาผู้ที่มีความสนใจ ที่จะจัดรายการผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนและทำการคัดเลือกซึ่งเกือบทุกรายการเป็นรายการประเภทดนตรีสาเหตุเพราะสามารถหาผู้อุปถัมภ์รายการได้ง่าย เนื่องจากนักจัดรายการต้องมีการแบ่งรายได้ที่ได้รับมาจากผู้อุปถัมภ์รายการให้กับทางสถานี ส่วนรายการที่มีสาระส่วนใหญ่จะเป็นรายการธรรมซึ่งดำเนินรายการโดยนายสถานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.การทำผังรายการ

ตารางที่ 5.4 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียววันจันทร์ถึงศุกร์

เวลา	ชื่อรายการ	ผู้ดำเนินรายการ
05.00 – 06.00	ธรรม	อ.วีระ
06.00 – 07.00	สวัสดีปีใหม่	น้องเปรม/นนท์
07.00 – 08.00	ข่าวกรมประชาสัมพันธ์	
08.00 – 09.00	เพลงรักจากสมุนไพรรุทหลวง	DJ.เฟิร์น
09.00 – 10.00	ลูกทุ่ง HOLIDAY	DJ.อ๋อง
10.00 – 11.00	เพลินใจไทยอีสาน	DJ.เฟิร์น
11.00 – 12.00	เพลงดังในอดีต	อ.ก้อง
12.00 – 13.00	HOTSTRING	DJ.โต้้ง
13.00 – 14.00	ผู้ใหญ่ลีตีกลองประชุม	ผ.ญ.น่วม, อ.พินิจ
14.00 – 15.00	ลูกทุ่งยอดนิยม	ข่าวชา
15.00 – 16.00	STRINGWAIWHAN	DJ.อ๋อง
16.00 – 17.00	STRINGWAIWHAN	DJ.อ๋อง
17.00 – 18.00	ลูกทุ่งเพลงเก่า	
18.00 – 19.00	ธรรม	
19.00 – 20.00	ข่าวกรมประชาสัมพันธ์	
20.00 – 21.00	เพื่อชีวิต	อ.สงบ
21.00 – 22.00	กำลังใจ	อ.วีระ
22.00 – 23.00	ลูกทุ่งเพื่อประชาชน	หนุ่มรองศิลป์

ตารางที่ 5.5 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียววันเสาร์และวันอาทิตย์

เวลา	ชื่อรายการ	ผู้ดำเนินรายการ
04.00 – 06.00	กำลังใจ	อ.วีระ
06.00 – 07.00	สวัสดีวันใหม่	น้องเปรม/นนท์
07.00 – 08.00	ข่าวกรมประชาสัมพันธ์	ถ่ายทอดข่าว
08.00 – 09.00	นายกทักษิณคุยกับประชาชน(เสาร์) รายการปาฐกถาธรรม(อาทิตย์)	ถ่ายทอดสด
09.00 – 10.00	เยี่ยมประชาชนคนภูเขียว	DJ.อ๋อง
10.00 – 11.00	เพื่อนเยาวชน	DJ เฟิร์น
11.00 – 12.00	เพื่อนเกษตรกร	DJ หมู
12.00 – 13.00	อสม.พบประชาชน(เสาร์) ข่าวจาก สวท.(อาทิตย์)	
13.00 – 14.00	สุขสันต์วันหยุด	
14.00 – 15.00	สามะปีบันเทิง	
15.00 – 16.00	เพลินใจวันหยุด	DJ.อ๋อง
16.00 – 18.00	เพื่อชีวิต	DJ.อ๋อง
18.00 – 19.00	เสียงธรรมนำสุข	อ.วีระ
18.00 – 19.30	ข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์	ถ่ายทอดข่าว
19.30 – 21.00	กำลังใจ	อ.วีระ
21.00 – 23.00	ลูกทุ่งเพื่อประชาชน	หนุ่มรองศิลป์

การจัดทำผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว จะมีการประชุมและจัดทำโดยคณะกรรมการบริหารสถานีโดยคำนึงถึงปัจจัย 2 ประการคือ

1.ความสะดวกของผู้ดำเนินรายการ โดยผู้ดำเนินรายการแต่ละรายที่ผ่านการคัดเลือกต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการบริหารสถานีเพื่อกำหนดเวลาการออกอากาศ มีการตกลงกันให้ได้เวลาที่ลงตัวมากที่สุด

2.การจัดสรรเวลาให้ตรงกับชีวิตประจำวันของกลุ่มผู้ฟัง โดยตั้งแต่เริ่มเปิดสถานีเวลา 03.00 น.จะเป็นรายการธรรม รายการข่าวจะนำเสนอในช่วงเช้าก่อนกลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้ใหญ่จะออกจากบ้านไปทำงาน ตอนหัวค่ำก็มีรายการที่พูดคุยประเภทให้กำลังใจคนที่ทำงานเหนื่อยมาทั้งวัน ส่วนวันเสาร์-อาทิตย์จะจัดสรรเวลาให้กับเยาวชนเช่นเดียวกับสถานีอื่นๆ

เมื่อพิจารณาผังรายการจะพบว่ามียุทธศาสตร์ที่เข้ามาใช้สถานีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- กลุ่มชาวบ้านในชุมชน เข้ามาดำเนินรายการทั้งสิ้น 11 รายการ ประกอบด้วย รายการสวัสดีวันใหม่ รายการเพลงดังในอดีต รายการฮอตสตริง รายการลูกทุ่งยอดนิยม รายการลูกทุ่งเพลงเก่า รายการเพื่อชีวิต รายการเพื่อนเกษตรกร รายการสุขสันต์วันหยุด รายการสัมภาษณ์บันเทิง รายการเพลินใจวันหยุด รายการเพื่อนเยาวชน
- กลุ่มผู้บริหารสถานี ดำเนินรายการทั้งสิ้น 8 รายการ ประกอบด้วย รายการธรรม รายการกำลังใจ รายการเสียงธรรมนำสุข รายการเพลงรักจากสมุนไพรวง หลวง รายการลูกทุ่งเพื่อประชาชน รายการลูกทุ่งฮอทดิวตี้ รายการเพลินใจไทยอีสาน รายการสตริงวัยหวาน
- องค์กรหรือหน่วยงานในชุมชน ดำเนินรายการทั้งสิ้น 3 รายการ ประกอบด้วย รายการอสม.สาธารณสุข รายการเยี่ยมประชาชนคนภูเขียว รายการผู้ใหญ่ดีดี กลองประชุม

จากการวิเคราะห์สัดส่วนของกลุ่มต่างๆที่เข้ามาใช้สถานี พบว่าโดยมากจะเป็นชาวบ้านที่เข้ามาจัดรายการที่มีลักษณะมุ่งให้ความบันเทิง โดยเฉพาะรูปแบบรายการดนตรีเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุเพราะเป็นรูปแบบรายการที่สามารถหาผู้อุปถัมภ์รายการได้โดยง่าย และต้องมีการแบ่งรายได้ให้กับทางสถานี ส่งผลให้กลุ่มอื่นๆที่มีความสำคัญเช่นองค์กรชุมชน หรือหน่วยงานราชการต่างๆไม่ได้เข้ามาใช้สถานีมากที่ควร

3.การผลิตรายการ

เนื่องจากการที่จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวไม่มีฝ่ายผลิตรายการ ดังนั้นการออกอากาศแต่ละรายการ จะเป็นการตกลงกันระหว่างผู้ดำเนินรายการและฝ่ายเทคนิค เท่านั้นไม่มีการตรวจสอบด้านเนื้อหาเพราะรายการเกือบทั้งหมดเป็นรายการดนตรี โดยระหว่าง

ออกอากาศจะมีนายสถานี ทำหน้าที่ควบคุมการใช้คำพูดออกอากาศด้วยการทำการเฝ้าฟังอยู่ตลอดระยะเวลาการออกอากาศ

การผลิตรายการของวิทยุชุมชนคนภูเขียวแต่ละรายการ จะแบ่งเป็นขั้นตอนตามหลักแนวความคิดการผลิตสื่อได้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-production stage)
  - 1.1 ผู้ดำเนินรายการทำความเข้าใจกับฝ่ายคอนโทรล
2. ขั้นตอนการผลิต (production stage)
  - 2.1 ฝ่ายคอนโทรลควบคุมมอเนเตอร์และปรับระดับเสียง
  - 2.2 นายสถานีจะทำหน้าที่เฝ้าฟังการใช้คำพูดของผู้ดำเนินรายการ
  - 2.3 บันทึกเทปไว้ระหว่างออกอากาศและเก็บไว้อย่างน้อย 15 วันตามข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์
3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-production stage)
  - 3.1 นายสถานีบันทึกข้อบกพร่องในการใช้คำพูดของผู้ดำเนินรายการ
  - 3.2 นำข้อผิดพลาดที่ตรวจพบมาพูดในการประชุมประจำสัปดาห์เพื่อหาทางแก้ไขเพื่อให้รายการมีผู้ฟังมากยิ่งขึ้นเป็นการง่ายต่อการหาผู้สนับสนุนรายการ

จากการวิเคราะห์ขั้นตอนการผลิตรายการจะเห็นได้ว่าไม่มีความซับซ้อนใดๆ เพราะรายการเกือบทั้งหมดนั้นเป็นรายการดนตรีในลักษณะการเปิดเพลงและขอเพลง ดังนั้นจึงไม่มีการเขียนบทวิทยุหรือเตรียมเนื้อหาในการนำเสนอ

“เนื้อหาจะเป็นอย่างไรก็ได้ แต่ต้องไม่เสียดสีสังคม แล้วก็ไม่ชมเชยตัวเอง ไม่ยกย่องตัวเอง เพื่อเหยียดหยามผู้อื่น ทับถมผู้อื่น ชาวที่จะนำเสนอก็ต้องเพื่อคนอื่น ไม่ใช่เพื่อตนเอง”(วีระประดิษฐ์,สัมภาษณ์,12 มกราคม 2548)

ทางสถานีจะเน้นไปที่ การควบคุมการใช้คำพูดระหว่างออกอากาศเท่านั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาในการนำเสนอ โดยจะต้องใช้คำพูดที่ไม่เสียดสีสังคม ไม่ชมเชยกย่องตนเอง

5.3.10 การฝึกอบรม

การฝึกอบรมบุคลากรภายในสถานีวิจัยรวมทั้งนักจัดรายการนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับสถานีวิจัยชุมชนอื่นๆที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือมีการส่งตัวแทนจากทางสถานีวิจัยไปฝึกอบรมตามสถานที่ต่างๆ แต่ก็มีข้อแตกต่างกันที่จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมียุคสมัยในการดำเนินงานกระจายเสียงที่แตกต่างกัน ทำให้เครือข่ายที่ให้บริการในการจัดการฝึกอบรมก็จะมี ความแตกต่างกันด้วย โดยมากทางสถานีวิจัยจะส่งนางบุญยง สุข ส่วนจินดา ซึ่งเป็นภรรยาของนายวีระ ประดิษฐ์ นายสถานีวิจัยไปเข้ารับการอบรมและนำมาถ่ายทอดให้กับบุคลากรอื่นๆภายในสถานีวิจัยนำไปปฏิบัติต่อไปโดยที่ผ่านมามีหน่วยงานที่ได้ไปเข้ารับการฝึกอบรมมีดังต่อไปนี้

1.หน่วยงานในระดับจังหวัด

1.1ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ จัดการฝึกอบรม โดยการเรียกตัวแทนของแต่ละสถานีวิจัยในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์มาฝึกอบรม เพื่อใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ

2.หน่วยงานในระดับภูมิภาค

2.1 สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 1 สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 1 ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น ได้ทำการเรียกตัวแทนของแต่ละสถานีวิจัยในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ไปทำการฝึกอบรมการบริหารจัดการสถานีและหลักการจัดรายการตามกฎเกณฑ์ของกรมประชาสัมพันธ์

2.2 สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ได้ทำการประสานงานกับประชาสัมพันธ์เขต เพราะมีแนวคิดที่ว่าผู้จัดรายการสถานีวิทยุชุมชนควรมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอที่ห่างไกลเพื่อที่ทางสถานีวิจัยชุมชนจะได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพเช่น การป้องกันโรคไข้เลือดออกจากยุงลาย เป็นต้น

3.หน่วยงานในระดับประเทศ

3.1.กรมประชาสัมพันธ์ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมียุคสมัยได้ส่งนางบุญยง สุข ส่วนจินดา เป็นตัวแทนสถานีวิจัยไปทำการฝึกอบรมหลักสูตรผู้จัดรายการทั่วไปที่กรมประชาสัมพันธ์โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 6000 บาทและได้รับประกาศนียบัตรนักจัดรายการ

ข้อแตกต่างของเครือข่ายจัดอบรมของวิทยุชุมชน ที่ดำเนินการในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ และสถานีวิทยุชุมชนที่อยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมของกรมประชาสัมพันธ์ ก็คือลักษณะของการจัดอบรมวิทยุชุมชนที่ดำเนินการในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ นั้น จะมีการรวมตัวกันทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ตลอดจนระดับประเทศ จนเป็นเครือข่ายและมักจะเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ที่แต่ละสถานีได้เรียนรู้มาโดยผ่านกระบวนการความคิดของคนในชุมชน ส่วนการอบรมของสถานีวิทยุชุมชนในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์นั้นจะเน้นความเป็นมืออาชีพและความมีมาตรฐานในด้านการบริหารจัดการสถานี ซึ่งก็เป็นคำถามต่อไปว่าการอบรมในลักษณะใดเหมาะสมกับสื่อวิทยุชุมชนมากกว่ากัน

5.3.11 การประเมินผล

การประเมินผลการออกอากาศของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมุ่งประเมินใน 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

1.การประเมินผลจากกรมประชาสัมพันธ์

จากการที่จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมุ่งอยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นจึงต้องได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิซึ่งมีหน้าที่ดูแลด้านเนื้อหาที่นำเสนอ โดยทำการตรวจสอบดูแลและประเมินผลในลักษณะของการเป็นศูนย์เฝ้าฟัง เมื่อพบว่ามีการดำเนินรายการที่ละเมิดข้อกำหนด ก็ จะทำการติดต่อไปยังนายสถานีเพื่อทำการอบรมตักเตือน และบางครั้งก็ไปตักเตือนถึงที่สถานีและมีการนำเทปบันทึกรายการมาเปิดให้ฟังเป็นหลักฐาน นอกจากนั้นยังดูแลในเรื่องของรายการที่ทำการออกอากาศว่าตรงกับผังรายการที่ทางสถานีได้แจ้งมาหรือไม่

“ทางกรมประชาสัมพันธ์ มีการตักเตือนบ้าง นานๆครั้ง เค้่าจะตักเตือนในเรื่องของการที่ผู้ดำเนินรายการใช้คำไม่ถูกต้อง อย่างคำว่า นะฮะ บอกให้แก้เป็นคำว่า นะครับ แทน นอกจากนั้นยังไม่ส่งเสริมให้นำสาวประเภทสองมาจัดรายการ เพราะมันจะดูไม่ดี และยังมีการพูดออกอากาศในลักษณะเดียวกับผู้ฟัง ใส่อารมณ์ อย่างนี้” (สมภัก เหมะธุดิน, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2548)

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมุ่ง ได้รับการตักเตือนจากสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิในเรื่องของการใช้คำพูดให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยรวมทั้งลักษณะ

การพูดโต้ตอบกับผู้ฟังในลักษณะการใส่อารมณ์นอกจากนั้นยังตักเตือนในเรื่องของการนำเสนอประเภทสองมาดำเนินรายการว่าไม่เหมาะสม

2.การประเมินผลภายในสถานี

การประเมินผลภายในสถานีของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ทำการประเมินทุกๆหนึ่งสัปดาห์ โดยจะมุ่งประเมินเฉพาะรูปแบบรายการที่เป็นรายการดนตรี เน้นไปที่เทคนิคการจัดรายการของผู้ดำเนินรายการว่าได้รับความนิยมจากผู้ฟังหรือไม่

“เราประชุมกันที่สถานีทุกๆ 7 วัน ดูว่าเรตติ้งมันตกไหม การพูดของเราเรตติ้งมันตกไหมหรือไม่ตก ถ้าตกก็ต้องทำให้มันดีขึ้น หรือถ้าดีควรทำให้ดียิ่งขึ้นไปดูความนิยมของคนฟัง ดูว่าเค้าสนใจหรือไม่ เช่นคนทำรายการเพลงเพื่อชีวิต เพลงสตริง เพลงลูกทุ่ง มีคนนิยมหรือไม่”(รองศิลป์ สมานมิตร,สัมภาษณ์,15 กุมภาพันธ์ 2548)

ทางสถานีจะคำนึงถึงการได้รับความนิยมของรายการมากกว่าเหตุผลอื่นๆ โดยเฉพาะรายการเพลง เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลักของทางสถานี โดยจะพิจารณาจากผู้ฟังที่โทรเข้ามาขอเพลงในรายการเป็นหลัก

“เราจะสังเกตจากการที่มีผู้ฟังเนี่ยโทรศัพท์เข้ามา วันนั้นก็ประมาณเอ่อ...คือถ้าสายมันไหม้ได้ก็คงไหม้ นะ เยอะมากๆ คนโทรมีตลอดไม่มีวัน โดยเฉพาะวัยรุ่น”(วีระ ประดิษฐ์,สัมภาษณ์,5 มกราคม 2548)

ทางสถานีใช้รูปแบบการแสวงหารายได้จากโฆษณา ดังนั้นผู้ดำเนินรายการจะต้องหาผู้อุปถัมภ์รายการ หากรายการใดมีคนโทรเข้ามาในรายการน้อยผู้อุปถัมภ์รายการก็จะถอนตัว และส่งผลให้ต้องทำการเปลี่ยนแปลงรายการและตัวผู้ดำเนินรายการในที่สุดซึ่งเป็นไปตามแนวทางของสื่อวิทยุเชิงพาณิชย์

5.3.12 คุณค่าเชิงประจักษ์

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวแม้จะดำเนินงานได้เพียง 5 เดือนเท่านั้น แต่จากการศึกษาพบว่าแนวทางการดำเนินงานของทางสถานีทำให้เกิดคุณค่าในเชิงประจักษ์ดังต่อไปนี้

1.สร้างความเข้าใจ นำสู่ความสมานฉันท์

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรักความเข้าใจกับคนภายในชุมชน โดยเน้นไปที่การเกื้อหนุนสถาบันครอบครัว เพราะเป็นสถาบันที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนารากฐานของประเทศให้เข้มแข็ง ซึ่งการสร้างความรักความเข้าใจดังกล่าวมักจะสะท้อนออกมาจากรายการที่นายสถานีเป็นผู้ดำเนินรายการ เช่นรายการธรรมรายการกำลังใจ เป็นต้น

2.ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม ภาษาถิ่น จิตวิญญาณ ความดีงาม

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว มีรายการที่ส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านของชาวอีสานชื่อรายการ “สามะปีบันเทิง” ซึ่งถือเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านวิธีการหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอความดีงามของพระพุทธศาสนา จากการที่นายสถานีเคยบวชมาเป็นระยะเวลาหลายพรรษาทำให้เล็งเห็นความสำคัญในคำสอนของพระพุทธเจ้า และต้องการธำรงรักษาศาสนาพุทธ ดังนั้นจึงเน้นรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรม มากเป็นพิเศษ

5.4 จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

5.4.1 สถานที่ตั้งและคลื่นความถี่

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง เป็นศูนย์รวมของความเจริญในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ มีทั้งหน่วยงานราชการระดับจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ โรงพยาบาล ศาลากลางจังหวัด ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

5.4.2 รัศมีการออกอากาศและพื้นที่ออกอากาศ

ทางสถานีใช้เครื่องส่งที่มีกำลังส่ง 150 วัตต์แต่จะปรับไว้ที่ 30 วัตต์ ดังนั้นจะส่งได้ไกลในรัศมี 15 กิโลเมตรซึ่งครอบคลุมพื้นที่ไปจนถึงสิ้นสุดที่ตำบลรอบเมืองซึ่งเป็นพื้นที่โดยรอบของตำบลในเมือง

5.4.3 ลักษณะทางประชากร

ประชากรในเขตอำเภอเมืองมีจำนวนทั้งสิ้น 136,070 คนแบ่งเป็นชาย 67,233 คนและหญิง 68,837 คนมีอาชีพหลักคือ ค้าขาย รับราชการ และรับจ้างทั่วไป นับถือศาสนาพุทธและใช้ภาษากลางเป็นหลักในการติดต่อสื่อสาร

5.4.4 ความเป็นมาของสถานี

จากการที่กรมประชาสัมพันธ์ได้มีการจัดระเบียบวิทยุชุมชนโดยได้มีการจัดโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน ในช่วงที่ขั้นตอนการสรรหาคณะกรรมการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช) ยังไม่สิ้นสุด ทางกรมประชาสัมพันธ์ได้อนุญาตให้สถานีวิทยุชุมชนที่ขึ้นสังกัดอยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ สามารถทำการโฆษณาได้ไม่เกิน 6 นาทีต่อชั่วโมง ส่งผลให้สถานีวิทยุชุมชนเกิดขึ้นมากมายทั่วประเทศกว่า 3000 แห่ง ในระยะเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากเล็งเห็นถึงช่องทางหารายได้และผลประโยชน์ในด้านอื่นๆ ซึ่งจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ก็ถือเป็นหนึ่งในจำนวนดังกล่าว

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นเปิดดำเนินการกระจายเสียง เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2547 มีลักษณะเป็นการลงทุนร่วมกันในหมู่พ่อค้าและนักการเมือง จำนวน 8 รายโดยออกเงินลงทุนอัตรารายละ 10000-50000 บาทเพื่อซื้ออุปกรณ์ในการออกอากาศเช่น เสาเครื่องส่ง รวมทั้งคอมพิวเตอร์ โดยมีการว่าจ้างผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน เช่น อดีตนักจัดรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิที่มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องจัดรายการ มาทำหน้าที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่เครื่องควบคุม

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัดเพราะช่วงก่อนการเลือกตั้ง ก็ได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ลงรับสมัครเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองหนึ่งในเขตอำเภอเมือง มาใช้สถานีในการประชาสัมพันธ์ตนเองและ

หลังเลือกตั้งก็ได้ปิดสถานีลงในที่สุด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนรักษัตินมีการแสวงผลประโยชน์ทั้งในเชิงธุรกิจและการเมืองอย่างชัดเจน

5.4.5 อุปกรณ์ภายในสถานี

อุปกรณ์ภายในสถานีคืออุปกรณ์ต่างๆที่ทางสถานีใช้ในการจัดรายการ ตลอดจนการดำเนินการออกอากาศ โดยศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนรักษัตินมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศประกอบไปด้วย

- 1.1 เครื่องส่งขนาด 150 วัตต์ ยี่ห้อ Toshiba ของญี่ปุ่น
- 1.2 เครื่องรับสัญญาณวิทยุ(Receiver) ยี่ห้อ Toshiba ใช้สำหรับรายการที่รับสัญญาณจากส่วนกลาง เพื่อทำการถ่ายทอด
- 1.3 เครื่องปรับเสียง(Mixer) ยี่ห้อ Ltm ผลิตในประเทศไทยใช้เพื่อผสมเสียง
- 1.4 มอนิเตอร์ ยี่ห้อ JVC ของญี่ปุ่นใช้กรองเสียงก่อนออกอากาศ
- 1.5 สายส่ง ไม่วอร์ปยี่ห้อ ใช้เพื่อส่งสัญญาณเสียงไปยังแผงส่งที่อยู่บนยอดเสาส่ง
- 1.6 แผงส่ง เป็นแบบประกอบไม่มียี่ห้อ ส่งสัญญาณในแบบวงกลม

2. อุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินรายการ

- 2.1 ไมโครโฟน 2 ตัว ใช้ดำเนินรายการ
- 2.2 คอมพิวเตอร์ ใช้ในการเปิดเพลง
- 2.2 เครื่องเล่น CD ใช้เปิดเพลงโดยแผ่นซีดี ในกรณีที่เพลงที่ต้องการเปิดไม่มีในคอมพิวเตอร์
- 2.3 โฟนอิน(Phone-In)กล่องรับโทรศัพท์จะอยู่ในห้องส่ง สามารถรับโทรศัพท์ได้โดยไม่ต้องยกหูโทรศัพท์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการออกอากาศและจัดรายการ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักษัตินสามารถหาซื้อได้ทั่วไปตามท้องตลาด ซึ่งจัดได้ว่าเป็นอุปกรณ์ที่มีมาตรฐาน และใช้เงินลงทุนที่ค่อนข้างสูง

5.4.6 งบประมาณ

แหล่งเงินทุน

จากการวิเคราะห์แหล่งเงินทุน ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น พบว่ารายได้หลักของทางสถานีมาจากกรให้ผู้ดำเนินรายการเช่าเวลาออกอากาศ โดยทางสถานี กำหนดให้ผู้ดำเนินรายการแต่ละรายจะต้องไปหาผู้อุปถัมภ์รายการของรายการตนเองโดยสามารถ มีได้สูงสุด 8 รายต่อรายการ โดยทุกรายการเป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระบันเทิงโดยเฉพาะรายการ เพลงและต้องแบ่งรายได้ให้ทางสถานีดังเกณฑ์ต่อไปนี้

- รายการที่ออกอากาศ จันทร์ ถึง ศุกร์ ผู้ดำเนินรายการแต่ละรายต้องจ่ายให้สถานีเดือนละ 4500 บาท มีจำนวนทั้งสิ้น 12 รายการเป็นจำนวนเงิน 54,000 บาท
- รายการที่ออกอากาศเฉพาะวันเสาร์ และอาทิตย์ ผู้ดำเนินรายการแต่ละรายต้องจ่ายให้ สถานีเดือนละ 2,000 บาทจำนวน 7 รายการเป็นจำนวนเงิน 14,000 บาท

“เราเปิดให้เช่าเวลาเลย ดีใจเค้าหาเองเค้าไม่ยอมบอกว่าเค้าหาสปอนเซอร์ได้ก็คน แต่เราก็ไม่ สนหรอก แต่ต้องให้ทางสถานีเดือนละ 4500 บาท สำหรับรายการที่ออกอากาศวันจันทร์ถึงศุกร์ รายการที่เช่าก็มีไม่เช่าก็มี เดือนหนึ่งก็ได้เป็นแสนเหมือนกัน”(อรพินทร์ นาสาทร,สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

ดังนั้นรายรับต่อเดือนของทางสถานีจะประมาณ 68,000 บาทต่อเดือนซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อ เทียบกับจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวที่มีการโฆษณาเหมือนกัน ในสัดส่วน รายจ่ายที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวได้ว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นเน้นการ แสวงหารายได้จนเกินขอบเขตความพอดี

ค่าใช้จ่าย

สำหรับรายจ่ายพบว่ามีเฉพาะค่าสาธารณูปโภคเท่านั้นจากการสอบถามพบว่าตกเดือนละ ประมาณ 2,500 บาท ส่วนซีดีเพลงต่างๆ ส่วนใหญ่ผู้ดำเนินรายการจะนำมาเอง

การวิเคราะห์งบการเงิน

เนื่องจากทางสถานีไม่มีการเปิดเผยงบการเงินของทางสถานี ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทำการ ประเมินอย่างคร่าวๆ โดยการพิจารณาจากแหล่งเงินทุนและค่าใช้จ่ายซึ่งสามารถสรุปเป็นงบ การเงินประจำเดือนได้ดังต่อไปนี้

สรุปงบการเงินประจำเดือนของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิฑูชุมชนคนรักถิ่น

รายรับ

รายได้จากการให้นักจัดรายการเช่าเวลา.....68,000 บาท

รายจ่าย

ค่าสาธารณูปโภค.....2,500 บาท

ผลกำไร..... 65,500 บาท

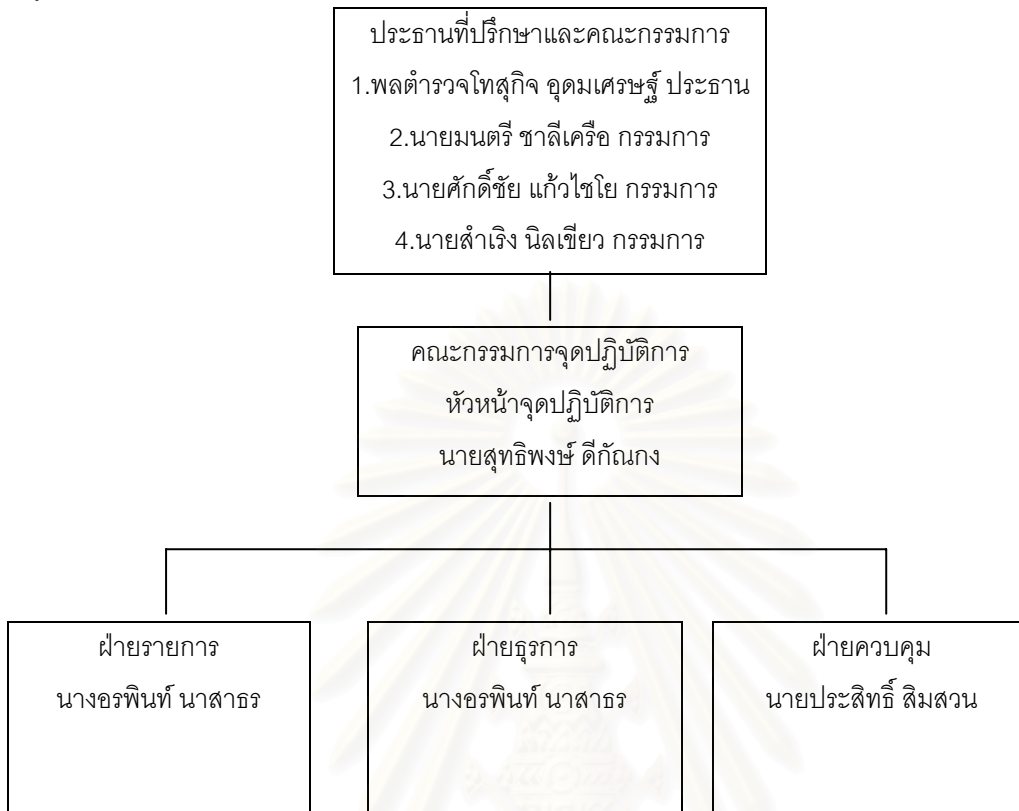
เมื่อพิจารณาจากรายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนพบว่าเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก ที่จะต้องทำยอดให้สูงเพราะจะต้องมีการแบ่งรายได้ให้กับกลุ่มผู้ลงทุนจำนวน 8 คนโดยแบ่งตามสัดส่วนที่ผู้ลงทุนแต่ละคนออกเงินตั้งต้นเพื่อใช้ในการก่อตั้งสถานี แต่อย่างไรก็ตามการกระทำดังกล่าวเป็นการแสวงหารายได้เกินขอบเขต โดยละเลยการทำหน้าที่ของสื่อวิทยุชุมชนอย่างสิ้นเชิง

5.4.7 โครงสร้างการบริหารสถานี

โครงสร้างการบริหารจัดการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นมีการดำเนินการในลักษณะคณะกรรมการดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 5.5 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนนครราชสีมา

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ ทางสถานีได้ทำการสรรหาคณะกรรมการที่ปรึกษาโดยยึดหลักเกณฑ์ว่าบุคคลเหล่านั้นต้องมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดีในเขตอำเภอเมือง คณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลต่างๆ จำนวน 4 รายดังต่อไปนี้

1. พลตำรวจโทสุกิจ อุดมเศรษฐี ประธานที่ปรึกษา เป็นอดีตรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 4 (ขอนแก่น) เป็นคนในชุมชนโนนสาธร อำเภอเมือง ปัจจุบันกำลังลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

2. นายมนตรี ชาลีเครือ กรรมการที่ปรึกษา เป็นผู้จัดการ AIS ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นน้องชายของนายสุชล ชาลีเครือ ประธานวุฒิสภา

3. นายศักดิ์ชัย แก้วไชโย เป็นอดีตอาจารย์ ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

4. นายสำเร็จ นิลเขียว เป็นคนในชุมชนประกอบอาชีพค้าขาย

2. คณะกรรมการจุดปฏิบัติการ ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลจำนวน 3 รายโดยมีการแบ่งหน้าที่บริหารจัดการสถานีในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. หัวหน้าจุดปฏิบัติการ มีหน้าที่เหมือนกับนายสถานีคอยดูแลทุกอย่างภายในสถานีทำหน้าที่โดยนายสุทธิพงษ์ ดีกันกง ทำงานอยู่บริษัทไทยน้ำทิพย์ แต่มีความรู้เรื่องการจัดรายการ

2. ฝ่ายรายการ มีหน้าที่ดูแลการผลิตรายการ ทำหน้าที่โดยนางอรพินท์ นาสาธร ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านให้สถานีในการก่อตั้งสถานี

3. ฝ่ายควบคุม ทำหน้าที่โดยนายประสิทธิ์ สิมสวน เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการกระจายเสียง เนื่องจากเคยทำงานเป็นนักจัดรายการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิมาก่อน

4. ฝ่ายธุรการ ทำหน้าที่โดยนางอรพินท์ นาสาธร ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านให้สถานีใช้สถานีเพื่อดำเนินงานวิทยุชุมชน

แม้ว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่น จะมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆอย่างชัดเจนในผังโครงสร้างการบริหารจัดการ โดยไม่ขัดกับข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์แต่ในทางปฏิบัตินั้นจะไม่มี การดำเนินงานตามโครงสร้างที่วางไว้ โดยเฉพาะฝ่ายผลิตที่มีความสำคัญค่อนข้างมากในการกลั่นกรองเนื้อหาและควบคุมการนำเสนอ พบว่าในทางปฏิบัตินั้นไม่มีการควบคุมใดๆเลย ผู้ดำเนินรายการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม เช่น พูดส่อเสียดหรือ ก่อกวนวาทศิลป์กัน ออกอากาศ ก็ไม่ได้มีการตักเตือนหรือควบคุมอย่างเข้มงวดเท่าใดนัก ยิ่งไปกว่านั้นก็คือแม้ทางกรมประชาสัมพันธ์ผ่านทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด จะมีศูนย์เฝ้าฟังเพื่อตรวจสอบเนื้อหาในการนำเสนอ รวมทั้งการใช้คำพูดในการออกอากาศ แต่ในทางปฏิบัติกลับละเลยในการตักเตือนอย่างสิ้นเชิง

นอกจากนั้นทางสถานียังได้เปิดโอกาสให้ ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองหนึ่งในเขตอำเภอเมือง เข้ามาใช้สถานีในการประชาสัมพันธ์ในช่วงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองกับสื่อวิทยุชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะที่ปรึกษาของสถานีมีสายสัมพันธ์กับพรรคการเมืองดังกล่าว และอาจอยู่เบื้องหลังในการก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนแห่งนี้ขึ้นมาก็เป็นได้

5.4.8 วัตถุประสงค์ของสถานี

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นมีลักษณะในการดำเนินงาน เป็นไปในรูปแบบการร่วมทุนโดยมีวัตถุประสงค์หลักก็คือ “การแสวงหารายได้จากการโฆษณา” รวมทั้ง “ผลประโยชน์ทางการเมือง” เนื่องจากก่อตั้งในช่วงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งไม่กี่เดือนได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองหนึ่งได้มีโอกาสใช้เป็นเวทีในการประชาสัมพันธ์และปราศรัยต่อชุมชนในเขตอำเภอเมืองและพอบจบการเลือกตั้งก็ปิดตัวลง

5.4.9 การผลิตรายการ

การผลิตรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆในการบริหารจัดการการผลิตรายการ แม้ว่าจะมีฝ่ายรายการปรากฏอยู่ในโครงสร้างของทางสถานีก็ตาม เนื่องจากรายการเกือบทั้งหมดของทางสถานีเป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระบันเทิงที่เน้นการเปิดเพลง ดังตัวอย่างผังรายการต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.6 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นวันจันทร์ถึงศุกร์

เวลา	รายการ	ลักษณะ	ผู้จัด
06.00 น.	ลูกทุ่งรับอรุณ	สด	วิทยุชุมชน
07.00 น.	ข่าวจากส่วนกลาง	ถ่ายทอด	กทม.
07.30 น.	ข่าวท้องถิ่น	สด	วิทยุชุมชน
08.00 น.	เคารพธงชาติ	ถ่ายทอด	กทม.
08.05 น.	สารแนะนำส่วนชุมชน	สด	วิทยุชุมชน
09.00 น.	...หน่วยงานในพื้นที่...	สด	หน่วยงาน ต่างๆ
09.30 น.	หน่วยงานในพื้นที่	สด	หน่วยงาน ต่างๆ
10.00 น.	สืบนานึกาว่าไฉดี	สด	นิกร.
11.00 น.	เพลงจากสถานี (บัวทอง)	สด	ดีใจ ยอด
12.00 น.	เที่ยงวันบันเทิง	สด	ศักดิ์ฯ.
13.00 น.	สาระบันเทิง	สด	ไกร วรธกร
14.00 น.	เพลงจากสถานี (บัวทอง)	สด	ดีใจ ยอด
15.00 น.	รอบบ้านเฮือนเฮา	สด	ป่าเจียบ
16.00 น.	รอบรั้วเหลืองแดง	สด	ครูช้าง
17.00 น.	ลูกทุ่งจักรวาล	สด	ตัน
18.00 น.	เคารพธงชาติ	ถ่ายทอด	กทม.
18.05 น.	ลูกทุ่ง...	สด	หนุ่มสืบแสน
19.00 น.	ข่าว	ถ่ายทอด	กทม.
19.30 น.	ลูกทุ่งเฮฮา	สด	หนึ่ง
21.00 น.	เพลงสตริงวัยหวาน	สด	พรทิพย์
22.00 น.	ปิดสถานี	เทป	.....

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.7 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นวันเสาร์และวันอาทิตย์

เวลา	รายการ	ลักษณะ	ผู้จัด
06.00 น.	ลูกทุ่งรับอรุณ	สด	วิทยุชุมชน
07.00 น.	ข่าว.สวนกลาง,ข่าวท้องถิ่น	ถ่ายทอด	
08.00 น.	เคารพธงชาติ	ถ่ายทอด	
08.05 น.	นายกพบประชาชน (เสาร์) สาระบันเทิง (อาทิตย์)	สด	
09.00 น.	เวทีเยาวชน	สด	ร.ร.ชัยภูมิภักดี ฯ
10.00 น.	HOT WAVE MUSIC (ฮอตเวฟ มีวลิค)	สด	DJ.กุ๊้ง
11.00 น.	HOT WAVE MUSIC (ฮอตเวฟ มีวลิค)	สด	DJ.กุ๊้ง
12.00 น.	ลูกทุ่งรักถิ่น	สด	แห่ลู่แลนคา
13.00 น.	สตริงวัยหวาน	สด	เยาวชน
14.00 น.	สาระบันเทิง	สด	หนุ่มชัยภูมิ
15.00 น.	หมอบพบประชาชน	สด	หมอธรรมพันธ์
16.00 น.	ลูกทุ่งยอดนิยม	สด	วิทยุชุมชน
17.00 น.	ลูกทุ่งยอดนิยม (จักรวาล)	สด	วิทยุชุมชน (ต้น)
18.00 น.	ลูกทุ่งเฮฮา	สด	หนึ่งเดียว
19.00 น.	ข่าว	ถ่ายทอด	กทม.
19.30 น.	สตริง (จากหนุ่มนา)	สด	DJ.เมย์
21.00 น.	สตริงท้อปฮิต	สด	บัวทอง
22.00 น.	ปิดสถานี	เทป	วิทยุชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินรายการเกือบทั้งหมดเป็นชาวบ้านในเขตอำเภอเมืองที่ ต้องการจัดรายการเพื่อแสวงหารายได้และมีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ของสถานี โดยต้องจ่ายค่าเช่าเวลาให้กับทางสถานีเป็นประจำทุกเดือน และจากการที่ผังรายการเต็มไปด้วยรายการดนตรีทำให้ผู้ดำเนินรายการไม่ต้องใช้ทักษะในการจัดรายการมากนัก ทางสถานีเพียงกำหนดให้ผู้ดำเนินรายการแต่ละรายทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมแต่พอสังเขป โดยการบอกกรอบกฎเกณฑ์ในการจัดรายการแต่เพียงคร่าวๆ แต่ในทางปฏิบัติจะไม่มีภาระยุ่งวุ่นวาย ผู้จัดรายการเพียงหาผู้อุปถัมภ์รายการและมีรายได้แบ่งให้ทางสถานีตามที่กำหนดไว้ ก็สามารถที่จะจัดรายการวิทยุผ่านสถานีได้

5.4.10 การฝึกอบรม

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ไม่มีการฝึกอบรมบุคลากรอย่างจริงจังนัก ทางสถานีคำนึงถึงเรื่องรายได้มากที่สุดเนื่องจากจะต้องมีการแบ่งสรรกันในกลุ่มผู้ลงทุน ส่งผลให้เกิดการละเลยหน้าที่ในด้านการปฏิบัติงานด้านสื่อวิทยุชุมชน แม้ที่ผ่านมากรมประชาสัมพันธ์จะมีการจัดอบรมสัมมนาผ่านประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ แต่ทางสถานีก็แทบจะไม่มีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรม

“เราไม่มีการฝึกอบรม แต่บางที่ทางกรมประชาสัมพันธ์เรียกไปบ้าง ที่เขาชะงอก ที่โพธิ์เทคนิค แต่ไม่ค่อยได้ไปเค้าก็ไม่ได้ว่าอะไร ถ้าไปเราก็เอาคนที่ว่างไป”(ประสิทธิ์ สิมสวน,สัมภาษณ์,2 พฤษภาคม 2548)

การฝึกอบรมของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ถ้านำมาเปรียบเทียบกับ จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนคนภูเขียวที่สังกัดกรมประชาสัมพันธ์เช่นกันนั้นจะเห็นได้ว่าจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนคนภูเขียวมีการอบรมที่มาจากหลากหลายหน่วยงานและมีความสม่ำเสมอมากกว่า และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ก็ยิ่งเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน เพราะสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่มีการอบรมอยู่ในรูปเครือข่ายองค์กรต่างๆมีอยู่ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ และมีการส่งบุคลากรซึ่งเป็นตัวแทนของสถานีเข้ารับการฝึกอบรมอยู่เสมอๆ

5.4.11 การประเมินผล

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นไม่มีการทำการประเมินผล และตรวจสอบใดๆเลย ทางสถานีให้ความสำคัญเพียงเรื่องรายได้ ซึ่งการละเลยเรื่องการประเมินผลนี้ส่งผลโดยตรงต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักจัดรายการ เพราะจากการมีโฆษณาทำให้เกิดการแสวงหารายได้จนเกินขอบเขต ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในกลุ่มนักจัดรายการเพื่อที่จะเป็นผู้ดำเนินรายการยอดนิยม และทำให้รายการของตนเป็นรายการยอดนิยม เพื่อที่จะหาผู้อุปถัมภ์รายการให้ได้มากที่สุดและเรียกเงินค่าโฆษณาในรายการให้ได้มากที่สุด บางครั้งมีการพูดเกี้ยวพาราสีกันออกอากาศ หรือพูดคำหยาบคาย แล้วไม่มีการควบคุมตักเตือน

“มีการแข่งขันกันในหมู่นักจัดรายการว่าใครมีแฟนรายการเยอะกว่ากัน มีการให้รางวัลทายผลปัญหาต่างๆเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการเรียกผู้ฟังเพื่อหาสปอนเซอร์ เราก็ปล่อยให้เค้าทำ บางคนมาพูดจู้จี้กัน หรือบอกว่าจะซื้อเหล้ามาฝาก”(สุทธิพงษ์ ตีกันกง, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

การละเลยการประเมินผลของทางสถานีส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของรายการ รวมทั้งตัวผู้จัดรายการที่ขาดจรรยาบรรณในการเป็นนักสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าวิตกเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นทางสำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดที่จะต้องดูแลทางด้านเนื้อหา ก็ละเลยในการตักเตือนอย่างสิ้นเชิง

5.4.12 คุณค่าเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาจากรูปแบบการดำเนินงานของทางสถานีที่เป็นไปในรูปแบบ “การแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจและการเมือง” ตลอดจนมีระยะเวลาการออกอากาศเพียง 5 เดือน จากการศึกษาพบคุณค่าเชิงประจักษ์ประเด็นเดียวนั้นคือ “ช่วยงานเครือข่าย เสริมงานรัฐ” เพราะทางสถานีได้จัดสรรเวลาในการออกอากาศให้กับหน่วยงานในชุมชนได้มีโอกาสได้เข้ามาใช้สถานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัยบทที่ 5 เปรียบเทียบประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการสถานีวิทยชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 5.8 เปรียบเทียบประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการสถานีวิทยชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

ชื่อสถานีวิทยชุมชน	1. ศูนย์การเรียนรู้ วิทยชุมชนต้นน้ำชี	2. ศูนย์การเรียนรู้ วิทยชุมชนคนบ้านแท่น	3. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อม วิทยชุมชนคนภูเขียว	4. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อม วิทยชุมชนคนรักชัญฉิม
อุปกรณ์ที่ใช้	<ul style="list-style-type: none"> มาจากบริจาคของคนในชุมชน เงินลงทุนจาก SIF 	<ul style="list-style-type: none"> ใช้งบประมาณ อบต. ซื้ออุปกรณ์ต่างๆ บางส่วนนำมาจากกองทัพ 	<ul style="list-style-type: none"> อุปกรณ์ได้มาตรฐานและมีราคาแพง จากเงินลงทุนของเจ้าของสถานีวิทย 	<ul style="list-style-type: none"> อุปกรณ์ได้มาตรฐานและมีราคาแพงจากเงินลงทุนของกลุ่มพ่อค้าในเขตอำเภอเมือง
งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> ใช้วิธีระดมทุนที่หลากหลาย โดยไม่มีกระแสเงินสดจากการโฆษณาสินค้าและบริการ 	<ul style="list-style-type: none"> รายได้หลักมาจากเงินสนับสนุนของ อบต.บ้านแท่น 	<ul style="list-style-type: none"> แสวงหารายได้จากกำไรโฆษณาสินค้าและบริการ แบ่งรายได้กับนักจัดรายการ ในอัตรา 70/30 	<ul style="list-style-type: none"> แสวงหารายได้จากกำไรโฆษณาสินค้าและบริการอย่างรุนแรง โดยให้นักจัดรายการเช่าเวลา
โครงสร้างการบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> คณะทำงาน 26 คน มาจากอาสาสมัคร แบ่งเป็น 8 สายงาน 	<ul style="list-style-type: none"> คณะทำงานที่มีอำนาจในการตัดสินใจ มาจาก อบต.บ้านแท่น และทหาร ตำรวจ ที่เป็นเพื่อนนายสถานี จำนวน 35 คน แบ่งออกเป็น 9 สายงาน 	<ul style="list-style-type: none"> มีคณะทำงานเพียง 6 คน แบ่งเป็น 4 สายงาน โดยนายสถานี ซึ่งเป็นเจ้าของเงินทุน มีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> มีคณะทำงาน 7 คน แบ่งเป็น 4 สายงาน
วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> ให้เยาวชนเข้ามาจัดรายการ เปิดโอกาสให้หน่วยงานราชการต่างๆ เข้ามาใช้สถานี เป็นช่องทางของ อบต. ในการประชาสัมพันธ์องค์ตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> เผยแพร่ศาสนา สร้างเสริมครอบครัว แสวงหารายได้จากกำไรโฆษณา 	<ul style="list-style-type: none"> แสวงหารายได้จากกำไรโฆษณาสินค้าและบริการ แสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองแบบแฝง
การผลิตรายการ	<ul style="list-style-type: none"> ใช้วิธีการสำรวจชุมชน เพื่อคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนอ มีการเขียนบทวิทยุ 	<ul style="list-style-type: none"> สำรวจผู้ฟังโดยใช้แบบสอบถาม มีการเขียนบทวิทยุ ผังรายการยังไม่ลงตัว 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการเขียนบทวิทยุ เน้นผลิตรายการบันเทิง ที่หาผู้อุปถัมภ์รายการได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการวางแผนใดๆ ในการผลิตรายการ การผลิตรายการเป็นไปในรูปแบบวิทยุเชิงพาณิชย์
การฝึกอบรม	<ul style="list-style-type: none"> ส่งตัวแทนสถานีเข้าร่วมอบรม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายกลุ่มประชาสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งตัวแทนสถานีเข้าร่วมอบรมสัมมนา กับเครือข่ายกลุ่มประชาสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ภรรยานายสถานีเป็นตัวแทนเข้าร่วมการฝึกอบรมจากทางราชการ และกรมประชาสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการฝึกอบรม
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> ทุกๆ 1 เดือน เน้นประเมินผลเรื่องเชิงเทคนิคและผู้ดำเนินรายการ ละเอียดการประเมินผล เรื่องการมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> ทุกๆ 1 เดือน เน้นประเมินผลเรื่องผู้จัดรายการและเนื้อหาสาระที่ใช้ ในการนำเสนอ 	<ul style="list-style-type: none"> ทุกๆ 1 สัปดาห์ โดยเน้นไปที่การกระตุ้นเรตติงรายการ ประเภทมุ่งให้ความบันเทิง 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการประเมินผลการดำเนินงาน
คุณค่าเชิงประจักษ์	<ul style="list-style-type: none"> ตอบสนองข้อมูลข่าวสาร ฟื้นฟูวัฒนธรรม ตรวจสอบองค์กร สร้างความสามัคคี เสริมงานภาครัฐ เรียนรู้เรื่องสิทธิ สร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชน ผู้จัดรายการได้พัฒนาตนเอง ประชาสัมพันธ์สินค้าชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> ปลูกฝังความรักท้องถิ่นแก่เยาวชน เป็นสื่อกลางในการแก้ไขปัญหาชุมชน เสริมงานภาครัฐ ผู้จัดรายการได้พัฒนาตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความสามัคคี ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม จิตวิญญาณ ความดีงาม 	<ul style="list-style-type: none"> เสริมงานภาครัฐ

จากการพิจารณาดารงเปรียบเทียบประเด็นสำคัญของ การบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ พบประเด็นที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์ที่ใช้ภายในสถานี จากการศึกษาศถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้พบว่า อุปกรณ์ที่ใช้ภายในสถานีส่วนใหญ่ได้มาจากการบริจาค และมาจากงบประมาณกองทุนSIF เช่น ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีนำเครื่องส่งที่ไม่ใช้แล้วมาจากกรมประชาสัมพันธ์ ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นนำอุปกรณ์มาจากศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนตลาดแร้ง ซึ่งมีที่มาจากเงินกองทุน SIF เช่นกัน แต่ช่วงหลังได้เปลี่ยนอุปกรณ์โดยใช้งบประมาณจากทาง อบต.บ้านแท่น และนำอุปกรณ์บางส่วนนำมาจากกองทัพอากาศ ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน ทั้ง 2 สถานีนั้นมีการลงทุนซื้ออุปกรณ์ในการออกอากาศที่มีราคาแพง

2. งบประมาณ จากการเปรียบเทียบงบประมาณโดยพิจารณาจากแหล่งเงินทุน พบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีแหล่งที่มาของรายได้ค่อนข้างหลากหลาย เหตุเพราะทางสถานีไม่มีการแสวงหารายได้จากโฆษณาสินค้าและบริการทำให้ต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรัดกุม ซึ่งแตกต่างจากสถานีอื่นๆเช่น ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นที่มีงบประมาณจาก อบต.สนับสนุน ทำให้การบริหารจัดการรวมทั้งคณะทำงานเข้าข่ายเป็นวิทยุของอบต.มากกว่าวิทยุชุมชน ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวและจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักษิณมีแหล่งรายได้หลักมาจากการโฆษณา รวมทั้งให้นักจัดรายการเช่าเวลาจัดรายการตามลำดับจึงไม่มีปัญหาด้านการบริหารจัดการงบประมาณ แต่จะส่งผลกระทบต่อรูปแบบรายการที่น่าเสนอ กล่าวคือรายการที่น่าเสนอส่วนใหญ่จะเป็นรายการประเภทดนตรีที่หาผู้อุปถัมภ์รายการได้ง่าย จนมีลักษณะไม่ต่างอะไรกับวิทยุเชิงพาณิชย์

3. โครงสร้างการบริหารจัดการ สถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 2 สถานีมีการจัดโครงสร้างการบริหารสถานีอย่างมีระบบ ทั้งนี้เพราะมีบุคลากรในสถานีเป็นจำนวนมากและมีการแบ่งหน้าที่ออกเป็นหลายสายงาน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แตกต่างกับจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวและ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักษิณที่มีบุคลากรเพียงแค่ 6 และ 7 คนตามลำดับการแบ่งสายงานก็น้อยมาก และยังละเลยสายงานที่มีความสำคัญที่ทางกรมประชาสัมพันธ์กำหนดไว้ คือฝ่ายธุรการ

4. วัตถุประสงค์ของสถานี ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนในด้านต่างๆ โดยเน้นไปที่การเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารและความรู้ของ

ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่นมีวัตถุประสงค์ของสถานี่ คือเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามาจัดรายการ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์รวมทั้งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ แต่ก็ยังมีวัตถุประสงค์แอบแฝงนั่นคือวิทย์ชุมชนตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองท้องถิ่น คือหน่วยงานของ อบต.บ้านแท่น จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ชุมชนคนภูเขียมมีวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียง เพื่อเผยแพร่พุทธศาสนาและส่งเสริมสถาบันครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามจะเน้นไปที่การแสวงหารายได้จากการโฆษณาสินค้าและบริการอีกทางหนึ่ง ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ชุมชนคนรักษิณพบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารายได้จากการให้นักจัดรายการเช่าเวลาและเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองอย่างชัดเจน

5.การผลิตรายการ ศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชีและศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่นมีการสำรวจผู้ฟังก่อนทำการจัดทำผังรายการ ทำให้มีการนำเสนอเนื้อหาที่ค่อนข้างหลากหลายและตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ฟังในชุมชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีการเขียนบทวิทยุคร่าวๆและลงบันทึกในสมุดบันทึกการออกอากาศประจำวัน ซึ่งทำให้สะดวกต่อการตรวจสอบเนื้อหาเพื่อนำไปประเมินผลการดำเนินงานนักจัดรายการประจำเดือนต่อไป ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ชุมชนคนภูเขียมไม่มีการสำรวจผู้ฟังแต่จะเน้นผลิตรายการที่ให้ความบันเทิงและทำการตรวจสอบความนิยมทุกๆสัปดาห์เพื่อการแสวงหารายได้ให้มากที่สุด และมีการบันทึกเทปเก็บไว้เพื่อให้ทางสำนักงานประชาสัมพันธ์ตรวจสอบ ตามข้อบังคับของกรมประชาสัมพันธ์ สำหรับจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ชุมชนคนรักษิณ พบว่าไม่มีการวางแผนในการผลิตรายการแต่อย่างใด

6.การฝึกอบรม ศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชีและศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนคนบ้านแท่นมีลักษณะการเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาที่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากอยู่ในความดูแลของศูนย์พัฒนาเครือข่ายประชารัฐจังหวัดชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิและเป็นสมาชิกของสหพันธ์วิทย์ชุมชนแห่งชาติ โดยเครือข่ายประชาสังคมต่างๆ ซึ่งได้มีการรวมตัวกันตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค จนกระทั่งระดับประเทศ เพื่อจัดการอบรมในลักษณะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานวิทย์ชุมชนเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยวิธีการส่งตัวแทนสถานี่เข้าร่วมอบรมและนำมาถ่ายทอดความรู้แก่คนในสถานี่ต่อไป ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ชุมชนคนภูเขียมได้ส่งตัวแทนสถานี่คือ ภรรยานายสถานี่เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งจะเน้นในเรื่องความมีมาตรฐาน ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทย์ชุมชนคนรักษิณพบว่าไม่เคยมีการฝึกอบรมใดๆเลย

7. การประเมินผล ศูนย์การเรียนรู้วิฑูรยชุมชนต้นน้ำชีและศูนย์การเรียนรู้วิฑูรยชุมชนคนบ้านแท่นจะทำการประเมินผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานทุกๆ 1 เดือน ส่วนวิฑูรยชุมชนที่สังกัดกรมประชาสัมพันธ์คือจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิฑูรยชุมชนคนภูเขียว จะเน้นการประเมินผลในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้รายการที่น่าเสนอเป็นรายการยอดนิยมเพื่อที่จะหาผู้อุปถัมภ์รายการได้โดยง่าย และยังมีผลการประเมินผลจากภายนอกคือจาก สวท.จังหวัดชัยภูมิที่ดูแลเรื่องทางเทคนิคและสำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิที่ดูแลเรื่องเนื้อหารายการที่น่าเสนอ แต่อย่างไรก็ตามพบว่าทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวไม่ได้มีการตักเตือนอย่างจริงจังนัก ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิฑูรยชุมชนคนรักถิ่นพบว่า ไม่มีการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละเดือนเลย

8. คุณค่าเชิงประจักษ์ จากการเปรียบเทียบคุณค่าเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการดำเนินงานของแต่ละสถานี พบว่าแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้วิฑูรยชุมชนต้นน้ำชีก่อให้เกิดคุณค่าเชิงประจักษ์สูงที่สุดถึง 9 ประเด็น แนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้วิฑูรยชุมชนคนบ้านแท่นก่อให้เกิดคุณค่าเชิงประจักษ์ 4 ประเด็น จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิฑูรยชุมชนคนภูเขียวเกิดคุณค่าเชิงประจักษ์ 2 ประเด็น ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิฑูรยชุมชนคนรักถิ่น พบว่ามีคุณค่าเชิงประจักษ์เพียงประเด็นเดียวเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการดำเนินงานที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจและการเมืองมากเกินไปจนไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าที่สังคมจะได้รับจากวิฑูรยชุมชนก็เป็นได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

การเปรียบเทียบรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

จากการศึกษาเรื่อง “ความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ” ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบในการนำเสนอรวมทั้งเนื้อหาสาระต่างๆที่ปรากฏในผังรายการของแต่ละสถานี จึงได้ทำการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้คือ

1. รายละเอียดของแต่ละรายการ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายละเอียดของรายการ ในแต่ละสถานีว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะนำไปวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบรายการและลักษณะเนื้อหารายการวิทยุต่อไป

2. ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ

ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุคือ ลักษณะการนำเสนอรายการ ซึ่ง เมธา เสรีธนาวงศ์ (2546) ได้จำแนกประเภทรูปแบบรายการวิทยุ ไว้ดังต่อไปนี้ คือ รายการพูดคุย รายการข่าว รายการสารคดี รายการนิตยสาร รายการละคร รายการดนตรี รายการเพื่อการศึกษา และ รายการสาระบันเทิง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชน

3. ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ

ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ คือ ลักษณะของเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในรายการของสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์เรื่องเนื้อหาที่มุ่งให้สาระ และ เนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิง เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ 4 แห่ง โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานกระจายเสียงเป็นเกณฑ์ ดังนั้นจึงทำการเลือกสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิมา 4 แห่งที่มีระยะเวลาการดำเนินงานยาวนานที่สุด จากทั้งหมด 14 แห่ง มาทำการศึกษา ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี ที่อำเภอหนองบัวแดง
2. ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ที่อำเภอบ้านแท่น
3. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว ที่อำเภอภูเขียว
4. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ที่อำเภอเมือง

6.1 ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

ตัวอย่างผังรายการศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

ตารางที่ 6.1 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

เวลา วันที่	06 - 07 น.	07 - 08 น.	08 - 09 น.	09 - 10 น.	10 - 11 น.	11 - 12 น.	12 - 13 น.	13 - 14 น.	14 - 15 น.	15 - 16 น.	16 - 17 น.	17 - 18 น.	18.00 น.
อาทิตย์	ธรรมะเพื่อชีวิต (ส.พ.ชาวี)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	Hit - Hot Com (ป.อ.)	เพลงสดในชุมชน (เพลง)	Hot WAVE (นพ)	ลูกทุ่งวันละ หนึ่ง (หนึ่ง)	ขบขบ (กลุ่มเสียง)	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	ขบขบบ้าน (อุบล)	ลูกทุ่งคู่ใจ (เงิน)	อีสานบ้านเฮา (พริต)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มเสียง)	ปิดสถานี
จันทร์	ข่าวสดเพลง (กลุ่มเสียง)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	อินทนิล ในชุมชน (พริต)	เพลงดี ร่วมสมัย (กลุ่มเสียง)	เพลงอีสาน (พริต)	บอกกล่าว เล่าใจ (ใจ)	ขบขบ วิชน (อุบล)	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	เพื่อสุขภาพ ร.พ.หนองบัว (อุบล)	โคกท่ามะโ พิน เมื่อไร (พริต)	ลูกทุ่งไร่ข้าว (อุบล)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มเสียง)	
อังคาร	ข่าวสดเพลง (กลุ่มเสียง)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	อินทนิล ในชุมชน (พริต)	ถามข่าว ชาวบ้าน (อุบล)	เพลงอีสาน (พริต)	บอกกล่าว เล่าใจ (ใจ)	อินทนิล (พริต)	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	ข.ค.ส. พบพี่น้อง (อุบล)	โคกท่ามะโ พิน เมื่อไร (พริต)	ขบขบ หนองบัว (อุบล)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มเสียง)	
พุธ	ข่าวสดเพลง (กลุ่มเสียง)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	คำขวัญอินทนิล (ใจ)	เพลงดี ร่วมสมัย (กลุ่มเสียง)	ขบขบ อินทนิล	บอกกล่าว เล่าใจ (ใจ)	การศึกษา เพื่อชีวิต	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	เพื่อสุขภาพ ร.พ.หนองบัว (อุบล)	โคกท่ามะโ พิน เมื่อไร (พริต)	ลูกทุ่งไร่ข้าว (อุบล)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มเสียง)	
พฤหัสบดี	ข่าวสดเพลง (กลุ่มเสียง)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	คำขวัญอินทนิล (ใจ)	ถามข่าว ชาวบ้าน (อุบล)	อินทนิล (พริต)	ขบขบ ประชาสัมพันธ์	อินทนิล (พริต)	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	กีฬา เพื่อประชาชน	โคกท่ามะโ พิน เมื่อไร (พริต)	ขบขบคู่ใจ โกกบ้าน (ส.ก.ท.)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มเสียง)	
ศุกร์	ธรรมะเพื่อชีวิต (ส.พ.ชาวี)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	คำขวัญอินทนิล (ใจ)	เพลงดี ร่วมสมัย (กลุ่มเสียง)	อินทนิล (พริต)	บอกกล่าว เล่าใจ (ใจ)	การศึกษา เพื่อชีวิต	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	กลุ่มเสียง พริต (อุบล)	โคกท่ามะโ พิน เมื่อไร (พริต)	ลูกทุ่งไร่ข้าว (อุบล)	ศู.ส. เกาะกลาง (ศู.ส.)	
เสาร์	ธรรมะเพื่อชีวิต (ส.พ.ชาวี)	ข่าวสดข่าว สดท.กรม ประชาสัมพันธ์	Hit - Hot Com (ป.อ.)	ขบขบ คนบ้าน	Hot WAVE (นพ)	ลูกทุ่งวันละ หนึ่ง	ขบขบ (กลุ่มเสียง)	เพลงคำดี คำดี (ศูนย์เสียง)	ขบขบบ้าน (อุบล)	ลูกทุ่งคู่ใจ (เงิน)	อีสานบ้านเฮา (พริต)	FM 100 เพื่อชุมชน (กลุ่มเสียง)	

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีระยะเวลาในการดำเนินงานกระจายเสียงยาวนานที่สุดในจังหวัดชัยภูมิ ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีผังรายการฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2548) ที่มีระยะเวลาการใช้งาน 1 ปี ทางสถานีออกอากาศตั้งแต่เวลา 06.00 ถึงเวลา 18.00 นาฬิกา และไม่มี การแสวงหารายได้จาก การโฆษณา มีรายละเอียดของแต่ละรายการดังต่อไปนี้

6.1.1 รายละเอียดของแต่ละรายการ

1.รายการพูดคุย รายการพูดคุยเป็นรูปแบบรายการประเภทหนึ่ง ซึ่งลักษณะรายการประเภทนี้จะมุ่งหวังจะให้ผู้ฟังได้บรรเทาจากการฟังการพูดคุยเพียงอย่างเดียว การพูดคุยนั้นอาจเป็นการคุยกับผู้ฟังโดยตรงหรือคุยกับผู้ฟังทางอ้อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนคนที่จะพูดในแต่ละครั้ง จากการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งแยกรายการพูดคุยของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีตามวิธีการในการนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

1.1รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง มีลักษณะเป็นการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรงไปตรงมา ไม่มีการเปิดเพลงสลับในรายการ ประกอบไปด้วย

1.1.1 รายการเกษตรในชุมชน มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับการทำการเกษตร การใช้ปุ๋ย อินทรีย์ เพาะปลูกอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสมกับสภาพทางภูมิศาสตร์ภายในชุมชน

1.1.2 รายการรอบรู้รอบบ้าน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตกแต่งบ้านและสวนรวมทั้งเรื่องสิ่งละอันพันละน้อยภายในบ้าน

1.1.3 รายการสิ่งแวดล้อมในชุมชน พูดถึงสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลหรือนอกเขต เกี่ยวกับขยะสิ่งปฏิกูลต่างๆหรือปัญหาเกี่ยวกับน้ำเน่าเสีย ก็จะมีการร้องเรียนกันผ่านทางรายการเพื่อให้เทศบาลรับรู้และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

1.1.4 รายการเพื่อสุขภาพ ตัวแทนของโรงพยาบาลหนองบัวแดงเข้ามาใช้สถานีเพื่อทำการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงพยาบาลรวมทั้งให้ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อต่างๆ

1.1.5 รายการส.อบต. วังชมภู เป็นรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ตำบลวังชมภู โดยกล่าวถึงประเด็นต่างๆในตำบลวังชมภู เช่นของดีตำบลวังชมภู มีอะไรบ้างในตำบลวังชมภู รวมทั้งงานประเพณีประจำตำบล เป็นต้น

1.1.6 รายการ ธกส. พบพี่น้องประชาชน คณะทำงานจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สาขาหนองบัวแดง จะมาประชาสัมพันธ์รวมทั้งให้ความรู้ทางการเงินแก่ชาวบ้าน

1.1.7 รายการส.อบต หนองบัวแดง มีลักษณะรายการคล้ายกันกับรายการส.อบต. วังชมภู มีการบอกกล่าวถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในตำบลหนองบัวแดงรวมทั้งของดีต่างๆของทางตำบล

1.1.8 รายการสำรวจสัมพันธภาพ สถานีสำรวจภูธรอำเภอหนองบัวแดงเป็นผู้ดำเนินรายการ เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของทางสำรวจ

1.1.9 รายการสหกรณ์สัมพันธ์ เป็นช่องทางของสหกรณ์อำเภอในการประชาสัมพันธ์ เรื่องราวต่างๆให้กับสมาชิกของสหกรณ์ เช่นการจำหน่ายข้าวเปลือก ระเบียบวิธีการสมัครเป็นสมาชิก เงินปันผลออกเมื่อไหร่ เป็นต้น

1.1.10 รายการประปาเพื่อประชาชน เจ้าหน้าที่จากประปาอำเภอหนองบัวแดงจะมาพูดคุยถึงเรื่องการใช้งานประปา

1.1.11 ไฟฟ้าเพื่อประชาชน เจ้าหน้าที่จากไฟฟ้าอำเภอหนองบัวแดงจะมาพูดคุยถึงเรื่อง การใช้ไฟฟ้า

1.1.12 ชมรมอนุรักษ์ไก่อพื้นบ้าน ชมรมอนุรักษ์ไก่อพื้นบ้านประจำตำบลจะส่งตัวแทนเพื่อ พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวของไก่อพันธ์ต่างๆที่มีอยู่ภายในชุมชน

1.1.13.รายการอีสานบ้านเฮา เป็นรายการที่มีเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ของภาคอีสานมีเนื้อหารายการที่บอกเล่าถึงความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตของ ชาวบ้านตั้งแต่ปี พ.ศ.2525-2548 รวมทั้งเปิดเพลงพื้นบ้านสลับกับการนำเสนอ

1.1.14 รายการมรดกอีสาน เป็นรายการเจาะลึกเกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมทางภาค อีสาน โดยมีข้อมูลจากสภาวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำเสนอเพลงพื้นบ้าน อย่าง หมอลำในช่วงท้ายรายการ

1.1.15.รายการสี่สันมือเพียง เป็นรายการพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งละอันพันละน้อยที่น่ารู้สลับกับ การเปิดดนตรี

1.1.16.รายการครู ส.เลาะตลาด มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับตลาดนัดหนองบัวแดง เช่นมี อะไรขายบ้าง ราคาเท่าไร เป็นต้น สลับกับการเปิดเพลง

1.1.17 รายการชมรมคนรับจ้าง เป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในชุมชนหนองบัวแดง เช่นสามล้อรับจ้างและมอเตอร์ไซค์รับจ้าง โดยจะพูดเรื่องชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาค่าครองชีพ ต่างๆโดยมีการการเปิดเพลงลูกทุ่งสลับ

1.2.รายการสัมภาษณ์ เป็นรายการที่มีลักษณะพูดคุยกันระหว่างผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่ได้พูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง รายการสัมภาษณ์ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีประกอบไปด้วยรายการดังต่อไปนี้

1.2.1.รายการองค์กรชุมชน ลักษณะของรายการคือการเชิญตัวแทนองค์กรต่างๆภายใน ชุมชนเข้ามาร่วมรายการเพื่อทำการพูดคุยกับผู้ดำเนินรายการ เช่น ประชากรรัฐจังหวัดชัยภูมิ และ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น

1.2.2.รายการกลุ่มอาชีพหนองหอย ทางสถานีเปิดโอกาสให้กลุ่มอาชีพจากหมู่บ้านหนองหอย ที่อยากประชาสัมพันธ์หรืออยากแสดงความคิดเห็นผ่านทางรายการโดยมีผู้ดำเนินรายการคอยสัมภาษณ์ซักถาม

2.รายการข่าว คือรายการที่รายงานเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร รูปแบบรายการข่าวของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีสามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

2.1รายการถ่ายทอดข่าวจากส่วนกลาง เป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วย

2.1.1รายการข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ เป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยโดยกรมประชาสัมพันธ์

2.2 รายการพูดคุยข่าว เป็นรายการที่นำเสนอข่าวในลักษณะพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง โดยเป็นการเล่าข่าวสารภายในชุมชน องค์กรภายในชุมชนและจากหนังสือพิมพ์ ประกอบไปด้วย

2.2.1.รายการบอกกล่าวเล่าแจ้ง เป็นรายการที่นำเสนอข่าวสารต่างๆโดยเน้นที่ข่าวเหตุด่วน เหตุร้ายต่างๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

2.2.2.รายการใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ นายอำเภอหนองบัวแดงและทีมงานเป็นผู้ดำเนินรายการ เนื้อหาเป็นการนำเสนอข่าวสารในอำเภอหนองบัวแดงทั้งหมด โดยมากเป็นข่าวทางราชการ

2.3 รายการพูดคุยข่าวสลับเพลง เป็นรายการที่นำเสนอข่าวในลักษณะการนำเสนอเช่นเดียวกับรายการพูดคุยข่าวเพียงแต่มีการเปิดเพลงสลับกับการนำเสนอข่าว ประกอบไปด้วย

2.3.1.รายการอาสาгүй มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารหน่วยгүйของหลวงพ่อดิเรก รวมทั้งข่าวสารภายในชุมชนสลับกับเพลงลูกทุ่ง

2.3.2.รายการข่าวและเพลง มีเนื้อหารายการที่นำเสนอข่าวสารภายในท้องถิ่นเป็นหลัก และมีการเปิดเพลงสลับระหว่างการนำเสนอรายการ

2.3.3.รายการลูกทุ่งไซ่ข่าว บอกเล่าข่าวสารทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน รวมทั้งมีการวิเคราะห์ข่าวให้คนในชุมชนได้รับฟังสลับกับการเปิดเพลง

2.3.4.รายการถามข่าวชาวบ้าน เป็นการนำเสนอข่าวสารภายในชุมชนหนองบัวแดงว่าในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมามีเรื่องใตุน่าสนใจ สลับกับการเปิดเพลง

3.รายการดนตรี รายการดนตรีหรือรายการเพลงเป็นรูปแบบรายการ ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีที่ได้รับความนิยมสูงสุด มุ่งให้ความบันเทิงโดยการเปิดเพลงเป็นหลัก มีรูปแบบรายการที่ไม่มีกฎเกณฑ์ในการจัดรายการตายตัวเมื่อเปรียบเทียบกับรายการประเภทอื่นๆ ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี โดยประกอบไปด้วยรูปแบบย่อยๆดังต่อไปนี้

3.1 รายการเพลงลูกทุ่ง เป็นรายการที่นำเสนอเพลงแนวลูกทุ่ง ประกอบไปด้วย

3.1.1 รายการลูกทุ่งบัวแดง ลักษณะรายการคือให้ผู้ฟังโทรมาขอเพลงลูกทุ่งสมัยใหม่และมีการสนทนากันระหว่างผู้ดำเนินรายการกับผู้ฟังทางบ้านออกอากาศ

3.1.2.รายการขอบคุณท่านผู้ฟัง ดำเนินรายการโดยนายสถานี ลักษณะรายการคือผู้ฟังจะโทรเข้ามาร่วมขอเพลงโดยเน้นไปที่เพลงแนวลูกทุ่ง

3.2 รายการรวมเพลง เป็นรายการที่นำเสนอเพลงไม่จำกัดแนว ประกอบไปด้วย

3.2.1.รายการFM100 เพื่อชุมชน เป็นรายการนำเสนอเพลงทุกแนว โดยออกอากาศเป็นรายการสุดท้ายของทุกวัน

3.3 รายการเพลงไทยสากล เป็นรายการที่นำเสนอเพลงแนวเพลงไทยสากลประกอบไปด้วย

3.3.1. รายการHOT WAVE เป็นรายการ เปิดเพลงไทยสากลออกอากาศในวันเสาร์และวันอาทิตย์

3.4 รายการเพลงพื้นบ้าน เป็นรายการที่มีการนำเสนอเพลงพื้นบ้านของทางภาคอีสานจำพวกเพลงหมอลำ กันตรึม ประกอบไปด้วย

3.4.1. รายการหมอลำดั่งกำลังฮิต เป็นรายการถ่ายทอดสดเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงหมอลำจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสานจากจังหวัดขอนแก่น

3.5 รายการเพลงร่วมสมัย เป็นการนำเสนอทั้งเพลงแนวลูกทุ่งและไทยสากลเป็นเพลงที่หาฟังยากและมีความเป็นอมตะ ประกอบไปด้วย

3.5.1 รายการเพลงดังร่วมสมัย มีการนำเสนอประเพณีการเล่นของไทยในอดีต และเน้นเปิดเพลงสากลและเพลงลูกทุ่งเก่าๆที่หาฟังได้ยากในปัจจุบัน

4. รายการอื่นๆ รูปแบบรายการอื่นๆของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีนั้นจะเป็นรายการที่มีลักษณะเฉพาะตัวและมีการนำเสนอแต่เพียงรูปแบบเดียว ประกอบไปด้วย

4.1 นิตยสารทางอากาศ เป็นการรวมการจัดรายการหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยถือหลักการของความหลากหลายแต่ต้องมีเอกภาพของรายการ ประกอบไปด้วย

4.1.1.รายการ HIT-HOT.COM มีเนื้อหารายการเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางด้านสารสนเทศ เช่นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์ IT ต่างๆ โดยมีแหล่งข้อมูลจากหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต มีรูปแบบเป็นนิตยสารทางอากาศ

4.2 รายการเพื่อการศึกษา เป็นรายการที่ให้ความรู้โดยตรง เช่น รายการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบไปด้วย

4.2.1.รายการการศึกษาเพื่อชีวิต จัดรายการโดยคณะทำงานจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนมี เนื้อหารายการเกี่ยวกับการศึกษา บอกเล่าโครงการต่างๆของ กศน. และให้ความรู้

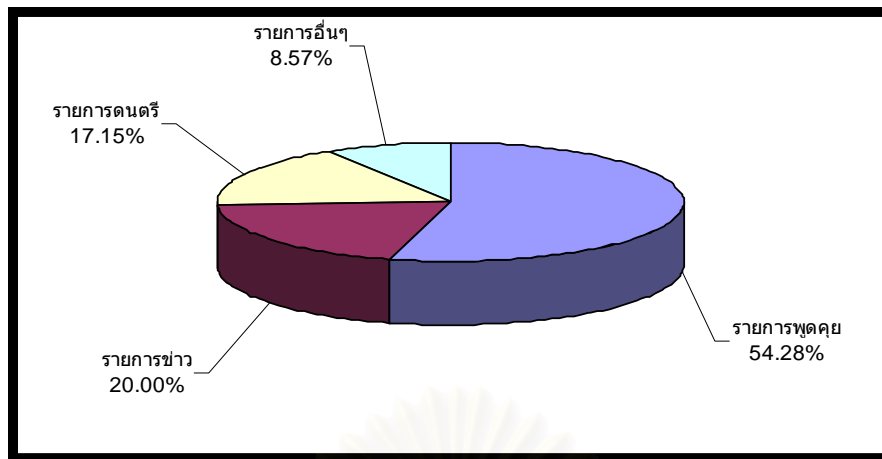
4.3 รายการปาฐกถารวม เป็นรายการที่มีการนิมนต์พระมาเทศน์รวมทั้งให้ศีลให้พร ประกอบไปด้วย

4.3.1 รายการธรรมะเพื่อชีวิต เนื้อหารายการเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับหลักธรรม และข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดบ้านบัวใหญ่ ดำเนินรายการโดยพระเพียวซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านบัวใหญ่ และเป็นประธานอุปถัมภ์ของสถานี

6.1.2 ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ

จากการวิเคราะห์รายการทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของศูนย์การเรียนวิทยุชุมชนต้นน้ำชี พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 35 รายการประกอบด้วยรูปแบบรายการในลักษณะต่างๆ กันดังต่อไปนี้

1. รายการพูดคุย มีจำนวน 19 รายการ คิดเป็นร้อยละ 54.28
2. รายการข่าว มีจำนวน 7 รายการ คิดเป็นร้อยละ 20
3. รายการดนตรี มีจำนวน 6 รายการ คิดเป็นร้อยละ 17.15
4. รายการอื่นๆ มีจำนวน 3 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.57

แผนภูมิที่ 6.1 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการต่างๆของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชี

จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการ ที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชีพบว่ารายการพูดคุย(54.28%) มีสัดส่วนที่สูงกว่ารูปแบบรายการอื่นๆ รองลงมาเป็นรายการข่าว(20.00%) ที่เป็นเช่นนี้เพราะทางสถานีคำนึงถึงการใช้สื่อวิทย์ชุมชนให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงของทางสถานีที่ได้เน้นไปที่ประเด็นการกระจายข่าวสารเพื่อชุมชนตลอดจนเพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านต่างๆ ดังนั้นทางสถานีจึงเน้นนำเสนอรูปแบบรายการพูดคุยและรายการข่าว เพราะรายการทั้งสองรูปแบบดังกล่าวนี้สามารถที่จะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ฟังได้โดยตรง อีกทั้งยังมีกระบวนการผลิตที่ไม่สลับซับซ้อน นอกจากนั้นการที่ทางสถานีไม่ได้ให้ความสำคัญกับการผลิตรายการประเภทดนตรี(17.15%) มากเท่าใดนักเนื่องจากไม่ได้มีการแสวงหารายได้จากการผลิตสินค้าและบริการ อีกทั้งสื่อกระแสหลักอย่างสถานีโทรทัศน์ หรือสถานีวิทยุอื่น ๆ ก็มีการนำเสนอรูปแบบรายการประเภทนี้มากเพียงพออยู่แล้ว ทางศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชนต้นน้ำชีจึงเห็นว่า สื่อวิทย์ชุมชนควรที่จะให้สาระประโยชน์กับคนในชุมชนมากกว่าแง่ความบันเทิง

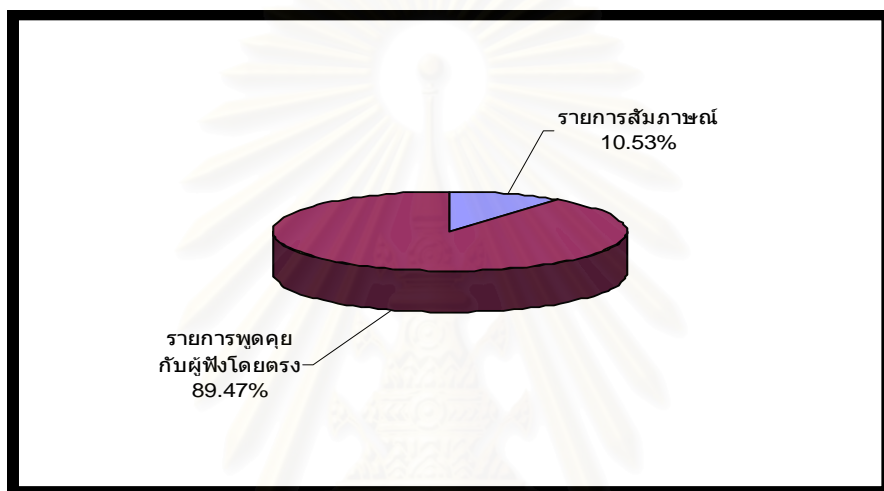
แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบในการนำเสนอที่ค่อนข้างจำกัดและมีการกระจุกตัวไปที่รายการพูดคุยมากจนเกินไป รูปแบบรายการอื่นๆ ที่มีประโยชน์และสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของสถานีได้ เช่นรายการเพื่อการศึกษา รายการสารคดีถูกละเลยในการนำเสนอ

จากการศึกษายังพบว่าในแต่ละรูปแบบรายการยังประกอบไปด้วยรูปแบบรายการย่อยๆ ดังต่อไปนี้

6.1.2.1.รายการพูดคุย

จากการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีจำนวนรายการพูดคุยทั้งสิ้น 19 รายการ คิดเป็นร้อยละ 54.28 ของรูปแบบรายการทั้งหมด โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง มีจำนวนทั้งสิ้น 17 รายการ คิดเป็นร้อยละ 89.47
2. รายการสัมภาษณ์ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการ คิดเป็นร้อยละ 10.53

แผนภูมิที่ 6.2 แสดงสัดส่วนรายการพูดคุยของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการพูดคุยของศูนย์การเรียนรู้สถานีวิทยุชุมชนต้นน้ำชี พบว่ามีอยู่ด้วยกันเพียง 2 รูปแบบคือรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง และรายการสัมภาษณ์ โดยรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรงมีสัดส่วนสูงที่สุด (89.47%) ที่เป็นเช่นนี้เพราะทางสถานีได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ เข้ามาใช้สถานีเพื่อประชาสัมพันธ์หลายองค์กร ซึ่งมักมีลักษณะเป็นรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง และยังเป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดในการนำเสนออีกด้วย

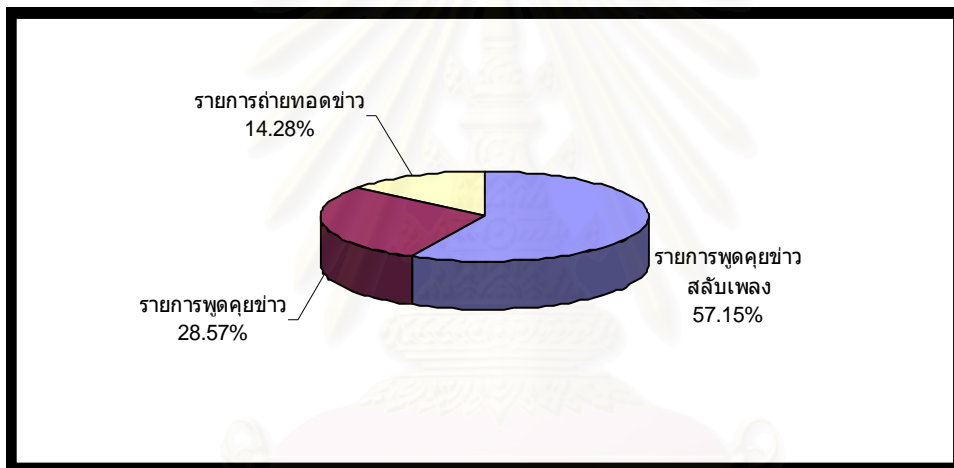
นอกจากนั้นการที่มีการนำเสนอเพียง 3 รูปแบบ มีสาเหตุมาจากการที่บุคลากรในสถานีนั้นยังไม่มีควมชำนาญมากพอที่จะใช้เทคนิคการนำเสนอที่ค่อนข้างมีความสลับซับซ้อนและต้องอาศัยเวลาในการเตรียมการอย่าง รายการสนทนา (The Conversation) ที่ต้องมีการใช้ผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้ดำเนินรายการต้องมีการแสดงความคิดเห็น และรูปแบบรายการอภิปราย (Panel Discussion) ซึ่งจะต้องมีผู้ร่วมรายการหลายคนมาพูดคุยกัน แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ดังนั้นการนำเสนอรูปแบบรายการพูดคุยของทางสถานี

จะเป็นรูปแบบง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนเท่าใดนัก

6.1.2.2.รายการข่าว

จากการศึกษาผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีพบว่า มีการนำเสนอรายการข่าวจำนวนทั้งสิ้น 7 รายการคิดเป็นร้อยละ 20 ของรูปแบบรายการทั้งหมด โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. รายการพูดคุยข่าวสลับเพลง มีจำนวนทั้งสิ้น 4 รายการคิดเป็นร้อยละ 57.15
2. รายการพูดคุยข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นร้อยละ 28.57
3. รายการถ่ายทอดข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 14.28

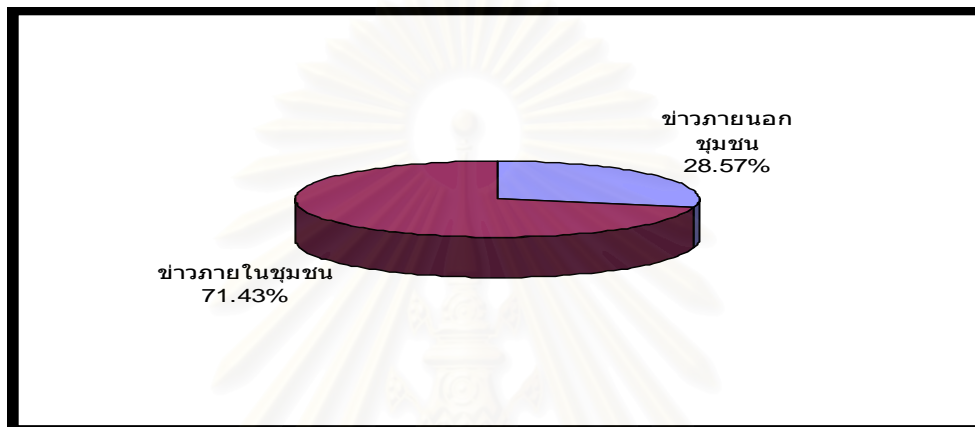

แผนภูมิที่ 6.3 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการข่าวของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี พบว่ามีการใช้รูปแบบในการนำเสนอเพียง 3 รูปแบบเท่านั้นคือ รายการถ่ายทอดข่าว รายการพูดคุยข่าว และรายการพูดคุยข่าวสลับเพลง โดยที่รูปแบบรายการพูดคุยข่าวสลับเพลง(57.15%) มีสัดส่วนสูงที่สุดเหตุผลเพราะเป็นรูปแบบในการนำเสนอข่าวสารที่ไม่หนักไปทางสาระมากเกินไป สามารถจับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนได้ค่อนข้างหลากหลายเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบรายการพูดคุยข่าวที่เป็นการนำเสนอข่าวโดยตรง

อย่างไรก็ตามรายการข่าวถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างมากเมื่อวิเคราะห์รายการข่าวที่ออกอากาศทั้งหมดของทางสถานีจะสามารถแบ่งแยกข่าวสารที่มาจากภายในและภายนอกชุมชนได้ดังต่อไปนี้

1. รายการข่าวภายในชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น 5 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.43
2. รายการข่าวภายนอกชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28.57

แผนภูมิที่ 6.4 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวภายในและภายนอกชุมชนของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

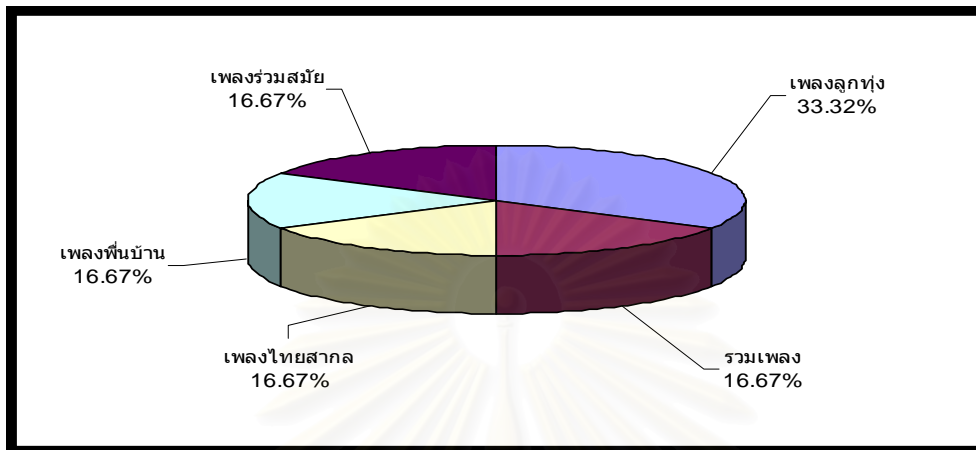
จากการศึกษาพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีการนำเสนอรายการข่าวภายในชุมชน (71.43%) มากกว่ารายการข่าวภายนอกชุมชน(28.57%) ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะวิทยุชุมชนเป็นเรื่องของชุมชน ดังนั้นควรจะมีสัดส่วนข่าวสารภายในชุมชนที่มากกว่าภายนอกชุมชน ข่าวสารจากภายนอกสามารถรับรู้ได้จากหลายทางตามบรรดาสื่อกระแสหลักทั้งหลาย อย่างสถานีโทรทัศน์ และ สถานีวิทยุกระแสหลักทั่วไป

6.1.2.3. รายการดนตรี

จากการศึกษา พบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีการนำเสนอรูปแบบรายการดนตรีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการ คิดเป็นร้อยละ 17.14 สามารถจำแนกตามลักษณะแนวเพลงได้ดังต่อไปนี้

- 1.รายการเพลงลูกทุ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นร้อยละ 33.32
- 2.รายการรวมเพลง มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 16.67

- 3.รายการเพลงไทยสากล มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 16.67
- 4.รายการเพลงพื้นบ้าน มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 16.67
- 5.รายการเพลงร่วมสมัยมีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 16.67

แผนภูมิที่ 6.5 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการเพลงของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

จากการวิเคราะห์รูปแบบย่อยๆ ในรายการเพลง ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี พบว่ารูปแบบรายการเพลงลูกทุ่ง (33.32%) มีสัดส่วนสูงที่สุดเนื่องจากผู้ฟังในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีรสนิยมชอบฟังเพลงแนวลูกทุ่ง

นอกจากนั้นทางสถานียังได้มีการนำเสนอรูปแบบรายการเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงหมอลำ เพื่อเป็นการตอบสนองของวัตถุประสงค์สำคัญของทางสถานี ที่จะต้องเผยแพร่และสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม โดยเป็นการถ่ายทอดรายการจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมจากจังหวัดขอนแก่นซึ่งทำการออกอากาศเป็นประจำทุกวัน

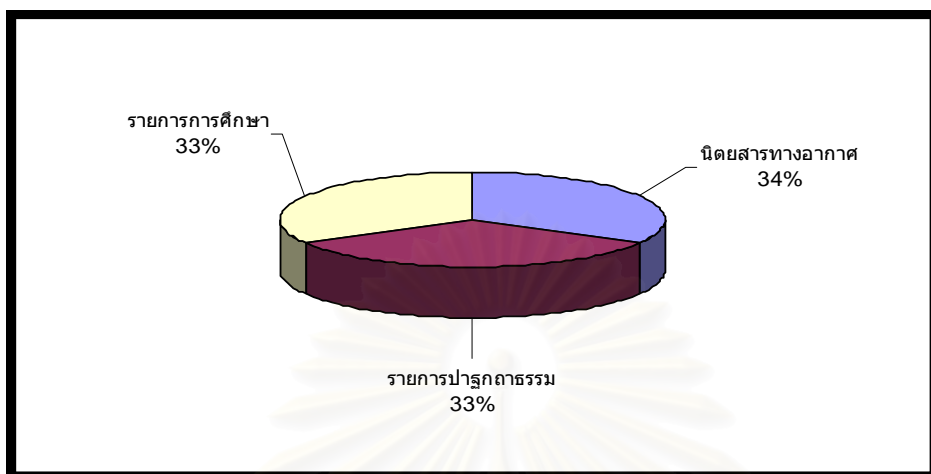
6.1.2.4.รูปแบบรายการอื่นๆ

จากการศึกษารายละเอียดแต่ละรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีพบว่า มีรูปแบบรายการที่มีลักษณะเป็นรายการประเภทอื่นๆ จำนวนทั้งสิ้น 3 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.57 โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.รายการนิตยสารทางอากาศ จากการศึกษพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 33.33

- 2.รายการเพื่อการศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 33.33
- 3.รายการปาฐกถาธรรม มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 33.33

แผนภูมิที่ 6.6 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่นๆของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

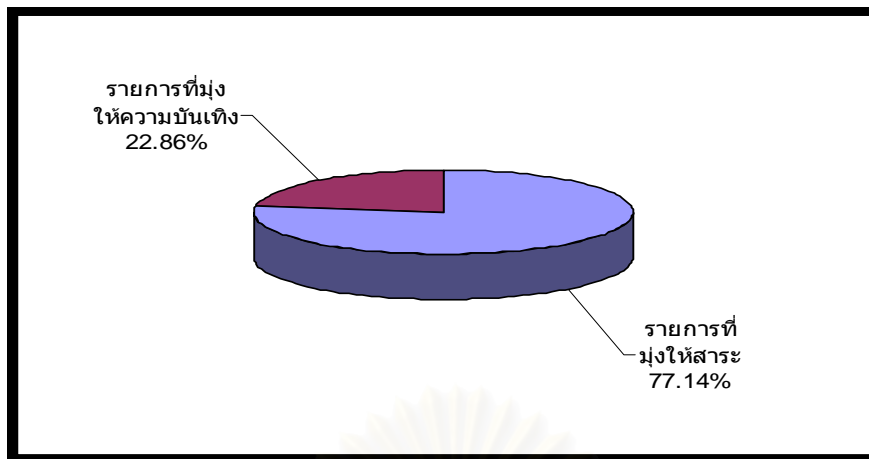
ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีมีการนำเสนอรูปแบบรายการอื่นๆ เพียง 3 รูปแบบเท่านั้นคือรายการเพื่อการศึกษา(33.33%) รายการนิตยสารทางอากาศ(33.33%) รายการปาฐกถาธรรม(33.33%) ในสัดส่วนที่เท่าๆกันและเป็นการนำเสนออย่างละ 1 รายการ ดังนั้นควรจะนำเสนอรายการในรูปแบบที่มีความสำคัญอย่างรายการเพื่อการศึกษา ให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

6.1.3 ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ

ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ คือลักษณะของเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในรายการ โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้สาระ และ รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง เป็นกรอบในการวิเคราะห์

จากการศึกษาผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีพบว่า มีรายการที่นำเสนอเนื้อหาในด้านต่างๆ จำนวน 35 รายการ สามารถแบ่งแยกเนื้อหารายการวิทยุได้ดังต่อไปนี้

- 1.รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ มีทั้งหมด 27 รายการ คิดเป็นร้อยละ 77.14
2. รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง มีทั้งหมด 8 รายการ คิดเป็นร้อยละ 22.86

แผนภูมิที่ 6.7 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

จากการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหารายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี พบว่า รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ(77.14%) มีสัดส่วนที่สูงกว่ารายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง(22.86%) อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของทางสถานีที่ได้เน้นในเรื่องการกระจายข่าวสารชุมชนรวมทั้งเผยแพร่ความรู้ในด้านต่างๆ และไม่ได้มีการแสวงหารายได้จากการโฆษณาสินค้าและบริการ ดังนั้นจึงไม่ได้ผลิตรายการที่มีเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิงมากนัก

ลักษณะเนื้อหาดังกล่าวยังสามารถแยกออกเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

6.1.3.1.รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ

รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ จัดเป็นรายการที่มุ่งนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านความเป็นจริงเช่นรายการข่าว รายการสารคดี รายการพูดคุย รายการการศึกษา เป็นต้น จากการศึกษาค้นคว้ามีจำนวนทั้งสิ้น 27 รายการเป็นสัดส่วนร้อยละ 77.14 ของรายการทั้งหมด ประกอบไปด้วยรูปแบบย่อยๆดังต่อไปนี้

1.เนื้อหาเกี่ยวกับข่าว คือเนื้อหาที่เป็นข่าวสารทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น 7 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.92

2.เนื้อหาที่เกี่ยวกับหน่วยงานงานราชการโดยการเปิดโอกาสให้ประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือจากคนในชุมชนมีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.22

3. เนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนา คือรายการที่มีเนื้อหา สู่ถึงกิจกรรมต่างๆ หรือให้ความรู้เรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาและขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.11

4. เนื้อหาที่เกี่ยวกับองค์กรหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาชน มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.4

5. เนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพภายในชุมชน เป็นกลุ่มต่างๆที่ประกอบอาชีพเดียวกันภายใน ชุมชนและรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพใช้สถานที่ในการประชาสัมพันธ์กลุ่มของตน มีทั้งจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.4

6. เนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป คือเนื้อหาที่มุ่งให้สาระความรู้แก่ผู้ฟังในเรื่องทั่วไปมี จำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.4

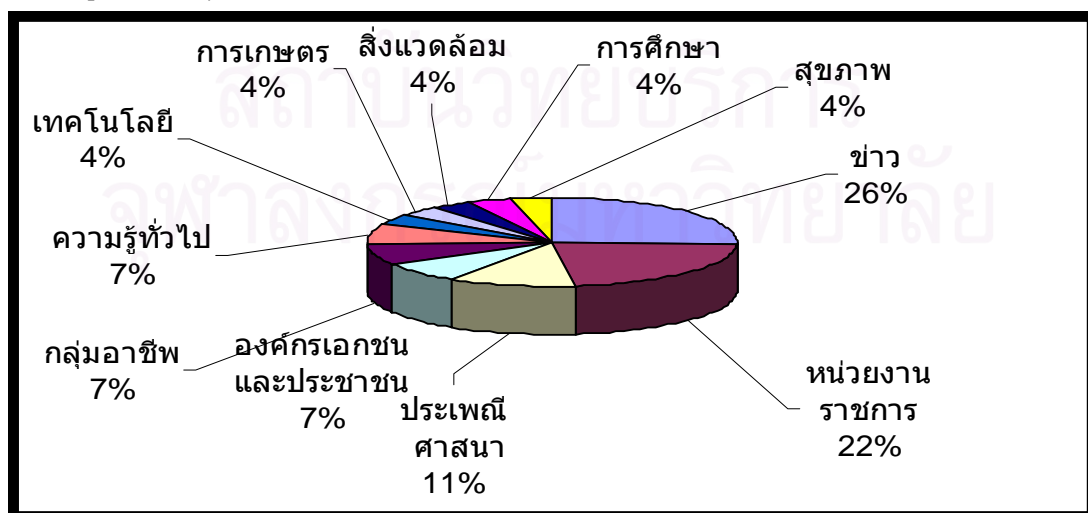
7. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ อย่างเช่นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ มือถือ เป็นต้น มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.7

8. เนื้อหาที่เกี่ยวกับการเกษตร เป็นการนำเสนอในเชิงให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปลูกพืชผัก การใช้ปุ๋ย เทคนิคการตอนกิ่ง เป็นต้น มีจำนวน 1 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.7

9. เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมคือการนำเสนอในเรื่องของต้นไม้ แหล่งน้ำ ภายในชุมชน มี จำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 3.7

10. เนื้อหาที่เกี่ยวกับการศึกษา คือเนื้อหาที่ครอบคลุมอยู่ในแวดวงการศึกษาเล่าเรียนเช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน การสอนวิชาผ่านทางรายการ มีจำนวน ทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.7

11. เนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย คือเนื้อหาที่มีการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับโรคภัยต่างๆ และวิถีดูแลสุขภาพสุขภาพ มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.7

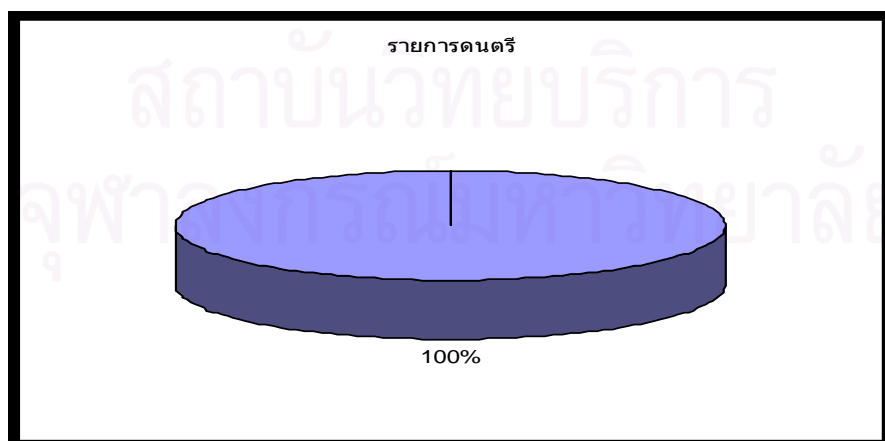
แผนภูมิที่ 6.8 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของศูนย์การเรียนรู่วิทยุชุมชนต้นน้ำ

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีการนำเสนอเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระที่มีความหลากหลายเป็นสัดส่วนสูงมาก(77.14%) โดยในจำนวนนี้พบว่ามีการนำเสนอเนื้อหารายการข่าว (25.92%) เป็นสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมาเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับหน่วยงานงานราชการ(22.22%) และเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนา(11.11%) ตามลำดับ ดังนั้นกล่าวได้ว่าทางสถานีได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารมากที่สุด รายการข่าวเกือบทุกรายการ เป็นการนำเสนอข่าวสารภายในชุมชนดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้น ทำให้เกิดทิศทางการไหลของข่าวสารไปในลักษณะจากชุมชนไปสู่รัฐ ซึ่งเป็นหน้าที่และคุณค่าเชิงประจักษ์อย่างหนึ่งของวิทยุชุมชน

อย่างไรก็ตามพบว่าทางสถานีได้มีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเกษตร(3.7%) น้อยมากทั้งๆที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ในอำเภอหนองบัวแดงประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ รายการที่มีความสำคัญอย่างเนื้อหาที่เกี่ยวกับการศึกษา(3.7%) ก็ละเลยในการนำเสนอเช่นเดียวกัน

6.1.3.2.รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง

รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง เป็นรายการที่นำเสนอเนื้อหาที่เน้นด้านความสนุกสนานและก่อให้เกิดความผ่อนคลายอารมณ์ ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปแบบรายการดนตรีหรือรายการพูดคุยที่เน้นเรื่องข่าวสารด้านวงการบันเทิงรวมถึงรายการกีฬา จากการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี มีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง ทั้งหมด 8 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.86 ของเนื้อหารายการทั้งหมด โดยมีการนำเสนอแต่เพียงลักษณะเดียวคือ รายการที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับดนตรี

แผนภูมิที่ 6.9 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

การนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาบันเทิงแต่เพียงลักษณะเดียว จะทำให้เกิดการกระจุกตัวของเนื้อหาส่งผลให้ขาดความหลากหลายในการนำเสนอรายการ เนื้อหารายการประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิงในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีความสำคัญเช่นข่าวสารด้านการกีฬา การนำเสนอนิทานพื้นบ้าน การละเล่นต่างๆที่ส่งเสริมความเป็นท้องถิ่นของวิฑูษุมชน ถูกละเลยในการนำเสนออย่างสิ้นเชิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2 แสดงผังรายการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนบ้านแพ้น

เวลาวัน	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์
06.00 - 06.10	เปิดสถานี						
06.10 - 07.00	ประกาศทางอากาศประจำวัน(ตลอดเย็นไปเช้าสาย)						
07.00 - 07.30	รายการถ่ายทอดสดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย						
07.30 - 08.00	จัดนำผู้จากศูนย์การเรียนรู้ ผู้ดำเนินรายการ	รถอ.โกวิทมีดงเกษตรกร รถอ.สาบ้านแพ้น	สถานีวิทยุโกวิทมีดง กลุ่มเกษตร	สาระพิเศษเกษตรกร สน.เกษตรอำเภอ	ชุมชนยั่งยืน สน.พัฒนาชุมชนอำเภอ	กลุ่มอาชีพชุมชน เครือข่ายกลุ่มอาชีพ	จด.กับชุมชน น้องเขมร
08.00 - 09.00	ตำราเกษตร ผู้ดำเนินรายการ	สถานีวิทยุศรีนครินทร์ กลุ่มป่าสองเขตร	ตำราเกษตร รถอ.บ้านแพ้น	กำลังใจจากสว.คิง วิทยาคม	สาวพนาสา ลูกทุ่งบุรุษสุดสาทร	นาถกบประจวบ ถ่ายทอด สวท.	สหกรณ์ชีวิต เจ้าคณะตำบลบ้านแพ้น
09.00 - 10.00	เปิดทุ่งโดยลูกทุ่ง ผู้ดำเนินรายการ	เปิดทุ่งโดยลูกทุ่ง สุทนต์	เปิดทุ่งโดยลูกทุ่ง กลุ่มสองพัน	เปิดทุ่งโดยลูกทุ่ง สุทนต์	ใกล้นครใกล้บ้าน เพลงคืนชีพ	ผู้ใหญ่นบ้านก่ามัน สน.ไชย	เขารชนคนรักเขาร สวท.
10.00 - 11.00	สาระพิเศษสหกรณ์ ผู้ดำเนินรายการ	คลื่นเพลงเพื่อคุณ กลุ่มสุวิธา	สาระพิเศษสหกรณ์ นัฐพร	คลื่นเพลงเพื่อคุณ กลุ่มสุวิธา	สาระพิเศษสหกรณ์ นัฐพร	คลื่นเพลงเพื่อคุณ กลุ่มสุวิธา	นายกคือเป็นกบประจวบ ร.ธ.สุทนต์
11.00 - 12.00	ลูกทุ่งอินทิง ป่าราชา						นานาสาระ สุปุณ
12.00 - 12.30	รายการถ่ายทอดสดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย						
12.30 - 13.00	ข่าวบริการ ป่า	มือต๋องกับเสียงเพลง จาก เข่งอิน ร้อย				ข่าวบริการ ป่า	คืนคนแก่ สอภท
13.00 - 14.00	ท้องถิ่นกับการพัฒนา ผู้ดำเนินรายการ	เพลงเข่งอินร้อย เพลงเขียว	ลูกทุ่งตำนานเงิน กลุ่มคนบ้าน	กำลังใจจากเข่งอินร้อย เท.วิทยุสอง	ลูกทุ่งตำนานเงิน กลุ่มคนบ้าน	คลื่นใจร้อย คิง.จำ	สื่อของสื่อรัก สวท.
14.00 - 15.00	ลูกทุ่งชายป่า ผู้ดำเนินรายการ	เข่งใจเข่งจำ ศุภทองคำ	ลูกทุ่งชายป่า ลูกเข่งคำ	เข่งใจเข่งจำ ศุภทองคำ	ลูกทุ่งชายป่า ลูกเข่งคำ	คลื่นใจร้อย คิง.จำ	สื่อของสื่อรัก สวท.
15.00 - 16.00	ลูกทุ่งโอเชา ผู้ดำเนินรายการ	ลูกทุ่งเฮฮา กลุ่มขวัญชัย	ลูกทุ่งโอเชา ไฉนไฉน	ลูกทุ่งเฮฮา กลุ่มขวัญชัย	ลูกทุ่งโอเชา ไฉนไฉน	ลูกทุ่งเฮฮา กลุ่มขวัญชัย	ลูกทุ่งโอเชา ไฉนไฉน
16.00 - 17.00	วัฒนธรรมอีสานเกี่ยวกับชายหญิงวัฒนธรรมอีสาน						
17.00 - 18.00	เข่งอินร้อยเพื่อ ผู้ดำเนินรายการ	คลื่นร้อยศรีนครินทร์ กลุ่ม นิ่งชัย	เข่งอินร้อยเพื่อ สวท.	คลื่นร้อยศรีนครินทร์ กลุ่ม นิ่งชัย	เข่งอินร้อยเพื่อ สวท.	คลื่นร้อยศรีนครินทร์ กลุ่ม นิ่งชัย	แถบปิ่น คิง. เข่ง

ตัวอย่างผังรายการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนบ้านแพ้น

6.2 ต้นทุนการเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแพ้น

ศูนย์การเรียนรู้วิฑูรย์ชุมชนคนบ้านแท่น เปิดดำเนินการกระจายเสียงเป็นสถานีลำดับที่สามของจังหวัดชัยภูมิ โดยมีการย้ายอุปกรณ์จากสถานีวิทยุชุมชนคนตลาดแร่ที่อำเภอบ้านเขว้ามาดำเนินการต่อ มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแท่น ทางสถานีไม่มีการแสวงหารายได้จากการโฆษณา เริ่มออกอากาศเวลา 06.00 -18.00 นาฬิกา มีรายละเอียดในแต่ละรายการดังต่อไปนี้

6.2.1.รายละเอียดของแต่ละรายการ

1.รายการพูดคุย

1.1.รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง ของศูนย์การเรียนรู้วิฑูรย์ชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

1.1.1 รายการสิ่งน่ารู้จากศูนย์การเรียนรู้ เป็นรายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร เช่น เรื่องปุ๋ยชีวภาพ การเพาะปลูก การทำไร่ ทำอย่างไรจึงจะได้ผลผลิตที่ดี โดยข้อมูลที่นำเสนอมาจากศูนย์เรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรอำเภอบ้านแท่นซึ่งอยู่ในความดูแลของ อบต.

1.1.2 รายการตำรวจมวลงชน ทีมงานจากสถานีตำรวจมวลงจรอำเภอบ้านแท่นจะเข้ามาจัดรายการ รายงานเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่างๆของตำรวจ รวมทั้งเหตุร้ายและอุบัติเหตุต่างๆ

1.1.3 รายการสาระเพื่อนสหกรณ์ เป็นรายการที่กล่าวถึงกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องราวให้กับสมาชิกของสหกรณ์ทราบ

1.1.4 รายการ ธกส.ใกล้ขีดเกษตรกร เป็นรายการที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขอกู้ยืมเงิน รวมทั้งแนะแนวทางการใช้จ่ายให้แก่เกษตรกร ดำเนินรายการโดยตัวแทนจากธนาคารเพื่อการเกษตรสาขาบ้านแท่น

1.1.5.รายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน เป็นการถ่ายทอดรายการจากส่วนกลาง

1.1.6 รายการสาระเพื่อนเกษตรกร ดำเนินรายการโดยตัวแทนจากสำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแท่น มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางการเกษตรที่สำนักงานได้รับการร้องเรียนมาจากเกษตรกร

1.1.7 รายการชุมชนยั่งยืน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปอย่างยั่งยืน จัดรายการโดยผู้แทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านแท่น

1.1.8 รายการใกล้หมอใกล้บ้าน เป็นการพูดคุยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ หู ตา คอ จมูก รวมทั้งวิธีป้องกันโรคติดต่อ ดำเนินรายการโดยแพทย์จากสาธารณสุขอำเภอบ้านแท่น

1.1.9 รายการผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ติดต่อกับคนในหมู่บ้าน ดำเนินรายการโดยผู้ใหญ่บ้านและกำนันประจำหมู่บ้านต่างๆในเขตอำเภอบ้านแท่น

1.1.10 รายการท้องถิ่นกับการพัฒนา ดำเนินรายการโดยตัวแทนจาก อบต.บ้านแท่นจะพูดถึงนโยบายการบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านแท่น

1.1.11 รายการนายกท้องถิ่นพบประชาชน ดำเนินรายการโดยนายกอบต.เนื้อหารายการเกี่ยวกับนโยบายต่างๆในการพัฒนาชุมชน มีการเปิดสายพูดคุยกับชาวบ้าน

1.1.12 รายการหมอเอฟเอ็มร้อย ดำเนินรายการโดยบุคคลากรจาก อบต.บ้านแท่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพเบื้องต้นของคนในชุมชน

1.1.13 รายการเสาะหามาแล้ว เป็นรายการที่พูดในเรื่องความรู้ทั่วไปที่น่าสนใจ

1.1.14 รายการนานาสาระ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป

1.2 รายการสัมภาษณ์ ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

1.2.1 รายการ อสม. กับชุมชน เป็นรายการที่เชิญตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขในระดับตำบล มาพูดคุยในเชิงสัมภาษณ์เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อและสุขอนามัยต่างๆ

1.2.2 รายการค้นพบคนเก่ง เป็นการนำเอาบุคคลต่างๆที่มีชื่อเสียงในชุมชน มาสัมภาษณ์ออกอากาศ

1.3 รายการสนทนา เป็นรายการที่ต้องมีผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทำการพูดคุยกันในลักษณะที่ไม่ได้เป็นการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับรายการสัมภาษณ์ เพียงแต่ผู้สัมภาษณ์ไม่ใช่ผู้ตั้งคำถามอย่างเดียวแต่จะมีการแสดงความคิดเห็นด้วย รายการสนทนาของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

1.3.1 รายการกลุ่มอาชีพชุมชน เป็นการเชิญกลุ่มอาชีพต่างๆที่อยู่ในชุมชนบ้านแท่นเพื่อนำมาพูดคุยในเชิงสนทนากับผู้ดำเนินรายการ

2.รายการดนตรี

2.1 รายการเพลงลูกทุ่ง ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

2.1.1 รายการเปิดกรุไทยลูกทุ่ง เป็นรายการของทางสถานีที่เน้นเปิดเพลงลูกทุ่งเก่าๆที่หาฟังได้ยาก ดำเนินรายการโดยคณะทำงานจาก อบต.บ้านแท่น

2.1.2 รายการลูกทุ่งบันเทิง ดำเนินรายการโดยนักจัดรายการอาชีพ โดยนักจัดรายการรายนี้จะเดินสายจัดรายการตามสถานีวิทยุชุมชนต่างๆ

2.1.3 รายการลูกยามบ้าย เป็นรายการขอเพลงลูกทุ่งจากทางบ้าน

- 2.1.4 รายการลูกทุ่งไฮแอช เป็นรายการขอเพลงลูกทุ่งจากทางบ้าน
- 2.1.5 รายการลูกทุ่งเฮฮา เป็นรายการประเภทขอเพลงลูกทุ่งจากทางบ้าน
- 2.1.6 รายการลูกทุ่งทำนายฝัน เป็นรายการที่ให้ผู้ฟังทางบ้านโทรมาขอเพลงลูกทุ่ง

2.2 รายการเพลงไทยสากล ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน ประกอบไปด้วย

- 2.2.1 รายการสตริงคลื่นร้อยคลื่นรัก เป็นรายการประเภทขอเพลงแนวเพลงไทยสากลจากทางบ้าน
- 2.2.2 รายการมือเที่ยงกับเสียงเพลง เป็นรายการเปิดเพลงให้กับทางผู้ฟังโดยเน้นไปที่แนวเพลงไทยสากล
- 2.2.3 รายการคลื่นใจวัยฝัน เป็นรายการขอเพลงไทยสากลจากทางบ้าน
- 2.2.4 รายการคลื่นเพลงเพื่อคุณ เป็นรายการที่ให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอเพลงไทยสากลจากทางสถานี
- 2.2.5 รายการคลื่นร้อยคลื่นรัก เป็นรายการเปิดเพลงไทยสากลจากทางสถานี

2.3 รายการรวมเพลง ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน ประกอบไปด้วย

- 2.3.1 รายการเพลงเพลินใจในฟ้าสูง นำเสนอในช่วงเปิดสถานีมีการประกาศรายการที่จะนำเสนอประจำวันพร้อมทั้งมีการเปิดเพลงจากทางสถานีวิทยุชุมชนให้ผู้ฟังได้รับฟัง
- 2.3.2 รายการสื่อเพลงสื่อรัก เป็นรายการเปิดเพลงไม่จำกัดแนวจากสถานีวิทยุ
- 2.3.3 รายการเอฟเอ็มร้อย เริงใจ เป็นรายการเปิดเพลงทุกแนวจากสถานีวิทยุชุมชน

2.4 รายการเพลงพื้นบ้าน ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน ประกอบไปด้วย

- 2.4.1 รายการวัฒนธรรมอีสาน เป็นการถ่ายทอดรายการจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมอีสาน ซึ่งมักเปิดเพลงหมอลำ

3.รายการข่าว

3.1 รายการถ่ายทอดข่าว ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน ประกอบไปด้วย

- 3.1.1 รายการถ่ายทอดข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ เป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

3.2 รายการพูดคุยข่าว ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน ประกอบไปด้วย

3.2.1 รายการข่าวบริการ เนื้อหารายการเป็นการนำเสนอข่าวสารต่างๆที่มีหน่วยงานหรือบุคคลต่างๆฝากมาให้กับสถานีทำการประชาสัมพันธ์

3.2.2 รายการเล่าแง่แง่ข่าว เป็นรายการที่นำเสนอข่าวภายในชุมชน

4.รายการสารคดี เป็นรายการที่ให้สาระความรู้แก่ผู้ฟังในเชิงลึก และมีวิธีการนำเสนอหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เช่นมีการใช้เสียงประกอบในการนำเสนอ โดยรายการประเภทนี้ต้องมีเอกภาพของรายการ ดังนั้นจึงเป็นรูปแบบรายการที่สามารถให้ได้ทั้งความรู้และความบันเทิงร่วมกันได้ รายการสารคดีของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

4.1.1 รายการสมุนไพรรักษาโรค เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบเจาะลึกเกี่ยวกับเรื่องคุณประโยชน์ของสมุนไพรรักษาโรคต่างๆจากผู้เชี่ยวชาญ ใช้เวลาในการนำเสนอ 15-20 นาที

5.รายการอื่นๆ

5.1 รายการเพื่อการศึกษา ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

5.1.1 รายการกำลังใจจากสระพัง ดำเนินรายการโดยอาจารย์ จากโรงเรียนสระพังวิทยา ตำบลสระพัง อำเภอบ้านแท่น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาและให้กำลังใจนักเรียน

5.1.2 รายการเยาวชนคนรักเรียน เนื้อหารายการพูดถึงเรื่องราวในแวดวงการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวส ปวช ดำเนินรายการโดยสถานีวิทยุชุมชน

5.1.3 รายการกำลังใจจากแท่นวิทยุ เป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการศึกษา ดำเนินรายการโดยอาจารย์จากโรงเรียนบ้านแท่นวิทยาคม

5.2 รายการสาระบันเทิง เป็นรายการประเภทเบาสมอง เสนอสิ่งละอับเล็กน้อย เช่นรายการแข่งขันเกมต่างๆ รายการแข่งขันตอบปัญหาชิงโชค รายการตลกขบขัน รายการสาระบันเทิงของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

5.2.1 รายการแฮปปี้ไทม์ เป็นการให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาร่วมสนุกกับทางผู้จัดรายการด้วยการตอบคำถามต่างๆ

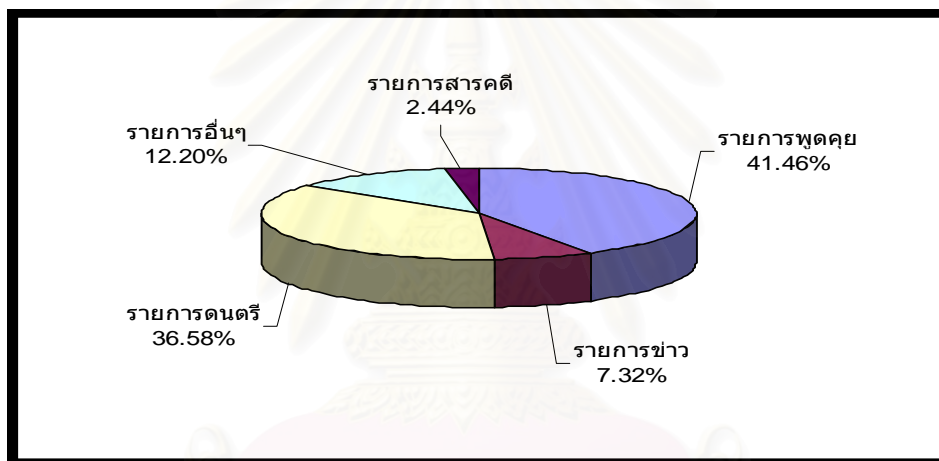
5.3 รายการปาฐกถาธรรม ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น ประกอบไปด้วย

5.3.1 รายการธรรมะเพื่อชีวิต เป็นรายการเทศนาธรรมโดยพระภิกษุสงฆ์ เช่น เจ้าคณะอำเภอบ้านแท่น

6.2.2 ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ

จากการศึกษารูปแบบรายการ ที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแพ้น พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 41 รายการ ประกอบไปด้วยการนำเสนอในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 5 ลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.รายการพูดคุย มีจำนวนทั้งสิ้น 17 รายการ คิดเป็นร้อยละ 41.46
- 2.รายการดนตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 15 รายการ คิดเป็นร้อยละ 36.58
- 3.รายการอื่นๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 รายการคิดเป็นร้อยละ 12.20
- 4.รายการข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการ คิดเป็นร้อยละ 7.32
- 5.รายการสารคดี มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 2.44

แผนภูมิที่ 6.10 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการต่างๆของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแพ้น

จากการศึกษารูปแบบรายการของของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแพ้น พบว่า รูปแบบรายการพูดคุย(41.46%) มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับรูปแบบรายการดนตรี(36.58%) ส่วนรายการข่าว(7.32%)ที่มีความสำคัญมีการนำเสนอที่น้อยที่สุด

การที่รูปแบบรายการส่วนใหญ่เป็นรายการพูดคุยและรายการดนตรี มีสาเหตุเพราะรายการทั้งสองรูปแบบดังกล่าว สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์การกระจายเสียงของสถานีได้ กล่าวคือ รายการพูดคุยสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในแง่ของการเผยแพร่ข่าวสารของหน่วยงานราชการและกลุ่มองค์กรต่างๆที่เข้ามาใช้สถานี ในลักษณะการประชาสัมพันธ์สื่อสารกับคนในชุมชน ส่วนรูปแบบรายการดนตรีสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์สถานีในแง่ การพัฒนา

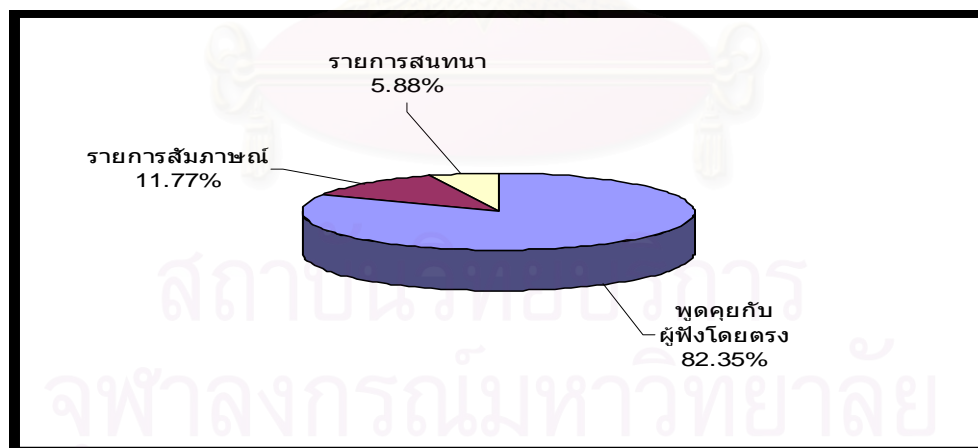
ทักษะผู้ดำเนินรายการสมัครเล่นโดยเฉพาะที่เป็นเยาวชน แต่อย่างไรก็ตามรายการที่ใช้ฝึกทักษะนี้นั้นกลับเป็นรูปแบบรายการดนตรีเกือบทั้งหมด การฝึกทักษะของนักจัดรายการสมัครเล่นนั้นไม่จำเป็นต้องฝึกฝนเฉพาะกับรูปแบบรายการดนตรี ทางผู้บริหารสถานีควรที่จะส่งเสริมการฝึกทักษะการจัดรายการรูปแบบอื่นๆที่มีประโยชน์ให้มากกว่านี้ จึงจะเป็นการเพิ่มพูนทักษะของนักจัดรายการให้กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่และตอบสนองวัตถุประสงค์ของสถานีได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษายังพบว่าในแต่ละรูปแบบรายการยังประกอบไปด้วยรูปแบบรายการย่อยๆ ดังต่อไปนี้

6.2.2.1. รายการพุดคุย

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนชนคนบ้านแท่น มีการผลิตรายการที่เป็นรูปแบบรายการพุดคุยจำนวนทั้งสิ้น 17 รายการ คิดเป็นร้อยละ 41.46 ของรายการทั้งหมด โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. รายการพุดคุยกับผู้ฟังโดยตรง มีจำนวนทั้งสิ้น 14 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.35
2. รายการสัมภาษณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.77
3. รายการสนทนา มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.88

แผนภูมิที่ 6.11 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการพุดคุยของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนชนคนบ้านแท่น

จากการศึกษารูปแบบรายการพุดคุยพบว่ารายการพุดคุยกับผู้ฟังโดยตรง(82.35%) มีสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับรูปแบบรายการอื่น สาเหตุเพราะเป็นรูปแบบรายการที่สามารถบอก

เรื่องราวต่างๆกับผู้ฟังได้อย่างตรงไปตรงมา โดยที่ไม่ต้องอาศัยทักษะของนักจัดรายการมากนัก นอกจากนั้นกระบวนการผลิตก็ไม่มี ความซับซ้อนเท่าใดนัก ไม่เหมือนกับรูปแบบรายการสัมภาษณ์ และสนทนา

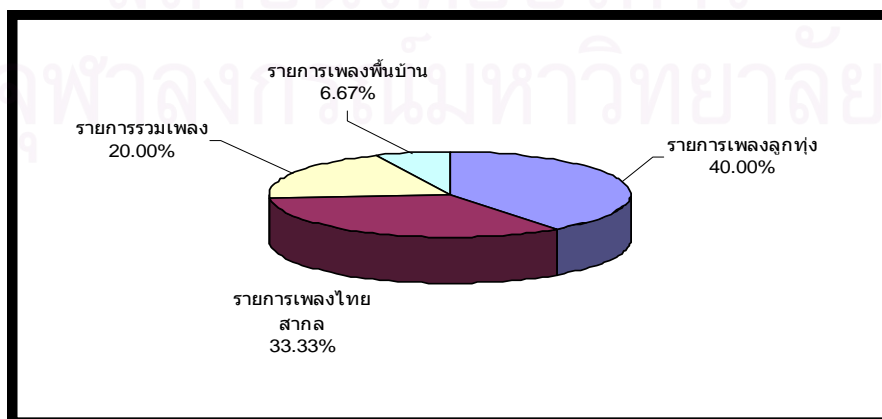
ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น มีการถ่ายทอดสดรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนทุกเช้าวันเสาร์ซึ่งเป็นจุดแตกต่างกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี แม้จะอยู่ในความดูแลของเครือข่ายประจักษ์รัฐเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นไปได้ว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการของอบต.บ้านแท่น ซึ่งจัดได้ว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐทำให้ต้องสนองต่อนโยบายของรัฐบาล

อย่างไรก็ตามการผลิตรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรงด้วยสัดส่วนที่สูงมาก ทำให้เสมือนว่าดำเนินรายการพูดคุยโดยใช้การนำเสนอเพียงรูปแบบเดียวอาจทำให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย และไม่สนใจติดตามรับฟัง ก็เป็นไปได้

6.2.2.2.รายการดนตรี

จากการศึกษารายการต่างๆของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น พบว่ามีการผลิตรายการที่เป็นรูปแบบรายการดนตรีจำนวนทั้งสิ้น 15 รายการคิดเป็นร้อยละ 36.58 ของรายการทั้งหมด สามารถจำแนกเป็นรูปแบบรายการย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

- 1.รายการเพลงลูกทุ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการคิดเป็นร้อยละ 40
- 2.รายการเพลงไทยสากล มีจำนวนทั้งสิ้น 5 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.33
- 3.รายการรวมเพลง มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 20
- 4.รายการเพลงพื้นบ้าน มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 6.67

แผนภูมิที่ 6.12 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น

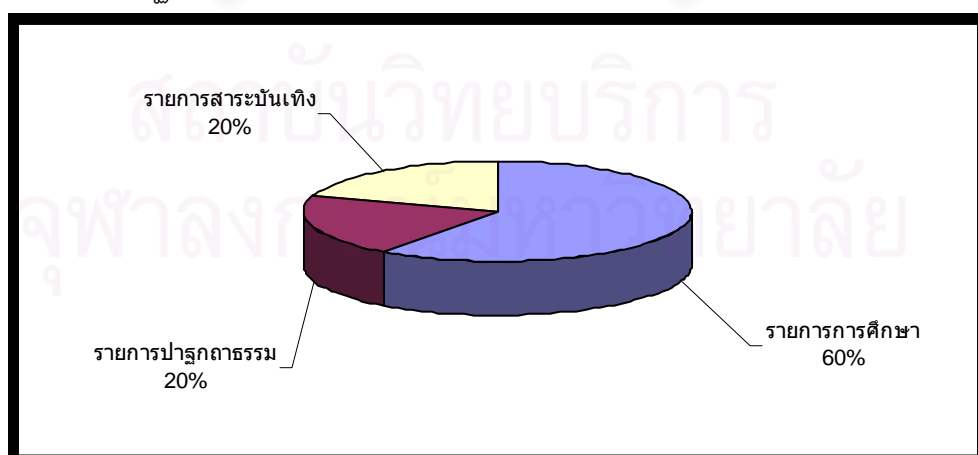
จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการดนตรี พบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีการนำเสนอทั้งหมด 3 รูปแบบโดยรายการเพลงลูกทุ่ง(40%)และรายการเพลงไทยสากล(33.33%) มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันเนื่องจากมีผู้นิยมฟังมากที่สุด ทั้งนี้มาจากการสำรวจความต้องการของผู้ฟังก่อนที่จะจัดทำผังรายการ นอกจากนี้ยังมีรายการประเภทรวมเพลงซึ่งจะเป็นการเปิดเพลงจากสถานี เพลงส่วนใหญ่ที่เปิดก็เป็นเพลงลูกทุ่งและเพลงไทยสากลเช่นเดียวกัน ทำให้เกิดการกระจุกตัวของรูปแบบในการนำเสนอ ดังนั้นควรมีการนำเสนอรูปแบบรายการเพลงอื่นๆเช่น เพลงไทยเดิม เพลงเพื่อชีวิต เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ฟังอย่างในชุมชนอย่างทั่วถึง

แต่อย่างไรก็ตามทางศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นไม่ละเลยที่จะนำเสนอรายการเพลงพื้นบ้านของถิ่นอีสาน โดยมีการถ่ายทอดเพลงหมอลำจากศูนย์เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมภาคอีสานเป็นประจำทุกวันเช่นเดียวกับศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี

6.2.2.3.รูปแบบรายการอื่นๆ

รูปแบบรายการอื่นๆคือ รูปแบบการนำเสนอรายการที่มีลักษณะเฉพาะตัวโดยมีการนำเสนอเพียงรูปแบบเดียว จากการศึกษพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีการนำเสนอรูปแบบรายการอื่นๆทั้งสิ้น 5 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.20 ของรายการทั้งหมดโดยจำแนกเป็นรูปแบบย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

- 1.รายการการศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60
- 2.รายการสาระบันเทิง มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20
- 3.รายการปาฐกถาธรรมมีจำนวนทั้งสิ้น1รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ20

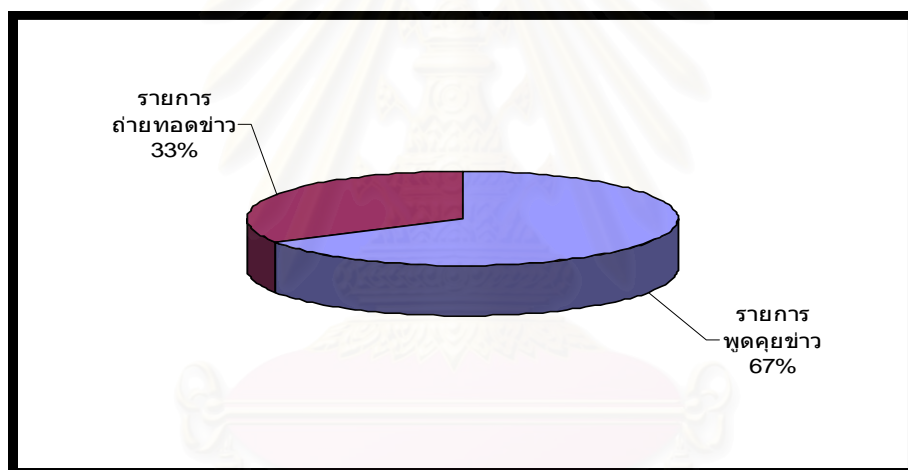
แผนภูมิที่ 6.13 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่นๆของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น

จากการศึกษารูปแบบรายการอื่นๆ พบว่ารายการเพื่อการศึกษา(60%) ที่มีเนื้อหามุ่งไปที่ การให้ความรู้มีสัดส่วนสูงที่สุด กล่าวได้ว่าทางสถานีให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งจะเป็นผลดี กับเยาวชนในชุมชน

6.2.2.4.รายการข่าว

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีการนำเสนอรูปแบบรายการ ข่าวทั้งหมด 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.32 ของรูปแบบรายการทั้งหมดโดยมีการนำเสนอ ในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. รายการข่าวพูดคุยข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 66.67
2. รายการถ่ายทอดข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.33

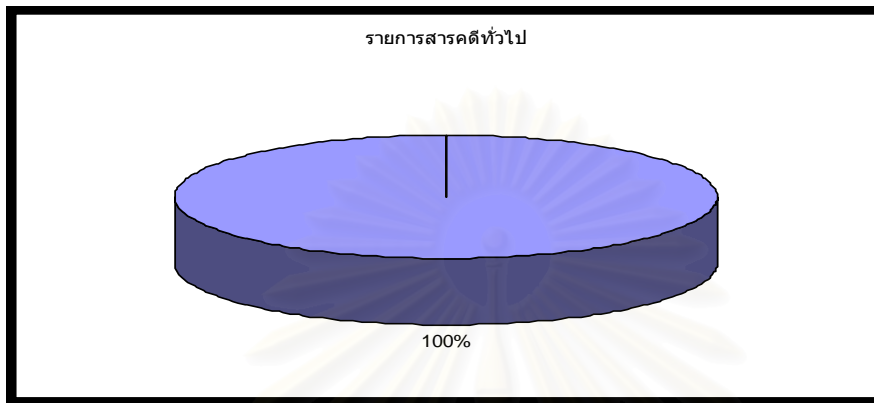
แผนภูมิที่ 6.14 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น

จากการศึกษาพบว่าทางสถานีมีการนำเสนอรูปแบบรายการข่าวเพียง 2 ลักษณะคือ รายการถ่ายทอดข่าว(33.33%) จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและรายการพูดคุยข่าว(66.67%)ที่เป็นการนำเสนอสารข่าวภายในชุมชน

จากการที่รายการข่าวมีเป็นจำนวนน้อยและมีรูปแบบที่ค่อนข้างจำกัดทำให้ไม่สามารถ เป็นช่องทางในการกระจายข่าวสารภายในชุมชน ทิศทางการไหลของข่าวสารจะเป็นไปใน ลักษณะภาครัฐสู่ประชาชนไม่ต่างกับวิทยุกระแสหลัก

6.2.2.5.รายการสารคดี

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้วิฑูยชุมชนคนบ้านแท่นมีการนำเสนอรูปแบบรายการสารคดีทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 5.55 ของรายการทั้งหมด โดยมีการนำเสนอเพียงรูปแบบเดียวคือรายการสารคดีทั่วไป ที่เนื้อหามักเป็นเรื่องสาระใกล้ตัว

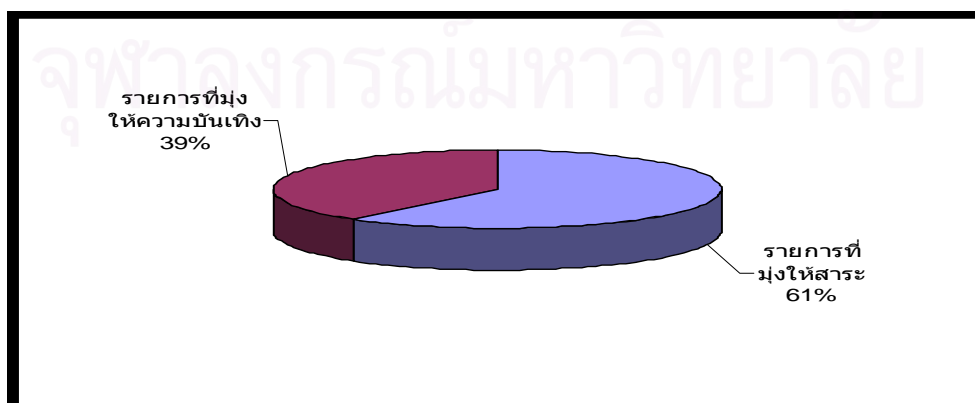

แผนภูมิที่ 6.15 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการสารคดีของศูนย์การเรียนรู้วิฑูยชุมชนคนบ้านแท่น

6.2.3 ลักษณะเนื้อหาของรายการวิฑูย

ศูนย์การเรียนรู้วิฑูยชุมชนคนบ้านแท่น ภายใต้การบริหารจัดการของ อบต. มีการนำเสนอรายการต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 41 รายการ สามารถจำแนกเนื้อหาที่นำเสนอโดยใช้เกณฑ์รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้สาระและรายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง เป็นกรอบในการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้สาระ มีทั้งหมด 25 รายการ คิดเป็นร้อยละ 61
2. รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิง มีทั้งหมด 16 รายการ คิดเป็นร้อยละ 39

แผนภูมิที่ 6.16 แสดงสัดส่วนเนื้อหาของรายการของศูนย์การเรียนรู้วิฑูยชุมชนคนบ้านแท่น

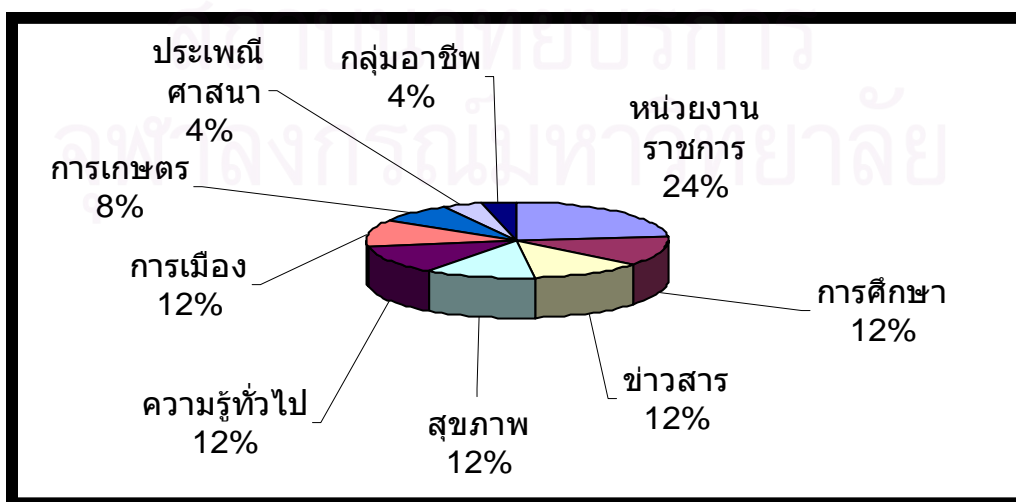

จากการศึกษาพบว่า ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมุ่งที่จะนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้สาระ (61%) มากกว่าเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิง(39%) ในสัดส่วนที่แตกต่างกันพอสมควร เป็นการชี้ให้เห็นว่าทางสถานีมุ่งที่จะให้บริการชุมชนในลักษณะการให้หน่วยงานต่างๆรวมทั้งองค์กรตนเองคือ อบต.บ้านแท่นเข้ามาใช้สถานีจัดรายการที่มุ่งให้สาระแต่ไม่ใช่การนำเสนอข่าวสารตามที่วิเคราะห์ไว้ข้างต้น

6.2.3.1 รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้สาระ

จากการศึกษาในส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระที่มีทั้งหมด 25 รายการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นพบว่าสามารถแบ่งเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

- 1.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับหน่วยงานราชการภายในชุมชน มีจำนวน 6 รายการคิดเป็นร้อยละ 24
- 2.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป มีจำนวน 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 12
- 3.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการศึกษา มีจำนวน 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 12
- 4.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับข่าวสาร มีจำนวน 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 12
- 5.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับสุขภาพ มีจำนวน 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 12
- 6.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มีจำนวน 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 12
- 7.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับการเกษตร มีจำนวน 2 รายการคิดเป็นร้อยละ 8
- 8.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและศาสนา มีจำนวน 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 4
- 9.เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่างๆภายในชุมชน มีจำนวน 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 4

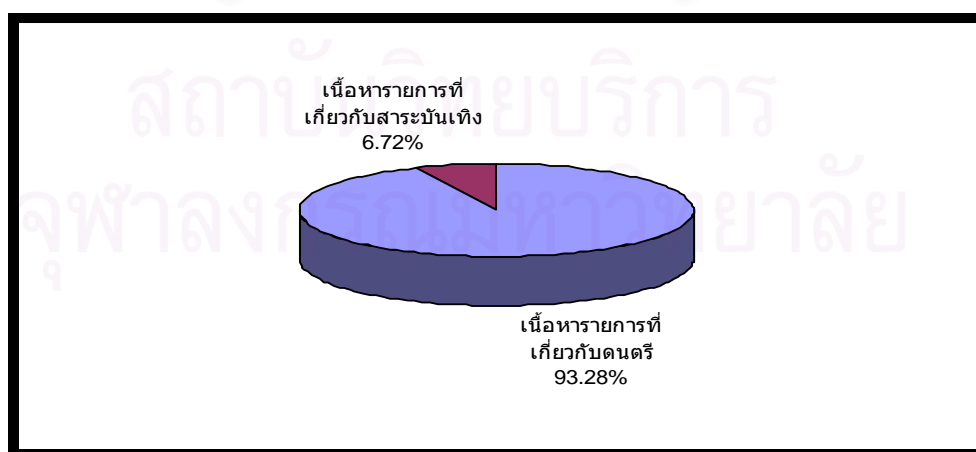
แผนภูมิที่ 6.17 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น

จากการศึกษาสัดส่วนเนื้อหาย่อยๆ ของรายการที่มุ่งเน้นให้สาระของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทนพบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาที่ค่อนข้างหลากหลายและไม่เกิดการกระจุกตัวของเนื้อหาในการนำเสนอ โดยเน้นไปที่การเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ(24%) เข้ามาใช้สถานีวิทยุชุมชนมากที่สุดอันเป็นการตอบสนองของวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงของทางสถานีที่มุ่งเน้นเผยแพร่ข่าวสารของหน่วยงานราชการ นอกจากนี้ทางสถานียังให้ความสำคัญกับรายการเพื่อการศึกษา(12%) ในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับสถานีอื่นๆ อย่างไรก็ตามเพื่อการตอบสนองวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบ้านแทนอย่างถูกต้องนั้น ต้องพิจารณาถึงการที่คนในชุมชนบ้านแทนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นทางสถานีควรจะจัดให้มีรายการ ที่มีเนื้อหาในการให้ความรู้เรื่องการเกษตรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ซึ่งมีสัดส่วนเพียงแค่ร้อยละ 8 ของเนื้อหารายการทั้งหมดเท่านั้น

6.2.3.2 รายการที่มีเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิง

ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน มีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิงรวมทั้งสิ้น 16 รายการคิดเป็นร้อยละ 39 ของเนื้อหารายการทั้งหมดโดยสามารถแบ่งแยกเนื้อหาบันเทิงในด้านต่างๆได้ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับดนตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 15 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 93.75
2. เนื้อหารายการที่เกี่ยวกับสาระบันเทิงและปฏินรูះกะมีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.25

แผนภูมิที่ 6.18 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงการของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแทน

จากการศึกษาเนื้อหารายการประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง ของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชน
คนบ้านแท่นพบว่ารายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรี(93.75%) มีสัดส่วนสูงมากจนเรียกได้ว่ามีการ
นำเสนอเนื้อหาเพียงรูปแบบเดียวทำให้เกิดการกระจุกตัวของเนื้อหารายการบันเทิง เป็นการแสดง
ให้เห็นว่าทางสถานีได้ละเลยในการนำเสนอเนื้อหาความบันเทิงด้านอื่นๆ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับกีฬา
นอกจากนั้นเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของชุมชน ก็ควรจะมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการละเล่น
พื้นบ้านด้วย เช่นกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.3 จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว

ตารางที่ 6.3 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียววันจันทร์ถึงศุกร์

เวลา	ชื่อรายการ	ผู้ดำเนินรายการ
05.00 – 06.00	ธรรม	อ.วีระ
06.00 – 07.00	สวัสดีปีใหม่	น้องเปรม/นนท์
07.00 – 08.00	ข่าวกรมประชาสัมพันธ์	
08.00 – 09.00	เพลงรักจากสมุนไพรรูหลวง	DJ.เฟิร์น
09.00 – 10.00	ลูกทุ่ง HOLIDAY	DJ.อ๋อง
10.00 – 11.00	เพลินใจไทยอีสาน	DJ.เฟิร์น
11.00 – 12.00	เพลงดังในอดีต	อ.ก้อง
12.00 – 13.00	HOTSTRING	DJ.โต้
13.00 – 14.00	ผู้ใหญ่ลีตีกลองประชุม	ผ.ญ.น่วม, อ.พินิจ
14.00 – 15.00	ลูกทุ่งยอดนิยม	ข่าวซา
15.00 – 16.00	STRINGWAIWHAN	DJ.อ๋อง
16.00 – 17.00	STRINGWAIWHAN	DJ.อ๋อง
17.00 – 18.00	ลูกทุ่งเพลงเก่า	
18.00 – 19.00	ธรรม	
19.00 – 20.00	ข่าวกรมประชาสัมพันธ์	
20.00 – 21.00	เพื่อชีวิต	อ.สงบ
21.00 – 22.00	กำลังใจ	อ.วีระ
22.00 – 23.00	ลูกทุ่งเพื่อประชาชน	หนุ่มรองศิลป์

ตารางที่ 6.4 แสดงผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียววันเสาร์และวันอาทิตย์

เวลา	ชื่อรายการ	ผู้ดำเนินรายการ
04.00 – 06.00	กำลังใจ	อ.วีระ
06.00 – 07.00	สวัสดีวันใหม่	น้องเปรม/นนท์
07.00 – 08.00	ข่าวกรมประชาสัมพันธ์	ถ่ายทอดข่าว
08.00 – 09.00	นายกทักษิณคุยกับประชาชน(เสาร์) รายการปาฐกถาธรรม(อาทิตย์)	ถ่ายทอดสด
09.00 – 10.00	เยี่ยมประชาชนคนภูเขียว	DJ.อ๋อง
10.00 – 11.00	เพื่อนเยาวชน	DJ เฟิร์น
11.00 – 12.00	เพื่อนเกษตรกร	DJ หมู
12.00 – 13.00	อสม.พบประชาชน(เสาร์) ข่าวจาก สวท.(อาทิตย์)	
13.00 – 14.00	สุขสันต์วันหยุด	
14.00 – 15.00	สามะปีบันเทิง	
15.00 – 16.00	เพลินใจวันหยุด	DJ.อ๋อง
16.00 – 18.00	เพื่อชีวิต	DJ.อ๋อง
18.00 – 19.00	เสียงธรรมนำสุข	อ.วีระ
18.00 – 19.30	ข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์	ถ่ายทอดข่าว
19.30 – 21.00	กำลังใจ	อ.วีระ
21.00 – 23.00	ลูกทุ่งเพื่อประชาชน	หนุ่มรองศิลป์

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว เป็นสถานีวิทยุชุมชนที่ก่อตั้งเป็นลำดับที่สี่ของจังหวัดชัยภูมิและยังเป็นสถานีวิทยุชุมชนแห่งแรกของจังหวัดชัยภูมิ ที่ขึ้นทะเบียนในโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ มีแหล่งรายได้หลักมาจากการโฆษณาสินค้าและบริการ มีรายละเอียดของแต่ละรายการดังต่อไปนี้

6.3.1 รายละเอียดแต่ละรายการ

1.รายการพูดคุย

1.1 รายพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว ประกอบไปด้วย

1.1.1 รายการธรรม ดำเนินรายการโดยนายวีระ ประดิษฐ์ ซึ่งเป็นนายสถานี มีเนื้อหารายการเกี่ยวข้องกับเรื่องของพุทธศาสนา

1.1.2 รายการกำลังใจ ดำเนินรายการโดยนายสถานี มีเนื้อหาเป็นการพูดให้กำลังใจผู้ฟัง โดยการใช้หลักธรรมเข้ายึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต

1.1.3 รายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน เป็นการถ่ายทอดรายการจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกเช้าวันเสาร์

1.1.4 รายการเพื่อนเกษตรกร จัดเป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเกษตร

1.1.5 รายการ อสม.สาธารณสุข เป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องของสุขภาพให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคภัยต่างๆรวมทั้งการป้องกัน

1.1.6 รายการเสียงธรรมนำสุข ดำเนินรายการโดยนายสถานีมีเนื้อหารายการเกี่ยวกับการนำเสนอธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 รายการสนทนา ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว ประกอบไปด้วย

1.2.1 รายการเยี่ยมประชาชนคนภูเขี้ยว ดำเนินรายการโดยทีมงานของ สส.รายหนึ่งในเขตอำเภอภูเขี้ยวเข้ามาใช้สถานีในการเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์แก่คนในชุมชน ในรูปแบบการสนทนา

1.2.2 รายการผู้ใหญ่ดีทีกลองประชุม ผู้ดำเนินรายการคือผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันในอำเภอภูเขี้ยว มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆภายในหมู่บ้านรวมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆในรูปแบบการสนทนา

1.2.3 รายการสวัสดิ์ดีวันใหม่ มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับสิ่งน่ารู้ต่างๆในลักษณะการสนทนา ในยามเช้าสลับกับการเปิดเพลง

2.รายการข่าว

2.1รายการถ่ายทอดข่าว ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยวประกอบไปด้วย

2.1.1รายการข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ เป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรมประชาสัมพันธ์

3.รายการดนตรี

3.1 รายการเพลงลูกทุ่ง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยวประกอบไปด้วย

3.1.1 รายการเพลงรักจากสมุนไพรรูหลวง เน้นไปที่การเปิดเพลงลูกทุ่ง สลับกับการโฆษณาเรื่องของสมุนไพรรู โดยมีบริษัทที่มาอุปถัมภ์รายการชื่อบริษัทเมืองไทยภูหลวงซึ่งจัดทำหน่วยสมุนไพรรูไทย

3.1.2 รายการลูกทุ่งฮอติเคย์ เป็นรายการขอเพลงจากผู้ฟังทางบ้านโดยเน้นเปิดเพลงลูกทุ่ง

3.3.3 รายการเพลินใจไทยอีสานผู้ มีการขอเพลงลูกทุ่งผ่านทางรายการ

3.3.4 รายการลูกทุ่งยอดนิยม เปิดเพลงลูกทุ่งที่กำลังได้รับความนิยม

3.3.5 รายการลูกทุ่งเพลงเก่า เปิดเพลงลูกทุ่งเก่าตลอดรายการ

3.3.6 รายการลูกทุ่งเพื่อประชาชน เป็นรายการขอเพลงลูกทุ่งจัดได้ว่าเป็นรายการดนตรี

3.2 รายการเพลงไทยสากล ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวประกอบไปด้วย

3.2.1 รายการฮอตสตรีง เปิดเพลงไทยสากล ผ่อนคลายอารมณ์

3.2.2 รายการสตรีงวัยหวาน เป็นรายการที่เน้นเปิดเพลงไทยสากล

3.3.3 รายการสุขสันต์วันหยุด เป็นรายการที่เน้นเปิดเพลงแนวดนตรีไทยสากล

3.3 รายการรวมเพลง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวประกอบไปด้วย

3.3.1 รายการเพลินใจวันหยุด มีลักษณะรายการเหมือนกับรายการสุขสันต์วันหยุดแต่ต่างกันตรงที่เน้นเปิดเพลงทุกแนวเพลง

3.4 รายการเพลงไทยเดิม ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวประกอบไปด้วย

3.4.1 รายการเพลงดังในอดีต มีเนื้อหารายการบอกกล่าวเกี่ยวกับประวัติผู้ร้องผู้ประพันธ์เพลงไทยเดิมในอดีตรวมทั้งเปิดเพลงแนวไทยเดิมให้ฟัง

3.5 รายการเพลงเพื่อชีวิต ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวประกอบไปด้วย

3.5.1 รายการเพื่อชีวิต เน้นเปิดเพลงเพื่อชีวิตแต่ก่อนที่จะเปิดเพลงจะพูดถึงวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตทั่วไป

3.6 รายการเพลงพื้นบ้าน

3.6.1 รายการสำมะปับันเทิง มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ รวมทั้งนำเสนอเพลงที่เป็นเพลงท้องถิ่นของภาคอีสาน

4.รายการอื่นๆ

4.1 รายการปาฐกถาธรรม ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวประกอบไปด้วย

4.1.1 รายการธรรม ไม่มีผู้จัดรายการใช้การเปิดเทปที่ส่งมาจากวัดต่างๆภายในชุมชนโดยเป็นเรื่องการเทศนาธรรม

4.1.2.รายการปาฐกถาธรรม เป็นถ่ายทอดสดการปาฐกถาธรรมจากส่วนกลาง

4.2 รายการสาระบันเทิง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวประกอบไปด้วย

4.2.1 รายการเพื่อนเยาวชน เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้เยาวชนที่มีความสนใจในการจัดรายการวิทยุเข้ามาใช้สถานี ออกอากาศวันเสาร์และอาทิตย์ โดยมีการร่วมสนุกกับทางรายการในเรื่องการชิงรางวัลจากการตอบคำถามต่างๆ

6.3.2 ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ

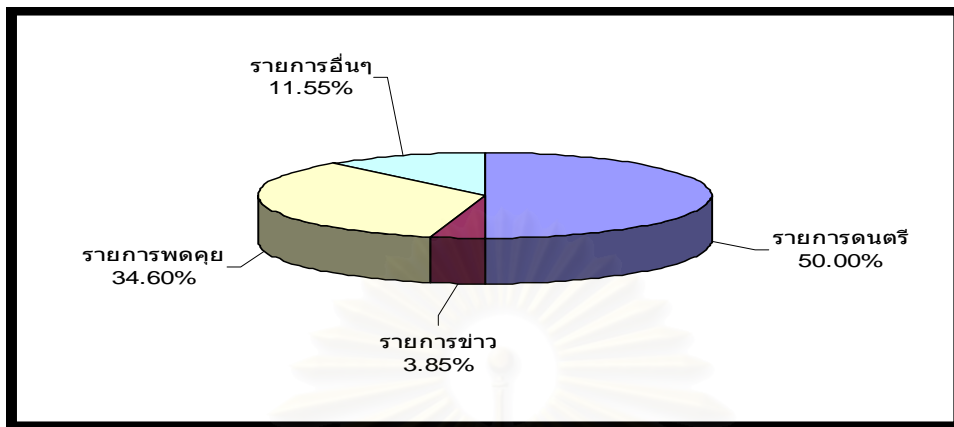
จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว มีการนำเสนอรายการต่างๆจำนวนทั้งสิ้น 26 รายการซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีและศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น แสดงให้เห็นถึงการจัดผังรายการที่ขาดความหลากหลาย และเมื่อพิจารณาถึงเวลาออกอากาศตั้งแต่ 06.00-22.00 นาฬิกา เมื่อเทียบกับศูนย์การเรียนรู้ที่ออกอากาศตั้งแต่ 06.00-18.00 นาฬิกา จะเห็นได้ว่าสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แม้จะมีช่วงเวลาออกอากาศน้อยกว่าแต่กลับมีจำนวนรายการที่นำเสนอมากกว่า

จากการวิเคราะห์ผังรายการของ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว พบว่ามีจำนวนรายการนำเสนอทั้งสิ้น 26 รายการ โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. รายการดนตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 13 รายการคิดเป็นร้อยละ 50
2. รายการพูดคุย มีจำนวนทั้งสิ้น 9 รายการคิดเป็นร้อยละ 34.6

3. รายการอื่นๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นร้อยละ 11.55
4. รายการข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นร้อยละ 3.85

แผนภูมิที่ 6.19 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว

จากการวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบรายการของ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียว พบว่ารูปแบบรายการดนตรี(50.00%) มีสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนรูปแบบรายการอื่นๆ การที่ทางสถานีได้ให้ความสำคัญกับการผลิตรายการรูปแบบดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการแสวงหารายได้จากโฆษณาสินค้าและบริการ รายการดนตรีเป็นรูปแบบรายการที่สามารถหาผู้อุปถัมภ์รายการได้ค่อนข้างง่าย นอกจากนั้นกระบวนการผลิตรายการยังไม่ยุ่งยากและไม่ต้องอาศัยทักษะในการจัดรายการมากนัก

อย่างไรก็ตามรายการที่มีความสำคัญอย่างรายการข่าวกลับถูกละเลยในการนำเสนอ จากการศึกษาพบว่าทางสถานีไม่ได้มีการผลิตรายการข่าวเลย รายการข่าวที่นำเสนอขึ้นนั้นเป็นการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อบังคับจากทางกรมประชาสัมพันธ์

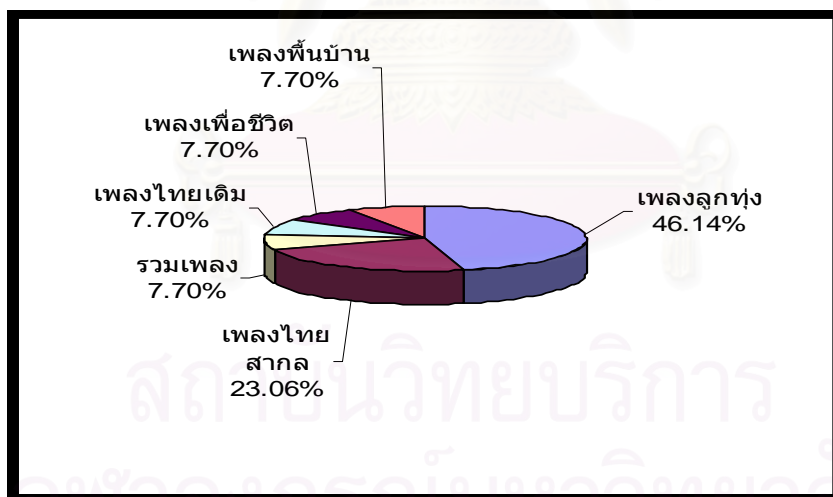
จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของการที่กรมประชาสัมพันธ์ มีนโยบายให้สถานีวิทยุชุมชน สามารถทำการโฆษณาได้ ส่งผลให้รูปแบบรายการต่างๆเต็มไปด้วยรายการดนตรีจนไม่ต่างอะไรกับสถานีวิทยุเชิงพาณิชย์ รูปแบบรายการที่มีสาระและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนถูกละเลยในการนำเสนอ จนทำให้วิทยุชุมชนกลายเป็นช่องทางในการแสวงหารายได้ของกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ

จากการศึกษายังพบว่าในแต่ละรูปแบบรายการยังประกอบไปด้วยรูปแบบรายการย่อยๆ ดังต่อไปนี้

6.3.2.1 รายการดนตรี

จากการวิเคราะห์รายการดนตรีที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขิวสังกัดกรมประชาสัมพันธ์พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 13 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ของรูปแบบรายการทั้งหมด โดยแยกเป็นรูปแบบรายการย่อยๆ ได้ 6 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

- 1.รายการเพลงลูกทุ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.14
- 2.รายการเพลงไทยสากล มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.06
- 3.รายการรวมเพลง มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.7
- 4.รายการเพลงไทยเดิม มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.7
- 5.รายการเพลงเพื่อชีวิต มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.7
- 6.รายการเพลงพื้นบ้าน มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.7

แผนภูมิที่ 6.20 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขิว

จากการศึกษาพบว่ารายการเพลงลูกทุ่ง(46.14%) มีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายการเพลงรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากเพลงลูกทุ่งเป็นแนวเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในท้องถิ่น

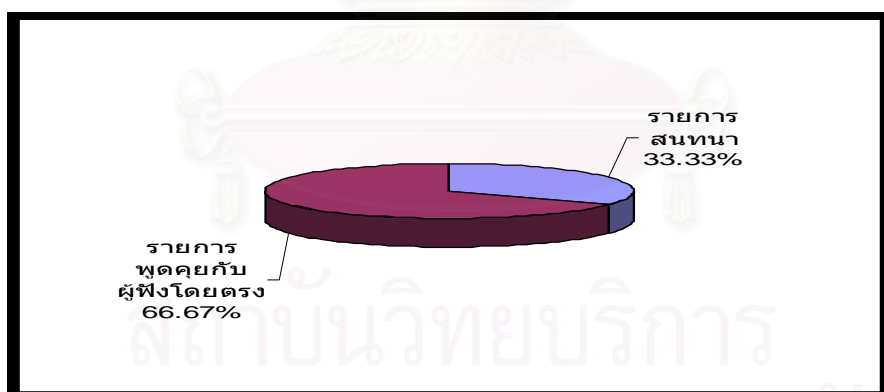
จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ง่ายต่อการหาผู้อุปถัมภ์รายการดังนั้นจึงก่อให้เกิดการกระจุกตัวภายในรูปแบบรายการดนตรี

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว มีการนำเสนอเพลงพื้นบ้าน เหมือนกับสถานีอื่นๆที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามทางสถานีมีการนำเสนอเพียงแค่ว่ารายการเดียวและยังใช้เวลาออกอากาศเพียง 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งถือว่าน้อยเกินไปสำหรับสื่อวิทยุชุมชนที่ควรจะมีส่วนในการส่งเสริมความเป็นท้องถิ่นของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

6.3.2.2. รายการพูดคุย

จากการวิเคราะห์รายการพูดคุย ที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวสังกัดกรมประชาสัมพันธ์พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 9 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.6 ของรูปแบบรายการทั้งหมด โดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง มีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 66.67
- 2.รายการสนทนา มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.33

แผนภูมิที่ 6.21 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการพูดคุยของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว

จากการศึกษารูปแบบรายการพูดคุยของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวพบที่มีการใช้รูปแบบในการนำเสนอเพียง 2 รูปแบบคือรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง และรายการสนทนา โดยจะเน้นไปที่รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง(66.67%) มีสัดส่วนที่สูงมาก ทั้งนี้สาเหตุมาจากเป็นรูปแบบการนำเสนอที่ไม่ค่อยมีความสลับซับซ้อนในขั้นตอนการผลิตและไม่

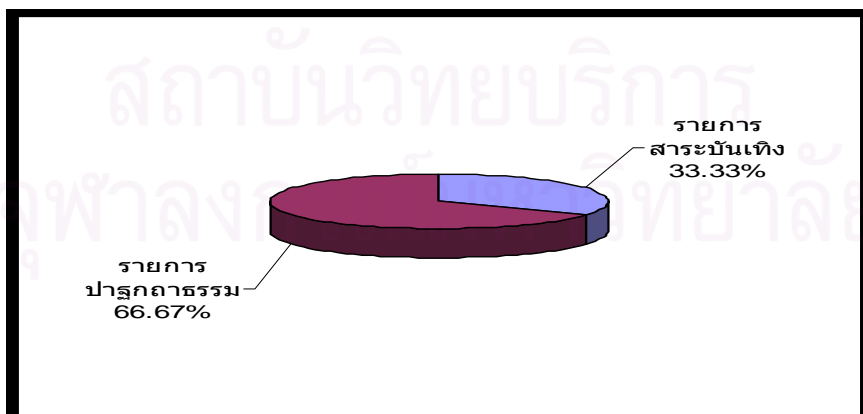
ต้องใช้ทักษะของผู้ดำเนินรายการมากเท่าใดนัก ไม่เหมือนกับรูปแบบรายการประเภทสนทนา และอภิปราย

อย่างไรก็ตามทางสถานีก็ยังคงคำนึงถึงกฎเกณฑ์ของทางกรมประชาสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ว่าสถานีที่เข้าโครงการเตรียมความพร้อมของกรมประชาสัมพันธ์ต้องสนับสนุนการออกอากาศเพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวสาร หรือถ่ายทอดข่าวสารหรือรายการอื่นที่สำคัญของทางราชการ และเพื่อสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชนตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด หรือตามที่ทางราชการขอความร่วมมือ ดังนั้นจึงต้องมีการนำเสนอรายการนายกทักษิณคุยกับประชาชนในทุกๆ เช้าวันเสาร์ นอกจากนี้ยังมีรายการพูดคุยชื่อรายการเยี่ยมประชาชนคนภูเขียงซึ่งจัดรายการโดยทีมงานของ สส.ในเขตอำเภอภูเขียง สะท้อนให้เห็นว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียง นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหารายได้ของนายทุนแล้วยังถูกใช้เป็นช่องทางในการกระจายข่าวสารของทั้งภาครัฐและนักการเมืองท้องถิ่น

6.3.2.3. รูปแบบรายการอื่นๆ

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนภูเขียง มีการนำเสนอรูปแบบรายการอื่นๆที่มีลักษณะในการนำเสนอเพียงรูปแบบเดียว มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.55 ของรูปแบบรายการทั้งหมด โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. รายการปาฐกถาธรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 66.67
2. รายการสาระบันเทิง มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.33

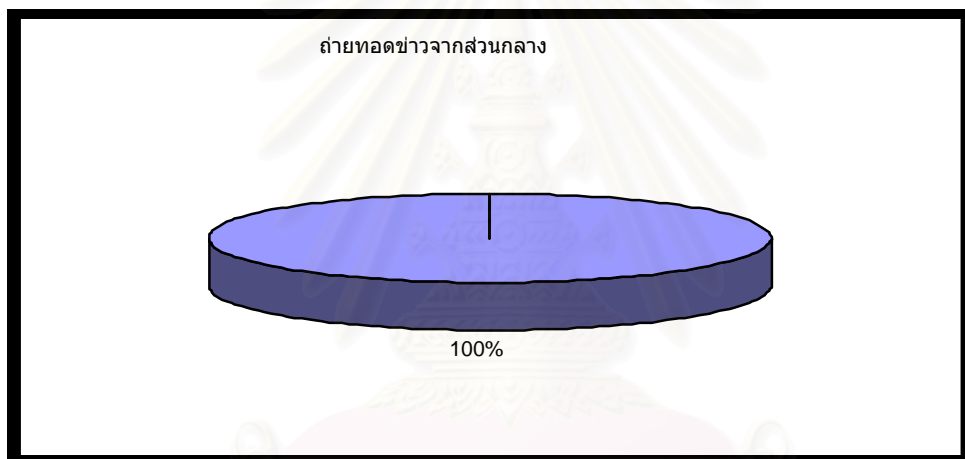

แผนภูมิที่ 6.22 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่นๆของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียง

จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการอื่นๆพบว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอรูปแบบรายการปาฐกถาธรรม(66.67%)มากที่สุด เนื่องจากนายสถานีนั้นได้ทำการบวชเรียนมาเป็นระยะเวลาหลายพรรษา ดังนั้นจึงได้ให้ความสำคัญกับรายการประเภทดังกล่าวมากเป็นพิเศษ

6.3.2.4 รายการข่าว

จากการศึกษารูปแบบรายการข่าวที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวนั้น สังกัดกรมประชาสัมพันธ์พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการซึ่งเป็นรายการถ่ายทอดข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.85 ของรูปแบบรายการทั้งหมด

แผนภูมิที่ 6.23 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวน

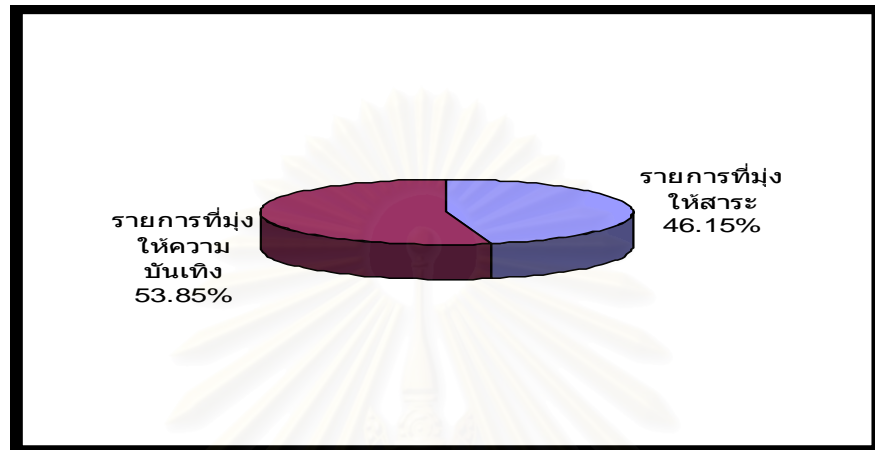
รายการข่าวของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวนั้น มีการนำเสนอเพียงรูปแบบเดียว คือรายการถ่ายทอดข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ตามข้อกำหนด กล่าวได้ว่าทางสถานีไม่ได้ให้ความสำคัญกับการผลิตรายการข่าวอย่างสิ้นเชิง แม้ทางสถานีจะมีฝ่ายข่าวแต่ในทางปฏิบัติแล้วเน้นผลิตเฉพาะรูปแบบรายการดนตรีเท่านั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นนโยบายที่ขาดความรัดกุมของกรมประชาสัมพันธ์

6.3.3 ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหารายการที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของจุดปฏิบัติการเตรียม

ความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว มีจำนวนรายการทั้งหมด 26 รายการและพบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะต่างๆประกอบไปด้วย

1. รายการที่มีเนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง มีทั้งหมด 14 รายการ คิดเป็นร้อยละ 53.85
2. รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ มีทั้งหมด 12 รายการ คิดเป็นร้อยละ 46.15

แผนภูมิที่ 6.24 แสดงสัดส่วนเนื้อหาของรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยว

จากการศึกษา การนำเสนอเนื้อหาของรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมสถานีวิทยุชุมชนคนภูเขี้ยวพบว่ามีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง(53.85%) สูงกว่ารายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ(46.15%) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการที่สถานีมีการแสวงหารายได้จากโฆษณาตามข้อกำหนดของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นจึงผลิตรายการที่เน้นเนื้อหาความบันเทิงเพื่อที่จะสามารถหาผู้อุปถัมภ์รายการได้โดยง่าย

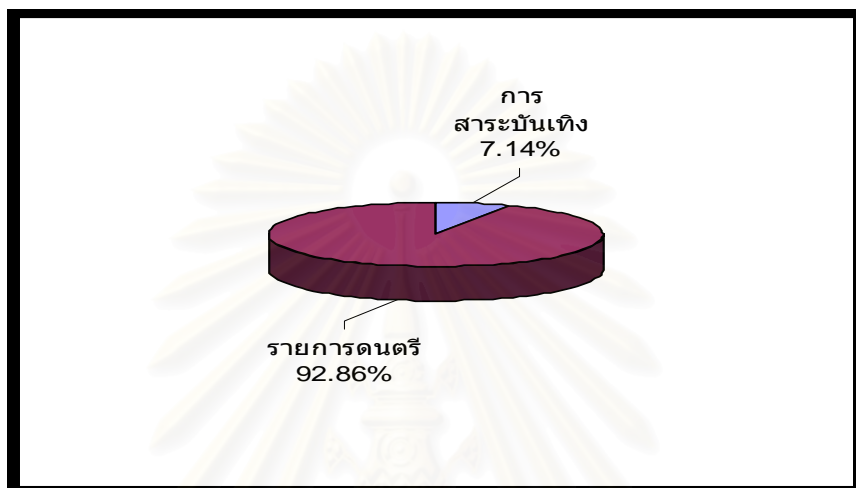
แต่อย่างไรก็ตามสื่อวิทยุชุมชนนั้นไม่ใช่สื่อในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นการที่มีโฆษณาจนทำให้ผังรายการเต็มไปด้วยรายการประเภทมุ่งให้ความบันเทิงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง วิทยุชุมชนไม่ควรมีการแสวงหารายได้จนเกินควร มิฉะนั้นสื่อวิทยุชุมชนก็ไม่อาจทำหน้าที่เป็นสื่อของภาคประชาชนที่แท้จริงได้

จากการศึกษายังพบรายละเอียดของแต่ละเนื้อหาดังต่อไปนี้

6.3.3.1 รายการที่มีเนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว มีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้ความบันเทิงจำนวน 14 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.85 ของรายการทั้งหมดสามารถแยกเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

1. รายการดนตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 13 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 92.86
2. รายการสาระบันเทิงและปฏินรูग्ะ มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.14

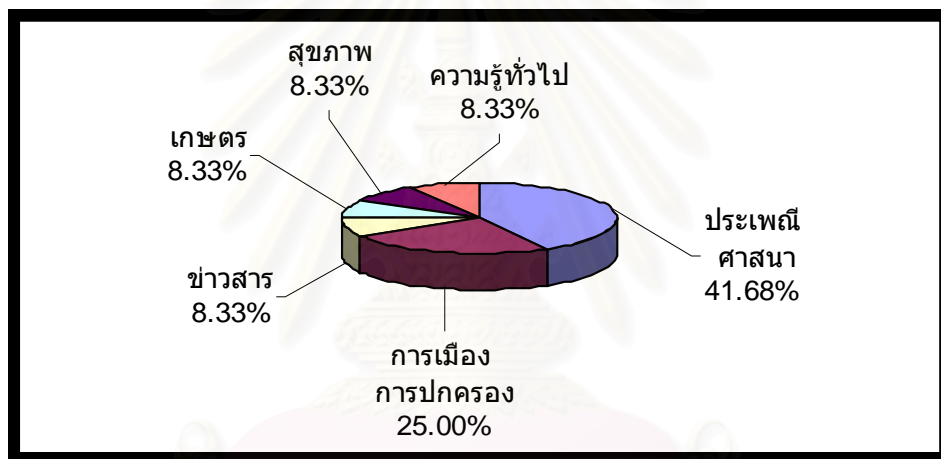
แผนภูมิที่ 6.25 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว

จากการศึกษารายละเอียดรายการ ที่มีเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิงของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวพบว่าแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือรายการดนตรี(92.86%) มีสัดส่วนที่สูงกว่ารายการสาระบันเทิงและปฏินรูग्ะ(7.14%) อย่างเห็นได้ชัด แสดงว่าทางสถานีให้ความสำคัญกับการผลิตรายการที่มีเนื้อหาให้ความบันเทิงประเภทดนตรีมากที่สุด ทำให้ขาดความสมดุลของเนื้อหา เนื้อหาที่มีความสำคัญเช่นกีฬา หรือการบันเทิงที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้นถูกละเลยในการนำเสนอเช่นเดียวกับสถานีอื่นๆ

6.3.3.2.รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว มีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหามุ่งให้สาระจำนวนทั้งหมด 12 รายการ คิดเป็นร้อยละ 46.15 ของรายการทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี มีด้วยกันทั้งสิ้น 5 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 41.68
2. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสังคม การเมืองการปกครองมีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25
3. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารความเป็นจริง มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.33
4. เนื้อหารายการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.33
5. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.33
6. เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.33

แผนภูมิที่ 6.26 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว

จากการวิเคราะห์เนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวพบว่าสามารถแยกเป็นเนื้อหาย่อยได้เพียง 6 ประเภท แสดงให้เห็นถึงการขาดความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหารายการ โดยรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี(36.36%) มีสัดส่วนสูงที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะเจ้าของสถานีมีประสบการณ์ในการบวชเป็นพระภิกษุหลายพรรษา จึงมีความรู้ด้านพุทธศาสนาและหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ค่อนข้างดี ส่งผลให้มีการเน้นรูปแบบรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนามากเป็นพิเศษ

แต่อย่างไรก็ตาม ทางสถานีก็ได้ละเลยการนำเสนอเนื้อหาที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน อย่างเช่นรายการเกี่ยวกับการเกษตร(9.09%) ทั้งๆที่เป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนภูเขียว นอกจากนั้นรายการการศึกษาที่มีความสำคัญต่อเยาวชนกลับถูกละเลยในการนำเสนอ

เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีรายการใดๆที่มีเนื้อหารายการ เกี่ยวข้องกับหน่วยงานท้องถิ่นทั้งใน ส่วนของราชการ เอกชนและภาคประชาชน ทั้งนี้เพราะทางสถานีไม่มีนโยบายในการเปิดโอกาสให้ หน่วยงานต่างๆภายในชุมชนเข้ามาใช้สถานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.4 จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

ตารางที่ 6.5 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นวันจันทร์ถึงศุกร์

เวลา	รายการ	ลักษณะ	ผู้จัด
06.00 น.	ลูกทุ่งรับอรุณ	สด	วิทยุชุมชน
07.00 น.	ข่าวจากส่วนกลาง	ถ่ายทอด	กทม.
07.30 น.	ข่าวท้องถิ่น	สด	วิทยุชุมชน
08.00 น.	เคารพธงชาติ	ถ่ายทอด	กทม.
08.05 น.	สาระนั้นรู้ส่วนชุมชน	สด	วิทยุชุมชน
09.00 น.	...หน่วยงานในพื้นที่...	สด	หน่วยงาน ต่างๆ
09.30 น.	หน่วยงานในพื้นที่	สด	หน่วยงาน ต่างๆ
10.00 น.	สืบนาฬิกาว่าไรดี	สด	นิกร.
11.00 น.	เพลงจากสถานี (บัวทอง)	สด	ดีใจ ยอด
12.00 น.	เที่ยงวันบันเทิง	สด	ศักดิ์ฯ.
13.00 น.	สาระบันเทิง	สด	ไกร วรรณกร
14.00 น.	เพลงจากสถานี (บัวทอง)	สด	ดีใจ ยอด
15.00 น.	รอบบ้านเฮือนเฮา	สด	ป่าเจ็ยบ
16.00 น.	รอบรั้วเหลืองแดง	สด	ครูช้าง
17.00 น.	ลูกทุ่งจักรวาล	สด	ต้น
18.00 น.	เคารพธงชาติ	ถ่ายทอด	กทม.
18.05 น.	ลูกทุ่ง...	สด	หนุ่มสิบแสน
19.00 น.	ข่าว	ถ่ายทอด	กทม.
19.30 น.	ลูกทุ่งเฮฮา	สด	หนึ่ง
21.00 น.	เพลงสตริงวัยหวาน	สด	พรทิพย์
22.00 น.	ปิดสถานี	เทป	.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.6 แสดงผังรายการจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นวันเสาร์และวันอาทิตย์

เวลา	รายการ	ลักษณะ	ผู้จัด
06.00 น.	ลูกทุ่งรับอรุณ	สด	วิทยุชุมชน
07.00 น.	ข่าว.ส่วนกลาง,ข่าวท้องถิ่น	ถ่ายทอด	
08.00 น.	เคารพธงชาติ	ถ่ายทอด	
08.05 น.	นายกพบประชาชน (เสาร์) สาระบันเทิง (อาทิตย์)	สด	
09.00 น.	เวทีเยาวชน	สด	ร.ร.ชัยภูมิภักดี ฯ
10.00 น.	HOT WAVE MUSIC (ฮอตเวฟ มิวสิค)	สด	DJ.กุ๊้ง
11.00 น.	HOT WAVE MUSIC (ฮอตเวฟ มิวสิค)	สด	DJ.กุ๊้ง
12.00 น.	ลูกทุ่งรักถิ่น	สด	แหล่งภูแลนคา
13.00 น.	สตริงวัยหวาน	สด	เยาวชน
14.00 น.	สาระบันเทิง	สด	หนุ่มชัยภูมิ
15.00 น.	หมอบพบประชาชน	สด	หมอธรรมพันธ์
16.00 น.	ลูกทุ่งยอดนิยม	สด	วิทยุชุมชน
17.00 น.	ลูกทุ่งยอดนิยม (จักรวาล)	สด	วิทยุชุมชน (ต้น)
18.00 น.	ลูกทุ่งเฮฮา	สด	หนึ่งเดียว
19.00 น.	ข่าว	ถ่ายทอด	กทม.
19.30 น.	สตริง (จากหนุ่มนา)	สด	DJ.เมย์
21.00 น.	สตริงท้อปฮิต	สด	บัวทอง
22.00 น.	ปิดสถานี	เทป	วิทยุชุมชน

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น เข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นการร่วมทุนกันระหว่างกลุ่มนักการเมืองและพ่อค้า เพื่อนำเงินทุนมาก่อตั้งสถานีและมีการแบ่งรายได้ตามสัดส่วนเงินทุนที่แต่ละคนนำมาลงทุน แหล่งรายได้ของทางสถานีมาจากการให้นักจัดรายการเข้าเวลาแต่เพียงทางเดียว โดยนักจัดรายการต้องไปหาผู้สนับสนุนรายการและจ่ายค่าเช่าเวลาให้กับทางสถานี โดยผู้วิจัยจะทำการชี้แจงรายละเอียดของแต่ละรายการเพื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุและลักษณะเนื้อหาของรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นต่อไป

6.4.1 รายละเอียดของแต่ละรายการ

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นมีการนำเสนอรายการทั้งหมด 23 รายการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.รายการพูดคุย

1.1 รายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

1.1.1 รายการหน่วยงานในพื้นที่ เป็นการจัดสรรเวลาให้กับหน่วยงานในเขตอำเภอเมืองที่ต้องการประชาสัมพันธ์หรือบอกข่าวสารแก่ประชาชน

1.1.2 รายการรอบรั้วเหลืองแดง มีเนื้อหารายการเกี่ยวกับเรื่องราวของโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพลซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดชัยภูมิ ดำเนินรายการโดยตัวแทนจากโรงเรียน

1.1.3รายการนายกทักษิณคุยกับประชาชน เป็นรายการพูดคุยโดยนายกัฏฐมนตรีมีการถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกเช้าวันเสาร์

1.1.4 หมอพบประชาชน ดำเนินรายการโดยแพทย์ในชุมชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

2.รายการดนตรี

2.1 รายการเพลงลูกทุ่ง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

2.1.1 รายการลูกทุ่งรับอรุณ เป็นรายการที่เน้นเปิดเพลงลูกทุ่ง

2.2.2 รายการข่าวท้องถิ่น จัดรายการโดยเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุชุมชนแต่ตามผังรายการจะระบุว่ารายการที่จัดโดยวิทยุชุมชนเป็นเวลาที่ยังว่างและในทางปฏิบัติจริงนั้นเป็นรายการที่นำเสนอเพลงลูกทุ่ง

2.1.3.รายการลูกทุ่งจักรวาล เป็นรายการที่นำเสนอเพลงแนวลูกทุ่ง

2.1.4 รายการลูกทุ่ง...เป็นรายการที่นำเสนอเพลงแนวลูกทุ่ง

2.1.5 รายการลูกทุ่งเฮฮาเป็นรายการที่นำเสนอเพลงแนวลูกทุ่ง

2.1.6 ลูกทุ่งยอดนิยม เป็นรายการขอเพลงลูกทุ่งจากทางบ้าน

2.1.7 รายการลูกทุ่งรักถิ่น เป็นรายการขอเพลงลูกทุ่งจากทางบ้าน

2.2 รายการเพลงไทยสากล ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

2.2.1 รายการเที่ยงวันบันเทิง เป็นรายการนำเสนอเพลงแนวไทยสากล

2.2.2 รายการเพลงสตริงวัยหวาน เป็นรายการที่นำเสนอเพลงแนวไทยสากล

2.2.3 รายการเวทีเยาวชน เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามาจัดรายการโดยจะเป็นรายการประเภทเปิดเพลงตามคำขอจากผู้ฟังซึ่งเป็นเพลงแนวไทยสากล

2.2.4 รายการฮอทเวฟ มิวสิค เป็นรายการขอเพลงไทยสากลจากทางบ้าน

2.2.5 รายการสตริง(จากหนุ่มนา) เป็นรายการขอเพลงไทยสากลจากทางบ้าน

2.2.6 รายการสตริงท้อปฮิต เป็นรายการเปิดเพลงไทยสากลตลอดรายการ

2.3 รายการรวมเพลง ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

2.3.1 รายการสารนารัฐชุมชน มีลักษณะคล้ายรายการข่าวท้องถิ่นที่จัดรายการโดยทางสถานีและระบุว่าเป็นช่วงเวลาว่างอยู่ในทางปฏิบัติก็เปิดเพลงไม่จำกัดแนว

2.3.2 รายการเพลงจากสถานี เป็นรายการประเภทเปิดเพลงไม่จำกัดแนวที่กำลังเป็นที่นิยมในช่วงปัจจุบัน

3.รายการข่าว ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

3.1 รายการถ่ายทอดข่าว

3.1.1.รายการข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นรายการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4.รายการอื่นๆ

4.1 รายการสารบันเทิงและปิกนิกะ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

4.1.1 รายการสืบนาฬิกาว่าไรดี เป็นรายการที่มีการเปิดเพลงไทยสากล และมีการร่วมสนุกต่างๆจากผู้ฟังที่บ้าน

4.1.2 รายการสารบันเทิง เป็นรายการร่วมสนุกกับทางสถานีโดยการให้ผู้ฟังโทรมาร่วมตอบคำถามเพื่อชิงรางวัล

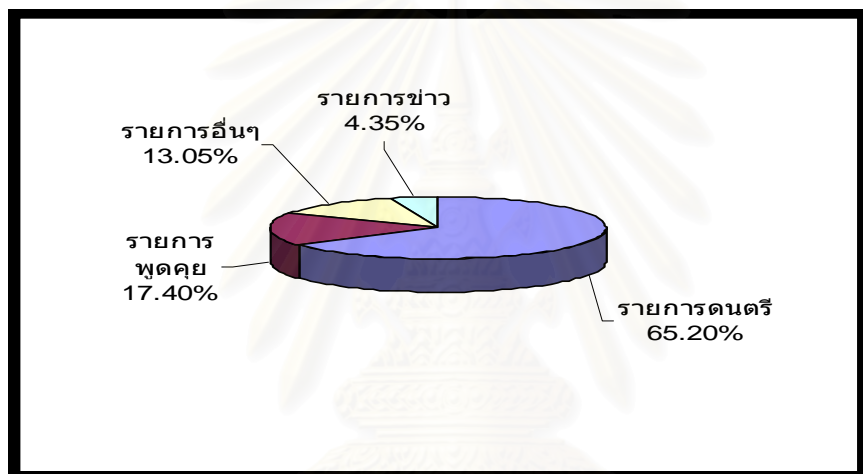
4.2 รายการนิตยสารทางอากาศ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ประกอบด้วย

4.2.1 รายการรอบบ้านเฮือนเฮา เป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการตกแต่งบ้านเช่น การตกแต่งสวน การจัดตกแต่งบ้าน เป็นต้น

6.4.2 ลักษณะรูปแบบรายการวิทยุ

จากการพิจารณารูปแบบรายการวิทยุของ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่า มีจำนวนรายการที่นำเสนอทั้งสิ้น 23 รายการ โดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ จำแนกได้เป็น 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.รายการดนตรี มีจำนวนทั้งสิ้น15 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.2
- 2..รายการพูดคุย มีจำนวนทั้งสิ้น 4 รายการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.4
- 3.รายการอื่นๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.05
- 4..รายการข่าว มีจำนวนทั้งสิ้น1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.35

แผนภูมิที่ 6.27 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

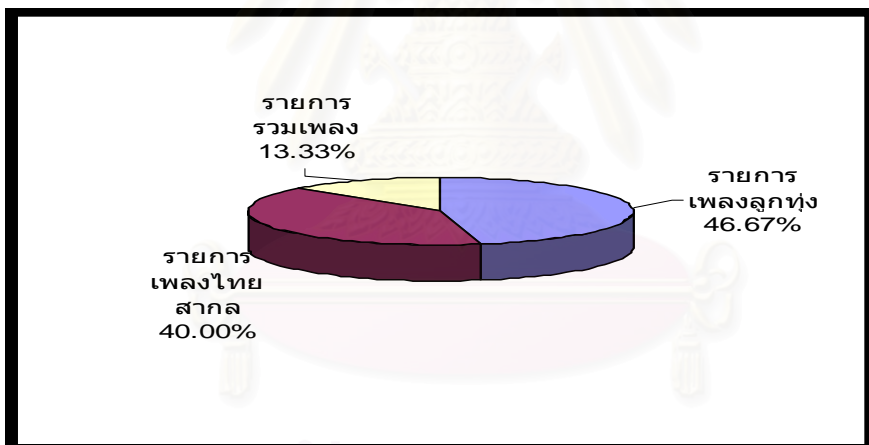
จากการพิจารณารูปแบบรายการของ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่ารูปแบบรายการดนตรี(65.2%) มีสัดส่วนสูงมาก รองลงมาคือรายการพูดคุย(17.4%) และรูปแบบรายการอื่นๆ(13.05%) ส่วนรายการข่าว(4.35%) ที่ถือได้ว่าเป็นรูปแบบรายการที่มีความสำคัญมีการนำเสนอที่น้อยที่สุด การที่ทางสถานีนำเสนอรูปแบบรายการดนตรีเป็นสัดส่วนที่สูงมากเพราะมีเหตุผลในแง่ของการหาผู้อุปถัมภ์รายการ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ซึ่งอยู่ในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์และอนุญาตให้มีการโฆษณาได้นั้นมีเป้าหมายในการแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจอย่างชัดเจน

จากการศึกษายังพบว่าในแต่ละรูปแบบรายการยังประกอบไปด้วยรูปแบบรายการย่อยๆ ดังต่อไปนี้

6.4.2.1.รายการดนตรี

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น มีการนำเสนอรายการดนตรีในสัดส่วนที่สูงที่สุดเพื่อประโยชน์ในการแสวงหารายได้จากผู้อุปถัมภ์รายการที่ต้องการโฆษณาสินค้าหรือบริการของตน จากการศึกษพบว่ามีการนำเสนอรูปแบบรายการดนตรีจำนวนทั้งสิ้น 15 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.2 ของรายการทั้งหมดโดยมีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.รายการเพลงลูกทุ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 7 รายการคิดเป็นร้อยละ 46.67
- 2.รายการเพลงไทยสากล มีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการคิดเป็นร้อยละ 40
- 3.รายการรวมเพลง มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นร้อยละ 13.33

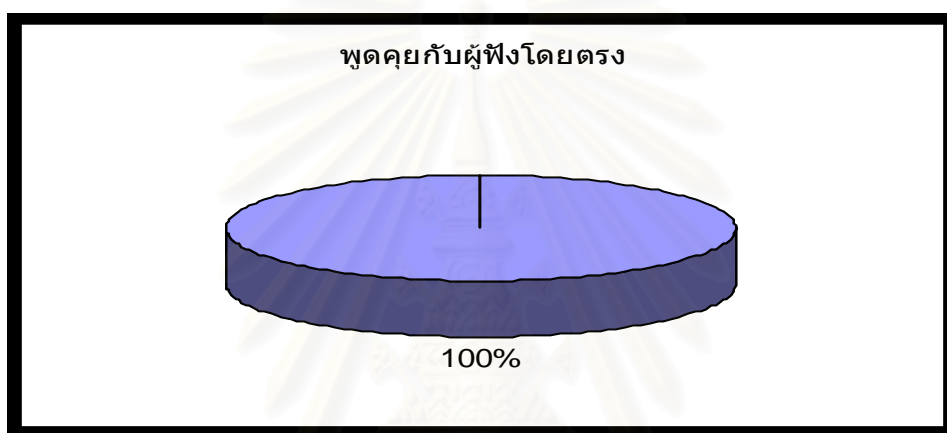
แผนภูมิที่ 6.28 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการดนตรีของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

จากการวิเคราะห์รูปแบบรายการย่อยๆของรายการดนตรีพบว่ามีการนำเสนอเพียง 3 รูปแบบ โดยรายการเพลงลูกทุ่ง(46.67%) มีสัดส่วนใกล้เคียงกับรายการเพลงไทยสากล(40.00%) นอกนั้นเป็นรายการรวมเพลง(13.33%) ทำให้เกิดการกระจุกในรูปแบบรายการดนตรี เนื่องจากเพลงลูกทุ่งและเพลงไทยสากลนั้นเป็นเพลงที่ผู้ฟังส่วนใหญ่นิยมเท่าๆกัน เพราะสถานีตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ดังนั้นจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้ทั้งหมด อีกทั้งยังขาด

ความเป็นท้องถิ่น เพราะจากการการศึกษาพบว่าทางสถานีไม่ได้มีการนำเสนอเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงหมอลำ กันตรึม แต่อย่างใด

6.4.2.2.รูปแบบรายการพูดคุย

จากการศึกษารายการพูดคุยที่ปรากฏอยู่ในผังรายการของ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนชนคนรักถิ่นพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 4 รายการคิดเป็นร้อยละ 17.4 ของรูปแบบรายการทั้งหมด โดยทั้งหมดเป็นรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง

แผนภูมิที่ 6.29 แสดงสัดส่วนรายการพูดคุยของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

จากการศึกษารายการพูดคุยของ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่ามี การนำเสนอเพียงรูปแบบเดียวคือรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ง่ายต่อการผลิตรายการและไม่ต้องเชิญผู้ร่วมรายการ และทางสถานีไม่เน้นที่จะผลิตรูปแบบรายการดังกล่าว เพราะเป็นรายการที่ยากต่อการหาผู้อุปถัมภ์รายการ

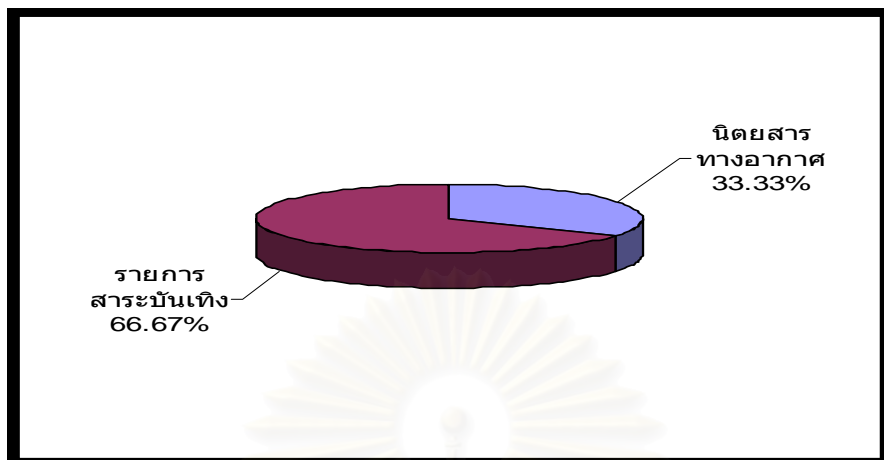
6.4.3 รูปแบบรายการอื่นๆ

รูปแบบรายการอื่นๆเป็นรูปแบบรายการที่มีลักษณะเฉพาะและนำเสนอในรูปแบบเดียว ซึ่งจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นนั้นมีการนำเสนอทั้งสิ้น 3 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.05 ของรูปแบบรายการทั้งหมดประกอบไปด้วย

1. รายการสาระบันเทิง มีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 66.67

2. รายการนิตยสารทางอากาศ มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.33

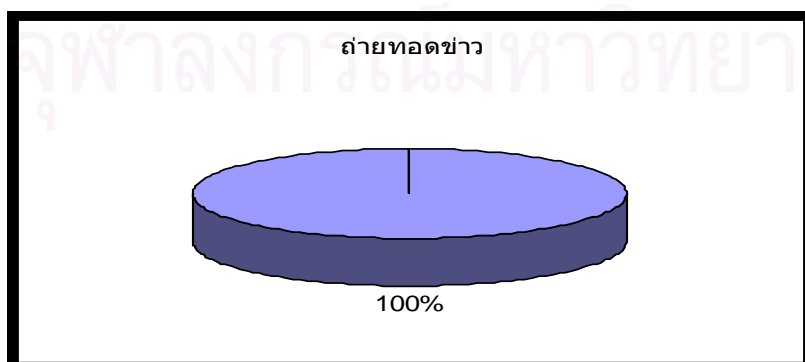

แผนภูมิที่ 6.30 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการอื่นๆของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

จากการศึกษารูปแบบรายการอื่นๆยังพบว่า รายการประเภทสารบันเทิงที่เน้นความบันเทิงและง่ายต่อการสรรหาผู้อุปถัมภ์รายการ ก็มีสัดส่วนที่มากกว่ารายการนิตยสารทางอากาศ ด้วยเหตุผลของการแสวงหารายได้จากการโฆษณาเช่นเดียวกับรายการเพลง

6.4.4.4 รายการข่าว

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น มีการนำเสนอรายการข่าวเพียงรายการเดียวซึ่งเป็นรายการประเภทถ่ายทอดข่าวจาก สวท.ประจำวัน ข่าวในชุมชนไม่ได้มีการนำเสนอ ทางสถานีไม่มีการผลิตรายการประเภทข่าวผังรายการเต็มไปด้วยรายการดนตรี จนไม่ต่างอะไรกับวิทยุเชิงพาณิชย์

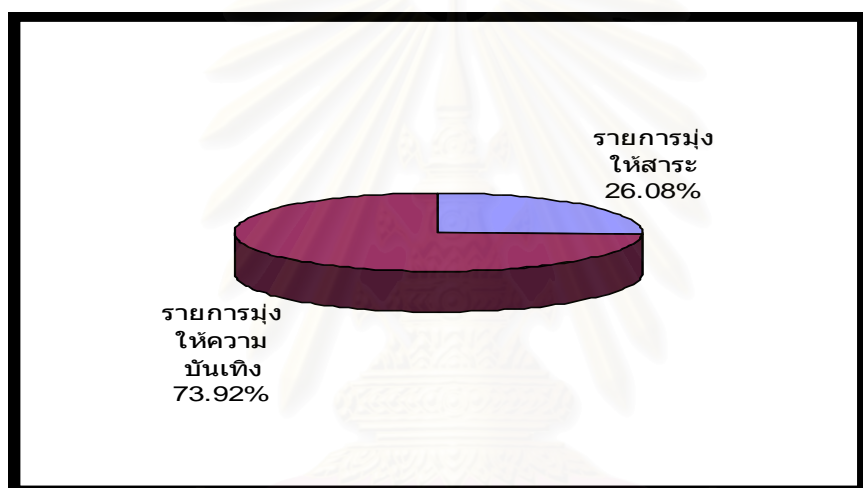

แผนภูมิที่ 6.31 แสดงสัดส่วนรูปแบบรายการข่าวของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

6.4.3 ลักษณะเนื้อหารายการวิทยุ

จากการศึกษาเนื้อหารายการที่ปรากฏในผังรายการ ของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่า มีรายการที่นำเสนอเนื้อหาวิทยุในด้านต่างๆจำนวน 23 รายการ นั้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. รายการประเภทเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิง มีจำนวนทั้งสิ้น 17 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 73.92
2. รายการประเภทเนื้อหามุ่งให้สาระมีจำนวนทั้งสิ้น 6 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.08

แผนภูมิที่ 6.32 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

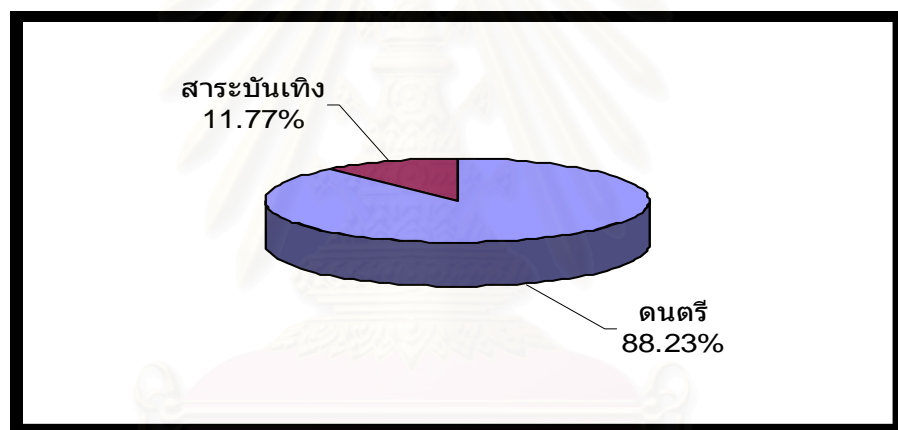
จากการศึกษาเนื้อหารายการของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่า มีรายการที่มีเนื้อหาที่มุ่งให้ความบันเทิงเป็นสัดส่วนที่สูงมาก (73.92%) รายการที่มีเนื้อหาประเภทมุ่งให้สาระ (26.08%) ถูกเสนอในการนำเสนอ แสดงให้เห็นว่าทางสถานีมีการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจอย่างรุนแรง โดยไม่คำนึงถึงการทำหน้าที่ของสื่อวิทยุชุมชน ดังนั้นกรมประชาสัมพันธ์ควรที่จะวางมาตรการต่างๆให้รัดกุมมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยอาจมีการกำหนดสัดส่วนเนื้อหารายการที่จะนำเสนอว่าควรจะเป็นไปในลักษณะใด จึงจะเหมาะสมกับการดำเนินงานวิทยุชุมชน เช่น กำหนดให้มีการนำเสนอรายการที่มุ่งให้สาระร้อยละ 60 รายการที่มุ่งให้ความบันเทิงร้อยละ 40 เป็นต้น

ลักษณะเนื้อหาดังกล่าวยังสามารถแยกออกเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

6.4.3.1 รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น มีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง 17 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 73.92 ของเนื้อหารายการทั้งหมด สามารถแบ่งเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

1. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีมีจำนวนทั้งสิ้น 15 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 88.23
2. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาระบันเทิงมีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.77

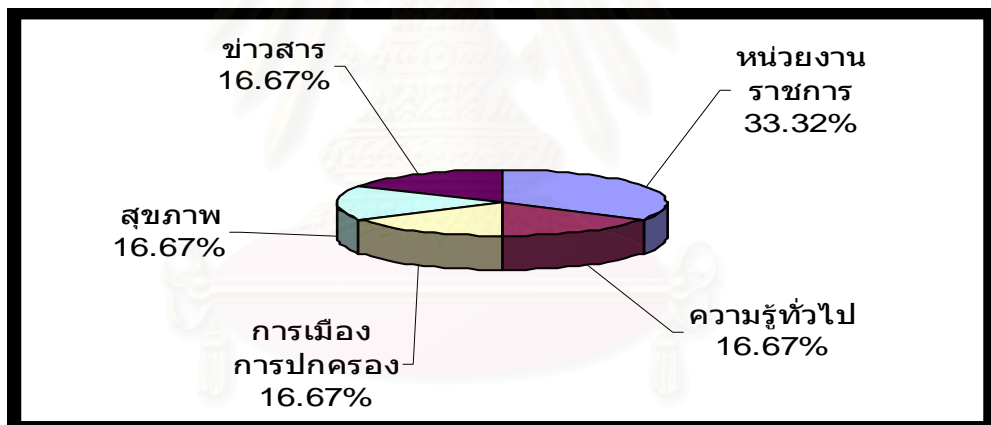
แผนภูมิที่ 6.33 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

จากการศึกษาเนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิงของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่าการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรี(88.23%)ในสัดส่วนที่สูงมาก แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของเนื้อหาบันเทิงในการนำเสนอเช่นเดียวกับสถานีอื่นๆ ดังนั้นทางสถานีควรที่จะนำเสนอรายการที่มุ่งให้ความบันเทิงอื่นๆที่มีประโยชน์ เช่นรายการกีฬา การละเล่นพื้นบ้านต่างๆ เป็นต้น

6.4.3.2 รายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น มีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาประเภทที่มุ่งให้สาระ 6 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.08 ของเนื้อหารายการทั้งหมดสามารถแบ่งเป็นเนื้อหาย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

1. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหน่วยงานราชการมีจำนวนทั้งสิ้น 2 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.33
2. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปมีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.67
3. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.67
4. รายการเกี่ยวกับสังคมการเมืองการปกครองมีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.67
5. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสาร มีจำนวนทั้งสิ้น 1 รายการคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.67

แผนภูมิที่ 34 แสดงสัดส่วนเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น

จากการศึกษาเนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระของจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นพบว่าการนำเสนอเนื้อหาในด้านต่างๆจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับสถานีอื่นๆที่กล่าวมาข้างต้น

สรุปผลการวิจัย บทที่ 6 เรื่องการเปรียบเทียบผังรายการและเนื้อหาสาระของสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 6.7 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนรูปแบบรายการของทั้ง 4 สถานี

รูปแบบ สถานี	จำนวน รายการ	รายการ พูดคุย	รายการข่าว	รายการอื่นๆ	รายการดนตรี	รายการ สารคดี
ศูนย์การเรียนรู้ วิทยุชุมชนต้นน้ำชี	35	54.28%	20%	8.57%	17.15%	-----
ศูนย์การเรียนรู้วิทยุ ชุมชนคนบ้านแท่น	41	41.46%	7.32%	12.2%	36.58%	2.44
จุดปฏิบัติการเตรียม ความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนภูเขียว	26	34.6%	3.85%	11.55%	50%	-----
จุดปฏิบัติการเตรียม ความพร้อมวิทยุ ชุมชนคนรักถิ่น	23	17.4%	4.35%	13.04%	66.2%	-----

จากการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบสัดส่วนรายการต่างๆ พบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่นมีจำนวนรายการที่ออกอากาศมากที่สุดถึง 41 รายการ รองลงมาเป็นศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชีจำนวน 35 รายการ จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียวมีจำนวนรายการที่นำเสนอ 26 รายการและจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นมีการนำเสนอรายการน้อยที่สุดจำนวน 23 ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถานีวิทยุชุมชนที่อยู่ในรูปแบบของ

ศูนย์การเรียนรู้จะมีการผลิตรายการเพื่อการนำเสนอเป็นจำนวนมากกว่า สถานีวิทยุชุมชนที่ขึ้นสังกัดอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์แม้จะมีระยะเวลาในการออกอากาศน้อยกว่าถึง 4 ชั่วโมง

นอกจากนั้น จากการศึกษายังพบว่าศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีมีสัดส่วนรายการพูดคุยสูงสุด(54.28%) รองลงมาเป็นศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น(41.46%) ส่วนจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว(34.6%) และจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น(17.4%)มีการนำเสนอรายการพูดคุยค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับรายการข่าว

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนของรูปแบบรายการดนตรีจะพบว่าจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่นมีการนำเสนอรูปแบบรายการดนตรีมากที่สุด(66.2%) รองลงมาเป็นจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว(50.00%) ส่วนศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซีมีการนำเสนอรายการดนตรีน้อยที่สุด(17.14%) ดังนั้นกล่าวได้ว่าสถานีวิทยุชุมชนที่ขึ้นสังกัดอยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมของกรมประชาสัมพันธ์ภายในจังหวัดชัยภูมิ มีการนำเสนอรายการดนตรีสูงกว่าสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากเหตุผลทางด้านการแสวงหารายได้จากการโฆษณาสินค้าและบริการ

สำหรับปัญหาที่สำคัญที่พบทุกๆสถานีก็คือ การมีรูปแบบการนำเสนอที่ค่อนข้างจำกัด รูปแบบรายการที่มีประโยชน์เช่นรายการสารคดี รายการวิเคราะห์ข่าว รายการนิตยสารทางอากาศ รายการเพื่อการศึกษา รายการอภิปราย เป็นต้น ไม่ค่อยมีการนำเสนอ ทั้งนี้เนื่องมาจากรายการดังกล่าวมีเทคนิคในการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อน รวมทั้งปัญหาเรื่องทักษะของนักจัดรายการที่มีอยู่อย่างจำกัด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.8 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาต่างๆของทั้ง 4 สถานี

เนื้อหา สถานี	เนื้อหารายการที่มุ่งให้สาระ	เนื้อหารายการที่มุ่งให้ความบันเทิง
ศูนย์การเรียนรู้ วิทยุชุมชนต้น น้ำชี	77.14%	22.86%
ศูนย์การเรียนรู้ วิทยุชุมชนคน บ้านแท่น	61%	39%
จุดปฏิบัติการ เตรียมความ พร้อมวิทยุ ชุมชนคนภูเขา เขียว	46.15%	53.85%
จุดปฏิบัติการ เตรียมความ พร้อมวิทยุ ชุมชนคนรัก ถิ่น	26.08%	73.92%

จากการศึกษาลักษณะเนื้อหารายการ โดยใช้เกณฑ์เนื้อหาที่มุ่งให้สาระ/บันเทิงเป็นกรอบในการวิเคราะห์ พบว่าสถานีวิทยุชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานพระราชวังจังหวัดชัยภูมิมีการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหาที่มุ่งให้สาระและความจริงเป็นสัดส่วนที่สูงมาก ในขณะที่สถานีวิทยุชุมชนที่อยู่ในโครงการเตรียมความพร้อมของกรมประชาสัมพันธ์ที่อนุญาตให้มีการแสวงหารายได้จากการโฆษณาสินค้าและบริการ พบว่ามีสัดส่วนของรายการที่มีเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิงสูงมากโดยเฉพาะสถานีวิทยุชุมชนคนรักถิ่นที่มีการนำเสนอสูงถึงร้อยละ 73.91

ทั้งนี้สาเหตุมาจากการแสวงหาผลประโยชน์จากทางธุรกิจ จนไม่ต่างอะไรจากสถานีวิทยุเชิงพาณิชย์

วิธีแก้ปัญหาดังกล่าวนั้น ควรที่จะมีการกำหนดสัดส่วนทั้งรูปแบบและเนื้อหารายการที่จะนำเสนอให้เหมาะสมกับสื่อวิทยุชุมชนให้แน่นอนชัดเจน เนื่องจากทุกวันนี้กรมประชาสัมพันธ์โดยผ่านทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดชัยภูมิ จะเน้นดูแลแต่เพียงเรื่องเชิงเทคนิคเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเป็นมาและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมิ” ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการแบ่งสถานีวิทยุชุมชนที่จะทำการศึกษาออกเป็นรูปแบบต่างๆได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

สถานี	รูปแบบ	รายละเอียดของแต่ละรูปแบบ				
		ความเป็นเจ้าของ	วัตถุประสงค์สถานี	การมีส่วนร่วมของชุมชน	รูปแบบและเนื้อหารายการ	วิธีการหารายได้
1.ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำชี	รูปแบบของเครือข่ายประชาชนจังหวัดชัยภูมิ	ชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ	เพื่อเป็นศูนย์กลางความรู้และข่าวสารของชุมชน	ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	เน้นไปที่รายการพูดคุยกับผู้ฟังและรายการข่าวรวมทั้งเน้นผลิตรายการที่เน้นให้สาระ	มีวิธีการระดมทุนหลายวิธี โดยไม่มีการแสวงหารายได้จากโฆษณา
2.ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนคนบ้านแท่น	รูปแบบราชการ	อบต.เป็นเจ้าของสถานี	เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามาจัดรายการรวมทั้งเผยแพร่ข่าวสารของส่วนราชการ และผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่น	มีส่วนร่วมในระดับของผู้ดำเนินรายการแต่การบริหารจัดการรวมทั้งการวางนโยบายสถานีเป็นหน้าที่ของ อบต.	เน้นไปที่รายการพูดคุยที่เป็นของหน่วยงานราชการรวมทั้งรายการประเภทดนตรี	ใช้เงินทุนของอบต.บ้านแท่นเป็นแหล่งรายได้หลัก
3.จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนภูเขียว	รูปแบบธุรกิจ	พ่อค้าในชุมชน	เกื้อหนุนสถาบันครอบครัวและศาสนา รวมทั้งมีการแสวงหารายได้จากกาโฆษณา	ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับผู้ดำเนินรายการเพียงบางส่วน	เน้นไปที่การผลิตรายการดนตรีรวมทั้งรายการที่มีเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิงเพื่อประโยชน์ในการแสวงหารายได้จากกาโฆษณา	รายได้มาจากการโฆษณาสินค้าและบริการแต่เพียงทางเดียว
4.จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น	รูปแบบธุรกิจการเมือง	เป็นการร่วมทุนกันของผู้ลงทุน 7 - 8 รายซึ่งไม่เปิดเผยว่าเป็นผู้ใดบ้าง	เพื่อการแสวงหารายได้จากกาโฆษณาสินค้าและบริการ และผลประโยชน์ทางการเมืองโดยก่อตั้งขึ้นมาในช่วงการเลือกตั้ง	ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดรายการเพราะผู้ดำเนินการโดยมากเป็นคนรู้จักกันไม่ใช่ตัวแทนที่แท้จริงจากชุมชน	ผลิตเฉพาะรายการดนตรีและรายการที่มีเนื้อหามุ่งให้ความบันเทิงเท่านั้นเพื่อเป็นการแสวงหารายได้จากโฆษณา	รายได้มาจากการโฆษณาสินค้าและบริการแต่เพียงทางเดียวในลักษณะให้นักจัดรายการเช่าเวลา

1. ศูนย์การเรียนรู้วิถียุทธชุมชนต้นน้ำชี เป็นสถานีวิถียุทธชุมชนในรูปแบบของเครือข่ายประชาสังคม ที่รับเอาแนวคิดวิถียุทธชุมชนของกลุ่มประชาสังคมมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งสถานียุทธเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารและความรู้ของชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นในแง่การเป็นผู้ฟัง ผู้ผลิตรายการ ตลอดจนการบริหารจัดการสถานที่มาจากอาสาสมัครในชุมชน โดยที่เน้นผลิตรายการพูดคุยกับผู้ฟังโดยตรงและรายการข่าว รวมทั้งมีวิธีการหารายได้หลากหลายวิธีการโดยไม่ต้องพึ่งพาการโฆษณาสินค้าและบริการ ดังนั้นการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้วิถียุทธชุมชนต้นน้ำชีจึงปลอดจากการแสวงหาผลประโยชน์ในด้านต่างๆทำให้เป็นวิถียุทธชุมชนเพื่อชุมชนโดยแท้จริง

2. ศูนย์การเรียนรู้วิถียุทธชุมชนคนบ้านแท่น เป็นสถานีวิถียุทธชุมชนในรูปแบบราชการ ที่รับเอาแนวคิดวิถียุทธชุมชนจากกลุ่มประชาสังคมมาปฏิบัติแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น คณะทำงานของทางสถานียุทธคือคณะทำงานของ อบต.บ้านแท่นไม่ได้มาจากอาสาสมัครจากชุมชน ดังนั้นคนในชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ฟังและผู้ดำเนินรายการเท่านั้น ทางสถานียุทธวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงเพื่อเปิดโอกาสเยาวชนในชุมชนเข้ามาจัดรายการ ซึ่งโดยมากจะเป็นรายการดนตรีรวมทั้งเปิดโอกาสให้หน่วยงานราชการต่างๆเข้ามาใช้สถานียุทธ ดังนั้นจึงเน้นที่จะผลิตรูปแบบรายการดนตรีและรายการพูดคุยมากที่สุด ส่วนการหางบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของทางสถานียุทธจะมาจาก 2 ทางคือเงินบริจาคของคนในชุมชนและงบประมาณจาก อบต.บ้านแท่นซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหลัก

3. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิถียุทธชุมชนคนภูเขียว เป็นสถานีวิถียุทธชุมชนในรูปแบบธุรกิจ โดยมีพ่อค้าในชุมชนเป็นเจ้าของเงินทุนในการก่อตั้งสถานียุทธให้มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารจัดการสถานียุทธ ดังนั้นชุมชนจึงไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานียุทธเท่าที่ควร ทางสถานียุทธวัตถุประสงค์ในการออกอากาศเพื่อเกื้อหนุนสถาบันครอบครัวและเผยแพร่พระพุทธศาสนา แต่วัตถุประสงค์แอบแฝงก็คือ การแสวงหารายได้จากโฆษณาสินค้าและบริการอย่างชัดเจน เพราะรายการส่วนใหญ่ที่ผลิตนั้นเป็นรายการดนตรีและรายการ ที่มีเนื้อหาสาระที่มุ่งให้ความบันเทิงเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาผู้อุปถัมภ์รายการได้โดยง่าย

4. จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิถียุทธชุมชนคนรักถิ่น เป็นสถานีวิถียุทธชุมชนในรูปแบบธุรกิจการเมือง มีลักษณะเป็นการร่วมลงทุนของกลุ่มบุคคลที่ประกอบไปด้วยนักการเมืองและพ่อค้าจำนวน 7-8 รายเพื่อระดมทุนในการก่อตั้งสถานียุทธ โดยวัตถุประสงค์ในการออกอากาศเพื่อแสวงหารายได้จากโฆษณาสินค้าและบริการตลอดจนผลประโยชน์ทางการเมืองในการใช้สถานียุทธชุมชนเป็นเครื่องมือในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง สำหรับประเด็นการบริหารจัดการ

พบว่าทางสถานีไม่มีการบริหารจัดการใดๆที่เป็นรูปธรรม รายงานที่ผลิตเกือบทั้งหมดเป็นรายงานดนตรีและรายการประเภทมุ่งให้ความบันเทิงซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างไปจากวิทยุเชิงพาณิชย์

กล่าวโดยสรุปแล้วศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซึ่มมี โครงสร้างและแนวทางการบริหารจัดการที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับสถานีอื่นๆ เพราะแนวทางดังกล่าวทำให้วิทยุชุมชนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง เป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง รวมทั้งกลุ่มนายทุนที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ต่างกับจุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนทั้ง 2 สถานีที่ขึ้นสังกัดกับกรมประชาสัมพันธ์ที่ละเอียดแม้แต่ในเรื่องเชิงเทคนิค นอกจากนี้การละเอียดที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบโดยกรมประชาสัมพันธ์ตลอดจนการวางนโยบายไม่รัดกุม ทำให้เกิดช่องว่างในการแสวงหาผลประโยชน์ด้านต่างๆผ่านทางสื่อวิทยุชุมชนได้โดยง่าย

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านเอกสาร

พบว่าแต่ละสถานีไม่ค่อยมีการจัดทำเอกสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผังโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสถานี ผังการออกอากาศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องสัมภาษณ์รวมทั้งถ่ายรูปเพื่อมาจัดทำเอกสารต่างๆขึ้นมาด้วยตนเอง นอกจากนี้เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนจังหวัดชัยภูมินั้น เนื่องจากผ่านมาหลายปีทำให้ไม่มีผู้ที่เก็บเอกสารใดๆเอาไว้ดังนั้นข้อมูลต่างจึงต้องอาศัยเพียงการสัมภาษณ์อย่างเดียว

2. ข้อจำกัดในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้เดินทางไปทำการสัมภาษณ์บุคลากรแต่ละสถานีซึ่งอยู่ค่อนข้างไกลจากตัวอำเภอเมืองมาก บางครั้งไปแล้วก็ไม่พบผู้ที่จะให้สัมภาษณ์ นอกจากนี้การเก็บข้อมูลในส่วนของความเป็นมาของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดชัยภูมิพบว่า มีผู้ที่จะให้ข้อมูลน้อยมากเนื่องจากเป็นเรื่องราวที่ผ่านมานานหลายปีแล้ว นอกจากนี้คณะทำงานที่ก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนในช่วงนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ต่างอำเภอทำให้มีอุปสรรคมากพอสมควรในการเก็บรวบรวมข้อมูลพอสมควร

ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานวิทยุชุมชนควรจะมีรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนต้นน้ำซึ่มที่รับเอาแนวคิดการดำเนินงานวิทยุชุมชนของเครือข่ายประชาสังคม มาปฏิบัติได้อย่าง

เคร่งครัด แม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้างในเรื่องการบริหารจัดการงบประมาณ แต่ก็ถือได้ว่าเป็นประเด็นหลักที่เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานวิเทศสัมพันธ์ เพราะผู้ที่เข้ามาทำงานวิเทศสัมพันธ์จะต้องเป็นผู้ที่มีใจรักและทำเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง ไม่มีค่าตอบแทน สิ่งเหล่านี้ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่มีผลประโยชน์ใดๆแอบแฝงและเป็นสื่อวิเทศสัมพันธ์อย่างแท้จริง

2. กรมประชาสัมพันธ์ควรจริงจังในการดูแลให้คำแนะนำแก่สถานีวิเทศสัมพันธ์ในสังกัด ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการส่งสัญญาณกระจายเสียง ไม่ให้รบกวนคลื่นวิทยุอื่น ๆ และ ไม่ส่งเกินกำลังส่งที่กำหนดไว้
3. กรมประชาสัมพันธ์ควรให้ความสำคัญกับการกำกับดูแล สัดส่วนรูปแบบรายการ และเนื้อหาของสถานีวิทยุชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ควรมีนโยบายที่รัดกุมมากกว่าที่เป็นอยู่เช่น การกำหนดสัดส่วนรายการให้มีการนำเสนอรายการที่มุ่งให้สาระและบันเทิง เป็นสัดส่วนให้แน่ชัดโดยสามารถตรวจสอบได้จากผังรายการ นอกจากนี้ควรควบคุมสัดส่วนรูปแบบรายการที่นำเสนอ ไม่ให้มีรายการประเภทดนตรีมากเกินไปเพราะจะทำให้วิทยุชุมชนกลายเป็นวิทยุเชิงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างสรรคงานวิจัยเกี่ยวกับ จิตวิญญาณของอาสาสมัคร กับ การดำเนินงานวิเทศสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า วิเทศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ต้องการบุคลากรที่มีจิตวิญญาณอาสาสมัครมาเป็นผู้ดำเนินการ ไม่ใช่มีแต่กลุ่มการเมือง , กลุ่มพ่อค่านักธุรกิจมาดำเนินการ
2. ควรมีการทำกรวิจัยเกี่ยวกับวิเทศสัมพันธ์ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อติดตามเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของแต่ละสถานี เพราะจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองพบว่า วิเทศสัมพันธ์ในแต่ละท้องถิ่นน่าจะมีการแตกต่างกัน ทั้งในแง่ของเนื้อหารายการ การบริหารจัดการ และ จำนวนสถานีในแต่ละท้องถิ่น อย่างเช่นในช่วงก่อนการเลือกตั้งในจังหวัดทางภาคอีสานที่มีการแข่งขันสูง ก็จะมีสถานีวิทยุชุมชนเกิดขึ้นใหม่มากมาย ทำแต่รายการการเมือง พอจบช่วงเลือกตั้งไป สถานีวิทยุชุมชนเหล่านี้ก็ปิดตัวไปทันที

3. ควรมีการทำวิจัยในแง่มุมมองของผู้รับสารวิทยุชุมชนเพื่อจะได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นไปที่การเก็บข้อมูลผู้ส่งสารแต่เพียงทางเดียวเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กลอยกมล ขวัญเบื้องพันธุ์. การศึกษาโครงสร้างสถานีโทรทัศน์ช่อง 11. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542.

กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

กาญจนา แก้วเทพ. การสื่อสารเพื่อชุมชน: แนวคิดเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542.

กาญจนา แก้วเทพ. คู่มือวิทยุชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาสถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย,
2547.

กาญจนา แก้วเทพ. ระบบการสื่อสารเพื่อชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,
2547.

กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2544.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์
ศาลาแดง จำกัด, 2545.

ขวัญเรือน กิติวัฒน์. แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.

คณะกรรมการนักศึกษาศึกษาปริญญาโท. วิทยุและโทรทัศน์กับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนธรรมศาสตร์, 2542.

งามนิตย์ ธนุทองสัมพันธ์. สัมภาษณ์, มกราคม 2548

ชัย ศรีกลิ่นสุข. สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2548

ชัยศิลป์ ลือชา. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

ฐิติ วิทยุสรณะ. พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อมวลชนกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2542.

ณรงค์ สมพงษ์. สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, 2535.

ทองดี ภูธร. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

ทิวพร แสนเมืองจีน. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

นภดล กลุ่รัมย์. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

นิตา ชูโต. การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: พี. เอ็น. การพิมพ์, 2540.

บุญยงษ์ ส่วนจินดา. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

บุญเกิด รักรัษเณ. สัมภาษณ์, มกราคม 2548

ประมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2540.

ประดิษฐ์ คณาภักดี. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

ประภาพร ดลกิจ. การวิเคราะห์การจัดรายการวิทยุชุมชนรายการ"สร้างสรรค์จันทร์" วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.

ประสิทธิ์ สิมสวน. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2548

ประเสริฐ แก้วคำ. สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2548

ปราโมทย์ ขวัญชัยรัตนภูมิ. สัมภาษณ์, มกราคม 2548

ปัญญา รัตนวัน. เอกสารประกอบการจัดเวทีสรุปทบทวนเครือข่ายคณะกรรมการสื่อชุมชนจังหวัด
ชัยภูมิ. ชัยภูมิ: เครือข่ายกลุ่มชัยภูมิเข้มแข็ง, 2546.

พรทิพย์ วรภิกโกคาทร. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สาขาวิชานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2535.

พรสิทธิ์ พัฒนานารักษ์. การสื่อสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2532 .

พีระ จิรโสภณ. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สาขาวิชานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2535.

พัชนี เชนจรรยา. เมตตา วิวัฒนานุกูล และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์.
กรุงเทพฯ: บ.เยลโล่การพิมพ์(1998) จก., 2541 .

มรรยาท พงษ์ไพบูลย์. วิทยุชุมชน-การดำเนินงานและบทบาทเชิงคุณค่า. เอกสารประกอบการ
สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิทยุประชาชน จากชุมชนสู่สังคมประเทศ. 18-20 กันยายน 2546 .
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.), 2546 .

มรรยาท พงษ์ไพบูลย์. บทบันทึกความทรงจำ ความงามในวิทยุชุมชน เรื่องของคน เรื่องของชีวิต.

เอกสารประกอบการสัมมนา เพื่อการพัฒนาการทำงานวิทยุชุมชนร่วมกันระหว่างวิทยากร ผู้ปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนและนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์การกระจายเสียง. 25-27 ธันวาคม 2546, 2546.

ลักษณะ คล้ายแก้ว. การนำเสนอเนื้อหาข่าววิทยุในช่วงเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเดือน พฤษภาคม ศึกษาเฉพาะข่าววิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และ สำนักข่าวไอ เอ็น เอ็น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ลักษณะ คล้ายแก้ว. วิทยุชุมชนในประเทศไทย ระหว่างปี 2541-2545 : กรณีศึกษาเปรียบเทียบ สถานีวิทยุชุมชนของ 4 องค์กร. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปีที่ 8, 2548.

วิเชียร เหล่าเขตกิจ. สัมภาษณ์, มกราคม 2548

ศิริชัย ศิริกายะ. การสำรวจการรับสารจากสื่อมวลชนในชนบท. กรุงเทพฯ:รายงานการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527 .

ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สมภัก เหมะธูลิน. สัมภาษณ์, มกราคม 2548

สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. สรุปสถานการณ์การปฏิรูปสื่อตามมาตรา 40 จากปี พ.ศ.2541-2546 . เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการพัฒนาการทำงานวิทยุชุมชนร่วมกัน ระหว่างวิทยากร ผู้ปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนและนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์การกระจายเสียง. 25-27 ธันวาคม 2546.

สภาสถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยเอกสารประกอบการเสวนา. บทบาทมหาวิทยาลัยกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาสถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย, 2547.

สยามทักษิณ. อัตลักษณ์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวันศุกร์, 2542.

สุดฤทัย เลิศเกษม. การวิเคราะห์ข่าวท้องถิ่นของวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

สุทธิพงษ์ ดีกันกง. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2548

สุรพงษ์ ฐานสมบัติ. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

สุรพงษ์ ไชยชนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุรินทร์ แปลงประสพโชค. การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขต
ชานเมืองจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534

สุเทพ บริสุทธิ์. สัมภาษณ์, มีนาคม 2548

วิศิษฐ์ หนาชัย. สัมภาษณ์, ธันวาคม 2547

วีระ ประดิษฐ์. สัมภาษณ์, มกราคม 2548

วีระพงษ์ พลนิกรกิจ. ปัจจัยเชิงโครงสร้างของสถานีวิทยท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อรพินท์ นาสาร. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2548

อุบลรัตน์ ศิริวุฒิกัดดี. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ภาษาอังกฤษ

Garrison. Bruce. Professional feature writing. UK: Lawrence Erlbaum Associates Publisher, 1994.

Louie Tabing and Unesco . How to do community radio. United Nations: Educational , Scientific and Cultural Organization Unesco. New Delhi India, 2002.

McQuail. Dennis. Mass Communication Theory (3 edition). Beverly Hills: Sage Publication, 1994.

McIntosh. R.W. Tourism:Principle.Practises , Philosophies. Ohio: Grid Inc., 1977.

Partridge. Simon. Not the BBC/IBA The case for community radio London. Comedia Publishing Group,1992.

Siriyuvasak U. People's media and communication rights in Indonesia and the Philippines. Paper prepared for the 3rd Asian Public Intellectual on the theme Power, Purpose, Process and Practice in Asia. Fukuoka, Japan, Nov.30-Dec. 4, 2004.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายคม สัมพันธ์ธารักษ์ เกิดเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2524 ที่จังหวัดชัยภูมิ จบการศึกษา
จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีในปี พ.ศ.2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย